

วารสารสุทธิปริทัศน์

DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY JOURNAL

ฉบับที่ 63-64 มกราคม-สิงหาคม 2550 ISSN 0857-2670

บทความเด่นในฉบับ

เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ : แนวทางสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิภพ พงศ์ศรีโรจน์

ทิศทางวิชาการใหม่ : ผู้ผลิตสินค้าเชิงสร้างสรรค์

ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ อินทรรัตน์

ปัญหาการใช้ที่ดินเชิงแนวอำนาจชุมชนของราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

ในกระบวนการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการที่มีผลกระทบต่อเทศบาล : กรณีศึกษา เทศบาลใน จังหวัดสุพรรณบุรี

ธนาภรณ์ สิงห์ถาวร ศักดิ์เงินผล

DPU
มหาวิทยาลัยสุโขทัยวิทยา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยวิทยา

40
Anniversary

สุกธิปริทัศน์

ปีที่ 21 ฉบับที่ 63-64 มกราคม - สิงหาคม 2550 ISSN 0857-2670 ราคา 40 บาท

➤ **เจ้าของ**

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
110/1-4 ถนนประชาชื่น แขวงทุ่งสองห้อง
เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210
โทร. 02-954-7300
(อัตราโน้ต 30 หมายเลข) ต่อ 361
E-mail Address : suthi_journal@dpu.ac.th

➤ **บรรณาธิการ**

ดร.นพพร ศรีทวีไล

➤ **กองบรรณาธิการบุคคลภายใน**

ดร.ปรีเปรม นนทสิริรักษ์
ดร.อดิสร ณ อุบล
รศ.พินิจ ทิพย์มณี
ผศ.ดร.นิลย์ เพ็ชรรักษ์

➤ **วัตถุประสงค์**

1. เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการ
ในศาสตร์สาขาต่างๆ
2. เพื่อให้บริการทางวิชาการแก่สังคม
ในรูปแบบของวารสารวิชาการ
3. เพื่อส่งเสริมการแสดงความคิดเห็น
เสนอผลการค้นคว้าและวิจัย
4. เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์
และนักวิชาการได้เผยแพร่ผลงาน
5. เพื่อเผยแพร่เกียรติคุณทางด้านวิชาการ
มหาวิทยาลัยในฐานะสถาบันอุดมศึกษา
แห่งหนึ่ง

➤ **กองบรรณาธิการบุคคลภายนอก**

ผศ.ดร.วิโรจน์ สุวณนกะกุล
ศ.ดร.ทวีป ศิริวิเศษ
รศ.ดร.พรทิพย์ ตีสมนโชค
รศ.ดร.ปรีชา วิบูลย์เศรษฐ์

➤ **คณะที่ปรึกษา**

ศาสตราจารย์ ดร.บุญเสริม วิสสุท
ดร.เลิศอักษร ส.บุษพัฒน์
อาจารย์สมศรี ลัทธพิพัฒน์
รองศาสตราจารย์ ดร.อนุเมศล ศิริเวทิน
ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินารัตน์
ม.ร.ว.รมณีฉัตร แก้วกิริยา
คณะที่ปรึกษา

➤ **ออกแบบรูปเล่ม-จัดหน้า**

นางนันทกา สิทธิพุดถ์
นางปัทมาภรณ์ วรรณสอน

➤ **กำหนดออก**

ราว 4 เดือน

➤ **จัดจำหน่าย**

ศูนย์หนังสือ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
โทร. 02-954-7300 ต่อ 125

➤ **พิมพ์ที่**

โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
โทร. 02-954-7300 ต่อ 640
<http://www.dpu.ac.th/dpuprinting>

สารบัญ

บทความพิเศษ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจไทย

ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์..... 1

บริษัทเอกชนใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

ดร.เทพพร ศรีวารีโล..... 13

เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ: แนวทางสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์..... 21

ทิศทางวิชาการใหม่: สู่ระบบผลผลิตนิยมเชิงสร้างสรรค์

ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินสารัตน์..... 34

การแก้ไขปัญหาไฟดับชั่วคราวและแรงดันไฟฟ้าตกชั่วคราวของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

ชาญณรงค์ สอนดีษฐ์..... 45

บทความวิจัย

ปัญหาการใช้ดุลพินิจและอำนาจผูกพันของราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

ในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการที่มีผลกระทบต่อเทศบาล:

กรณีศึกษาเทศบาลในจังหวัดชุมพร

สิทธิกร ศักดิ์แสง..... 63

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนตำบลเกาะช้างใต้

กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

อุไรรัตน์ วรรณวิสันต์..... 91

สารบัญ

ปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการบริโภคเดย์สปาและต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ ของการประกอบการเดย์สปาในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรพรรณ สิทธิชัย.....	105
มาตรการทางกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทยจากอดีตสู่ปัจจุบัน ดร.เชษฐ รัชดาพรณาภิกุล.....	141
ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ระบบไร้สายของผู้บริโภคในเขตสาทร จัดตะ อัสวฤทธิดำรงดี.....	169
ฟังก์ชันความหนาแน่นความน่าจะเป็นสำหรับเวลาชีวิตช่องสัญญาณภายใต้แบบจำลอง เซลลูลาร์ CDMA ซอฟต์แวร์แอนดรอยด์: แนวทางความน่าจะเป็นในการบลิ๊ต รองศาสตราจารย์ ดร.บงการ หอมน่าน.....	179
หนังสือนำอ่าน รองศาสตราจารย์ พิณิจ ทิพย์มณี.....	192
แนวทางการจัดเตรียมบทความ.....	194
Call for Paper การประชุมวิชาการนานาชาติด้านการวิจัยและ พัฒนาการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ปี 2552.....	199

ลงทะเบียน 10 ก.ย. 2551

ออกบริการ 10 ก.ย. 2551

บทบรรณาธิการ

สวัสดีครับท่านผู้อ่านทุกท่าน ผมในฐานะตัวแทนของกองบรรณาธิการใหม่ขอวารสารสุทธิปริทัศน์ขอต้อนรับท่านผู้อ่านเข้าสู่รูปแบบใหม่ของวารสารฯ และถือโอกาสนี้ขออภัยทุกท่านที่ตีพิมพ์วารสารฉบับที่ 63-64 ออกมาค่อนข้างล่าช้า ทั้งนี้เพราะกองบรรณาธิการได้ใช้เวลาในช่วงที่ผ่านมาดำเนินการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเนื้อหาโดยเพิ่มบทความวิจัยที่น่าสนใจจากนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาเฉพาะ พร้อมทั้งเพิ่มคอลัมน์พิเศษเช่น คอลัมน์แนะนำหนังสือ คอลัมน์วิเคราะห์กรณีศึกษาเกี่ยวกับประเด็นที่น่าสนใจด้านบริหารธุรกิจ สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ยังได้ทำการปรับปรุงระบบการรับบทความเพื่อขอตีพิมพ์และการประเมินคุณภาพบทความพร้อมทั้งออกแบบรูปแบบให้สอดคล้องกับมาตรฐานที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยแนะนำไว้ โดยมีความมุ่งหมายที่จะทำให้วารสารมีคุณค่าและให้ประโยชน์ในทางวิจัยและวิชาการแก่ท่านผู้อ่านอย่างเต็มที่มากขึ้น

สำหรับวารสารฉบับนี้ กองบรรณาธิการขอแนะนำเสนอประเด็นหลักเกี่ยวข้องกับแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่องจากปีที่แล้วซึ่งนับเป็นปีที่มีการประชาสัมพันธ์และการวิจัยแนวคิดนี้อย่างจริงจัง โดยกองบรรณาธิการเสนอบทความวิจัยเรื่อง "เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ: แนวทางสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน" โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์ อดีตรองอธิการบดีฝ่ายวิจัยของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ซึ่งบางส่วนของบทความได้รับการเผยแพร่ในวารสารวิชาการอื่นมาแล้ว พร้อมทั้งเสนอบทวิเคราะห์กรณีศึกษาการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กรณีตัวอย่างของเครือซีเมนต์ไทย

ในส่วนของบทความวิจัย ฉบับที่ 63-64 นี้มีจำนวนทั้งสิ้น 6 เรื่อง โดยเป็นบทความวิจัยด้านเศรษฐศาสตร์ ด้านนิติศาสตร์ และด้านวิศวกรรมศาสตร์ ซึ่งแต่ละบทความได้ทำการศึกษาหัวข้อที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ในสาขาที่เกี่ยวข้องทั้งสิ้นเช่น บทความ "มาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทยจากอดีตสู่ปัจจุบัน" โดย ดร.เชษฐ รัชดาพรณาริกุล ซึ่งเกี่ยวข้องกับกรณีวิเคราะห์รูปแบบกฎหมายการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งยังนับว่าเป็นหัวข้อที่มีประโยชน์ต่อการออกนโยบายหรือกฎหมายของรัฐบาลและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องอีกด้วย

นอกจากนี้กองบรรณาธิการขอเสนอบทความวิชาการรับเชิญอื่นๆ ที่ได้รับเกียรติจากผู้เขียนที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะเช่น บทความ "การแก้ไขปัญหาไฟฟ้าดับชั่วคราวและแรงดันไฟฟ้าตกชั่วคราวของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค" โดย คุณชาญณรงค์ สอนติษฐ์ ซึ่งเป็นบทความแนะนำเทคนิควิธีการที่วิศวกรไฟฟ้าสามารถใช้เพื่อแก้ไขปัญหาไฟฟ้าดับและแรงดันไฟฟ้าตกได้และบทความ "ทิศทางวิชาการใหม่: สู่มูลนิธินิคมเชิงสร้างสรรค์" โดย ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ อินลาวัณย์ ซึ่งเป็นบทความที่ชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของทิศทางการถ่ายทอดความรู้ในระดับอุดมศึกษาไทย

สุดท้ายนี้ ก่อนที่ท่านผู้อ่านจะพบกับเนื้อหาในฉบับ กองบรรณาธิการขอถือโอกาสในการประชาสัมพันธ์ข่าวเกี่ยวกับการจัดประชุมวิชาการนานาชาติด้านการศึกษาในระดับอุดมศึกษาซึ่งจะมีขึ้นที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยวิทยาคมในระหว่างวันที่ ๑ ถึง ๒๙ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๒ ท่านผู้อ่านที่สนใจสามารถอ่านรายละเอียดเพิ่มเติมได้ใน Call for paper ที่ตีพิมพ์ท้ายวารสารฉบับนี้ และสำหรับท่านที่สนใจจะเขียนบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์สามารถดูรายละเอียดแนวทางสำหรับผู้เขียนและวิธีการส่งบทความได้ในท้ายฉบับหรือไปดูที่เว็บไซต์ของวารสารที่ <http://www.dpu.ac.th/journal>

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจไทย

บทคัดย่อ

จากการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลหลักฐานต่างๆ ของประเทศไทยเปรียบเทียบกับอีกหลายประเทศทั่วโลก พบว่า สิ่งที่เป็นอุปสรรคมากที่สุดในการพัฒนาเศรษฐกิจไทย ได้แก่ การขาดแรงงานที่มีทักษะ การขาดแคลนนวัตกรรม ระดับของความเป็นเมืองต่ำ สัดส่วนของแรงงานนอกระบบขนาดใหญ่ และต้นทุนทางการเงินสูง

ทั้งนี้ การขาดแรงงานที่มีทักษะและการขาดแคลนนวัตกรรมเป็นอุปสรรคต่อการยกระดับการส่งออกไปสู่สินค้าที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง สินค้าที่ผลิตมีมูลค่าเพิ่มไม่มากนัก และทำให้ผลิตภาพของการผลิตต่ำ ระดับของความเป็นเมืองต่ำ ทำให้ไม่เกิดการประหยัดทางขนาด เป็นอุปสรรคในการกระจายความรู้และนวัตกรรม และยังส่งผลกระทบต่อเรื่องความไม่เท่าเทียมกันของประเทศ เนื่องจากมีความแตกต่างของการพัฒนาระหว่างเมืองกับชนบทสูง แรงงานนอกระบบ ก่อให้เกิดปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้ เพราะแรงงานมีความเสี่ยงในการเผชิญความผันผวนของเศรษฐกิจ การว่างงาน การขาดรายได้ และขาดหลักประกัน ต้นทุนทางการเงินสูงเนื่องจากกลไกตลาดในภาคการเงินยังทำงานไม่เต็มถ่วงและอาจก่อให้เกิดปัญหาในการพัฒนาเศรษฐกิจในอนาคต

ดังนั้น การวางแผนนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวและเพื่อพัฒนาความสามารถในการแข่งขัน ได้แก่ การพัฒนาการศึกษา เพื่อวางรากฐานแรงงานที่มีคุณภาพ การกระจายความเป็นเมืองโดยการสร้างสาธารณูปโภคไปสู่พื้นที่ต่าง ๆ การวางแผนนโยบายประกันสังคม เพื่อดึงแรงงานนอกระบบให้เข้าสู่ระบบ และการออกนโยบายที่จะช่วยให้คนในระดับรากหญ้าสามารถเข้าถึงการกู้ยืมเงินได้ ทั้งหมดนี้เป็นกระบวนการแก้ปัญหาที่จุดเริ่มต้น ที่จะช่วยให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจไทย

*เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์

ภายหลังวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ประเทศไทยประสบปัญหาความล่าช้าในการพัฒนาประเทศ การแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในสังคม โดยมากจะเป็นการแก้ไขปัญหเฉพาะหน้าหลายปัญหาพร้อมๆ กัน ผลที่ได้รับจากการแก้ไขปัญหาดังกล่าวก่อให้เกิดการพัฒนาที่ไม่เกิดประโยชน์ในระยะยาว เพราะมิได้คำนึงถึงต้นตอของปัญหาอย่างแท้จริง ดังนั้นหากเปรียบเทียบประเทศไทยเสมือนถังน้ำและปัญหาที่เกิดขึ้นเปรียบเสมือนรูรั่วที่มีอยู่จำนวนมาก การแก้ปัญหาตามอุดมคติคือ สามารถอุดรูรั่วทั้งหมดได้

ศาสตราจารย์ริคาร์โด เฮาส์แมนน์ (Prof. Ricardo Hausmann) แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด มองว่า วิธีการแก้ไขปัญหของประเทศที่ถูกต้องนั้น ควรเริ่มต้นจากการค้นหาจุดที่เป็นอุปสรรคมากที่สุดของการพัฒนาประเทศ (most binding

constraint) และให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหา ในจุดดังกล่าวก่อน เนื่องจากจุดที่เป็นอุปสรรคมากที่สุดเปรียบได้กับรูรั่วที่อยู่ต่ำที่สุด หากสามารถเริ่มอุดที่จุดต่ำสุดย่อมช่วยให้สามารถบรรจุน้ำได้เพิ่มมากขึ้น ในทางกลับกันหากอุดเพียงรูรั่วด้านบน หรือ รูรั่วอื่นๆ อ้อมไม่สามารถทำให้ถังใบนี้บรรจุน้ำได้มากขึ้น การแก้ไขจุดที่เป็นอุปสรรคมากที่สุดของประเทศเท่านั้น จึงจะทำให้ประเทศพัฒนาขึ้นได้

ด้วยเหตุนี้การตอบคำถามว่า อะไรคือปัญหาที่เป็นอุปสรรคมากที่สุดสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย? จึงเป็นเรื่องสำคัญ

จากการที่ได้ทำการศึกษาวิจัยช่วงที่ผมไปอยู่ที่ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ผมได้สำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลหลักฐานต่างๆ เกี่ยวกับประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศต่างๆ ทั่วโลก พบว่า สิ่งที่เป็นอุปสรรคมากที่สุดของไทย มีดังต่อไปนี้

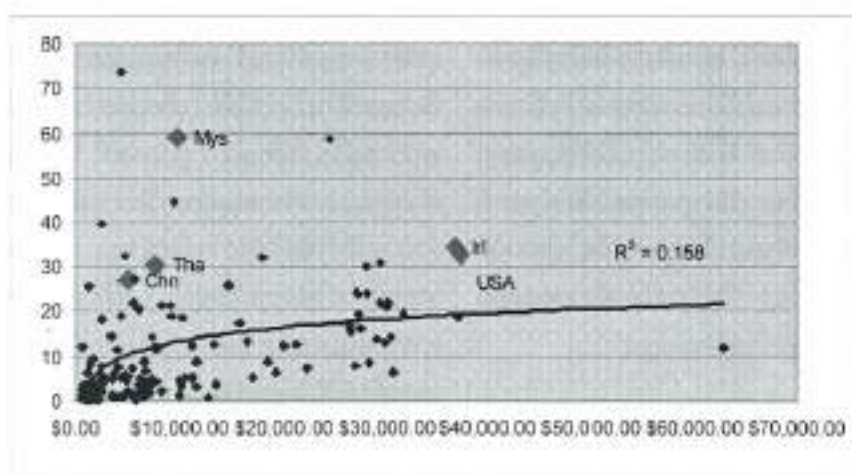
*ศาสตราจารย์นักวิชาการอาวุโส ศูนย์ศึกษาธุรกิจและรัฐบาล มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด

1. การขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะ (Lack of Skilled Labor)

การขาดแรงงานที่มีทักษะถือว่าเป็นปัญหาสำคัญ เนื่องจากเศรษฐกิจไทยได้สูญเสียความสามารถทางการแข่งขันในอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น ให้กับประเทศที่มีค่าแรงราคาถูก ทิศทางโครงสร้างเศรษฐกิจในปัจจุบันจึงเป็นการพัฒนาไป

สู่การผลิตสินค้าที่ใช้แรงงานทักษะสูงซึ่งสังเกตได้จากสัดส่วนสินค้าส่งออกของไทยที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงเพิ่มขึ้น (รูปภาพที่ 1 และตารางที่ 1) แต่สัดส่วนของสินค้าที่ใช้แรงงานเข้มข้นลดลง หากประเทศไทยขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะสูง จะเป็นอุปสรรคต่อการยกระดับการพัฒนาประเทศ

รูปภาพที่ 1 : สัดส่วนการส่งออกสินค้าเทคโนโลยีขั้นสูง เมื่อเทียบกับ GDP ต่อหัวในปี 2008

ที่มา: World Development Indicators

ตารางที่ 1: สัดส่วนมูลค่าสินค้าส่งออกของไทยระหว่างปี 1995 และ 2005

สินค้าส่งออก	ปี	
	1995	2005
สินค้าที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง	0.47	0.65
สินค้าที่ใช้แรงงานเข้มข้น	0.20	0.09
เกษตรกรรม ประมง ป่าไม้	0.17	0.09

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

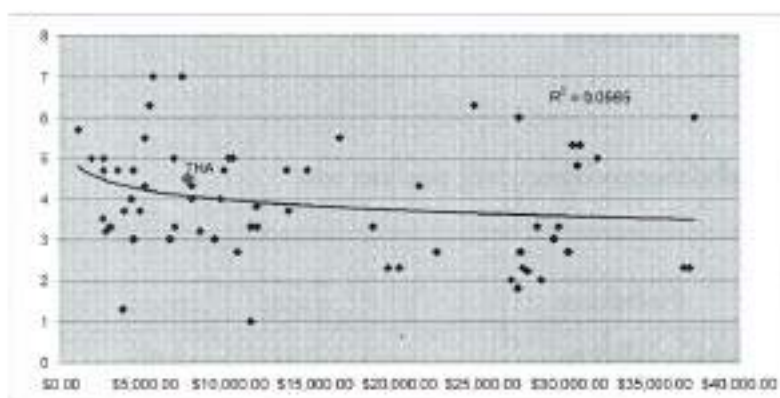
ทั้งนี้ อาการของการขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะสูง สามารถสังเกตได้จากผลตอบแทนทางการศึกษาของประเทศอยู่ในระดับสูง โดยแรงงานที่มีทักษะสูงจะได้รับค่าตอบแทนที่สูง เนื่องด้วยสถานประกอบการต่างๆ ให้อำนาจเงินที่สูง เพื่อจูงใจให้แรงงาน มาทำงานในบริษัทของตน

2. การขาดแคลนนวัตกรรม (Lack of Innovation)

การขาดแคลนนวัตกรรม เป็นอุปสรรคที่ทำให้ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจได้ช้า เพราะทำให้เกิดภาพของการผลิตต่ำ และสินค้าที่ผลิตมีมูลค่าเพิ่มไม่มากนัก แม้ว่าแนวโน้มการส่งออกสินค้าของไทยจะมีการส่งออกสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงมากขึ้น แต่ส่วนใหญ่เป็นการลงทุนของบริษัทต่างชาติ และเป็นการผลิตในขั้นตอนที่มีมูลค่าเพิ่มไม่มากนัก ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนว่า ประเทศไทยยังขาดแคลนการสร้างนวัตกรรมที่เป็นของตนเอง

งานวิจัยของ Inter-American Development Bank¹ พบว่า สาเหตุที่ทำให้หลายประเทศขาดแคลนนวัตกรรม อาจเกิดจากความไม่ยืดหยุ่นของตลาดแรงงาน ความล้มเหลวของตลาดสินเชื่อ การขาดแคลนแรงงานทักษะระดับสูง หรือปัจจัยเชิงสถาบัน ได้แก่ นโยบายหรือกฎกติกาต่างๆ สำหรับประเทศไทย หากพิจารณาความยืดหยุ่นของตลาดแรงงานไทยโดยเปรียบเทียบกับประเทศต่างๆ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง (รูปภาพที่ 2) ความยืดหยุ่นของตลาดแรงงานจึงไม่น่าจะเป็นอุปสรรคของการสร้างนวัตกรรมของไทย แต่หากพิจารณาจำนวนนักวิจัย (เทียบกับจำนวนประชากร) พบว่าอยู่ในระดับต่ำ (รูปภาพที่ 3) จึงอาจเป็นสาเหตุของการขาดแคลนนวัตกรรม อย่างไรก็ตาม จำนวนนักวิจัยที่ต่ำอาจมีสาเหตุมาจากอุปสงค์ต่อการสร้างนวัตกรรมในประเทศที่ต่ำ แทนที่จะเป็นการขาดแคลนแรงงานทักษะระดับสูง จึงเป็นประเด็นที่ต้องทำการศึกษวิจัยต่อไป

รูปภาพที่ 2: ดัชนีความยืดหยุ่นของตลาดแรงงานเทียบกับ GDP ต่อหัว

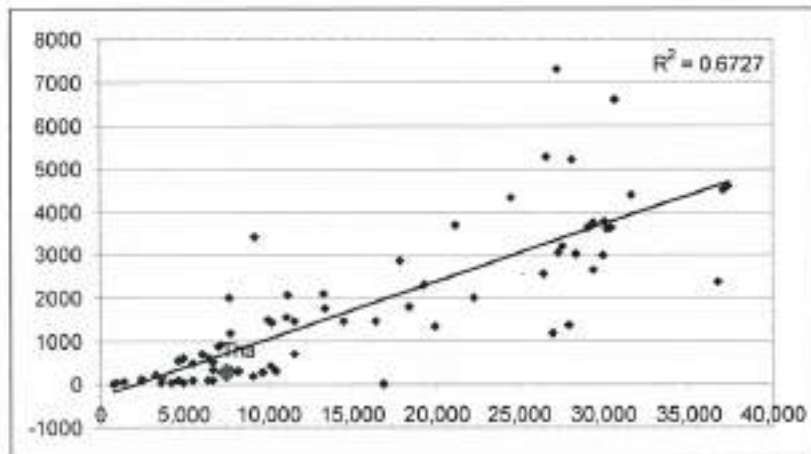
ที่มา: World Economic Forum 2001

¹Maloney, W. and A. Rodriguez-Clare (2006). Innovation Shortfalls. Inter-American Development Bank Working Paper No. 543, p. 25-28.

ประเทศไทยมีการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาที่ต่ำมาก ทั้งงบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาของภาครัฐที่ต่ำมากเมื่อเทียบกับประเทศที่มีระดับการพัฒนาเท่าเทียมกัน ขณะที่การทำวิจัยและ

พัฒนาของภาคเอกชนมีการทำวิจัยและพัฒนาที่น้อย ซึ่งอาจเนื่องมาจากมาตรการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาและตราสินค้าในประเทศไทยไม่เข้มแข็งและขาดประสิทธิภาพ

รูปภาพที่ 3 :จำนวนนักวิจัยในด้าน R&D (ต่อประชากร 1 ล้านคน) เทียบกับ GDP

ที่มา: World Development Indicators

3. ระดับของความเป็นเมืองต่ำ (Low Urbanization)

ความเป็นเมืองมีข้อดีอยู่หลายประการ ถึงแม้จะมีข้อเสียด้วยก็ตาม เช่น ทำให้ประชาชนเข้าถึงตลาด (access to markets) ทำให้เกิดการประหยัดขนาด ทั้งในด้านสาธารณูปโภค การบริการสังคมและอื่น ๆ ทำให้เกิดการกระจายความรู้และนวัตกรรม ฯลฯ

หากเทียบกับประเทศในกลุ่ม ASEAN อัตราการพัฒนาความเป็นเมืองของไทยในรอบ 40 ปีที่ผ่านมา ถือว่าอยู่ในระดับที่ต่ำที่สุด แม้เมื่อเทียบกับประเทศเวียดนามที่เปิดประเทศทางเศรษฐกิจหลังไทยเป็นเวลานาน ดังนั้นเรื่องการพัฒนาเป็นเมืองจึงถือว่าเป็นอีกหนึ่งอุปสรรคของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ประเด็นนี้ยังส่งผลกระทบต่อเรื่องความไม่เท่าเทียมกันของประเทศ (the country's inequality) เนื่องจากมีความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างเมืองกับชนบทสูงโดยธรรมชาติ

¹Maloney, W. and A. Rodriguez-Clare (2006). Innovation Shortfalls. Inter-American Development Bank Working Paper No. 543, p. 25-28.

4. เศรษฐกิจนอกระบบมีขนาดใหญ่ (A Large Informal Sector)

ภาพของเศรษฐกิจนอกระบบขนาดใหญ่สังเกตได้จากสัดส่วนแรงงานที่อยู่นอกระบบ จากตารางที่ 2 พบว่า ร้อยละ 82 ของกำลังแรงงานเป็นแรงงานนอกระบบ ปัญหาเรื่องแรงงานนอกระบบ

ก่อให้เกิดปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้ เนื่องจากระบบคุ้มครองทางสังคมไม่ครอบคลุมแรงงานนอกระบบ ทำให้แรงงานเหล่านี้มีความเสี่ยงในการเผชิญความผันผวนของเศรษฐกิจ การว่างงาน การขาดรายได้

ตารางที่ 2: จำนวนลูกจ้างทั้งในและนอกระบบแบ่งตามเขตเมืองและชนบท ปี 2005 (สัดส่วน: พันคน)

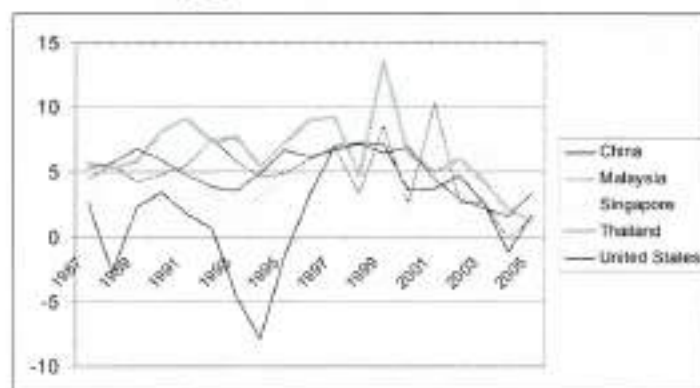
พื้นที่	เขตเมือง	ชนบท	รวม
การจ้างงานในระบบ	6,400.90	7,365.00	13,765.90
ร้อยละของการจ้างงานในระบบ	58.90	29.00	37.90
การจ้างงานนอกระบบ	4,463.90	18,072.60	22,536.50
ร้อยละของการจ้างงานนอกระบบ	41.10	71.00	62.10
รวม	10,864.80	25,437.50	36,302.30

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

5. ต้นทุนทางการเงินสูง (High Finance Costs)

ก่อนวิกฤติเศรษฐกิจปี 2540 ไทยมีอัตราดอกเบี้ยที่สูงติดต่อกันเป็นระยะเวลานานเมื่อเทียบกับประเทศใกล้เคียงอย่างมาเลเซียและจีน (รูปที่ 4) ปรากฏที่ 4: อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง (%) ปี 1987-2006

4) ซึ่งสะท้อนถึงต้นทุนทางการเงินที่สูง การมีต้นทุนทางการเงินสูงเป็นแรงกดดันให้รัฐบาลต้องเปิดการปฏิรูปทางการเงิน (BIBF) ขึ้นในปี 2535 เพื่อให้ต้นทุนทางการเงินลดลง ซึ่งกลับกลายเป็นหนึ่งในสาเหตุที่ทำให้เกิดวิกฤติเศรษฐกิจปี 2540

ที่มา: World Development Indicators

อย่างไรก็ตาม หลังจากวิกฤติเศรษฐกิจในปี 2540 ปัญหาต้นทุนทางการเงินสูงมีความรุนแรงลดลง เนื่องจากอัตราการลงทุนที่ลดลง ทำให้มีการออมเหลือภายในประเทศ แต่ยังมีปัญหาในภาคการเงินของไทยอยู่ เช่น จำนวนสาขาของธนาคารพาณิชย์ทั้งหมดต่อจำนวนประชากรต่ำมาก การฝากเงินยังกระจุกตัวในธนาคารใหญ่ 5 อันดับแรกเกินกว่าร้อยละ 70 และธนาคารต่างชาติที่เข้ามาดำเนินกิจการยังมีน้อย สิ่งเหล่านี้ทำให้กลไกตลาดในภาคการเงินยังทำงานไม่ดีนักและอาจก่อให้เกิดปัญหาต้นทุนทางการเงินสูงได้ในอนาคต

จากการวิเคราะห์อุปสรรคการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยช่วงต้น พบว่าการพัฒนาขีดความสามารถของประเทศไทยในการแข่งขันกับในเวทีโลกได้นั้น ต้องมีการปรับปรุงนโยบายในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การปฏิรูปการศึกษา (Education Reform)

รัฐควรเป็นผู้ขับเคลื่อนให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น ตัวอย่างของประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า การกระจายอำนาจและการเปิดให้มีการแข่งขันด้านการศึกษาเป็นกุญแจของการพัฒนาการจัดการศึกษา⁴ ดังนั้นในส่วนของประเทศไทย ควรมีการกระจายอำนาจการศึกษา รวมถึงรัฐบาลควรส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันกันมากขึ้น

ที่ผ่านมาพบว่า รัฐบาลใช้งบประมาณเพื่อการศึกษาในสัดส่วนที่สูงมาก (ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาเทียบต่องบประมาณทั้งหมด) สูงเป็นอันดับ 2

ในโลก แต่ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษารวมภาครัฐและเอกชนทั้งหมดกลับอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าการระดมทรัพยากรจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษาซึ่งทำได้ไม่ดี เนื่องจากผลตอบแทนจากการที่เอกชนเข้ามาจัดการศึกษาอาจไม่มากพอที่จะจูงใจให้เอกชนตัดสินใจลงทุนมากกว่าที่เป็นอยู่ ทั้งนี้เกิดจากความบิดเบือนเนื่องจากการอุดหนุนของรัฐบาล แต่ถึงกระนั้นถ้าตามการศึกษาเป็นสินค้าที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อภายนอกทางบวกต่อสังคมสูง หมายความว่าประโยชน์สำหรับการศึกษามีได้ตกอยู่กับผู้เรียนเท่านั้น แต่ยังตกแก่สังคมโดยรวมด้วย ดังนั้นการอุดหนุนจากรัฐบาลยังคงต้องมีต่อไปหากแต่ควรมีการปรับปรุงมาตรการการอุดหนุนใหม่

ที่ผ่านมการอุดหนุนส่วนใหญ่เป็นการอุดหนุนด้านอุปทาน (การให้เงินอุดหนุนแก่โรงเรียน) และทำให้เกิดการบิดเบือนเนื่องจากการอุดหนุนไม่ได้สะท้อนขีดความสามารถของโรงเรียน ไม่ทำให้เกิดการแข่งขัน ด้วยเหตุนี้การอุดหนุนจึงควรมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบเป็นการอุดหนุนตามความสามารถของโรงเรียน หรือปรับเปลี่ยนการอุดหนุนไปสู่ด้านอุปสงค์ โดยอุดหนุนผู้เรียนโดยตรง เช่น การให้ทุนการศึกษาหรือเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา

ไม่เพียงเท่านั้นนโยบายการกำหนดเพดานค่าเล่าเรียนเพื่อช่วยคนยากจนให้เข้ารับการศึกษานั้นได้กลายกลายเป็นการลดปริมาณการจัดการศึกษาในประเทศ และทำให้เกิดตลาดมืด (black market) ซึ่งสะท้อนออกมาเป็นค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง เช่น "เงินแป๊ะเจี๊ยะ" ที่ต้องจ่ายให้แก่โรงเรียนเพื่อแลกกับที่นั่งของลูกหลานในโรงเรียนกั๊วๆ หรือการเก็บค่า

⁴Feldstein, Martin. 1998. "Income Inequality and Poverty" NBER Working Paper No. 6770, available at <http://www.nber.org/papers/w6770>, p. 7.

ธรรมเนียม ค่าบำรุงการศึกษาต่างๆ เพิ่มขึ้น ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงควรเร่งหาหนทางนโยบายอื่นทดแทนการกำหนดเพดานค่าเล่าเรียน เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้มากขึ้น โดยไม่บิดเบือนตลาดการจัดการศึกษา

2 สนับสนุนนวัตกรรม (Promote Innovation)

ที่ผ่านมาประเทศไทยสูญเสียความสามารถในการแข่งขันในภาคการผลิตที่ต้องใช้แรงงานเป็นหลัก การปรับตัวของประเทศจึงควรเป็นการก้าวกระโดดไปสู่ผลิตภัณฑ์ที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ดังนั้นจึงมีความต้องการการสร้างนวัตกรรมมากขึ้น จึงต้องอาศัยการวิจัยและพัฒนา รวมถึงการทุ่มเททรัพยากรให้กับกิจกรรมการวิจัยและพัฒนามากขึ้น

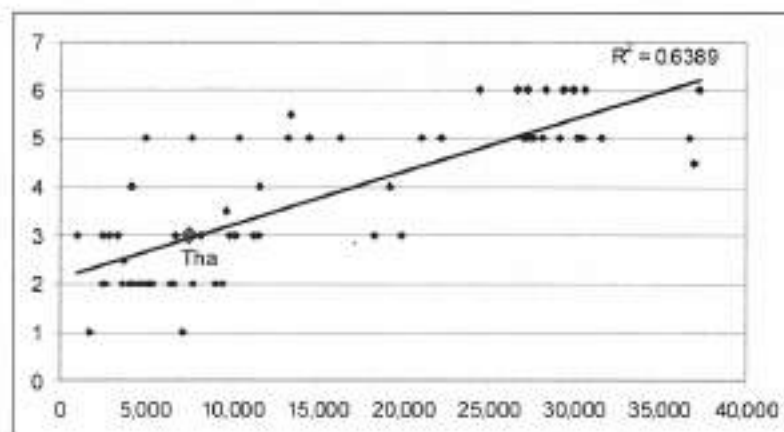
การสนับสนุนงานวิจัยและพัฒนา รัฐบาลจึงควรเพิ่มงบประมาณสำหรับด้านนี้มากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม การเพิ่มงบประมาณในส่วนนี้ควรมีการศึกษาเพิ่มเติม เนื่องจากระดับการใช้จ่ายเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมขึ้นอยู่กับประเภทความสามารถของแรงงานในประเทศ ลักษณะสินค้าที่

ผลิต และแบบแผนในการสะสมองค์ความรู้ของประเทศนั้น ซึ่งจะต้องทำการศึกษาวិจัยต่อไป

ในการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา หากลงทุนขนาดใหญ่จะเกิดความคุ้มค่าและได้ผลตอบแทนมากกว่าขนาดเล็ก ดังนั้นกลยุทธ์ในการลงทุนควรกำหนดอุตสาหกรรมที่เป็นยุทธศาสตร์และทุ่มเททรัพยากรเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมนั้นให้แข่งขันในตลาดโลก เนื่องจากตลาดโลกเป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่ ทำให้ผลตอบแทนจากการลงทุนมากกว่า

ความร่วมมือในการวิจัยและพัฒนาระหว่างภาคธุรกิจและมหาวิทยาลัยยังมีอยู่ในระดับต่ำ เมื่อเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว (รูปภาพที่ 5) ดังนั้นควรส่งเสริมการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคธุรกิจและมหาวิทยาลัย เพื่อลดความเสี่ยงจากการวิจัยและพัฒนาของบริษัทเอกชน เนื่องจากการวิจัยและพัฒนาเป็นการลงทุนที่มีความเสี่ยงสูงเกินกว่าที่บางบริษัทจะรับได้ ยิ่งไปกว่านั้นการให้มหาวิทยาลัยพัฒนาบนจุดแข็งของตน จะเป็นอีกทางเลือกเพื่อลดความเสี่ยงของความล้มเหลวในการทำการวิจัยและพัฒนาได้

รูปภาพที่ 5: ความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนกับมหาวิทยาลัย เทียบกับ GDP ต่อหัว

ที่มา: World Economic Forum

๓. เร่งสร้างความเป็นเมือง (Accelerate Urbanization)

การสร้างความเป็นเมืองสามารถสร้างโดยกระบวนการกระจายอำนาจ โดยการกระจายอำนาจควรเกิดขึ้นกับเมืองใหญ่ๆ เนื่องจากที่ผ่านมาประเทศไทยนั้นมีจุดสนใจอยู่ที่กรุงเทพฯ เท่านั้น จึงทำให้เกิดปัญหาความหนาแน่น แต่มีหลายฝ่ายกังวลว่าการกระจายอำนาจมีปัญหาอันเกิดจากความไม่พร้อมของท้องถิ่น ซึ่งต้องการแก้ไขสถานการณ์ทางการเมืองก่อน อย่างไรก็ตามการสร้างเมืองต้องมีระดับที่เหมาะสมเนื่องจากมีต้นทุนของความเป็นเมือง รวมถึงอาจก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมาด้วย เช่น อาชญากรรม มลภาวะ ฯลฯ

ที่ผ่านมาประเทศไทยมีการลงทุนด้านสาธารณูปโภคที่สูง แต่กลับเห็นความสำเร็จของการพัฒนาความเป็นเมืองอยู่ในขั้นต่ำ ดังนั้นจึงควรมียุทธศาสตร์ใหม่ในการสร้างสาธารณูปโภค

๔. ขยายการจัดประกันสังคมและการมีกฎระเบียบเกี่ยวกับแรงงานในระดับที่เหมาะสม (Extend Social Security Provisions with Optimal Labor Regulation)

ประเทศไทยมีแรงงานที่อยู่ในระบบประกันสังคมเพียงร้อยละ 20 ของแรงงานทั้งหมด เนื่องจากแรงงานส่วนมากนั้นเป็นแรงงานที่อยู่นอกระบบ สาเหตุที่ระบบประกันสังคมนั้นไม่ครอบคลุมแรงงานนอกระบบ เพราะว่าแรงงานที่อยู่นอกระบบเป็นแรงงานที่ไม่มีการขึ้นทะเบียนการจ้างงาน ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลการทำงาน อัตราเงินเดือน ฯลฯ ของแรงงานเหล่านี้ ทำให้การจัดระบบสวัสดิการสังคมให้ครอบคลุมทำได้ยากอันเนื่องจากปัญหาความไม่สมมาตรของข้อมูล (asymmetric information)

สาเหตุที่แรงงานในประเทศไทยส่วนมากเป็นแรงงานนอกระบบ สามารถอธิบายได้จากงานของ Heckman and Pages วัตถุประสงค์ของงานที่มีกฎข้อบังคับที่เข้มงวดนั้น จะเพิ่มขนาดของแรงงานนอกระบบ ซึ่งไปกว่านั้นยังเป็นการเพิ่มอัตราการว่างงานและความไม่เท่าเทียมกันระหว่างคนที่มิงานทำกับคนที่ว่างงาน กลุ่มแรงงานที่จะได้รับผลกระทบมากที่สุด คือ กลุ่มผู้หญิงและเด็ก กลุ่มบัณฑิตจบใหม่ ในทางตรงกันข้าม ความยืดหยุ่นของตลาดแรงงานเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ประเทศสามารถสร้างการแข่งขันได้ หากสามารถลดกฎระเบียบในการจ้างงานลงและสร้างระบบประกันสังคมที่ครอบคลุมแรงงานทั้งหมดเพื่อช่วยรักษามาตรฐานการดำรงชีพของแรงงานทุกคนได้แทน จะช่วยลดการบิดเบือนกลไกตลาดในตลาดแรงงาน และท้ายที่สุดกระบวนการนี้จะนำไปสู่การแบ่งปันเป็นส่วนที่ทุกคนในสังคมจะได้รับเพิ่มขึ้น เปรียบเสมือนการแบ่งเค้กที่ทุกคนได้รับเพิ่มขึ้น เนื่องจากเค้กทั้งก้อนมีขนาดใหญ่ขึ้น

ดังนั้น ระบบประกันสังคมควรดำเนินการควบคู่กับการมีกฎระเบียบด้านแรงงานที่เหมาะสม เนื่องจากการใช้ง่ายในระบบประกันสังคมหรือการตั้งกฎระเบียบเกี่ยวกับแรงงานที่มากเกินไปจะก่อให้เกิดการว่างงาน เพราะทำให้แรงงานขาดแรงจูงใจในการหางานได้

วิธีแก้ไขปัญหานี้อีกประการหนึ่งคือ การดึงแรงงานนอกระบบให้เข้ามาอยู่ในระบบ แต่เนื่องจากปัญหาของคนกลุ่มนี้ คือ การมีรายได้น้อย จึงทำให้แรงงานที่อยู่ในกลุ่มนี้มีรายได้น้อยจนไม่สามารถที่จะตั้งรายได้บางส่วนลงแรงงานกลุ่มนี้เข้ามาช่วยรักษาระบบ ด้วยเหตุนี้จึงต้องคำนึงถึงปัญหาที่อาจจะเกิดตามมา หากจะดึงแรงงานนอกระบบ

เข้ามาสู่ระบบประกันสังคม คือ เงินที่ไหลเวียนในระบบจะลดน้อยลง

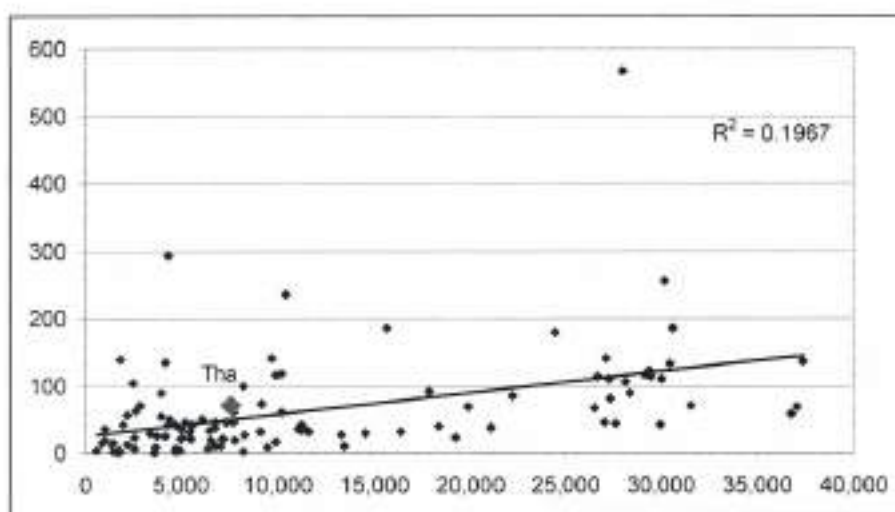
วิธีการที่จะแก้ไขปัญหานี้ อาจทำได้ด้วยการออกโครงการต่าง ๆ ที่มีจุดประสงค์มุ่งตรงไปที่กลุ่มแรงงานนอกระบบแต่ละกลุ่มโดยเฉพาะ และอาจจะมีโครงการที่นำเสนอเป็นโครงการภาพรวมร่วมด้วย อีกวิธีการหนึ่ง คือ การลดกฎระเบียบในตลาดแรงงานลงให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม เพราะกฎระเบียบที่มากเกินไปเป็นตัวฉุดแรงงานให้ไปอยู่ภาคแรงงานนอกระบบ เช่น กฎเกณฑ์เรื่องการรับเข้าทำงานและการไล่ออกซึ่งประเทศไทยอยู่ในระดับค่อนข้างเข้มงวดเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ เรื่องค่าจ้างขั้นต่ำที่ทำให้แรงงานบางส่วนไม่

สามารถหางานจากนายจ้างหรือวิสาหกิจที่อยู่ในระบบได้และต้องไปทำงานในภาคนอกระบบ เนื่องจากผลผลิตของตนไม่สูงเพียงพอ เป็นต้น

5. การเปิดเสรีทางการเงินและการพัฒนาตลาดทุนของไทย (Liberalize the Financial Sector and Develop Thailand's Capital Market)

การเปิดเสรีทางการเงินและการพัฒนาตลาดทุนของไทย เป็นอีกหนึ่งมาตรการในการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งการดำเนินการเช่นนี้เป็นการเปิดให้มีการแข่งขันมากขึ้น จะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของภาคการเงิน อันนำไปสู่ต้นทุนทางการเงินที่ลดลงได้ (รูปภาพที่ 6)

รูปภาพที่ 6 : มูลค่าตลาดของบริษัทจดทะเบียน (%GDP) ในปี 2006 และ GDP ต่อหัว

ที่มา: World Development Indicators

¹ Heckman, J.J. & C. Pages (2000). The cost of job security regulation: Evidence from Latin American Labor markets. NBER Working Paper No. 7773.

6. การพัฒนาระบบการให้สินเชื่อกับ คนระดับรากหญ้า (Develop a micro credit system)

การพัฒนาที่สามารถสร้างความยั่งยืนต่อระบบเศรษฐกิจ จะต้องเริ่มที่การสร้างความยั่งยืนให้กับกลุ่มคนที่อยู่ในระดับล่างด้วย ดังนั้นเองการพัฒนาการให้สินเชื่อกับคนระดับรากหญ้าจึงเป็นอีกหนึ่งกลไกที่จะช่วยพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศ การสร้างสินเชื่อกับคนระดับรากหญ้าอาจมีลักษณะที่คล้ายกับกรามีนแบงก์ (Grameen Bank) ในประเทศบังกลาเทศ ข้อดีของการดำเนินการเช่นนี้ คือ ผู้กู้และผู้ให้กู้เป็นคนที่อยู่ในพื้นที่ซึ่งรู้จักกันและกันในระดับที่ลึกซึ้ง อันช่วยลดปัญหาการขาดการชำระหนี้

จากการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นของประเทศไทยภายหลังจากเกิดวิกฤติเศรษฐกิจประเทศไทยประสบกับปัญหาหลักๆ ได้แก่ การสูญเสียการแข่งขันอันเนื่องมาจากการขาดแรงงานที่มีศักยภาพ การขาดแคลนนวัตกรรมใหม่ๆ ระดับของความเป็นเมืองต่ำ แรงงานนอกระบบขนาดใหญ่

และปัญหาเรื่องต้นทุนทางการเงินสูง ดังนั้นการวางนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหของประเทศ และเพื่อพัฒนาความสามารถในการแข่งขัน จะต้องเป็นนโยบายที่เปรียบเสมือนกาวที่จะมาอุดรูรั่วที่เกิดขึ้นอย่างเฉพาะเจาะจง ด้วยเหตุนี้การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นของประเทศไทย ควรเริ่มต้นที่การพัฒนาการศึกษาซึ่งเปรียบเสมือนรากฐานเพื่อสร้างแรงงานที่มีคุณภาพ การส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม การสร้างสาธารณูปโภคต่างๆ เพื่อกระจายความเจริญไปสู่เมืองต่างๆ การวางนโยบายเรื่องระบบประกันสังคมที่ครอบคลุมแรงงานนอกระบบ และการออกนโยบายที่จะช่วยให้คนในระดับรากหญ้าสามารถเข้าถึงเงินกู้ได้ เป็นต้น

ทั้งหมดนี้เป็นกระบวนการที่จะช่วยลดรอยรั่วที่เกิดขึ้นโดยเป็นการที่อุดรอยรั่วจากระดับที่ต่ำที่สุดซึ่งเมื่ออุดรอยรั่วจากระดับที่ต่ำที่สุด โส้ขึ้นมามีเรื่อยๆ จะช่วยให้ระดับน้ำในอ่างมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น เช่นเดียวกับกับระบบเศรษฐกิจของประเทศที่เมื่อแก้ปัญหาที่จุดเริ่มต้น จะช่วยให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างยั่งยืน

บริษัทเอกชน ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

*นพพร ศรีทวีลา

ในอดีต เมื่อเอ่ยถึงชื่อกลุ่มบริษัทเช่น กลุ่มเครือซีเมนต์ไทย กลุ่มบริษัทแพนด้าจีเวลรี่ และกลุ่มเครือเจริญโภคภัณฑ์ คนในสังคมธุรกิจมักจะคิดถึงบริษัทที่มีชื่อเสียง มีผลประกอบการที่ดี มีผู้บริหารที่มีความสามารถ มีตราสินค้าที่แข็งแกร่ง มีประวัติที่ยาวนาน และมีหลักทรัพย์ที่คุ้มค่าต่อการลงทุน อย่างไรก็ตาม ถ้าหากให้วงการธุรกิจของประเทศไทยอธิบายลักษณะของบริษัทเหล่านี้สักครั้งหนึ่งในปัจจุบัน เราอาจจะได้รับคำตอบเพิ่มเติมว่าบริษัทเหล่านี้ดำเนินธุรกิจตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงหรือเป็นตัวอย่างของบริษัทที่เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

คำตอบที่อาจจะได้รับมานี้ดูเหมือนเป็นคำตอบที่หาหลักฐานหรือตัวอย่างวิธีการดำเนินงานมาแสดงให้เห็นได้ยากเพราะมีความเป็นนามธรรมสูง และถึงแม้จะยกตัวอย่างกิจกรรมการดำเนินงานแบบพอเพียงได้ บางครั้งตัวอย่างเหล่านี้ก็ดูไม่แตกต่างจากวิธีการดำเนินงานของบริษัทอื่นๆ ทั่วไปเลย

ดังนั้นกองบรรณาธิการของวารสารสุทธิปริทัศน์จึงขอนำเสนอบทวิเคราะห์การดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจเอกชนในประเทศไทยเพื่อช่วยให้ผู้อ่านได้เข้าใจได้ชัดเจนมากขึ้นว่าลักษณะของการทำธุรกิจที่จัดว่าเป็นแนวเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างไร โดยผ่านการวิเคราะห์กรณีศึกษากลุ่มบริษัทเครือซีเมนต์ไทย บทความนี้จะเริ่มต้นด้วยการนำเสนอประวัติความเป็นมาของเครือซีเมนต์ไทยอย่างย่อและวิเคราะห์แนวทางการทำธุรกิจตั้งแต่ช่วงปีพ.ศ. 2539 (ก่อนวิกฤติเศรษฐกิจ) จนถึงปัจจุบันพร้อมทั้งนำเสนอความท้าทายที่กลุ่มบริษัทเอกชนอาจจะประสบในการใช้แนวคิดพอเพียงในการดำเนินงาน

1. ประวัติเครือปูนซีเมนต์ไทย¹

เครือซีเมนต์ไทยหรือ Siam Cement Group (SCG) ได้รับการก่อตั้งขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช 2466 ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งได้ทรงเล็งเห็นถึงความ

¹กองบรรณาธิการ

¹ข้อมูลประวัติทั้งหมดได้เรียบเรียงจาก <http://www.scg.co.th>

ต้องการใช้ปูนซีเมนต์เพื่อการพัฒนาบ้านเมืองของประเทศไทย ในอนาคตและทรงเห็นว่าคนไทยจำเป็นต้องมีบริษัทผลิตปูนซีเมนต์เป็นของตัวเอง ทั้งนี้บริษัทที่ถูกจดทะเบียนขึ้นเป็นบริษัทแรกของเครืออาคือบริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) โดยมีท่านเจ้าพระยาบรมราช (ปั้น สุขุม) เสนาบดีกระทรวงนครบาลในสมัยนั้นพร้อมทั้งข้าราชการบริพารชั้นผู้ใหญ่อีกหลายท่านและชาวต่างประเทศคือ นาย อี.จี. โกลโลและนาย. ดับบลิว แอล กรูต เข้าร่วมในการดำเนินการจัดตั้งด้วย

เครืออา เริ่มทำการผลิตปูนซีเมนต์ได้ในปี พ.ศ. 2458 ที่โรงงานบางซื่อโดยมีกำลังการผลิตปีละประมาณ 2 หมื่นตัน จากนั้นจึงเพิ่มปริมาณการผลิตที่โรงงานบางซื่อเรื่อยมาจนมีกำลังการผลิตสูงถึงประมาณปีละ 1 แสนตันในปีพ.ศ. 2472 ในระหว่างแรกของการดำเนินกิจการ บริษัทต้องฝ่าฟันสถานการณ์สงครามใหญ่ถึงสองครั้งในช่วงแรกของการดำเนินงานคือสงครามโลกครั้งที่หนึ่งในช่วงปีพ.ศ. 2457 และสงครามโลกครั้งที่สองในช่วงปีพ.ศ. 2488 ซึ่งสถานการณ์สงครามดังกล่าวต่างส่งผลทั้งดีและเสียต่อการดำเนินงานของเครืออา กล่าวคือ ผลของภาวะสงครามได้ส่งผลให้การคมนาคมขนส่งสินค้านำเข้าจากต่างประเทศเป็นไปได้โดยลำบาก ต้นทุนในการขนส่งสูง ดังนั้นคนไทยจึงหันมาซื้อปูนซีเมนต์จากผู้ผลิตในประเทศเป็นหลักและเริ่มให้ความเชื่อถือในผลิตภัณฑ์นับแต่นั้นมา ในขณะที่เดียวกัน โรงงานของเครืออาได้รับความเสียหายจากการโจมตีของฝ่ายพันธมิตรซึ่งส่งผลให้กำลังการผลิตรวมลดลงและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ตั้งโรงงานในที่สุด

เมื่อเครืออาได้ดำเนินการผลิตมาจนถึงปี พ.ศ. 2472 เครืออาได้เริ่มขยายกิจการไปสู่ธุรกิจอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างเช่น ธุรกิจกระเบื้องมุงหลังคาและธุรกิจเหล็ก โดยตั้งโรงงานแรกอยู่ในบริเวณบางซื่อเช่นเดียวกับโรงงานปูนซีเมนต์ ต่อมาในช่วงปีพ.ศ. 2491 การก่อสร้างโรงงานปูนซีเมนต์ของเครืออานอกกรุงเทพมหานครได้เสร็จสิ้นและเริ่มเปิดดำเนินการเพื่อรองรับความต้องการปูนซีเมนต์ที่เพิ่มขึ้นมาก

ในช่วงทศวรรษ 2490 เครืออาได้ทยอยพัฒนาการผลิตในส่วนของบริษัทเหล็กจนสามารถผลิตเหล็กกล้า เหล็กเหนียวแท่งและเหล็กท่อในประเทศได้รวมทั้งก่อตั้งบริษัทใหม่คือบริษัทผลิตภัณฑ์และวัสดุก่อสร้างเพื่อผลิตสินค้าเพื่องานก่อสร้างเช่น อิฐทนไฟ คอนกรีตเสริมเหล็ก คอนกรีตสำเร็จรูป และคอนกรีตอัดแรง เป็นต้น ทั้งนี้สินค้าดังกล่าวถือว่าเป็นสินค้าพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศโดยตรงและยังคงเป็นกลุ่มผลิตภัณฑ์หลักกลุ่มหนึ่งของเครืออามาจนถึงปัจจุบัน

จุดเปลี่ยนของการบริหารงานของเครือซีเมนต์ไทยได้เริ่มต้นขึ้นในสองทศวรรษต่อมาคือระหว่างปี พ.ศ. 2500 ถึง 2520 โดยในสองทศวรรษดังกล่าวมีเหตุการณ์ความเปลี่ยนแปลงสำคัญอยู่หลายประการเช่น การได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้บริษัทปูนซีเมนต์ไทยเป็นบริษัทในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานโดยบริษัทปูนซีเมนต์ไทยได้รวบรวมบริษัทลูกและบริษัทที่เกี่ยวข้องมาจัดตั้งเป็นเครือซีเมนต์ไทยเมื่อปี พ.ศ. 2515 และได้เริ่มใช้สัญลักษณ์ใหม่ร่วมกันเป็นรูปช้างเผือกในทศ

เทสิยม นอกจากนี้เครือายังได้แต่งตั้งคนไทยเป็นผู้จัดการใหญ่เป็นครั้งแรก⁶ ในปี พ.ศ. 2517 โดยผู้ที่เข้ารับตำแหน่งนี้คือคุณบุญผดุง วงศ์สุวรรณ อดีตข้าราชการชั้นผู้ใหญ่และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและต่อจากนั้นมาเครือฯได้แต่งตั้งผู้บริหารชาวไทยเป็นผู้จัดการใหญ่โดยตลอดจนถึงปัจจุบัน ยกตัวอย่างเช่น คุณสมหมาย สุนทระกุล (พ.ศ. 2519-2523) คุณจรัส ชูโต (พ.ศ. 2523-2527) และคุณพารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา (พ.ศ. 2527-2535) เป็นต้น

หลังช่วงปี พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา เครือฯได้เริ่มลงทุนขยายกิจการในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างเพื่อเพิ่มกำลังการผลิตให้มากขึ้นและยังได้ทยอยเพิ่มสายผลิตภัณฑ์เช่น เครื่องจักรกลเพื่อการเกษตร (พ.ศ. 2521) เชื้อกระดาศ (พ.ศ. 2522) ยางรถยนต์ (พ.ศ. 2525) ปีโตรเคมี (รับการส่งเสริมการลงทุนในปี พ.ศ. 2526 และเริ่มผลิตและจำหน่ายในปีพ.ศ. 2530) หลอดภาพโทรทัศน์สี (พ.ศ. 2530) เป็นต้น จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2536 เครือฯได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารงานอีกครั้งหนึ่งภายหลังการเข้ามารับตำแหน่งผู้จัดการใหญ่ของคุณชุมพล ณ ลำเลียง โดยเครือฯได้แบ่งบริษัทออกเป็น 4 กลุ่มคือ กลุ่มซีเมนต์ กลุ่มวัสดุก่อสร้าง กลุ่มเครื่องจักรกลและไฟฟ้า และกลุ่มกระดาษและปิโตรเคมี และบริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัดได้ถูกนำเข้าไปจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เมื่อปีพ.ศ. 2537

หลังปี พ.ศ. 2536 เป็นต้นมา ผู้บริหารของเครือฯได้เริ่มนำเทคนิคการจัดการสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการบริหารธุรกิจของเครือฯมากยิ่งขึ้นเช่น การ

นำหลักการบริหารคุณภาพงานทั่วทั้งองค์กร (หรือ Total Quality Management) มาใช้เป็นนโยบายหนึ่งในการบริหารธุรกิจของเครือฯ นอกจากนี้เครือฯยังได้เร่งขยายขอบข่ายทางธุรกิจไปยังต่างประเทศ (เช่น อินโดนีเซีย จีน สหรัฐอเมริกา) ในช่วงปีพ.ศ. 2536-2540 นี้เองนับเป็นช่วงที่เครือฯมีการขยายตัวอย่างมากและมีความเคลื่อนไหวในด้านกิจกรรมเพื่อชุมชนและสังคมอย่างชัดเจนหลังจากเริ่มต้นวางรากฐานความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมในปี พ.ศ. 2530 โดยกิจกรรมเด่นของเครือฯคือการเข้าร่วมโครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติและกิจกรรมเพื่อการศึกษาและการกีฬาของเยาวชน

หลังจากเครือฯประสบความสำเร็จในการขยายตัวมาหลายปี ในปีพ.ศ. 2541 เครือฯต้องประสบกับปัญหาด้านการเงินครั้งรุนแรงที่สุดครั้งหนึ่งเนื่องจากการได้รับผลกระทบจากค่าเงินบาทที่อ่อนค่าลงและจากภาวะความตกต่ำทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศไทยและประเทศอื่นในภูมิภาคอาเซียน เครือซีเมนต์ไทยรีบแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยเริ่มจากการปรับโครงสร้างหนี้ (โดยเฉพาะหนี้ต่างประเทศที่มูลค่าเพิ่มเป็นเกือบสองเท่าในเวลาชั่วข้ามคืน) การขายธุรกิจที่ไม่ใช่ธุรกิจหลักของบริษัทและธุรกิจที่บริหารจัดการได้ยาก รวมไปถึงการปรับระบบการบริหารให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วยการว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาเข้ามาปรับโครงสร้างธุรกิจใหม่โดยบริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) มีสถานะเป็นบริษัทแม่ที่คอยให้การสนับสนุนแก่บริษัทหลักของเครือฯ พร้อมทั้งกำหนดทิศทางในการดำเนินธุรกิจให้ด้วย หลังจากการปรับตัว

⁶ในช่วง 6 ทศวรรษแรกบริษัทได้ว่าจ้างชาวต่างประเทศมาเป็นผู้จัดการใหญ่ของบริษัทโดยตลอด โดยผู้จัดการใหญ่คนแรกคือนายออสการ์ ซูร์ทซ์ ชาวเดนมาร์ก

ในครั้งนีทางเครือฯยังได้ทยอยปรับโครงสร้างการดำเนินงานทางธุรกิจอีกจนกระทั่งในปัจจุบันเครือฯ เหลือกลุ่มธุรกิจหลักจำนวนทั้งสิ้น 5 กลุ่มคือกลุ่มธุรกิจซีเมนต์ กลุ่มธุรกิจปิโตรเคมี กลุ่มธุรกิจกระดาษและบรรจุภัณฑ์ กลุ่มธุรกิจผลิตภัณฑ์ก่อสร้าง และกลุ่มธุรกิจจัดจำหน่าย

ปัจจุบันเครือซีเมนต์ไทยซึ่งอยู่ภายใต้การนำของคุณกานต์ ตรีภูมิตินันท์ ผู้จัดการใหญ่คนล่าสุด กำลังเข้าสู่ยุคของการแข่งขันที่ขอบเขตมิได้อยู่เพียง

แค่ตลาดภายในประเทศแต่ยังมีคู่แข่งในตลาดต่างประเทศอีกด้วย เครือฯอยู่ภายใต้แรงกดดันที่จะต้องปรับตัวเพื่อรักษาตำแหน่งทางการตลาด รักษาฐานะด้านการเงิน และรักษาเอกลักษณ์รวมทั้งภาพพจน์ที่ดีของเครือที่ได้สร้างสะสมมากกว่า 90 ปี สำหรับตารางที่ 1 ด้านล่างเป็นตารางที่แสดงให้เห็นผลประกอบการของเครือฯในช่วง 3 ปีล่าสุดซึ่งเป็นตัวบ่งบอกได้อย่างดีถึงสถานะทางธุรกิจของเครือฯในปัจจุบัน

ตารางที่ 1 : ผลประกอบการทางการเงินของเครือซีเมนต์ไทยปีพ.ศ. 2547-2549 (ล้านบาท)

รายการ	ปี 2549	ปี 2548	ปี 2547
ขายสุทธิ	258,175	218,265	192,395
กำไรสุทธิ	29,451	32,236	36,483
รายได้ของธุรกิจซีเมนต์	44,123	41,630	36,658
รายได้ของธุรกิจผลิตภัณฑ์ก่อสร้าง	22,746	22,227	20,542
รายได้ของธุรกิจจัดจำหน่าย	81,519	76,070	68,558
สินทรัพย์	221,897	199,370	191,081

ที่มา: รายงานประจำปีของเครือซีเมนต์ไทยปีพ.ศ. 2549 และพ.ศ. 2548

2. แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้กับการดำเนินงานของเครือซีเมนต์ไทย

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐานคือ ความพอมี พอกิน พอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อนโดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้วจึงค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัย
 เกษตรศาสตร์เมื่อ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2517

แนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงพระราชทานเป็นครั้งแรกแก่ประชาชนชาวไทยในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ครั้งที่ได้อัญเชิญมาแสดงไว้ด้านบน หลังจากที่ได้พระราชทานพระราชดำรัสในพิธีดังกล่าวแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาพระราชทานคำอธิบายเกี่ยวกับแนวทาง

เศรษฐกิจพอเพียงในอีกหลายโอกาส โดยเฉพาะเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2541 ซึ่งพระองค์ได้ทรงแนะแนวทางในการฟื้นฟูประเทศหลังภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ โดยได้ทรงย้ำถึงความพอมีพอกิน การพึ่งตนเอง และการหาประโยชน์จากสิ่งที่เหลือจากการสนองความต้องการของตนเองดังพระราชดำรัสที่ได้ อัญเชิญมาดังต่อไปนี้

“...ความจริงเคยพูดเสมอในที่ประชุมอย่างนี้ว่า การเป็นเสียนั้นไม่สำคัญ สำคัญที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกินนี้หมายความว่า อุ้มชูตัวเองได้” ให้มีพอเพียงกับตัวเอง อันนี้ก็เคยบอกว่าความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่า ทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัวเอง จะต้องทอผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอจะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เมื่อ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2541

ในช่วงหลังภาวะวิกฤตเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2541 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจแบบพอเพียงได้เริ่มขยายตัวอย่างจริงจังทั้งในหน่วยงานราชการและสถาบันการศึกษา สำหรับหน่วยงานของราชการที่เป็นเสมือนคลังสมองของประเทศในด้านเศรษฐกิจและสังคมเช่น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ก็ได้แสดงบทบาทเป็นหน่วยงานแรกๆ ในการช่วยขับเคลื่อนแนวคิดตามพระราชดำริให้ถูกนำไปประยุกต์ใช้ในสังคมไทยมากขึ้น และสศช. ได้เสนอปรัชญาพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง[1] ซึ่งมีองค์

ประกอบ 5 ส่วนหลักคือ กรอบแนวคิด คุณลักษณะ ค่านิยม เจื่อนใจ และแนวทางปฏิบัติ โดยปรัชญาดังกล่าวถือเป็นเครื่องมือหลักสำหรับบทความนี้ในการวิเคราะห์การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มบริษัทเครือซีเมนต์ไทย

ในระดับกรอบแนวคิดและคุณลักษณะ “เศรษฐกิจพอเพียง” จัดเป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยหรือวิกฤตเพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา พร้อมทั้งดำเนินการได้แบบ

ทางสายกลาง ซึ่งจากลักษณะของการดำเนินงานของ เครือซีเมนต์ไทย จะเห็นได้ว่าเครือฯ ได้แสดงให้เห็น ถึงกิจกรรมทางธุรกิจหลายกิจกรรมที่ค่อนข้างสอดคล้องกับคุณลักษณะความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา เช่น การบริหารองค์ความรู้และสร้างฐานความรู้ของเครือฯ การเรียนรู้ของบุคลากรในองค์กร ผ่านสื่อต่างๆ เช่น บันทึกประวัติขององค์กร และการสนับสนุนให้พนักงานพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง [2] ซึ่งสอดคล้องกับเงื่อนไขด้านความรู้ที่งานวิจัยเก่าๆ (เช่น [3] และ [4]) ได้แนะนำไว้ว่าเป็นลักษณะที่สำคัญลักษณะหนึ่งของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้การสร้างองค์ความรู้ การบริหารองค์ความรู้ และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเป็นเงื่อนไขที่สำคัญเพราะ เป็นสิ่งที่จะช่วยผลักดันให้พนักงานหรือองค์กรเกิดความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน และจะช่วยส่งผลให้การวางแผนและการดำเนินการต่างๆ ทางธุรกิจเป็นไปได้อย่างครบถ้วน และรอบคอบมากขึ้น [5]

นอกจากนี้ เครือฯ ยังมีส่วนในการสร้างความยั่งยืนของการพัฒนาให้กับผู้มีส่วนร่วมของบริษัท (Corporate Stakeholders) อื่นๆ เช่น ลูกค้า ชุมชนทั่วไป เป็นต้น อันจะเห็นได้จากกิจกรรมเพื่อสังคมของเครือฯ เช่น การทำฝายกั้นน้ำเพื่อช่วยลดปัญหาไฟไหม้ป่า การจัดส่งเสริมการกีฬาประเภท แบดมินตัน การส่งเสริมให้เยาวชนได้ไปแข่งขันประกวดหุ่นยนต์ที่ต่างประเทศ เป็นต้น ทั้งนี้ ความยั่งยืนของชุมชนที่เกิดขึ้นจากความช่วยเหลือของเครือฯ นั้น อาจจะกลับมาส่งอิทธิพลให้ผลประกอบการของเครือฯ ตี้อิ่งขึ้นในอนาคต แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องขึ้นอยู่กับเงื่อนไขหรือปัจจัยอื่นด้วย อย่างไรก็ตาม ในเบื้องต้นภาพพจน์ของเครือซีเมนต์ไทยดูเหมือน

จะได้รับผลกระทบในทางบวกเพราะมีหลักฐานจากสื่อหลายชิ้นที่บ่งบอกภาพความเป็น "คนเก่ง" และ "คนดี" (เช่น [6] และ [7]) โดยที่ภาพพจน์ดังกล่าว นับว่าเป็นหลักฐานของการดำเนินการแบบ เศรษฐกิจพอเพียงอย่างดีเพราะสะท้อนให้เห็นถึงเงื่อนไขคุณธรรมในการทำธุรกิจของเครือฯ ซึ่งหมายถึงการทำธุรกิจแบบคำนึงถึงผู้อื่นและมีความซื่อสัตย์สุจริต ในการติดต่อธุรกิจนั่นเอง

เครือซีเมนต์ไทยยังได้ดำเนินธุรกิจที่สอดคล้องกับลักษณะหลักในคำนิยามเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยคือ เครือฯ มีความพอประมาณในการทำธุรกิจ และใช้เหตุผลในการดำเนินงาน โดยเฉพาะการตัดสินใจในการขยายหรือลดขนาดธุรกิจตั้งแต่ช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจปีพ.ศ. 2541 โดยในช่วงก่อนเวลาดังกล่าวเครือฯ ได้เร่งขยายเครือข่ายธุรกิจเข้าสู่ต่างประเทศ และได้กู้เงินเป็นเงินตราต่างประเทศ มากจนลักษณะการดำเนินงานถือว่าไม่ค่อยสอดคล้องกับหลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง (หรือในอีกแง่หนึ่งคือการทำธุรกิจที่ความเสี่ยงไม่ต่ำพอ) จนทำให้หนี้ต่างประเทศพุ่งเป็นจำนวน 160% ของจำนวนเงินที่เคยกู้ก่อนปีพ.ศ. 2541 อย่างไรก็ตาม เครือฯ ได้ปรับตัวอย่างรวดเร็วหลังวิกฤตเศรษฐกิจ โดยขยายกิจการที่ลงทุนในจีน เม็กซิโก อเมริกาทั้งไปหมดเพราะใช้เหตุผลพิจารณาแล้วว่า การแข่งขันสูงเกินไปและไม่มั่นคงในการทำตลาดบริเวณนั้นๆ และได้ขายธุรกิจที่ไม่ใช่ธุรกิจหลัก (Non-Core Businesses) ทิ้งไปประมาณ 60 แห่ง [8] ในช่วงปีพ.ศ. 2549 ที่ผ่านมามีเครือฯ ได้คิดจะกลับไปลงทุนในต่างประเทศอีกครั้ง โดยประกาศแผนการลงทุนเพื่อเจาะตลาดอาเซียนอย่างจริงจังแทนการไปประเทศใหญ่ๆ อย่างเช่น จีนหรืออเมริกา ทั้งนี้เพราะ

ได้ใช้เหตุผลพิจารณาแล้วว่ามีความชำนาญในพื้นที่
แถบนี้มากกว่าและมีโอกาสจะดำเนินการได้อย่าง
ยั่งยืนมากกว่า[9], [10]

สำหรับในปัจจุบัน (นับตั้งแต่ช่วงปีพ.ศ.
2548 เป็นต้นมา) ซึ่งเป็นช่วงที่เครือฯ ได้เปลี่ยนผู้
บริหารระดับสูงเป็นชุดใหม่เกือบทั้งหมด เครือฯ ได้
หันมาเน้นแนวคิดนวัตกรรมทั้งในส่วนของ
ผลิตภัณฑ์ กระบวนการ และแบบจำลองธุรกิจ เพื่อ
ใช้เสริมยุทธศาสตร์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มของตัว
สินค้าและบริการเพื่อตอบสนองผู้ค้าได้มากขึ้น และ
ที่สำคัญคือการเน้นนวัตกรรมในการทำธุรกิจนี้อาจ
เป็นส่วนที่ช่วยในการเตรียมความพร้อมในการแข่งขัน
ในอนาคต หรืออาจมองได้ว่าเป็นการเพิ่มภูมิคุ้ม
กันผลกระทบที่อาจมีจากการเปลี่ยนแปลงของ
สภาพตลาดได้นั่นเอง

3. บทสรุป

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เครือซีเมนต์ไทยได้
ผ่านทั้งช่วงเวลาการดำเนินธุรกิจที่เติบโตอย่างรวดเร็ว
และช่วงเวลาที่ภาวะตลาดซบเซา จากการเปลี่ยน
แปลงของสิ่งแวดล้อมทางธุรกิจเหล่านี้เอง เครือฯ จึง
ได้พยายามปรับตัวเพื่อรองรับสถานการณ์ด้วยวิธีการ
หลายรูปแบบเช่น การขายธุรกิจที่ไม่ใช่ธุรกิจหลักให้
ผู้อื่นและการปรับโครงสร้างหนี้เพื่อลดความเสี่ยง
ด้านการเงิน เป็นต้น การกระทำดังกล่าวดูเหมือน
จะเป็นสิ่งที่กลุ่มบริษัทอื่นทั่วไปก็ดำเนินการเช่นกัน
แต่สิ่งที่ทำให้เครือฯ แตกต่างจากบริษัทอื่นและได้รับ
การยอมรับว่าเดินตามแนวทางพอเพียงที่ชัดเจนกว่า
ผู้อื่นคือ ปรัชญาความเชื่อพื้นฐานของบริษัทที่
แสดงออกให้สังคมธุรกิจรับทราบ และการลงมือ
ทำตามความเชื่อพื้นฐานของตัวเองอย่างสม่ำเสมอ

สำหรับแนวทางที่ผู้บริหารชุดปัจจุบันของ
เครือฯ ได้วางไว้เพื่อรองรับการแข่งขันในช่วงหลัง
ปีพ.ศ. 2549 คือการมุ่งเน้นนวัตกรรมทั้งในด้าน
ผลิตภัณฑ์ ด้านกระบวนการและด้านแบบจำลอง
ทางธุรกิจ คำถามที่น่าสนใจคือเครือฯ จะยังสามารถ
เดินทางผลักดันนวัตกรรมขององค์กรโดยไม่ลืม
ความเป็นเหตุเป็นผลและมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงที่
มีความเสี่ยงต่ำได้หรือไม่ ทั้งนี้เพราะงานวิจัยเก่าๆ
ในระดับนานาชาติได้แสดงให้เห็นแล้วว่านวัตกรรม
ของผลิตภัณฑ์ในหลายประเภทอุตสาหกรรมสร้าง
ความเสี่ยงในการดำเนินงานได้อย่างมาก (เช่น ใน
กรณีของบริษัทยาข้ามชาติที่ต้องทุ่มเงินลงทุนเพื่อ
พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่โดยไม่มีหลักประกัน
ว่ายาที่กำลังพัฒนานั้นๆ จะสำเร็จหรือไม่และอาจ
นำมาซึ่งการขาดทุนอย่างมหาศาลในบางช่วงของ
การดำเนินงาน)

นอกจากนี้เครือฯ ยังต้องเผชิญกับความ
ท้าทายในการรักษาภาพลักษณ์ความเป็นคนดีให้
สอดคล้องกับความเป็นจริงต่อไปอย่างสม่ำเสมอ นั่น
คือเครือฯ จะต้องพยายามรักษาเงื่อนไขของ
เศรษฐกิจแบบพอเพียงด้านคุณธรรมให้คงอยู่อย่าง
น้อยให้เหมือนกับที่ผ่านมามากกว่า 90 ปีของการ
ดำเนินงาน

ประการสุดท้าย เนื่องจากเครือซีเมนต์ไทย
ยังถือว่าเป็นเพียงสมาชิกคนหนึ่งของสังคมธุรกิจไทย
ในขณะที่วิสาหกิจขนาดใหญ่บริษัทอื่นอาจยังดำเนินการ
ตามแนวทางการบริหารแบบมุ่งหวังกำไรสูงสุด
หรือมุ่งเพิ่มมูลค่าของผู้ถือหุ้นเป็นหลัก เครือฯ
จะสามารถต้านทานกระแสเหล่านั้นได้หรือไม่โดย
ไม่ต้องถูกบังคับให้เปลี่ยนแปลงตัวเองไปตาม
กระแสในที่สุด ทั้งนี้เพราะบริษัทใดๆ ก็ตามมิได้อยู่

ภายใต้สิ่งแวดล้อมทางด้านเศรษฐศาสตร์อย่างเดียว แต่ยังคงอยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อมเชิงสถาบัน (Institutional Environment) ด้วย และทฤษฎีสถาบัน (Institutional Theory) [11] ได้ทำนาย

ไว้ว่าบริษัทหนึ่งๆ อาจจะต้องปรับแนวทางการดำเนินธุรกิจตามบริษัทอื่นในที่สุดเพราะความจำเป็นบังคับก็ได้ (Coercive Isomorphism)

บรรณานุกรม

- [1] สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการและสังคมแห่งชาติ (2542) "เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร"
- [2] จันทพร สายหยุด (2548) "วิถีทุน: ทุนชุมชน-ทุนองค์กร" หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ, 14 เมษายน, หน้า 12
- [3] สมศักดิ์ ลาดี (2543) "การศึกษาการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี" วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- [4] ประอินพร แพทย์รังสี (2544) "การประเมินโครงการพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองแบบพอเพียง ตามแนวพระราชดำริในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ศึกษาเฉพาะกรณีเกษตรกรในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี" วิทยานิพนธ์รศกบัณฑิต รัฐประศาสนศาสตร์ สาขานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยบูรพา
- [5] อ้างแล้วใน [1]
- [6] ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง (2549) "SCG ต้องการคน...ดี เก่ง ทันสมัย" หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ, ฉบับวันที่ 22-25 มิถุนายน, หน้า 21
- [7] ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง (2549) "ตามแนวศกพอเพียง 'ปูนใหญ่-แพนด้า' ไคยังฮิน-รวยอย่างผู้ให้" หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ, ฉบับวันที่ 13-15 กรกฎาคม, หน้า 9
- [8] ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง (2549) "บีทปูแฉ้ม ยุทธศาสตร์ซีเมนต์ไทย ท่าไม 'ฮาเซียน' ไมโซจีน-อินเดีย" หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ, ฉบับวันที่ 18-19 กรกฎาคม, หน้า 8-9
- [9] ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง (2549) "ปูนใหญ่ปิดฝุ่นลงทุนนอก ตั้งเป้าขึ้นแท่นผู้นำอาเซียน" หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ, ฉบับวันที่ 4-6 พฤษภาคม, หน้า 6
- [10] อ้างแล้วใน [8]
- [11] DiMaggio, P. and W. Powell (1983) "The iron cage revisited: Institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields", *American Sociological Review*, 48(2), 147-160.

“เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ : แนวทางสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน”

*ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์

ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เสด็จเฉลิมฉลองราชสมโภชครบ 50 ปี ในวันที่ 9 มิถุนายน พุทธศักราช 2539 ผู้เขียนได้มีโอกาสอันสูงยิ่งที่ได้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการหนังสือเฉลิมพระเกียรติ “เอกกษัตริย์อัจฉริยะ” ซึ่งได้จัดพิมพ์ขึ้นในมหามงคลสมัยฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พุทธศักราช 2539 โดยทบวงมหาวิทยาลัยร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน (มีความยาวถึง 670 หน้า) ซึ่งเป็นหนังสือที่แสดงถึงพระอัจฉริยภาพในทุกด้านของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่ได้ทรงดำรงมั่นในทศพิธราชธรรม ทรงอุทิศพระองค์บำเพ็ญพระราชกรณียกิจนานัปการ ยังความผาสุกร่มเย็นแก่พสกนิกรโดยถ้วนหน้า ประเทศไทยมีความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้า และมั่นคงเป็นปึกแผ่นตลอดมา พระมหากษัตริย์คุณนี้เป็นสิ่งที่คนไทยทั้งหมดล้วนศรัทธาจะน้อมรับใส่เกล้าใส่กระหม่อมตลอดไป

สำหรับ ในปีพุทธศักราช 2549 ซึ่งนับเป็นมหามงคลสมัยที่มีความสำคัญยิ่งต่อพสกนิกรไทยทุกหมู่เหล่าอีกวาระหนึ่ง คือ มหามงคลสมัยฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันเกล้าอันกระหม่อมหาที่สุดมิได้ และเพื่อเป็นการถวายความจงรักภักดี และชื่นชมในพระปรีชาสามารถที่ทรงห่วงใยพสกนิกรของพระองค์ตลอดระยะเวลา 60 ปี ที่ทรงครองราชย์ และในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระชนมพรรษา ครบ 80 พรรษา ในปี 2550 ผู้เขียนจึงขออัญเชิญปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ มานำเสนอเพื่อให้เป็นที่ทราบทั่วกัน อันจะนำมาซึ่งแนวทางปฏิบัติสู่ “เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ : แนวทางสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน” ดังมีรายละเอียด ดังนี้

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทานไว้แก่ประชาชน

คนไทย เพื่อให้การดำรงชีวิตให้มีความเป็นอยู่อย่างพอประมาณตน เดินทางสายกลาง มีความพอดี และพอเพียงกับตนเอง ครอบครัว และชุมชน โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยภายนอกต่างๆ ที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ และรู้จักการนำทรัพยากรที่เรามีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น รู้จักการนำปัจจัยพื้นฐานมาใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ความสบายและพอเพียงกับตนเอง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาซึ่งแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

จะเห็นได้ว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริได้รวมหลักวิชา หลักการ และหลักธรรมไว้ด้วยกัน ซึ่งสามารถจำแนกรายละเอียดดังนี้

1) เป็นปรัชญาแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ

2) เป็นปรัชญาในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง

3) จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวทันโลกยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

4) ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน

5) จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน

6) จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญาและความรอบคอบ

หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และ

ความไม่ประมาทโดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบและคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็น การมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤต เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ พร้อมๆ กัน ดังนี้

"ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

"ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

"การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็น

ไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

4. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ "เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

"เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความพากเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

5. แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

เศรษฐกิจพอเพียงหรือระบบเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองได้ตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น อาจมองได้ใน 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ

เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึงความสามารถของชุมชนเมือง รัฐ ประเทศ หรือภูมิภาคหนึ่งๆ ในการผลิตสินค้า และบริการทุกชนิดเพื่อเลี้ยงสังคมนั้นๆ ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยต่างๆ ที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ

เศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคล คือ ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน มีความเป็นอยู่อย่างประมาณตนตามฐานะ ตามอัตภาพ ที่สำคัญที่ไม่หลงไหลไปตามกระแสของ

วัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่พันธนาการอยู่กับสิ่งใด

กล่าวโดยสรุป คือ หันกลับมายึดเส้นทางสายกลางในการดำรงชีวิต คือ หลักการพึ่งพาตนเอง

หลักการพึ่งตนเองอาจจะแยกแยะโดยยึดหลักสำคัญอยู่ 5 ประการ คือ

1. ด้านจิตใจ กำหนดให้เป็นที่พึ่งตนเอง มีจิตสำนึกที่ดี สร้างสรรค์ให้ตนเองและชาติโดยรวม มีจิตใจเอื้ออาทร ประณีประนอม เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง พยายามสร้างพลังผลักดันให้มีภาวะจิตใจสู้ชีวิตด้วยความสุจริต แม้ไม่ประสบความสำเร็จบ้างก็ไม่ท้อแท้ พยายามต่อไป โดยยึดพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า

"บุคคลต้องมีรากฐานทางจิตใจที่ดี คือ ความหนักแน่นมั่นคงในสุจริตธรรม และความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้จนสำเร็จ ทั้งต้องมีกุศโลบายหรือวิธีการอันแยบยล ในการปฏิบัติงานประกอบพร้อมกันแล้วจึงจะสัมฤทธิ์ผลดีแน่นอน และบังเกิดประโยชน์อันยั่งยืนแก่ตนเองและแผ่นดิน"

2. ด้านสังคม แต่ละชุมชนต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เชื่อมโยงกัน เป็นเครือข่ายชุมชนที่แข็งแกร่งเป็นอิสระ นำความรู้ที่ได้รับมาถ่ายทอดและเผยแพร่ให้ได้รับประโยชน์ซึ่งกันและกัน ดังพระบรมราโชวาทที่ว่า

"เพื่อให้งานรุดหน้าไปพร้อมเพรียงกันไม่ลดหลั่น จึงขอให้ทุกคนพยายามที่จะทำงานในหน้าที่อย่างเต็มที่ และให้มีการประสานสัมพันธ์กันไว้ดี เพื่อให้งานทั้งหมดเกื้อหนุนสนับสนุนกัน"

3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ใช้และจัดการอย่างฉลาด พร้อมทั้งหาทางเพิ่มมูลค่า โดยให้อึดอู่บนหลักการของความยั่งยืน

รวมทั้ง สามารถเสาะแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติหรือวัตถุดิบท้องถิ่นที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาประเทศไทยอย่างยั่งยืน

4. ด้านเทคโนโลยี จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว เทคโนโลยีที่เข้ามาใหม่มีทั้งดีและไม่ดี จึงต้องแยกแยะบนพื้นฐานของภูมิปัญญาชาวบ้านและเลือกใช้เฉพาะที่สอดคล้องกับความต้องการตามสภาพแวดล้อม และควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาของเราเอง สอดคล้องกับพระราชดำรัสที่ว่า

"จุดประสงค์ของศูนย์การศึกษา คือ เป็นสถานที่สำหรับค้นคว้าวิจัยในท้องที่ เพราะแต่ละท้องที่ สภาพฝนฟ้าอากาศและประชาชนในท้องที่ต่างๆ กัน ก็มีลักษณะแตกต่างกันมากเหมือนกัน"

5. ด้านเศรษฐกิจ แต่เดิมมักพัฒนามักมุ่งที่การเพิ่มรายได้ และไม่มีการลงทุนที่การลดรายจ่าย ในภาวะที่เศรษฐกิจวิกฤตเช่นเวลานี้จึงต้องปรับทิศทางการพัฒนาใหม่ คือ ต้องมุ่งลดรายจ่ายก่อนเป็นสำคัญ โดยยึดหลักพออยู่ พอกิน พอใช้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสเรื่อง "เศรษฐกิจพอเพียง" ซึ่งแนะนำยาวนานกว่า 30 ปีแล้ว แนวคิดนี้มักปรากฏอยู่ในการดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมาช้านาน ในรูปของหลักการสร้างความ "พออยู่-พอกิน" โดยเริ่มต้นในปี พ.ศ.2517 ที่ทรงพระราชทานแนวคิดนี้ เพื่อใช้ปรับทิศทางการพัฒนาประเทศไทยเป็นครั้งแรกแก่นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ.2517 โดยมีข้อความที่สำคัญตอนหนึ่งว่า

"...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมี พอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควร และปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้น โดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชน โดยสอดคล้องด้วยก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด..."

พระบรมราโชวาทนี้ชี้ให้เห็นว่า แนวทางการพัฒนาที่เน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นหลักแต่เพียงอย่างเดียว โดยไม่มีความสอดคล้องกับสภาวะของประเทศและของประชาชน อาจทำให้เกิดปัญหาได้ จึงทรงเน้นย้ำแนวทางการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง ทรงเน้นการพอมี พอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน เมื่อมีพื้นฐานความมั่นคงพร้อมพอสมควรแล้วจึงค่อยสร้างความเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศชาติให้สูงขึ้น

แต่ปีที่ประชาชนให้ความสนใจมากเป็นพิเศษหลังจากเกิดวิกฤตการณ์เศรษฐกิจปี พ.ศ.2540 นั่นเอง โดยมีหลักการเกี่ยวกับ "การใช้เงิน" เท่าที่มีตามฐานะของตนเอง และให้รู้จักการวางแผนการใช้เงิน

จากกระแสพระราชดำรัสเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ.2540 นั้น พระองค์ท่านได้ทรงสั่งสอน 3 ประการ คือ

1. ให้เปลี่ยนวิถีชีวิตมายึดเอาระบบเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งตรงข้ามกับเศรษฐกิจการค้า (Trade Economy) พระองค์ท่านรับสั่งว่าการค้าขาย การลงทุนต้องกู้เงิน ต้องทำอะไรต่ออะไรอีก ให้กลับมาสู่เศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้พระองค์ท่านได้ทรงห่วงใยยุคใหม่แห่งการพัฒนานั้น เราทำตามคำนิยมตะวันตก เอา Growth หรือ ความเจริญเติบโตเป็นตัวตั้ง มีแนวคิดที่เน้นการสร้างความเจริญ มุ่งไปสู่วัตถุนิยม ยึดถือตัวเงินเป็นที่ตั้ง ทั้งคุณธรรมความเป็นอยู่อย่างพอดีตามหลักพุทธศาสนา

2. ต้องอยู่อย่างเฉลียวฉลาด คือ ทำอะไรต้องมีสติปัญญาควบคู่ไปกับความเฉลียวฉลาดด้วยอย่าหลงไปกับกระแสการอ้างประชาธิปไตยสิทธิมนุษยชน สิ่งแวดล้อม ต้องรู้ถึงประโยชน์ของแต่ละเรื่องด้วย พระองค์ท่านจึงต้องให้ความเฉลียวฉลาด โดยเฉพาะฉลาดในการจัดการให้มีของใช้หรือทรัพยากรที่ใช้ได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งตรงกับคำพัฒนาแบบยั่งยืน

3. ต้องอยู่ในความสามัคคีธรรม คือ ต้องขจัดความขัดแย้งในสังคมที่มีอยู่ ต้องอยู่ด้วยความประนีประนอม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง เอื้ออาทรต่อกันและกัน ไม่เอาชนะกัน ไม่ต่างมุ่งเอาประโยชน์ของตน ของกลุ่ม

ในกลางปี 2540 ประเทศไทยต้องประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจและการเงินอย่างรุนแรงส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน มีการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศเป็นจำนวนเงินกว่า 90,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ได้มีการปิดกิจการของบริษัทหลักทรัพย์ถึง 58 บริษัท ในวันที่ 2 กรกฎาคม 2540 รัฐบาลได้ปล่อยให้ค่าเงินบาทลอยตัว ค่าเงินบาทได้ลดต่ำลง

เรื่อยๆ จากเหรียญสหรัฐละ 25 บาท เป็น 50 บาท รัฐบาลต้องกู้เงินจากกองทุนระหว่างประเทศในวงเงิน 17,200 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และต้องปฏิบัติตามพันธกรณีกับไอเอ็มเอฟอย่างเคร่งครัด ถึงกับมีผู้แปลคำ IMF ว่า It is my father เกิดภาวะเศรษฐกิจถดถอย ธุรกิจซบเซา โรงงานอุตสาหกรรมและบริษัทร้านค้าหลายแห่งต้องลดคนงานลงลดเงินเดือน ลดค่าจ้างพนักงานและคนงาน บางแห่งต้องปิดกิจการ จำนวนคนว่างงานได้เพิ่มมากขึ้นถึง 2 ล้านคน

ในวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ.2540 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชดำรัสแก่ผู้เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง มีข้อความบางประการดังนี้

"เศรษฐกิจแบบค้าขาย ภาษาฝรั่งเขาเรียกว่า Trade Economy ไม่ใช่แบบพอเพียง ซึ่งฝรั่งเรียกว่า Self-Sufficient Economy นี้เราทำแบบที่ไทยทำได้ คือ เศรษฐกิจแบบพอเพียงกับตัวเอง เราก็อยู่ได้ไม่ต้องเดือดร้อน"

"ถ้าสามารถจะเปลี่ยนแปลงให้กลับเป็นเศรษฐกิจแบบพอเพียงไม่ต้องทั้งหมด แม้ไม่ถึงครึ่ง อาจจะเศษหนึ่งส่วนสี่ ก็สามารถที่จะอยู่ได้"

นอกจากนี้ เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2541 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำรัสเพิ่มเติมในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงว่า

"...คำว่าพอเพียงมีความหมายกว้างออกไปอีกไม่ได้หมายถึงการมีพอใช้สำหรับใช้ของตัวเองมีความหมายว่าพอมีพอกิน..พอมีพอกินก็แปลว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง..."

"...ให้พอเพียงนี้ก็หมายความว่ากินเมื่ออยู่ไม่ฟุ้งเฟ้อไม่หรูหราก็ได้แต่พอ แม้บางอย่าง

อาจจะฟุ้งเฟ้อแต่ก็ทำให้มีความสุข ถ้าทำได้ดีสมควรที่จะทำ สมควรที่จะปฏิบัติ..."

"...Self-sufficiency นั้นหมายความว่า ผลิตอะไรมีพอที่จะใช้ ไม่ต้องไปขอยืมคนอื่นอยู่ได้ด้วยตนเอง..."

"...คนเราน่าพอใจความต้องการ มันมีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าประเทศไทยมีความคิดอันนี้ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่าพอประมาณชั่งตวงวัด ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข..."

ทรงเน้นย้ำว่าพอเพียง คือ ไม่โลภมาก ไม่เบียดเบียน

"พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณตามอัตภาพ พูดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง"

ในวันที่ 4 ธันวาคม 2546 ณ ศาลาดุสิดาลัย พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง มีสาระสำคัญว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอเพียงในทุกด้าน ไม่ใช่แค่ความพอเพียงในด้านหนึ่งด้านใด ความพอเพียงไม่ใช่ด้านเศรษฐกิจเท่านั้น ยังรวมถึงความพอเพียงในด้านอื่นๆ

สำหรับการปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้น ในหนังสือเรื่อง "ใต้เบื้องพระยุคลบาท" โดย ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล อดีตเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ในปัจจุบันดำรงตำแหน่งเลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา ได้กล่าวถึงการ

ปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง อันเนื่องมาจากพระราชดำริไว้ดังนี้

(1) ยึดความประหยัด คัดตอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีพอย่างจริงจัง ดังพระราชดำรัสที่ว่า "...ความเป็นอยู่ที่ดีไม่ฟุ้งเฟ้อ ต้องประหยัดไปในทางถูกต้อง..."

(2) ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้องสุจริต แม้จะตกอยู่ในภาวะขาดแคลนในการดำรงชีพก็ตาม ดังพระราชดำรัสที่ว่า "...ความเจริญของคนทั้งหลาย ย่อมเกิดมาจากการประพฤติชอบและการหาเลี้ยงชีพชอบเป็นหลักสำคัญ..."

(3) ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันในทางการค้าขาย ประกอบอาชีพแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรงดังอดีต ซึ่งมีพระราชดำรัสเรื่องนี้ว่า "...ความสุข ความเจริญอันแท้จริงนั้น หมายถึง ความสุขความเจริญที่บุคคลแสวงหาได้ด้วยความเป็นธรรม ทั้งในเจตนาและการกระทำ ไม่ใช่ได้มาด้วยความบังเอิญหรือด้วยการแก่งแย่งเบียดบังมาจากผู้อื่น..."

(4) ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยากครั้งนี้ โดยต้องขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้เกิดรายได้เพิ่มพูนขึ้น จนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ พระราชดำรัสตอนหนึ่งที่ว่า "...การที่ต้องการให้ทุกคนพยายามที่จะหาความรู้ และสร้างตนเองให้มั่นคงนี้เพื่อตนเอง เพื่อให้ตัวเองมีความเป็นอยู่ที่ก้าวหน้าที่มีความสุขพอมือพอกินเป็นข้อหนึ่ง และขั้นต่อไปก็คือให้มือเกือตี่ว่าขึ้นได้ด้วยตนเอง..."

(5) ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี อดละสิ่งชั่วให้หมดสิ้นไป ทั้งนี้ด้วยสังคมไทยล่มสลายลงในครั้งนี้ เพราะยังมีบุคคลจำนวนมากมิใช่น้อยที่ดำเนินการโดยปราศจากความละอายต่อแผ่นดิน พระบาท

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราโชวาทว่า "...พยายามไม่ก่อความชั่วให้เป็นเครื่องทำลายตัว ทำลายผู้อื่น พยายามลดพยายามละความชั่วที่ตัวเองมีอยู่ พยายามก่อความดีให้แก่ตัวเองอยู่เสมอ พยายามรักษาและเพิ่มพูนความดีที่มีอยู่กันให้จงอกงามสมบูรณ์ขึ้น..."

จากข้อความที่กล่าวแล้วข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่มีมิติครอบคลุมถึง 4 ด้าน คือ มิติด้านจิตใจ มิติด้านสังคม มิติด้านเศรษฐกิจ และมิติด้านวัฒนธรรม

มิติด้านจิตใจ

เศรษฐกิจพอเพียงเน้นที่จิตใจที่รู้จักพอ คือ พอดี พอประมาณ และพอใจในสิ่งที่มี อันดีในสิ่งที่ได้ ไม่โลภ เศรษฐกิจพอเพียงจะต้องเริ่มที่ตัวเองโดยสร้างรากฐานทางจิตใจที่มั่นคง โดยเริ่มจากใจที่รู้จักพอ เป็นการปฏิบัติตามทางสายกลาง หรือ มัชฌิมาปฏิปทา

มิติด้านสังคม

เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้เกิดสังคมที่มีความสุขสงบ ประชาชนมีความเมตตาเอื้ออาทร ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่ มุ่งให้เกิดความสามัคคีร่วมมือกัน เพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้โดยปราศจากการเบียดเบียนกัน การเอาวัดเอาเปรียบกัน การมุ่งร้ายทำลายกัน

มิติด้านเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจแบบพออยู่พอกิน ให้มีความขยันหมั่นเพียรประกอบสัมมาอาชีพ เพื่อให้พึ่งตนเองได้ ให้พ้นจากความยากจน

มิติด้านวัฒนธรรม

วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิต (way of life) ของประชาชน

เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้เกิดวัฒนธรรม หรือวิถีชีวิตที่ประหยัด อดออม มีชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย ไม่ตกเป็นทาสของวัตถุนิยมและบริโภคนิยม

และสามารถกล่าวโดยสรุป การมีวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงว่า มีข้อปฏิบัติที่สำคัญดังนี้

(1) มีชีวิตที่เรียบง่าย ประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย

(2) ให้อึดอือทางสายกลาง รู้จักพอ พอดี พอประมาณ และพอใจ

(3) มีความเมตตาเอื้ออาทรต่อกัน ร่วมมือและช่วยเหลือกันไม่เบียดเบียนกัน ไม่เอาัดเอาเปรียบกัน ไม่มุ่งร้ายทำลายกัน

(4) ประกอบสัมมาอาชีพด้วยความซื่อสัตย์ซื่อสัตย์สุจริต ใฝ่หาความรู้เพื่อนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์

(5) ให้สามารถพึ่งตนเองได้ ให้พ้นจากความยากจน ให้สามารถพออยู่ พอกิน ไม่เดือดร้อน ไม่ตกเป็นทาสของอบายมุข วัตถุนิยมและบริโภคนิยม

อนึ่ง ผู้เขียนเห็นว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ สอดคล้องกับเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ (Buddhist Economics) ของ อี. เอฟ. ชูเมกเกอร์ (E. F. Schumacher) นักเศรษฐศาสตร์ชาวเยอรมันผู้มีชื่อเสียง และพระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต) พระเถระผู้มีชื่อเสียงที่ได้รับการยกย่องทั้งในประเทศและต่างประเทศ จึงขอนำเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ มานำเสนอ ณ โอกาสนี้ด้วย นั่นคือนักเศรษฐศาสตร์แนวพุทธมีความเห็นว่า การบริโภคเป็นเพียงมรรคที่จะนำมาซึ่งความอยู่ดีกินดี ดังนั้นจุดมุ่งหมายนำ

จะอยู่ที่การทำให้การกินดีอยู่ดีมากที่สุด โดยการบริโภคให้น้อยที่สุด หัวใจของเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ คือ ความเรียบง่าย อหิงสาธรรม และทางสายกลาง

ในปาฐกถาเรื่อง "เศรษฐศาสตร์แนวพุทธของพระธรรมปิฎก" (ประยุทธ์ ปยุตโต) ได้กล่าวถึงเรื่องเศรษฐศาสตร์แนวพุทธว่า เศรษฐศาสตร์แนวพุทธนี้มีลักษณะเป็นสายกลางอาจจะเรียกว่า เศรษฐศาสตร์สายกลางหรือเศรษฐศาสตร์มัชฌิมาปฏิปทา ที่ว่าเป็นสายกลางเป็นมัชฌิมา คือ มีความพอดี พอประมาณ ได้ดุลยภาพ ความพอดีคือจุดที่คุณภาพชีวิตกับความพึงพอใจมาบรรจบกัน หมายความว่า เป็นการได้รับความพึงพอใจด้วยการตอบสนองความต้องการของคุณภาพชีวิต ตัวกำหนดเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ คือ มัตตัญญูตา ความรู้จักพอประมาณ รู้จักพอดีในการบริโภค หมายถึง ความพอดี ให้คุณภาพของชีวิตมาบรรจบกับความพึงพอใจ

ขณะเดียวกันความเห็นของนักเศรษฐศาสตร์แนวพุทธก็ได้ย้ำในลักษณะเป็นสายกลางตามหลักพระพุทธศาสนา ที่เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา อันได้แก่ การปฏิบัติและการมีความคิดที่ไม่สุดโต่งข้างใดข้างหนึ่ง ไม่หย่อนเกินไป ไม่ตึงเกินไป มีความพอดีพอประมาณ โดยนักเศรษฐศาสตร์แนวพุทธได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ความพอดีพอประมาณก็คือการได้ดุลยภาพ เพราะความพอดีคือจุดที่คุณภาพชีวิตกับความพึงพอใจมาบรรจบกัน ซึ่งหมายความว่า รู้จักพอดี รู้จักพอประมาณ แต่ขณะเดียวกันก็ได้รับความพึงพอใจด้วยการตอบสนองความต้องการของคุณภาพชีวิตของตนเองด้วยนั่นเอง

เศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

เศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางปฏิบัติของ
ทฤษฎีใหม่ เป็นแนวทางในการพัฒนาที่นำไปสู่
ความสามารถในการพึ่งตนเองในระดับต่างๆ อย่าง
เป็นขั้นตอน โดยลดความเสี่ยงเกี่ยวกับความ
ผันแปรของธรรมชาติหรือการเปลี่ยนแปลงจาก
ปัจจัยต่างๆ โดยอาศัยความพอประมาณและความ
มีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ ความ
เพียรและความอดทน สติและปัญญา การช่วยเหลือ
ซึ่งกันและกันและความสามัคคี

เศรษฐกิจพอเพียงมีความหมายกว้างกว่า
ทฤษฎีใหม่ โดยที่เศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนว
คิดที่ขับเคลื่อนหลักการและแนวทางปฏิบัติของทฤษฎี
ใหม่ ในขณะที่ แนวพระราชดำริเกี่ยวกับทฤษฎี
ใหม่ หรือเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งเป็นแนวทางการ
พัฒนาภาคเกษตรอย่างเป็นขั้นตอนนั้น เป็นตัวอย่าง
การใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในทางปฏิบัติ ที่เป็น
รูปธรรมเฉพาะในพื้นที่ที่เหมาะสม

พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ประธาน
องคมนตรี และรัฐบุรุษได้บรรยายเรื่อง "ปรัชญาการ
พัฒนาทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ" มีข้อความ
บางประการดังนี้

"เรื่องทฤษฎีใหม่ไม่ใช่เป็นเพียงเรื่องที่เกี่ยวข้อง
กับการพัฒนาการเกษตรเท่านั้น แต่ยังเกี่ยว
เนื่องกับชุมชน เกี่ยวเนื่องกับชนบท เกี่ยวเนื่อง
กับการผลิต เกี่ยวเนื่องกับเศรษฐกิจ เกี่ยวเนื่อง
กับวิถีชีวิตประชาชน เกี่ยวเนื่องกับความมั่นคง
เกี่ยวเนื่องกับวิทยาศาสตร์ เกี่ยวเนื่องกับธรรมชาติ
เกี่ยวเนื่องกับการปกครอง เกี่ยวเนื่องกับการรวม
ตัวของสมาชิกในครอบครัว และที่สำคัญที่สุดคือ
เกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตและจิตใจของคน ทั้งนี้เพราะ
ปรัชญาแห่งทฤษฎีใหม่ เป็นปรัชญาที่ว่าด้วยการ
พัฒนาอย่างสมบูรณ์ที่สุดนั่นเอง

ทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ อาจ
เปรียบเทียบกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีอยู่ 2
แบบ คือ แบบพื้นฐานกับแบบก้าวหน้า ได้ดังนี้
ความพอเพียงในระดับบุคคลและครอบครัว
โดยเฉพาะเกษตรกรเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้น
ฐาน เทียบได้กับทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1

ความพอเพียงในระดับชุมชน และระดับ
องค์กรเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ซึ่ง
ครอบคลุมทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 เป็นเรื่องของ การสนับ
สุนุนให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์
หรือการที่ธุรกิจต่างๆ รวมตัวกันในลักษณะเครือข่าย
วิสาหกิจ

กล่าวคือ เมื่อสมาชิกในแต่ละครอบครัวหรือ
องค์กรต่างๆ มีความพอเพียงขั้นพื้นฐานเป็นเบื้องต้น
แล้วก็จะรวมกลุ่มกันเพื่อร่วมมือกันสร้างประโยชน์
ให้แก่กลุ่มและส่วนรวมบนพื้นฐานของการไม่เบียด
เบียนกัน การแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกันตาม
กำลัง และตามความสามารถของตน ซึ่งจะสามารถ
ทำให้ชุมชนโดยรวม หรือเครือข่ายวิสาหกิจนั้นๆ
เกิดความพอเพียงในวิถีปฏิบัติอย่างแท้จริง

ความพอเพียงในระดับประเทศ เป็น
เศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ซึ่งครอบคลุม
ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 3 ซึ่งส่งเสริมให้ชุมชนหรือเครือ
ข่ายวิสาหกิจ สร้างความร่วมมือกับองค์กรอื่นๆ ใน
ประเทศ เช่น บริษัทขนาดใหญ่ ธนาคาร สถาบัน
วิจัย เป็นต้น

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในลักษณะ
เช่นนี้ จะเป็นประโยชน์ในการสืบทอดภูมิปัญญา
แลกเปลี่ยนความรู้ เทคโนโลยี และบทเรียนจาก
การพัฒนา หรือร่วมมือกันพัฒนาตามแนวทาง
เศรษฐกิจพอเพียงทำให้ประเทศอันเป็นสังคมใหญ่

อันประกอบด้วยชุมชน องค์กร และธุรกิจต่างๆ ที่ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงกลายเป็นเครือข่ายชุมชน พอเพียงที่เชื่อมโยงกันด้วยหลักไม่เบียดเบียน แบ่งปัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้โมที่ที่สุด

ทฤษฎีใหม่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการ 3 ชั้น คือ

ขั้นที่ 1 มีความพอเพียง เลี้ยงตัวเองได้ บนพื้นฐานของความประหยัด ขจัดการใช้จ่าย ยึดหลักการที่ว่า "ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน"

ขั้นที่ 2 รวมพลังกันในรูปกลุ่ม เพื่อทำการผลิต การตลาด การจัดการ รวมทั้งด้านสวัสดิการ การศึกษา การพัฒนาสังคม ฯลฯ

ขั้นที่ 3 สร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพและขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้หลากหลาย โดยประสานความร่วมมือกับภาครัฐกิจ ภาคองค์กร พัฒนาเอกชน และภาควราชการ ในด้านเงินทุน การตลาด การผลิต การจัดการ และข่าวสารข้อมูล นัยสำคัญของแนวคิดระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง

กล่าวโดยสรุป คือ แนวคิดของระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงที่มีสาระสำคัญดังกล่าวข้างต้นนั้นน่าจะนำมาใช้เป็นแบบอย่างของการพัฒนาประเทศไทยในระยะต่อไป แม้ว่าวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในขณะนี้จะเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ แต่ผลกระทบต่างๆ จะไม่รุนแรงมากนัก ถ้าหากทุกภาคส่วนของสังคมมีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยยึดหลักความพอดีกับศักยภาพของตนเองบนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเอง รวมทั้งมีความเอื้ออาทรต่อคนอื่น ๆ ในสังคมเป็นประการสำคัญ ถึงแม้ว่าข้อคิดทั้งหมดจะมุ่งเน้นไปสู่กลุ่มเกษตรกร หรือผู้ที่มีที่ดินทั้งหลาย แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า เป็นจริง สำหรับคนอยู่นอกภาคการเกษตรนั้น เศรษฐกิจพอเพียงก็จะต้องถูกนำมาใช้เป็นหลัก

ในการดำเนินชีวิต เพราะเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญา เป็นแนวปฏิบัติตน ไม่ว่าจะอยู่ในกิจกรรมอาชีพใดก็ต้องยึดวิถีชีวิตไทย อยู่แต่พอดี อย่าฟุ้งเฟ้ออย่างไร้ประโยชน์ อย่ายึดวัตถุเป็นที่ตั้ง ยึดเส้นทางสายกลาง อยู่กินตามฐานะ ใช้สติปัญญาในการดำรงชีวิต เจริญเติบโตอย่างค่อยเป็นค่อยไป

ต้องตั้งมั่นอยู่บนหลักของ "รู้ รัก สามัคคี" ใช้สติปัญญาปกป้องตนเองไม่ให้หลงกระแสโลกาภิวัตน์ โดยไม่ถึงเหตุและผลตามสภาพแวดล้อมของไทย ให้รู้จักแยกแยะสิ่งดี สิ่งเลว สิ่งที่เป็นประโยชน์ ตามสภาพความเป็นจริงของบ้านเมืองของเราเป็นที่ตั้ง ให้มีความรัก ความเมตตาที่จะช่วยเหลือสังคมให้รอดพ้นจากภัยพิบัติ และรวมพลังกันด้วยความสามัคคีเป็นหมู่เหล่า ขจัดข้อขัดแย้งไปสู่ความประนีประนอม รักษาผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

เศรษฐกิจพอเพียงถือเป็นการดำรงชีวิตในความพอดี มีชีวิตใหม่ คือ หวนกลับมาใช้ชีวิตไทยที่จะทำให้ชาติบ้านเมือง และตัวเราหลุดพ้นจากทุกข์และมีความสุขในที่สุด

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำรินั้นไม่เพียงแต่จะเหมาะกับรัฐบาล หน่วยงานเอกชนอื่นๆ โดยทั่วไป หรือประชาชนคนไทย ยังรวมเฉพาะถึง ผู้ส่งออก ด้วย ที่สามารถเลือกก้าวเดินไปตามยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวกับการคิดดี ปฏิบัติดี ทำหน้าที่ให้สมบูรณ์ รับผิดชอบต่อ รूसติ สามัคคี คิดดี ทำดี มีคุณธรรม รวมถึงดีความให้ชัดเจน เกี่ยวกับความหมายของการกระทำอย่างพอมือพอกิน พออยู่พอกิน พอกินพอใช้ พอประมาณ ฯลฯ แล้วเศรษฐกิจพอเพียงจะเป็นแสงสว่างที่ถูกเตรียมความพร้อมไว้รับมือกับทุกสถานการณ์ได้

สมควรเป็นที่สุดแล้วที่สหประชาชาติประกาศสคฺติเจสิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยโคฟี อันนัน เลขาธิการสหประชาชาติ ได้ถวายรางวัลสูงสุดเรื่องการพัฒนาคนแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และกล่าวขยอ้งว่า "พระปรีชาสามารถในการเป็นนักคิดของได้ฝ่าละอองธุลีพระบาท และคุณูปการต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนทำให้นานาประเทศตื่นตัวในการปรับรูปแบบการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดใหม่ ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของได้ฝ่าพระบาทที่มีต่อประชาราษฎร์ที่ได้พระราชทานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งชี้ถึงแนวทางการพัฒนาที่เน้นความสมดุล ความพอประมาณ เน้นเรื่องการบริโภคอย่างมีสติ และมีระบบภูมิคุ้มกันสำหรับผลกระทบจากภายนอก

จากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญานำทางการพัฒนาของประเทศไทย ที่นักธุรกิจสามารถใช้เป็นแนวทางเพื่อนำทางการพัฒนาธุรกิจของตนได้

ทั้งนี้ จากการที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ.2545-2549 ได้ยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริเป็นปรัชญานำทางการพัฒนาของประเทศ โดยมีแนวทางดังนี้

(1) ทางสายกลาง ไม่พัฒนาไปในทางทิศใดทิศหนึ่งจนเกินไป เช่น ปิดประเทศหรือเปิดเสรี

(2) ความสมดุลและความยั่งยืน เน้นการพัฒนาในลักษณะองค์รวม

(3) ความพอประมาณอย่างมีเหตุผล มีความพอดีทั้งในการผลิตและการบริโภค

(4) ภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันโลก รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

(5) การเสริมสร้างคุณภาพคน เน้นให้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีตรโมตรี เอื้ออาทร มีความเพียร มีวินัย มีสติ ไม่ประมาท พัฒนาปัญญาและความรู้อย่างต่อเนื่อง นั้น นักธุรกิจสามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว โดยมีแนวทาง

- เดินสายกลาง ไม่พัฒนาไปทิศทางใดทิศทางหนึ่งจนเกินไป

- เน้นการพัฒนาในลักษณะองค์รวมและความยั่งยืน

- มีความพอดี พอประมาณอย่างมีเหตุผลทั้งในการผลิต และการบริโภค

- มีภูมิคุ้มกัน รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก

- สร้างคุณธรรมเน้นความซื่อสัตย์สุจริต เอื้ออาทร พัฒนาปัญญาและความรู้อย่างต่อเนื่อง และยังจำเป็นต้องนำพระบรมราโชวาทของพระองค์ท่านไปปฏิบัติด้วย ดังนี้

"...ในการพัฒนาประเทศนั้น จำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐาน คือความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อน ด้วยวิธีการที่ประหยัดระมัดระวัง แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญขั้นที่สูงขึ้นตามลำดับต่อไป ...การถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญ ให้ค่อยเป็นค่อยไปตามลำดับ ด้วยความรอบคอบระมัดระวัง และประหยัดนั้น ก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลว และเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์"

นอกจากประเด็นดังกล่าวแล้ว ผู้เขียนขออนุญาตนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หรือการ

พัฒนาอย่างยั่งยืน ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่ง ดร.จีระ หงส์ลดารมภ์ ได้ประยุกต์ไว้ว่าเป็น 6 ปัจจัยของความยั่งยืน เห็นว่าจะเป็นประโยชน์แก่นักธุรกิจ จึงขอนำมาฝากด้วย ดังนี้

ปัจจัยแรก คือ การพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องเน้นให้ระยะสั้นสร้างความสมดุลในระยะยาว อย่าให้ระยะสั้นดี แต่ทำลายระยะยาว

ปัจจัยที่ 2 คือ การพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ต้องไม่ถูกทำลาย และต้องไปด้วยกันกับการพัฒนา ซึ่งเรียกว่าเป็น Green Development

ปัจจัยที่ 3 คือ การพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องมีทั้งคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่กันกับความเจริญ คือ มีศีลธรรม คุณธรรมคู่ไปกับการพัฒนา

ปัจจัยที่ 4 คือ ต้องคิดเป็นวิทยาศาสตร์ วิเคราะห์เป็น หากความรู้อย่างต่อเนื่อง เป็นสิ่งคนการเรียนรู้

ปัจจัยที่ 5 ต้องให้ประชากรส่วนใหญ่ของสังคม ชุมชน หรือประเทศมีความเจริญเพิ่มขึ้นอย่างกระจาย ไม่ใช่กระจุกตัวอยู่ในกลุ่มเล็ก ๆ

และสุดท้าย ต้องเป็นการพัฒนาที่พึ่งตัวเอง self-reliance ไม่ใช่รอแบมือให้รัฐบาลมาช่วยอย่างเดียว

ปัจจุบันพบว่า หน่วยงานราชการและเอกชนได้น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เพื่อขับเคลื่อนองค์กร เพื่อสร้างความยั่งยืนในระยะยาวได้อย่างประสบความสำเร็จ ที่เห็นได้ชัดเจนคือ ราชการระดับจังหวัด อย่างกรมราชทัณฑ์ โดยอธิบดีกรมฯ ได้ประกาศใช้เศรษฐกิจพอเพียง เป็นยุทธศาสตร์หลัก ในการบริหารส่วนธุรกิจเอกชน ก็มีเจ้าของสินค้าหลายชนิด แม้จะเป็นยักษ์ใหญ่ก็ตาม

ได้ปรับทิศทางนำเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้และได้ผลมาแล้ว เนื่องจากพบว่า การแข่งขันอย่างรุนแรงในตลาด ทั้งการทุ่มงบโฆษณาประชาสัมพันธ์ หรือสื่อ การจัดโปรโมชั่นชนิดยิ่งใหญ่และอื่นๆ แต่สิ่งที่ได้รับกลับมา อาจเพียงผู้บริโภคจดจำแบรนด์ได้ในระยะเวลาอันสั้น หรือได้ยอดขายสูงๆ กลับมาเพียงไม่กี่สัปดาห์ แต่พอโฆษณาหายจากจอโทรทัศน์ ยอดขายก็ลดหายตามไปด้วย เช่น บริษัทปูนซีเมนต์ไทย ไทยเพรซิเดนท์ฟูดส์ บริษัทแพนด้าจิวเวลรี่ โรงพยาบาลเทพาวรินทร์ เป็นต้น

เครื่องซีเมนต์ไทย ซึ่งสอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง คือ...ความรู้คู่คุณธรรม และการพัฒนาองค์กรให้อยู่อย่างมีหลักการ เพื่อความยั่งยืน...พึ่งตนเองได้ โดยเฉพาะพึ่งตนเองในระยะยาว ด้วยการเป็น Productive Organization ...การปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา โดยเป็น Adaptive Organization การเห็นแก่ส่วนรวม รับผิดชอบต่อชีวิตและสังคม

ไทยเพรซิเดนท์ฟูดส์ หรือมาม่า เป็นองค์กรที่ให้ความสำคัญกับบุคลากร โดยไม่ปลดคนงานในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ และ ในเรื่องนวัตกรรมก็ปรับรสชาติใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยไม่มีการขึ้นราคามาตลอด 11 ปี โดยเฉพาะชนิดของราคา 5 บาท รวมถึงจุดเดิม ที่บริษัทไม่โฆษณาตนเองเกี่ยวกับกิจกรรมที่ทำให้สังคม

แพนด้า จิวเวลรี่ จำกัด นายเพชร พลอย เครื่องประดับ อัญมณี ซึ่งเป็นสินค้าที่ไม่จัดอยู่ในปัจจัยสี่ คนที่ซื้อสินค้านี้ส่วนใหญ่เป็นคนที่มีความสุขชีวิตสมบูรณ์ และแพนด้า จิวเวลรี่ จึงดำเนินธุรกิจควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น เพราะเชื่อว่าสังคมเหล่านี้คือ ลูกค้านในอนาคต ขณะเดียวกันบริษัทบริหารความเสี่ยงด้วยการผลิตสินค้าที่มีความ

หลากหลาย และแบ่งตลาดออกเป็นส่วนๆ อย่างชัดเจน เพื่อกระจายความเสี่ยง เพราะถ้าภูมิภาคหนึ่ง มีปัญหาที่ยังสามารถสร้างรายได้ จากอีกภูมิภาคหนึ่ง ซึ่งถือเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับธุรกิจตามหลัก ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

นอกจากนี้ แพรนต้า จิวเวลรี่ ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรอย่างมาก เพราะถือว่าทรัพยากรมนุษย์ คือ พื้นฐานหลักที่นำพาธุรกิจให้ประสบความสำเร็จแบบยั่งยืน

โรงพยาบาลเทพธารินทร์ มีเตียงผู้ป่วยเพียง 100 เตียง แต่สร้างความเป็นผู้นำด้วยการทำสิ่งที่ไม่ดีและชำนาญเฉพาะทาง โดยมุ่งเฉพาะไปที่โรคต่อมไร้ท่อ เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง ไทรอยด์ ซึ่งในความแตกต่างจากคู่แข่งอื่น ถือเป็นภูมิคุ้มกันให้กับธุรกิจ ขณะเดียวกันโรงพยาบาลก็ดำเนินกิจการอย่างมีเหตุผล เปลี่ยนยุทธวิธีจากการให้การรักษามาเป็นการป้องกัน โดยมีการสร้างอาคารสูง 23 ชั้น เพื่อทำเป็น Education Center สำหรับเป็นศูนย์ให้ความรู้ในการดูแลรักษาตัว แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องต่อโรคต่อมไร้ท่อ

ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 โรงพยาบาลมีหนี้สินต่างประเทศ เพิ่มจาก 200 ล้านดอลลาร์ เป็น 400 ล้านดอลลาร์ แต่โรงพยาบาลก็ไม่ปลดพนักงานออก เนื่องจากยังเห็นคุณค่าในทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่

นอกจากนี้ โรงพยาบาลยังมีเรื่องความมานะอดทน อีกประการหนึ่ง เพราะในช่วง 10 ปีแรก ของการดำเนินธุรกิจ โรงพยาบาลขาดทุนมาตลอด เพราะยุคนั้นคนยังไม่รู้จักโรคต่อมไร้ท่อ บุคลากรการแพทย์ที่ชำนาญเฉพาะทางก็ยังมีน้อยอยู่

นอกจากองค์กร ที่ยกเป็นตัวอย่างดังข้างต้นแล้ว ยังมีองค์กรชั้นนำของโลกที่ประสบความสำเร็จ

ด้วยเงื่อนไขเศรษฐกิจพอเพียง คือ พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันและมีความรู้และมีคุณธรรม แล้วสามารถขับเคลื่อนองค์กรให้เจริญก้าวหน้าได้จริงและอย่างยั่งยืนกว่าการดำเนินธุรกิจที่มุ่งเน้นเฉพาะกำไรแต่เพียงอย่างเดียว เช่น BMW Nordstrom เป็นต้น

BMW เป็นองค์กรที่มีอายุกว่า 90 ปี มีนวัตกรรมใหม่ ๆ ออกมา แต่ยังคงรักษาบุคลากรเดิมไว้เพื่อสร้างสรรค์ผลงานใหม่ๆ ให้กับบริษัทโดยให้มีความภักดี และมีการลงทุนด้านทรัพยากรมนุษย์ในระยะยาว

นอกจากนี้ บริษัทยังปกป้องสิ่งแวดล้อมและรับผิดชอบต่อสังคม โดยทุกครั้งที่จะไปตั้งโรงงานไม่ว่าจะที่ไหนในโลกจะออกแบบโรงงานไม่ให้เกิดเสียงดังรบกวนชุมชนรอบข้างรวมถึงการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างประหยัดเพื่อลดปัญหาการขาดแคลนน้ำในอนาคต อีกทั้งประการหนึ่งบริษัทยังเลือกการขนส่งวัตถุดิบทางรถไฟ เพราะเป็นยานพาหนะที่ปล่อยของเสียสู่สภาพแวดล้อมน้อยที่สุด

Nordstrom เป็นห้างสรรพสินค้าในสหรัฐอเมริกาที่ไม่เน้นการสร้างกำไรสูงสุด เพื่อเพิ่มมูลค่าให้ผู้ถือหุ้นเหมือนบริษัททั่วไป แต่จะสร้างสมดุลระหว่างผู้มีส่วนได้เสีย เช่น การพัฒนาบุคลากร การช่วยเหลือสังคม

Nordstrom ยังถือเป็นบริษัทที่จ่ายเงินเดือนและผลตอบแทนแก่พนักงานสูงกว่าบริษัทอื่นในอุตสาหกรรมเดียวกัน โดยสามารถยืนหยัดมากกว่า 100 ปี ท่ามกลางการแข่งขันที่รุนแรงในธุรกิจค้าปลีก

จากหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าวโดยละเอียดข้างต้น จะเห็นได้ว่าเศรษฐกิจพอเพียงมีส่วนช่วยสนับสนุนและส่งเสริมเกื้อกูลกับการ

พัฒนาอย่างยั่งยืน และนอกจากจะให้ความสำคัญต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนเป็นเป้าหมายศูนย์กลางในการพัฒนาแล้ว ยังเป็นวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับการตั้งรับ ปรับตัวให้เท่าทันกับคลื่นความเปลี่ยนแปลงใหม่ที่เกิดขึ้นตลอดเวลาในยุคโลกาภิวัตน์ สร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศชาติ ประชาชน ชุมชนลงไปจนถึงทุกภาคส่วน ให้สามารถยืนหยัดประคับประคองตัวให้ผ่านพ้นมรสุมของการแข่งขัน

ในท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งเกิดขึ้นในทุกภูมิภาคของโลกได้เป็นอย่างดี เพราะฉะนั้นถึงเวลาแล้วที่ทุกคนทุกภาคส่วนของประเทศจะนำหลักปรัชญาการดำเนินชีวิตที่รู้จัก "พอเพียง" มาใช้อย่างจริงจัง แล้วเราจะได้เห็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ในที่สุด

บรรณานุกรม

- [1] ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง (2549), การดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียง, ข่าวสารกรมโยธาธิการ และผังเมือง. ฉบับที่ 14, 5-11.
- [2] ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง (2548), การพัฒนาที่มั่นคงยั่งยืนตามรอยพระราชดำริ, เส้นทางเศรษฐกิจ. (1-28 ก.พ.) 9-12.
- [3] ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง (2548), ชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ, จุลสาร. กรุงเทพมหานคร. (ค.ค.-ธ.ค.) 13.-17.
- [4] ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง (2542), ทฤษฎีใหม่ในหลวง ชีวิตที่พอเพียง, กระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกับร่วมด้วยช่วยกัน : กรุงเทพมหานคร.
- [5] ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง (2550), ผู้จัดการรายสัปดาห์, 19,1050 (16-21 ม.ค.) :หน้า 16
- [6] ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง (2541), เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง : แนวคิดและยุทธศาสตร์, กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย : กรุงเทพมหานคร.
- [7] ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง (2542), เศรษฐกิจพอเพียง, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย : กรุงเทพมหานคร.
- [8] สมพร เทพสิทธิ์ (2548), เศรษฐกิจพอเพียง : ตามแนวพระราชดำริ, สภาอุทกวิทยาสมาคมแห่งชาติ : กรุงเทพมหานคร.

ทิศทางวิชาการใหม่ : สู่ระบบผลพลานิยมเชิงสร้างสรรค์

ไพฑูรย์ สินอรัณย์

กระแสธารทางเดียวของความรู้

นับเป็นเวลากว่า 100 ปีมาแล้ว ที่กระแสธารทางเดียวของความรู้ได้ดำรงอยู่ในประเทศไทยมาตลอด กระแสธารทางเดียวที่ว่านี้ก็คือ กระแสที่ความรู้จากประเทศทางตะวันตกได้ไหลปามาสู่ประเทศไทยอย่างต่อเนื่องและยาวนาน แต่ความรู้ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยสู่ประเทศทางตะวันตกมีน้อยมาก

เมื่อหมอบรัดเลย์ได้นำเครื่องพิมพ์เครื่องแรก เข้ามาติดตั้งในประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ 4 นั้นถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นการถ่ายทอดความรู้จากประเทศตะวันตกมาสู่ประเทศไทยอย่างเป็นทางการครั้งแรก

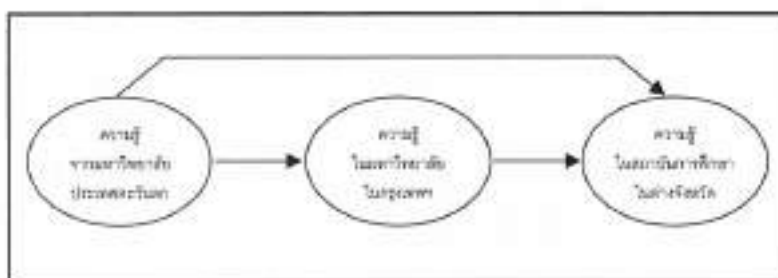
จนกระทั่งได้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยแห่งแรกขึ้นในประเทศไทย และมีการจัดตั้งเพิ่มขึ้น

ต่อมามหาวิทยาลัยก็จะกลายเป็นสถาบันที่ถ่ายทอดความรู้จากตะวันตกมาสู่ประเทศไทยมากและชัดเจนขึ้น จนในปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่ามหาวิทยาลัยเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ตะวันตกที่สำคัญที่สุด [1] ไม่ว่าจะเป็นความรู้ที่เกิดและพัฒนาขึ้นในมหาวิทยาลัยของประเทศในอเมริกา ยุโรป และแม้กระทั่งออสเตรเลีย จนแม้ในระยะหลังก็ถ่ายทอดความรู้จากมหาวิทยาลัยในญี่ปุ่นร่วมเข้าไปด้วย

กระแสธารทางเดียวนี้นี้ไม่ได้ดำเนินไปในลักษณะของการส่งผ่านความรู้ทางเดียวจากประเทศทางตะวันตกมาสู่ประเทศไทยเท่านั้น แต่ยังเป็นการส่งผ่านความรู้จากสถาบันการศึกษาในเมืองหลวงคือ กรุงเทพฯ ไปสู่สถาบันการศึกษาในต่างจังหวัดด้วย อีกส่วนหนึ่ง รูปภาพที่ 1 หน้า 36

*ศาสตราจารย์, รองอธิการบดีฝ่ายวิจัย, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

รูปภาพที่ 1 : การส่งผ่านความรู้

นอกจากนั้นด้วยการเติบโตของเทคโนโลยีการสื่อสารทำให้การไหลผ่านของความรู้จากตะวันตกเป็นไปอย่างรวดเร็ว กว้างขวาง ทั้งยิ่งมากขึ้น ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมสู่มหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดพร้อมกันไป

ภาวะการพึ่งพาอันยาวนานและต่อเนื่อง

กระแสธารทางเดี่ยวดังกล่าวเกิดขึ้นจากการที่ประเทศไทยเริ่มพัฒนาประเทศตามแนวทางชาวตะวันตกชัดและมากยิ่งขึ้น จึงต้องการความรู้และคนของตะวันตกมาช่วย ในระยะแรกก็จะมีที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญ และคนทำงานจากต่างประเทศเข้ามาในประเทศมากขึ้น ความรู้จึงไหลผ่านมาจากตัวคน เป็นหลักสำคัญ

ยิ่งเมื่อมีการก่อตั้งมหาวิทยาลัยขึ้น ความต้องการอาจารย์ชาวต่างประเทศมาช่วยสอนในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาของไทยก็ยิ่งมากขึ้น ดังจะพบว่า อาจารย์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในยุคแรกๆ โดยเฉพาะในสาขาทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ส่วนใหญ่เป็น ศาสตราจารย์จากอังกฤษ อเมริกา เป็นหลักสำคัญ

ความพยายามที่จะให้มีอาจารย์ที่เป็นคนไทยเองดูเหมือนว่าจะทำให้กระแสธารเปลี่ยนแปลงไปได้บ้าง จึงได้มีการส่งอาจารย์คนไทยไปศึกษาต่อยัง

ประเทศตะวันตก เพื่อจะได้กลับมาสอนในสถาบันอุดมศึกษาของไทย ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นก็คือ อาจารย์เหล่านั้นกลับมามีเพิ่มกระแสธารของความรู้จากตะวันตกอีก เพราะอาจารย์ส่วนใหญ่ที่กลับมานั้นเนื่องจากมีการทำวิจัยกันน้อยจึงทำให้สอนตามที่ได้เคยเรียนมา (จากตะวันตก) เป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่เรียนจบจากยุโรปหรืออเมริกาที่มีลักษณะคล้ายกัน แม้ในระยะหลังๆ จะมีการทำวิจัยกันบ้าง ก็ยังเป็นจำนวนไม่มากนัก

นอกจากนั้นการจัดทำตำรา หรือเอกสารทางวิชาการรวมทั้งวารสารวิชาการที่มีเนื้อหาเป็นเรื่องของไทยและเป็นภาษาไทยเอง ก็ยังมีอยู่น้อยมาก ส่วนใหญ่ที่มีการจัดทำขึ้นก็มักจะมีเนื้อหาที่แปลหรือเรียบเรียงมาจากตำราหรือข้อความรู้จากตะวันตกอีกเช่นกัน กระบวนการจัดทำหนังสือวิชาการในประเทศไทยเองยังอยู่ในขั้นที่ยังไม่กว้างขวางเท่าที่ควร

ในระยะหลังเมื่อมีเทคโนโลยีทางข้อมูลและการสื่อสาร (Information and Communication Technology) กว้างขวางขึ้น โดยเฉพาะระบบของ Internet ทำให้การค้นคว้าข้อความรู้ได้ง่ายมาก และเร็ว ปรากฏการณ์ของการรับรู้และแสวงหาความรู้จากโลกตะวันตกก็เป็นไปอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น เพราะความรู้ส่วนใหญ่ใน

Internet นั้นกว่า 80% เป็นความรู้ที่ผลิตและพัฒนาขึ้นในโลกตะวันตกเป็นหลัก มีในส่วนของโลกที่กำลังพัฒนาไม่มากเท่าที่ควร

เนื่องเพราะวัฒนธรรมของการรับความรู้ (Receiving Culture)

สาเหตุใหญ่ที่ทำให้กระแสธารทางเดียวของความรู้ในประเทศไทยเกิดขึ้นและดำรงอยู่มาตลอดเวลานับยาวนาน อันส่งผลต่อวงวิชาการของไทยและส่งผลต่อการพัฒนาสังคมไทยอย่างกว้างขวางนั้น เนื่องเพราะวัฒนธรรมของการรับความรู้ในระบบอุดมศึกษาและมหาวิทยาลัยไทยเป็นหลักสำคัญ

วัฒนธรรมของการรับความรู้ (Knowledge - Receiving Culture) ที่ว่านี่ก็คือการที่อาจารย์มหาวิทยาลัยของไทยไปเรียนต่อต่างประเทศแล้วก็กลับมาสอนในมหาวิทยาลัยไทย โดยใช้ความรู้ที่ได้เรียนมาจากประเทศเหล่านั้น (ส่วนใหญ่เป็นประเทศตะวันตก) กลับมาสอนนักเรียนไทย การค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อการสอนก็ค้นคว้าจากตำราหนังสือ หรือวารสารที่ส่วนใหญ่จัดพิมพ์ในประเทศทางตะวันตก โดยไม่ได้มีการทำการสอนในประเทศไทยอย่างลึกซึ้ง กว้างขวาง และเข้มข้นเพียงพอที่จะสร้างองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมาอย่างมากมาย

ในกระบวนการของการสอนก็จะสอนในลักษณะของการบอกหรือบรรยาย (ความรู้จากต่างประเทศ) ให้กับผู้เรียน ผู้เรียนก็จะรับเอาความรู้ นั้นไป และจะต้องรับให้มาก ให้สมบูรณ์ ให้เต็มที่ตามที่อาจารย์บอกให้ นั่นแม้จะมีการแนะนำส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติม ก็จะทำให้ค้นคว้าเพิ่มเติมจากตำรา หนังสือของต่างประเทศอีกเช่นกัน โดยเฉพาะระดับบัณฑิตศึกษา ส่วนในระดับปริญญา

ตรี แม้จะมีหนังสือตำราหลัก (Textbook) เป็นภาษาไทย ส่วนใหญ่ก็จะเป็นเนื้อหาที่เรียบเรียงจากตำราต่างประเทศเป็นหลักอีกเช่นกัน

เมื่อผู้เรียนในระบบนี้จบการศึกษาออกไป เขาก็จะไปเผยแพร่ความรู้เหล่านี้กับคนอื่นต่อไป ไปสอนในสถาบันอุดมศึกษาอื่น โดยเฉพาะอุดมศึกษาในต่างจังหวัดของไทย เขาก็จะเผยแพร่ความรู้จากตะวันตกเหล่านั้นอีกทอดหนึ่ง แม้ในช่วงหลังจะมีการวิจัยค้นคว้ามากขึ้น แต่ก็ยังเป็นจำนวนน้อย

จำเป็นต้องเปลี่ยนกระแสของการศึกษา

สภาพการณ์ทางการศึกษาที่เห็นชัดเจน และเป็นมาตลอดอันยาวนาน รวมทั้งยังเกิดอยู่ต่อเนื่องก็คือ แนวคิด ข้อความรู้ รวมทั้งสิ่งที่เราศึกษากันในวงการการศึกษาไทย จะเป็นแนวคิดที่มีฐานมาจากต่างประเทศเป็นหลักสำคัญ ถึงแม้จะมีความจำเป็นในระดับหนึ่งในการเรียนรู้เรื่องของประเทศ แต่เป็นต่างประเทศในลักษณะกระแสเดียว เป็นกระแสของตะวันตกเป็นหลัก ถ้าเราเพียงแต่เกาะและยึดโยงอยู่กับสิ่งเหล่านี้อยู่ตลอดเวลา ไม่มีแนวอื่นมาเทียบเคียง ในที่สุดเราก็จะเดินตามเส้นทางและแนวคิดของเขา ยิ่งถ้าเราย้อนไปถึงการศึกษของเรา ในการปฏิรูปประเทศในสมัยรัชกาลที่ 5 ก็ให้เห็นได้ว่า เราก็เดินตามเส้นทางของฝรั่งมาโดยตลอด พอเขามีอะไรใหม่เราก็รับมา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็มีความจำเป็นในช่วงของการเปลี่ยนแปลงในช่วงแรก ๆ แต่ข้อที่เรามีความหนักใจ มีความเป็นห่วงกังวลก็คือว่า เส้นทางที่เราเดินตามแนวคิดของต่างประเทศมาโดยตลอดนั้น เดินมาเป็นเวลานานเป็นร้อยปีแล้ว ถ้าเรายังเดินสู่เส้นทางนี้ต่อไปเรื่อย ๆ แน่นอนที่สุด อนาคตของประเทศและสังคมของเรา

ก็จะตกเป็นทาสทางความคิด เป็นทาสสิ่งของต่าง ประเทศ แล้วเราจะทำอะไรในอนาคต[2]

ถ้าเรายังมองไปข้างหน้า ในโลกที่มีการแข่งขัน ในกาที่เราจะต้องทำงานกับต่างประเทศมากขึ้น เราจะทำงานเคียงบ่าเคียงไหล่กับเขาได้อย่างไร ถ้าสิ่งที่เรารู้ สิ่งที่เราพูดคุย สิ่งที่เราดำเนินงาน เป็นสิ่งที่เขาคิดเขาทำ แล้วเราเรียนรู้ตาม การที่เราจะอยู่ในสังคมโลกในอนาคตได้นั้น และอยู่อย่างเท่าเทียมนั่นหมายความว่า เราต้องมีอะไร ซึ่งเป็นคุณค่า มีความหมายและเป็นลักษณะที่เป็นเฉพาะของเราอย่างเพียงพอ เพียงพอที่เราสามารถจะเทียบเคียงกับของเขาได้ และถ้าเราต้องการการยอมรับ เราต้องการเห็นค่าและความสำคัญของเรา จากคนภายนอก เขาจะมาเห็นค่าความสำคัญของเราได้อย่างไร ในเมื่อสิ่งที่เราพูดคุยเป็นสิ่งที่เขาได้เรียนรู้ และคิดค้นมาก่อนแล้วกลับมบอกเรา

โดยเหตุนี้ประเด็นที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะ ในการเปลี่ยนแปลงที่เข้าสู่โลกยุคใหม่ ถ้าเราไม่เปลี่ยนแนวคิด ไม่เปลี่ยนวิธีการมอง ไม่เปลี่ยนกระบวนทัศน์ของการจัดการศึกษาในวงการของบ้านเรา เราที่จะอยู่ในลักษณะที่เรียกว่า เป็นการวิ่งไล่กวดเขาอยู่ตลอดเวลา เพราะจะนั่นในอนาคตของการศึกษาของบ้านเรา มีความจำเป็นต้องเปลี่ยนกระแสคือ เปลี่ยนทิศทางให้ก้าวสู่กระบวนการที่เราจะต้องมีแนวคิดและองค์ความรู้ของเรา สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้คือการที่เราจะต้องเอากทวิทย์หรือการวิจัยมาเป็นฐานของการเรียนรู้ และการดำเนินงานของเรา นี่คือส่วนแนวคิดพื้นฐานที่เราจะต้องคิดและวางแผนแล้ว ก็ตั้งปณิธาน สถาบันการศึกษาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเน้นและให้ความสำคัญในเรื่องของการวิจัย เราต้องการความสมดุลในการศึกษา สิ่งที่เราเน้นก็คือ ใน

กระบวนการเรียนการสอนของเราเนี่ย จะเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่สอดแทรกการวิจัยค้นคว้า การแสวงหาข้อมูลอย่างต่อเนื่อง การบริหารจัดการที่มีข้อมูลผสมผสานกันไป

จากบริโภคนิยมไปสู่ผลิตผลนิยม

ในกระบวนการคิดและการกระทำในสิ่งเหล่านี้มาจากกระบวนการศึกษาของบ้านเรา ที่เป็นการศึกษาแบบบริโภคนิยมเป็นส่วนใหญ่ นั่นก็คือ เป็นการศึกษาเชิงรับแบบในฐานะ ผู้บริโภคมาโดยตลอด ความเป็นผู้บริโภครวมทั้งการศึกษาของเราที่คือเราอ่าน ฟัง เรียนรู้ตามอย่างและที่ใช้ตามอย่างเขา เราส่งคนไปเรียนของเขาต่อเนื่องกันมาโดยตลอด ไปเรียนต่างประเทศเป็นยุคนึง เรื่อยๆ 4-5 ยุคใหญ่ๆ จริงอยู่เราก็ต้องเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงให้ทัน แต่ว่าการที่เราได้ไปเรียนรู้ต่างประเทศเป็นยุค ๆ มานี้ เมื่อแต่ละยุคกลับมา เราไม่ได้สร้างความรู้ขึ้นมาอย่างเป็นปึกแผ่นในวงการการศึกษาของบ้านเรา เมื่อเป็นอย่างนี้จึงทำให้กระบวนการเรียนรู้ของเราเป็นฝ่ายบริโภค และรับของฝรั่งอยู่ตลอดเวลา ในวิธีการของการเรียนการสอน การจัดการศึกษาเราก็จะเห็นวิธีการแบบบริโภครวม ทั้งก็คือ ว่าผู้เรียนเองก็จะบริโภคความรู้ รับความรู้จากครูมาเป็นหลักสำคัญ เป็นกระบวนการบริโภคนิยมทางการศึกษาอย่างที่เราว่า กันอยู่ คือ อาจารย์เป็นผู้บอก อาจารย์เป็นผู้บรรยาย อาจารย์เป็นผู้ให้ แล้วผู้เรียนก็มีหน้าที่จดจำ ทำและก็เอาไปใช้ ถ้าเป็นอยู่อย่างนี้ แน่แน่นอนที่สุด ทิศทางของการศึกษาเราจะไม่นำไปสู่การสร้างสรรคสิ่งใหม่ๆ ได้

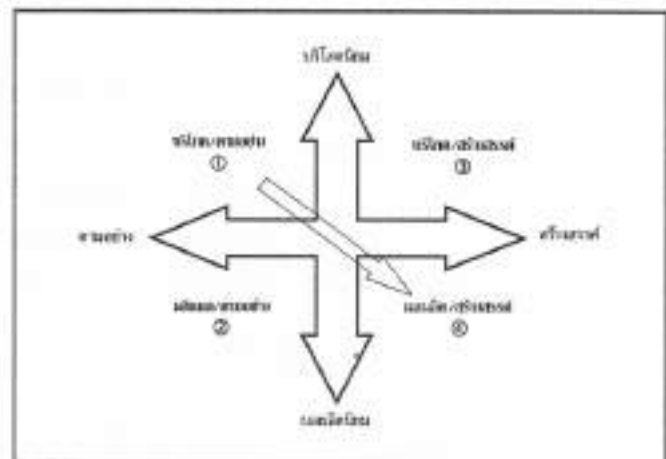
โดยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นที่ เราต้องปรับเปลี่ยนกระแสการศึกษาของเราจากบริโภคนิยม ให้หันไปสู่การสร้างสรรคหรือการผลิตหรือการพัฒนา

สิ่งใหม่ ๆ ให้ได้ เป็นเรื่องของผลผลิตนิยม คือ ในกระบวนการศึกษาของเรา เราจะต้องวางเป้าหมายเพื่อเด็กของเรา ให้เขาเป็นผู้ผลิต (Productive Person) ขึ้นมาให้ได้เป็นคนที่สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาในวงการการศึกษาให้ได้ ในกระบวนการครั้งนี้ จะต้องนับต่อเนืองมาตั้งแต่ อาจารย์ผู้สอนของเราจะต้องผลิตและสร้างผลงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการของเขาขึ้นมาให้ได้ และในกระบวนการศึกษาก็จะต้องส่งเสริมและพัฒนาเพื่อให้เด็กของเราสามารถผลิตและพัฒนาและสร้างสรรค์ให้มี Production ต้องให้ผู้เรียนมี Product ขึ้นมา ให้มีผลผลิตออกมาให้ได้ จะเป็นผลผลิตในรูปแบบไหน ลักษณะอย่างไรก็แล้วแต่ สิ่งนี้เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นเรื่องของผลผลิตนิยมทางการศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งที่เราคงหลีกเลี่ยงไม่ได้ ถ้าเราจะต้องการสร้างสรรค์สังคมของเรา ถ้าเราต้องการจะสร้างประเทศของเราให้มีความหมายและมีคุณค่าการสร้างเด็ก ต้องการสร้างสังคม เราต้องก้าวไปสู่จุดนั้นให้ได้ เราต้องมีผลผลิตที่ชัดเจน และต้องส่งออกคือ ให้มีความหมายต่อโลกในยุคใหม่นี้ให้ได้ การศึกษาที่มีการวิจัยเป็นฐานจะเป็นกระบวนการที่สำคัญในแนวทางนี้

แนวทางการดำเนินงานทางวิชาการในเชิงของปฏิรูปตามความจำเป็นของสังคมตามความจำเป็นทางวิชาการ จึงต้องเน้นไปที่การผลิต การสร้างและการพัฒนางานวิชาการขึ้นมาในสังคมวิชาการของไทยเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมไทยอย่างแท้จริง ส่งผลต่อการเรียนรู้ของสังคมโดย

ที่จะทำให้การพัฒนาสังคมไทยเป็นไปตามพื้นฐานและธรรมชาติของสังคมเราเอง การผลิตและการพัฒนาผลงานวิชาการในที่นี้จะต้องครอบคลุมในทุกกิจกรรมของสถาบันและเป็นภาระของทุกกลุ่มคนในสถาบัน ไม่ว่าจะเป็นคณาจารย์ นิสิตนักศึกษา และผู้บริหารเองก็ตาม

รูปภาพที่ 2 : แสดงวัฒนธรรมการรับความรู้

เน้นการสร้างองค์ความรู้เป็นภาระหลัก

เป็นเวลาอันยาวนานที่กระบวนการของการอุดมศึกษาไทยเน้นที่การรับความรู้เป็นหลักสำคัญมาโดยตลอด สถาบันอุดมศึกษาของไทยเน้นที่การส่งคณาจารย์ไปศึกษาต่อต่างประเทศเพื่อรับความรู้ใหม่ของต่างประเทศ สนับสนุนการเชิญผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการต่างประเทศ เพื่อมาให้ความรู้แก่นักวิชาการไทย คณาจารย์ แต่ละท่านก็เน้นการให้ความรู้แก่ผู้เรียนมากกว่าการส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างและพัฒนาความรู้ขึ้นเอง ผู้เรียนเองก็จะต้องพัฒนาความสามารถในการฟัง การจด การจำและการตอบข้อสอบจากการฟังนั้นให้ดีที่สุด ในการนี้คณาจารย์

จึงมีภาระหลักใน การสอน การให้ความรู้มากกว่า การวิจัยค้นคว้าแสวงหาความรู้ใหม่ขึ้นในสถาบันใน สังคมไทยของเราเอง สิ่งที่สอนจึงสอนตามที่ เร็นรู้มาจากต่างประเทศหรืออ่านและฟังจาก นักวิชาการต่างประเทศตลอดมา

แนวทางของการปฏิรูประบบวิชาการใน อนาคตจึงต้องหันไปเน้นและส่งเสริมในทิศทางตรง กันข้ามคือเน้นการสร้างองค์ความรู้ขึ้นในประเทศ ของเราเองเป็นหลักสำคัญและติดตามความรู้ของ ต่างประเทศเพื่อเป็นแนวเปรียบเทียบและเป็นทาง ให้เราได้ศึกษาให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ไป สถาบันอุดม ศึกษาของไทยจึงต้องกำหนดเป็นนโยบายให้ชัดเจน ที่จะส่งเสริมให้มีงานวิจัยขึ้นในสถาบันของตนและ มีงานวิจัยใหม่ๆ ขึ้นในสาขาที่สถาบันเปิดสอนอยู่ ภาควิชาของสถาบันจะต้องถือเป็นภารกิจหลักที่

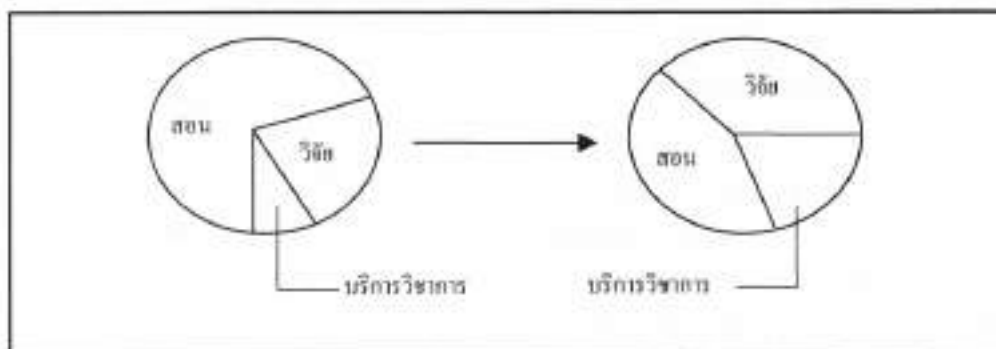
จะต้องดำเนินการติดตามอย่างต่อเนื่อง การวิจัยควร เป็นเงื่อนไขของการรับคณาจารย์ การเลื่อนขั้นและ การพัฒนาคณาจารย์ ความภูมิใจและการประชา สัมพันธ์ผลงานของสถาบันควรเน้นที่การแสดง ผลงานวิจัยเป็นเรื่องหลัก งบประมาณเพื่อการวิจัย ควรได้รับการสนับสนุนให้กว้างขวางขึ้น

ภาพการเปลี่ยนแปลงในเชิงภารกิจของ อาจารย์ควรจะต้องเปลี่ยนไปจากเดิมดังตัวอย่างการ แปร่งหน้าที่ของอาจารย์ดังในภาพข้างล่างนี้ [3]

ส่งเสริมกระบวนการสอนเชิงสร้างสรรค์

การเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของ ไทยเห็นได้ชัดเจนว่าเน้นหนักไปในทางของการถ่ายทอดความรู้เพราะเราเป็นสังคมที่รับความรู้ของต่าง ประเทศมาตลอดดังที่กล่าวไว้ในหัวข้อก่อน จึงไม่

รูปภาพที่ ๓ : ภารกิจของอาจารย์

แปลกอะไรที่การเรียนการสอนสถาบันอุดมศึกษา ของเราจะเน้นการบรรยาย เน้นการบอกและการรับ ของผู้เรียน ซึ่งจะปลูกฝังนิสัยการเป็นผู้รับความรู้อยู่ ตลอดเวลา การคิดค้น สร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ จึงมีน้อย

โดยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องส่งเสริม การเรียนรู้ในแนวใหม่ที่เป็นแนวสร้างสรรค์ (Innovative Approach) ให้เกิดขึ้นในสังคม

ไทยอย่างจริงจังเพื่อให้กระบวนการศึกษาในสถาบัน อุดมศึกษาเน้นกระบวนการของการผลิตและการ สร้างอย่างแท้จริง ด้วยการส่งเสริมให้การเรียน การสอนเน้นไปที่การเรียนรู้ด้วยตัวเอง เน้นไปที่การ ทำด้วยตัวเองของผู้เรียนและเน้นให้มีการผลิตและ การสร้างผลงานขึ้นมาให้ได้ รวมทั้งให้เป็นการสร้าง

ความคิดและสิ่งของใหม่ๆ ขึ้นอีกด้วยตั้งแนวคิดว่า
เสนอไว้ในแผนภูมิต่อไปนี้

การดำเนินการสอนอย่างสร้างสรรค์เราต้อง
ปรับเปลี่ยนการสอนให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์
ตรง (Experiential-Based Learning) ให้มากขึ้น
ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตัวเอง (Self-Study
Learning) และให้ผู้เรียนรู้จักสร้างและพัฒนา
ความรู้ขึ้นด้วย (Research-Based Learning)
คือครูจะต้องทำหน้าที่เป็นการให้บริการ ชี้นำ
ชี้นำในประเด็นต่างๆ รวมทั้งแหล่งความรู้มากกว่า
คนจัดการกับความรู้อย่างเดียวและที่สำคัญคือต้องให้
ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ วิพากษ์ความรู้ต่างๆ อย่าง
เข้มข้น จิงจิง เต็มที่ (Crystal-Based
Learning)

ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ความคิดและทัศนคติการศึกษาที่เป็นอยู่เน้น
หนักไปกับการศึกษาในสถาบันและเป็นการศึกษาตาม
หลักสูตรเมื่อเรียนครบตามหลักสูตรแล้วก็จะถือว่า
จบการศึกษาและไม่จำเป็นต้องศึกษาเพิ่มเติมอีก
ต่อไป ซึ่งในความเป็นจริงของโลกปัจจุบันความคิด
และวิธีการดังกล่าวได้ล้าสมัยไปอย่างชงกแล้วเพราะ
วิทยาการต่างๆ ของโลกสมัยใหม่ก้าวหน้า พัฒนาและ
เติบโตอย่างรวดเร็วมากจนอาจจะกล่าวได้ว่ามีการ
เปลี่ยนแปลงทุกนาทีที่ก้าวได้ โดยเหตุนี้ผู้ที่จบการ
ศึกษาไปแล้วจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้อยู่
ตลอดเวลา เพื่อให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของ
ความรู้และวิทยาการใหม่ๆ ในสังคม

รูปภาพที่ 4 : การเปลี่ยนแปลงแนวทางการสอน

แนวทางเดิม	ทิศทางใหม่
◆ Lecture-Based	◆ Research-Based
◆ Discussion-Based	◆ Crystal-Based
◆ Practical-Based	◆ Experiential-Based
◆ Individual-Based	◆ Self-Study-Based

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจำเป็นจะต้องมีการ
ปรับเปลี่ยนทั้งในตัวสถาบัน บุคลากรและผู้รับ
บริการคือประชาชนทั่วไป ในส่วนแรกคือสถาบัน
จะต้องปรับเปลี่ยนภาระหน้าที่ใหม่ ให้เข้าใจว่าเป็น
หน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาในฐานะเป็นแหล่ง
ความรู้และวิชาการที่ลึกและกว้างขวางกว่าแหล่ง
ความรู้อื่นจำเป็นจะต้องเผยแพร่ความรู้ให้แก่กลุ่ม
คนต่างๆ อย่างกว้างขวางมากขึ้น จึงต้องมีการปรับ
จุดมุ่งหมายปรับระบบการศึกษาและปรับองค์การการ

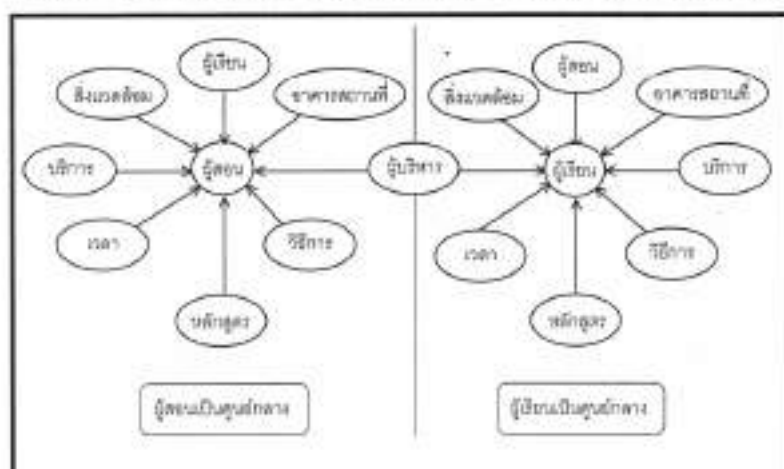
บริหารด้วยพร้อมกันไป ในส่วนของคณาจารย์เอง
ก็จะต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติที่เกี่ยวกับผู้เรียนใหม่
ไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นผู้เรียนในโครงสร้างปกติคือ
จบมัธยมปลายเท่านั้น แต่ผู้เรียนระดับอุดมศึกษา
จะประกอบไปด้วยกลุ่มผู้จบมัธยม กลุ่มจบปริญญา
ตรี กลุ่มกำลังทำงานและกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ
แล้ว ในส่วนของผู้เรียนก็จะต้องมีวิธีการเรียนที่เป็น
ลักษณะการเรียนรู้ด้วยตัวเองมากขึ้น[4]

การเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้

ธรรมชาติของการสอนที่เป็นเอกในอดีตถือว่าผู้สอนมีความสำคัญ ผู้สอนจึงกำหนดเป้าหมายเกณฑ์มาตรฐานทุกอย่างแต่ในแนวทางปฏิรูปผู้เรียนจะเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ การจัดการศึกษาโดยเฉพาะการเรียนการสอนจึงต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสามารถและความร่วมมือเฉพาะทางมากยิ่งขึ้น รูปแบบของ

หลักสูตรจึงควรออกแบบให้มีความหลากหลายรูปแบบตามความพร้อม ความถนัดและความสนใจของผู้เรียน นอกจากนั้นยังต้องยืดหยุ่นในเวลาและสถานที่ของการจัดการศึกษาอีกด้วย ในขณะที่เดียวกันกระบวนการเรียน การสอนก็ควรจะต้องยืดหยุ่นไปพร้อมกันไปโดยเน้นให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเองให้มากขึ้นเป็นสำคัญ

รูปภาพที่ 5 : การเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมที่ผู้สอนและผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

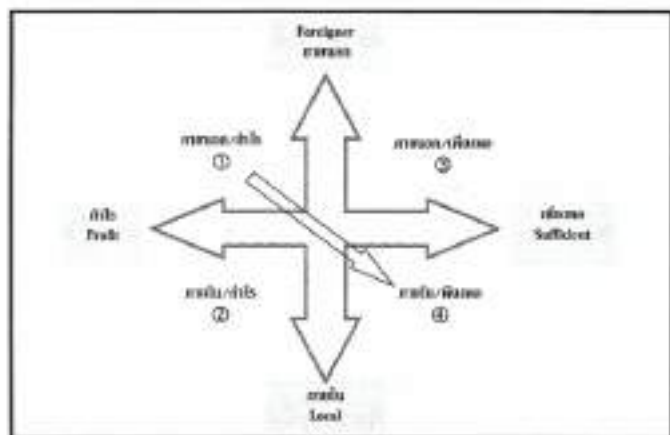
สนับสนุนกระบวนการทางสังคมมากขึ้น

โดยเหตุที่กระบวนการทางวิชาการและกระบวนการทางความรู้ของประเทศจะขึ้นอยู่กับสถาบันและเน้นอยู่กับต่างประเทศเป็นอย่างมาก ทำให้การอุดมศึกษาของไทยมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับสังคมไทยน้อยมาก แนวทางของการปฏิรูปงานทางวิชาการจึงต้องให้ผู้เรียนได้สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสังคมไทยให้มากขึ้นด้วยการเรียนรู้เรื่องของสังคมไทยอย่างมาก ได้สัมพันธ์และเห็นปัญหาของสังคมไทยอย่างแท้จริง พัฒนาความรู้ ข้อเสนอแนะจากสภาพสังคมไทย ผิกทดสอบและพัฒนาทางออก ทางเลือกและรูปแบบของไทยสมัย

ใหม่ ให้มากขึ้นเพื่อสร้างความรู้ ความเชื่อและแนวในการประยุกต์วิชาความรู้กับสังคมไทยให้มากขึ้นด้วย

โครงสร้างทางวิชาการของอุดมศึกษาไทยจึงควรปรับเปลี่ยนไปในทิศทางที่สอดคล้องกับสังคมไทยมากขึ้น

การเรียนรู้ในอนาคตของอุดมศึกษาไทยจึงควรจะเน้นไปในรูปแบบที่ 2 และ 3 (ในรูปภาพที่ 6 หน้า 43) คือ เรียนรู้เรื่องในประเทศของเราเอง พัฒนาความรู้วิชาการและสร้างระบบการเรียนรู้ขึ้นในประเทศของเราเองเป็นสำคัญ

รูปภาพที่ ๕ :
ทิศทางวิชาการกับสังคมไทย

ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี ให้จริงจังขึ้น

ความจำเป็นของสังคมไทยในอนาคตคงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่สังคมไทยจะต้องเคลื่อนเข้าสู่สังคมเทคโนโลยีตามความเปลี่ยนแปลงของโลกสมัยใหม่มากขึ้น ถ้าเราละเลยเทคโนโลยีเราจะล้าหลังสังคมโลกไปมาก ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่เราจะต้องมีการส่งเสริมการเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้มากกว่าการใช้ระบบปกติของเรา (Digitalization) การให้ผู้เรียนมีความรู้ด้านเทคโนโลยีจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาทางทักษะและความรู้เหล่านี้ให้ได้เข้าเรียนในสถาบันอุดมศึกษา และจะต้องส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีกันอย่างกว้างขวางจริงจัง และเหมาะสม[๘] ให้ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตการศึกษาที่จะต้องติดตามข้อความรู้อย่างต่างๆ จากเทคโนโลยีเหล่านี้

ควบคู่ไปกับเทคโนโลยีเหล่านี้ก็คือการฝึกฝนให้ผู้เรียนมีความสามารถและมีความคิดในเชิงคัดสรร (Selection Judgement) ที่ดีพอ เพราะในข้อมูลข่าวสารก็มีสิ่งต่างๆ มากมายซึ่งผู้เรียนจะได้เห็นได้เรียนจากเทคโนโลยี ความสะดวก

ในการเลือกและการรับจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นพอๆ กับการเรียนและการรู้

การสร้างระบบเครือข่ายให้มากขึ้น

การพัฒนางานวิชาการในปัจจุบันของสถาบันอุดมศึกษาไทย เราเห็นได้ชัดเจนว่ามีลักษณะต่างคนต่างทำ ทำให้วิชาการไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร แต่ในไทยเองเราจะเห็นได้ชัดเจนว่าการพัฒนางานวิชาการ นอกจากจะต้องเกี่ยวพันกับสาขาอื่นๆ แล้ว ยังจำเป็นต้องใช้แนวคิดและและข้อสังเกตที่กว้างขวางหลากหลายจึงจะทำให้งานวิจัยนั้นประสบความสำเร็จได้อย่างดี การมีความร่วมมือ (Partnership) และการมีเครือข่ายซึ่งกันและกัน (Network) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง

การมีเครือข่ายซึ่งกันและกันนี้ จุดแรกที่จะเริ่มได้คือในสาขาเดียวกันก่อนซึ่งอาจมีหลายสถาบันเข้ามาร่วมกันเป็นเครือข่ายในประเทศโดยการพัฒนาในลักษณะที่ต่อเนื่องสัมพันธ์กันและแลกเปลี่ยนทางวิชาการซึ่งกันและกัน หลังจากนั้นจึงมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและเครือข่ายในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติต่อไป ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

เพราะการมีเครือข่ายจะทำให้เรารู้สถานะของตัวเองเองว่าควรจะทำอะไรที่ใดเป็นสำคัญ

การคิดและพัฒนาในระดับนานาชาติ

ข้อจำกัดของการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของไทยอีกประการหนึ่งคือการคิดและพัฒนาชั้นมองในระดับท้องถิ่น (Local) และในระดับประเทศ (National) อยู่ ดังจะเห็นได้จากสถาบันอุดมศึกษาของไทยในระดับภูมิภาคยังเน้นหนักในเรื่องของท้องถิ่นมาก ซึ่งก็เป็นความจำเป็นที่เหมาะสมและการพัฒนาให้สอดคล้องกับท้องถิ่นให้มาก แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องคิด วางแผนและพัฒนาให้เข้าสู่สภาพนานาชาติด้วย การพัฒนาและเข้าสู่ระบบนานาชาติไม่ได้หมายความว่าทำให้ทุกคนทุกองค์กรพยายามเป็นนานาชาติไปหมดซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมเพราะจะทำให้เรากลายเป็นอาณานิคมไป แต่การเข้าสู่ระบบนานาชาติ หมายถึง การที่เรา มีมาตรฐานสูงพอที่จะแลกเปลี่ยนทางวิชาการกับเขาได้ มีบุคคลบางกลุ่ม บางสาขาที่จะเป็นตัวแทนในระดับนานาชาติ มีข้อความรู้ที่จะเผยแพร่ในระดับนานาชาติ มีกิจการและกระบวนการที่เทียบเคียง

และเทียบเท่ากับนานาชาติได้ โดยยังคงเอกลักษณ์ ธรรมชาติ และสาระของเราไว้ไม่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนสาระของเราให้เข้าในรูปแบบและวิธีการของเรา

การสร้างจิตสำนึกนานาชาตินี้มีความจำเป็น ต้องสร้างควบคู่ไปกับสำนึกของการเป็นท้องถิ่นควบคู่กันไป

การพัฒนากระบวนการตรวจสอบผลงานและประกันคุณภาพวิชาการที่สร้างสรรค์

สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องมีระบบการตรวจสอบทางวิชาการอย่างสร้างสรรค์ นั่นคือเป็นกระบวนการสนับสนุน ส่งเสริมกระตุ้นและพัฒนาให้อาจารย์ได้สร้างผลงานมากขึ้นและสร้างอย่างมีคุณภาพขึ้นไปเรื่อยๆ ด้วยการใช้ระบบ Peer Evaluation มีระบบ การประเมินภายนอก ที่สร้างสรรค์เน้นไปที่การพัฒนามากกว่าจับผิดและทำลาย ความเชื่อถือซึ่งกันและกัน หลังจากนั้นควรจะมีการสนับสนุนให้ปรับปรุงไปโดยมีพี่เลี้ยง (Mentor) คอยช่วยดูแลให้อีกส่วนหนึ่งและควรจะมีการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการพัฒนาเผยแพร่ในวงวิชาการอย่างเป็นระบบต่อไปด้วย

บรรณานุกรม

- [1] สุลักษณ์ ศิวรักษ์ (2545) "ทางเลือกอุดมศึกษาเพื่อความเป็นไทในพระพุทธศาสนา" คำบรรยาย ณ มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน จ.เชียงใหม่ 20 กรกฎาคม 2545
- [2] เสม์ จามริก (2545) "มหาวิทยาลัยตายแล้ว ทางเลือกอุดมศึกษาเพื่อความเป็นไท" คำบรรยาย ณ มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน จ.เชียงใหม่ 22 มิถุนายน 2545
- [3] ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2549) การศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ กรุงเทพฯ : สาขาวิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- [4] ประเวศ วะสี (2545) "ทางเลือกอุดมศึกษาเพื่อความเป็นไท" ปาฐกถา ณ มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน จ.เชียงใหม่ 22 มิถุนายน 2545
- [5] จรัส สุวรรณเวลา (2541) "วิกฤตอุดมศึกษาไทย" เอกสารอัดสำเนา สาขาวิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การแก้ไขปัญหาไฟดับชั่วคราว และแรงดันไฟฟ้าตกชั่วคราวของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

บทคัดย่อ

บทความนี้บรรยายถึงปัญหาไฟฟ้าขัดข้อง ปัญหาไฟดับ ไฟดับชั่วคราว แรงดันไฟฟ้าตกชั่วคราว สาเหตุของปัญหา ผลกระทบจากปัญหาแรงดันไฟฟ้าตกที่มีต่ออุปกรณ์ไฟฟ้าที่ต่ออยู่ และวิธีการป้องกันและบรรเทาหรือแก้ไขปัญหามา รวมถึงไปถึงความเชื่อถือได้ของระบบไฟฟ้าและคุณภาพไฟฟ้า บทความนี้จะแบ่งเป็น 2 ตอน ตอนแรกจะเป็นการบรรยายถึงปัญหาไฟฟ้าขัดข้องและสาเหตุของปัญหา ความเชื่อถือได้ของระบบไฟฟ้าและคุณภาพไฟฟ้า เริ่มจากศัพท์เทคนิคที่เกี่ยวข้อง คำนิยาม ลักษณะ และชนิดของแรงดันไฟฟ้าตก แล้วอธิบายสาเหตุการเกิดปัญหา ผลกระทบที่มีต่อผู้ใช้ไฟฟ้าที่อยู่ในส่วนที่เกี่ยวข้อง โอกาสที่จะเกิดไฟฟ้าขัดข้องภายในโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งเน้นไปที่ระบบไฟฟ้าของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สำหรับตอนที่สอง ซึ่งอยู่ในฉบับต่อไปจะกล่าวถึงวิธีการแก้ไขปัญหที่เกิดจากปัญหาแรงดันไฟฟ้าตกชั่วคราว และปัญหาคุณภาพไฟฟ้าด้านอื่นๆ

การแก้ไขปัญหาไฟดับชั่วคราว และแรงดันไฟฟ้าตกชั่วคราวของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

*ชาญณรงค์ สอนศิษฐ์

ปัญหาไฟฟ้าขัดข้อง

ปัจจุบันปัญหาไฟฟ้าขัดข้องในภาคอุตสาหกรรมเริ่มมีจำนวนมากขึ้น ขณะเดียวกันในภาคบ้านอยู่อาศัยปัญหาต่างๆกลับมีแนวโน้มที่ลดลงเรื่อยๆ ทั้งนี้เนื่องจากอุปกรณ์ไฟฟ้าที่ใช้ในภาคอุตสาหกรรมขณะนี้ได้เริ่มนำเอาอุปกรณ์ไฟฟ้าที่มีประสิทธิภาพ และมีเทคโนโลยีที่สูงขึ้น มีความแม่นยำมากขึ้น แต่อุปกรณ์ดังกล่าวนี้ก็จะมีความอ่อนไหว (Sensitive) ต่อการเปลี่ยนแปลงของแรงดันไฟฟ้าอย่างมากเช่นกัน จึงจำเป็นต้องได้รับไฟฟ้าจากแหล่งจ่ายไฟฟ้า (Power supplies) ที่มีคุณภาพไฟฟ้าที่สูงตามไปด้วย กล่าวคือระบบไฟฟ้านั้นจะต้องมีค่าแรงดันไฟฟ้า (Voltage magnitude) และความถี่ (Frequency) ที่มีขนาด 1 per unit อย่างคงที่ตลอดเวลา แต่เนื่องจากระบบไฟฟ้าโดยทั่วไปจะมีโอกาส (Probability) ที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงของแรงดันไฟฟ้าในช่วงระยะเวลาสั้นๆ (น้อยกว่า 1 วินาที) อย่างรวดเร็ว เนื่องจากเกิด

การรบกวน (Disturbances) ที่มีสาเหตุจากความผิดปกติ (Faults) ที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เช่น เกิดฟ้าผ่าลงในระบบไฟฟ้า หรืออุบัติเหตุรถยนต์ชนเสาไฟฟ้า หรือแม้กระทั่งการสับหรือปลด (Switching operation) อุปกรณ์ไฟฟ้าขนาดใหญ่ในระบบ เช่น หม้อแปลงไฟฟ้ากำลัง คาปาซิเตอร์ เป็นต้น ทั้งนี้การเริ่มต้นมอเตอร์ขนาดใหญ่ (Motor starting) ที่มีการดึงกระแสขณะเริ่มต้นมอเตอร์เป็นปริมาณมากาก็จะทำให้เกิดปัญหาคุณภาพไฟฟ้า เกิดการเปลี่ยนแปลงของแรงดันไฟฟ้าขึ้นได้ นอกจากนี้การใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าประเภท Power electronics ในภาคอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มสูงขึ้น ซึ่งจะสร้างปัญหาความผิดเพี้ยนให้กับรูปคลื่นแรงดันไฟฟ้าหรือฮาร์โมนิกส์ (Harmonics) ก็สามารถทำให้เกิดไฟฟ้าขัดข้องขึ้นได้

ปัญหาไฟฟ้าขัดข้องที่เกิดจากการรบกวนของระบบไฟฟ้า (Disturbances) ซึ่งเป็นปัญหาที่มักมีโอกาสเกิดขึ้นกับภาคอุตสาหกรรมได้เสมอ

*กองวิจัย ฝ่ายพัฒนาระบบไฟฟ้า การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

เช่น ปัญหาไฟดับ(Interruption) ไฟดับชั่วขณะ (Momentary interruption หรือ Short interruption) แรงดันไฟฟ้าตกชั่วขณะ/แรงดันไฟฟ้าตกลง (Voltage Sag/Dip) แรงดันไฟฟ้าเกินชั่วครู่(Transient) แรงดันไฟฟ้าเปลี่ยนแปลง (Voltage variation) และปัญหาความผิดเพี้ยนของรูปคลื่นไฟฟ้า (Harmonics) ซึ่งล้วนแต่เป็นสิ่งที่ใครๆ ไม่อยากให้เกิดขึ้น แต่เมื่อเกิดขึ้นแล้วเราจะมีวิธีการป้องกัน และแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาได้อย่างไร เพื่อให้มีผลกระทบน้อยที่สุด ดังนั้นเราจึงควรมาทำความรู้จักกับปัญหาและวิธีการแก้ไข ปัญหาไฟฟ้าขัดข้อง ซึ่งในที่นี้จะได้ขอก้าวถึงปัญหาที่มีโอกาสพบได้บ่อย คือ ปัญหาไฟดับ ปัญหาแรงดันไฟฟ้าตกชั่วขณะ ซึ่งทั้งสองปัญหามีโอกาสเกิดขึ้นกว่าร้อยละ 80 ของจำนวนปัญหาทั้งหมด

ปัญหาไฟดับ (Interruption)

สำหรับในประเทศไทยได้นิยามคำว่า "ไฟดับ" คือ เหตุการณ์ที่ขนาดของแรงดันไฟฟ้านี้น้อยกว่าค่าที่กำหนดหรือเท่ากับศูนย์ (No Voltage) และมีระยะเวลา(Duration) ปรากฏอยู่นานตั้งแต่ 1 นาทีขึ้นไป แต่สำหรับในบางประเทศในแถบทวีปยุโรปและอเมริกาได้กำหนดค่าระยะเวลาแตกต่างกันบ้างก็กำหนดไว้ตั้งแต่ 3 นาที บ้างก็ 5 นาทีขึ้นไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อกำหนดระบบการป้องกันไฟฟ้าที่แตกต่างกันของแต่ละประเทศ สำหรับระยะเวลาไฟดับที่น้อยกว่า 3 นาที หรือ 5 นาทีนั้น ในประเทศต่างๆได้กำหนดเป็นไฟดับช่วงสั้น (Short interruption) แทน และไม่ได้นำมาพิจารณาพร้อมกับจำนวนที่เกิดไฟดับ ดังนั้นถ้าหากจะเปรียบเทียบสมรรถนะของ

ระบบไฟฟ้า (System Performance) ว่าระบบของใครมีจำนวนไฟดับน้อยกว่ากัน ด้วยการพิจารณาเฉพาะจำนวนครั้งที่เกิดไฟดับเพียงอย่างเดียว โดยไม่ได้คำนึงถึงนิยามของค่าระยะเวลาไฟดับประกอบด้วยแล้ว จะเห็นว่าระบบไฟฟ้าที่กำหนดค่าระยะเวลาของไฟดับตั้งแต่ 1 นาทีขึ้นไป จะมีจำนวนเชิงสถิติสูงกว่าระบบไฟฟ้าที่กำหนดค่าระยะเวลาไฟดับตั้งแต่ 3 หรือ 5 นาที อย่างแน่นอน เช่น กรณีที่เกิดไฟดับจำนวน 2 ครั้งซึ่งแต่ละครั้งดับนาน 1 นาที จะเห็นว่าค่าดัชนีไฟดับในระบบ 1 นาที จะนับเป็น 2 ครั้ง ในขณะที่เดียวกันในระบบการนับแบบ 3 นาที จะนับเป็น 0 (ศูนย์) ครั้ง เป็นต้น ดังนั้นเมื่อจะประเมินค่าความเชื่อถือได้ของระบบไฟฟ้า (Reliability index) ของระบบไฟฟ้าที่อยู่คนละพื้นฐานของนิยามแล้ว จึงไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้อย่างสมบูรณ์

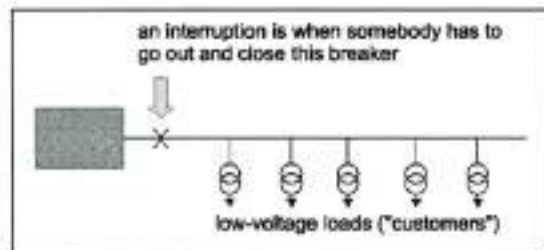
สาเหตุที่ทำให้เกิดไฟดับ คือ ความตั้งใจที่จะเปิดวงจรของอุปกรณ์ป้องกันและตัดตอน (Circuit breaker) ดังรูปที่ 1 เพื่อซ่อมบำรุงระบบไฟฟ้า หรือตัดส่วนที่เกิดความผิดปกติของระบบไฟฟ้าชนิดถาวร (Permanent Fault) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเกิดกระแสไฟฟ้าลัดวงจรแบบถาวร (Permanent short circuit) ออกจากระบบ เช่น ป้ายโฆษณาล้มทับสายไฟขณะที่จ่ายกระแสไฟฟ้าอยู่ หรืออุปกรณ์ไฟฟ้าในระบบชำรุดเสียหาย เป็นต้น ซึ่งล้วนแล้วแต่ทำให้เกิดไฟฟ้าขัดข้องและต้องใช้เวลาในการแก้ไขนานกว่า 1 นาที ทั้งสิ้น และโอกาสการเกิดปัญหาในลักษณะนี้มีไม่บ่อยนัก ยกเว้นในกรณีที่เกิดพายุฝนรุนแรง หรือเกิดอุบัติเหตุ

ผลกระทบของปัญหานี้ คือ อุปกรณ์ไฟฟ้าทุกประเภทจะหยุดการทำงานทั้งหมด และถ้าหากเกิดขึ้นอยู่เป็นเวลานานความเสียหายก็จะมีค่ามากตาม ดังนั้นการเตรียมการหาแหล่งจ่ายไฟสำรองอีกแห่งหนึ่งจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ เช่น ระบบไฟฟ้าสำรองฉุกเฉิน จากเครื่องกำเนิดไฟฟ้า หรือ วงจรไฟฟ้าสำรองอีกวงจรหนึ่ง เพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้น

การสังเกตลักษณะอาการของไฟดับสำหรับโรงงานนั้น สามารถสังเกตได้จากการปลดวงจรออกของ circuit breaker อุปกรณ์ไฟฟ้าทั้งหมดจะหยุดการทำงาน หรือดูจากหลอดไฟ (Voltage Indicator lamp) จำนวน 3 ดวง (แดง เหลือง น้ำเงิน) ที่ตู้บริภัณฑ์ประธาน (Main Distribution Board : MDB) ซึ่งตั้งอยู่ด้านบนของ circuit breaker ไปทางด้านแหล่งจ่ายไฟ จะดับสนิททั้งสามดวง

ไฟดับชั่วขณะ

เป็นเหตุการณ์ที่ขนาดของแรงดันไฟฟ้ามีค่าเข้าใกล้หรือเท่ากับศูนย์ (No Voltage) เหมือนกับลักษณะของไฟดับดับที่ก่อก้าวแล้วข้างต้น แต่จะแตกต่างกันก็ตรงที่มีระยะเวลา (Duration) ของแรงดันไฟฟ้าที่หายไปน้อยกว่า 1 นาที ดังรูปที่ 2 ส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นในช่วงฝนตกฟ้าคะนอง และมีสมบทัดการช็อกแรงจนทำให้กิ่งไม้หรือเศษวัสดุซึ่งอยู่ใกล้แนวสายไฟแก้มสัมผัสกับสายไฟจนเกิดกระแสไฟฟ้าลัดวงจร บางครั้งสมอาจพัดพาเอากิ่งไม้ออกจากการสัมผัสสายไฟพื้นระยะห่างที่ปลอดภัยอย่างรวดเร็ว (เร็วกว่า 0.2 วินาที) ก่อนที่ระบบป้องกันไฟฟ้าจะทำงาน (Relay operating

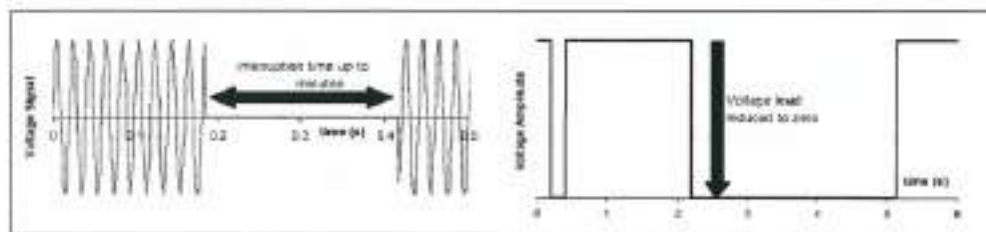

รูปที่ 1 แสดงสาเหตุการเกิดไฟดับ

time) เปิดวงจรจนสำเร็จ ซึ่งในลักษณะเช่นนี้จะเกิดกระแสไฟฟ้าลัดวงจรขึ้นแล้วแต่ยังไม่เกิดการปลดวงจรหรือไฟดับเกิดขึ้น แต่ถ้าหากกิ่งไม้แก้มสัมผัสอยู่กับสายไฟนานกว่าระยะเวลาทำงานของรีเลย์ป้องกัน (Relay operating time) ที่กำหนดไว้ ระบบก็จะเปิดวงจรออก (Breaker open) ทำให้เกิดไฟดับขึ้น โดยธรรมชาติแล้วสมการช็อกดังกล่าวจะพัดเอากิ่งไม้ออกจากการสัมผัสพื้นระยะห่างที่ปลอดภัยเองโดยอัตโนมัติ ภายในระยะเวลา 0.5-2 วินาที ดังนั้นเพื่อให้ระบบมีไฟใช้ได้ตามปกติอีกครั้งอย่างรวดเร็ว การไฟฟ้าจึงได้ติดตั้งระบบการปิดกลับวงจรแบบอัตโนมัติ (Auto reclosing scheme) ขึ้น เพื่อปิดกลับวงจร (Reclose circuit breaker) อีกครั้งภายหลังที่เกิดไฟฟ้าลัดวงจรแบบไม่ถาวรหรือชั่วคราว (Temporary faults or Transient faults) สำหรับระยะเวลาที่กำหนดให้ปิดกลับวงจรอัตโนมัติ (Dead time) ภายหลังที่เปิดวงจร (breaker opened) คือ 0.5-15 วินาที (ขึ้นอยู่กับระบบแรงดันไฟฟ้าหรือลักษณะภูมิประเทศ) ทั้งนี้เพื่อให้ระบบได้มีไฟใช้อีกครั้งอย่างรวดเร็วภายในไม่เกิน 1 นาที (Trip and re-close) ดังนั้นผู้ประสบปัญหา ก็จะมองเห็นไฟกะพริบเป็นระยะ

เวลาสั้นๆ และเรียกเหตุการณ์ลักษณะเช่นนี้ว่า ไฟดับชั่วขณะ (Momentary or Short

Interruption) หรือบางครั้งเรียกว่าไฟกะพริบ ซึ่งโอกาสการพบปัญหาในลักษณะนี้อาจมีอยู่กว่าร้อย

รูปที่ 2 แสดงลักษณะอาการของไฟดับชั่วขณะแบบ Instantaneous (รูปซ้าย) และแบบ Root mean square หรือ rms.(รูปขวา)

ละ 20-40 ของจำนวนปัญหาทั้งหมด

ผลกระทบที่เกิดจากปัญหานี้คือ อาจทำให้ระบบป้องกันและตัดตอน (Air circuit breaker: ACB) ที่ปรับตั้งการทำงานของระบบรีเลย์ป้องกันที่ไม่เหมาะสมกับระบบไฟฟ้าที่เชื่อมต่ออยู่เกิดการปลดวงจรไฟฟ้าดับทั้งหมดรวมทั้งระบบไฟแสงสว่าง มอเตอร์ปรับความเร็วรอบได้ (Adjustable speed drive: ASD) หยุดทำงาน หรือชำรุด ขบวนการผลิตสินค้าหยุดการทำงาน

เนื่องจากลักษณะของไฟดับชั่วขณะนี้ จะเห็นว่าค่าแรงดันและความถี่ไฟฟ้าของระบบมีค่าเป็นศูนย์ (0) อยู่ชั่วครู่หนึ่งแล้วกลับเข้าสู่สภาวะปกติอย่างที่สุดภายใน 1 นาที (โดยปกติจะไม่เกิน 1-15 วินาที แล้วแต่ระบบไฟฟ้า) ดังนั้นหากคงให้ Main ACB ที่ตู้ MDB ปลดวงจรเกิดไฟดับทั้งโรงงานก็คงไม่เหมาะสมนัก เนื่องจากอาจมีความจำเป็นต้องใช้ระบบไฟแสงสว่างอยู่ ดังนั้นจึงควรพิจารณาปรับเพิ่มระยะเวลาหน่วงการปลดวงจรของ Main ACB ออกไปให้รอดพ้นในช่วงระยะเวลาดังกล่าว โดยทั่วไปอุปกรณ์ประกอบ (Under

voltage release) ของ ACB จะสามารถหน่วงเวลาได้ยาวนานสูงสุด 3 วินาที แต่ในขณะเดียวกันจะต้องจัดการให้อุปกรณ์ไฟฟ้าบางประเภท เช่น มอเตอร์ไฟฟ้าขนาดใหญ่ ปลดวงจรออกก่อนที่ไฟจากการไฟฟ้าจะกลับคืนมาอีกครั้งเสมอ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดกระแส Inrush โหลดเข้ามอเตอร์ไฟฟ้า เกิดชำรุดเสียหายได้ ในขณะที่ไฟจากการไฟฟ้ากลับคืนมาอีกครั้ง และถ้าหากประสงค์จะเปลี่ยนไปรับไฟจากเครื่องกำเนิดไฟฟ้าสำรองขณะเกิดไฟดับชั่วขณะนี้ ก็ควรพิจารณาความเหมาะสมของเวลาที่ควรจะเริ่มเดินเครื่องกำเนิดไฟฟ้าหลังจากที่ไฟได้เริ่มดับแล้ว และถ้าหากพิจารณาในแง่มุมมองของความประหยัดค่าใช้จ่ายและจำนวนครั้งที่ต้องดับไฟเพื่อเปลี่ยนแปลงแหล่งจ่ายไฟแล้ว เวลาที่เหมาะสมในการเริ่มต้นเครื่องกำเนิดไฟฟ้าสำรองคือ 15 วินาที ภายหลังที่เกิดไฟดับชั่วขณะครั้งแรก

การสังเกตลักษณะอาการของไฟดับชั่วขณะสำหรับโรงงานนั้น สังเกตได้จากอาจมีการปลดหรือไม่ปลดวงจรของ ACB สำหรับอุปกรณ์ไฟฟ้าที่เป็นระบบอัตโนมัติส่วนใหญ่จะหยุดการทำงาน ยก

เว้นระบบไฟแสงสว่างชนิดไส้หลอดหรือหลอดไฟฟลูออเรสเซนต์ จะสังเกตว่าไม่มีแสงสว่างหรือไฟจะกะพริบอยู่ชั่วครู่หนึ่ง และเมื่อดูจากหลอดไฟ (Voltage indicator lamp) จำนวน 3 ดวง (แดง เหลือง น้ำเงิน) ที่ตู้บริภัณฑ์ประธาน (Main Distribution Board : MDB) ภายหลังที่อุปกรณ์ไฟฟ้าต่างๆหยุดการทำงานแล้ว จะพบว่าไฟทั้งสามดวงยังคงติดสว่างทั้งสามดวง

แรงดันไฟฟ้าตกชั่วขณะ (Voltage dip or sag)

เป็นปรากฏการณ์ที่แรงดันไฟฟ้าของระบบไฟฟ้า (Grid Network) เกิดการยุบตัวลงหรือตกลงอย่างรวดเร็ว และมีค่าเหลืออยู่ระหว่าง 10%-90% ของพิกัดแรงดันไฟฟ้า ซึ่งส่วนใหญ่จะระยะเวลาที่เกิดการยุบนี้ จะเกิดขึ้นเป็นระยะเวลาสั้น 0.02-0.6 วินาที ก่อนกลับเข้าสู่สภาวะปกติ ดังรูปที่ 3 ซึ่งปรากฏการณ์นี้ถูกเรียกว่า "แรงดันไฟฟ้าตกชั่วขณะ" หรือ "แรงดันไฟฟ้าตกลง" และโดยสากลจะเรียกว่า "Voltage Sag" (มักนิยมใช้แถบทวีปอเมริกา) หรือ "Voltage Dip" (มักนิยมใช้ในแถบทวีปยุโรป) ซึ่งทั้งสองคำนี้มีความหมาย คือ

- "Voltage dip" จะหมายถึงขนาดร้อยละของแรงดันไฟฟ้าที่ตกลงมาเปรียบเทียบกับระดับพิกัดแรงดันไฟฟ้าปกติ เช่น Voltage Dip 20% หมายถึง แรงดันไฟฟ้าตกลงมาร้อยละ 20 ของพิกัดแรงดัน

- "Voltage sag" ซึ่งหมายถึง ขนาดร้อยละของแรงดันไฟฟ้าที่คงเหลืออยู่ในระบบเปรียบ

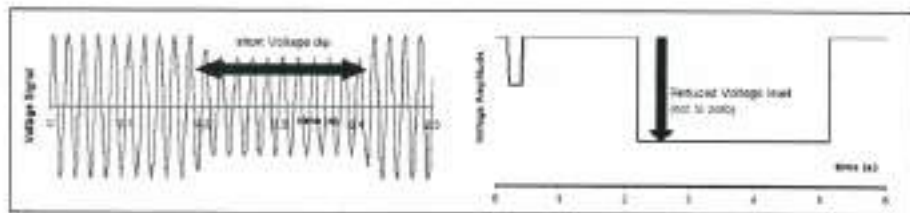
เทียบกับระดับพิกัดแรงดันไฟฟ้าปกติ เช่น Sag to 80% หมายถึง แรงดันไฟฟ้าตกลงมาเหลือร้อยละ 80 ของพิกัดแรงดัน

สาเหตุของปัญหานี้ เกิดจากมีกระแสไฟฟ้าจำนวนมาก ไหลผ่าน Source impedance (ซึ่งรวมทั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้าและหม้อแปลงไฟฟ้ากำลัง) อย่างรวดเร็ว จนทำให้เกิดแรงดันไฟฟ้าส่วนใหญ่ไปตกคร่อมที่ Source impedance จึงทำให้แรงดันไฟฟ้าตกคร่อมที่ Bus ของสถานีไฟฟ้ามูลค่าลดลง ซึ่งมีปัจจัยการเกิดได้ดังนี้

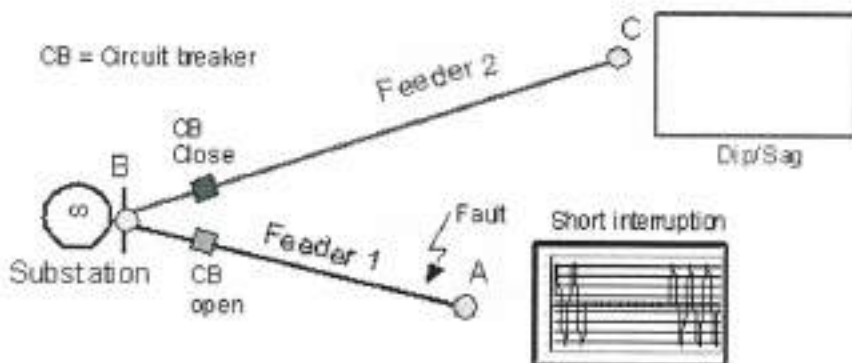
- เกิดกระแสไฟฟ้าลัดวงจร (Fault or short circuit) ในขณะเกิดไฟฟ้าลัดวงจรก็จะทำให้ค่าแรงดันไฟฟ้าของระบบตกลงเป็นระยะเวลาสั้นเท่ากับระยะเวลาการทำงานของรีเลย์ป้องกันกระแสเกินพิกัด (Operating time of relay) ซึ่งโดยส่วนใหญ่มีระยะเวลาตั้งแต่ 2-3 cycles - 2-3 วินาที ทั้งนี้ค่าแรงดันไฟฟ้าที่ตกลงลงนั้นจะมีค่ามากหรือน้อย ก็จะขึ้นอยู่กับค่าขนาดของกระแสไฟฟ้าที่ลัดวงจร หากค่ากระแสไฟฟ้าลัดวงจรมีค่าสูงก็จะทำให้ค่าแรงดันไฟฟ้าตกลงมีค่ามากตามไปด้วยเช่นกัน ดังรูปที่ 4

- การเริ่มต้นภาระทางไฟฟ้าขนาดใหญ่ (Starting a large load) เช่น การเริ่มต้นมอเตอร์ขนาดใหญ่ภายในโรงงานเอง

- จุดต่อสายตัวนำไฟฟ้าหลวมหรือเสื่อมสภาพ (Loose or defective wiring) การกวัดขັນจุดต่อสายตัวนำไฟฟ้าต่างๆที่ไม่แน่นดีพอก็จะทำให้เกิดความต้านทานขนาดใหญ่ และจะเกิดผลกระทบเมื่อมีการใช้กระแสขนาดสูงๆ

รูปที่ 3 แสดงลักษณะอาการของแรงดันไฟฟ้าชั่วขณะแบบ Instantaneous (รูปซ้าย) และแบบ Root mean square หรือ rms.(รูปขวา)

รูปที่ 4 แสดงการเกิดเหตุการณ์ไฟฟ้าลัดวงจรที่ Feeder 1 และเกิดแรงดันไฟฟ้าชั่วขณะที่ Feeder 2 ในเวลาเดียวกัน

$$V_{bus} = E_s - V_{Z_{source}} = 1 - [E_s * Z_{source} / (Z_{source} + Z_{line})] pu.$$

- V_{bus} Bus voltage at substation
- V_1 Faulted feeder voltage
- V_2 Un-faulted feeder voltage
- Z_{source} Source impedance
- Z_{line} Line faulted impedance

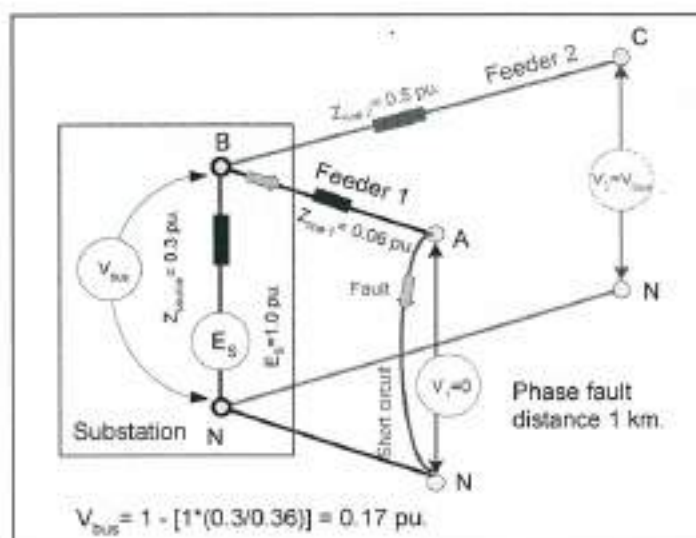
โดยปกติค่า Source impedance จะมีค่าน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับค่า Line impedance ของสายป้อนไฟฟ้าทั้งหมด และน้อยมากถ้าเปรียบเทียบกับ Load impedance ที่ต่ออยู่ในระบบ ซึ่งในสภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลงของกระแสไฟฟ้าจำนวนมากๆ เช่น ในขณะที่เกิด Phase faults ขึ้น ค่ากระแสไฟฟ้าลัดวงจรจะมีค่าสูงมาก ตั้งแต่ 2 เท่า

ของพิกัดขึ้นไป ซึ่งค่า Impedance ของระบบขณะนั้น คือ Source impedance และ Line impedance เท่านั้น ดังนั้นหากเกิดไฟฟ้าลัดวงจรใกล้กับแหล่งจ่ายไฟ ค่า Line impedance ก็จะมีค่าน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับค่า Source impedance และในทางกลับกันหากเกิดไฟฟ้าลัดวงจร ณ จุดที่ไกลจากแหล่งจ่ายไฟมากๆ ค่า Line

impedance ก็จะมีค่ามากกว่าค่า Source impedance เช่นกัน ซึ่งจะเห็นว่าสัดส่วนของแรงดันไฟฟ้าที่ตกคร่อม (Voltage drop) ส่วนต่างๆ จะเป็นไปตามกฎของ Voltage divider และจากรูปที่ 5 แสดงให้เห็นว่าขณะที่เกิดไฟฟ้าลัดวงจรบนสายป้อน (Feeder) วงจรที่ 1 ณ กิโลเมตรที่ 1 ซึ่งอยู่ใกล้กับแหล่งจ่ายไฟ จึงทำให้เกิดค่าแรงดันไฟฟ้าตกคร่อม Source impedance มีค่าเท่ากับ 83% ของพิกัดแรงดัน ในขณะที่เดียวกันค่าแรงดัน

ไฟฟ้าตกคร่อม line impedance จะมีค่าเท่ากับ 17% ของพิกัดแรงดัน

ดังนั้นในขณะที่เกิดกระแสไฟฟ้าลัดวงจร จะทำให้ค่าแรงดันไฟฟ้าที่ Bus (V_{bus}) ของสถานีไฟฟ้าซึ่งจ่ายแรงดันไฟฟ้าให้กับผู้ใช้ไฟฟ้าทุกราย (V_i) ที่รับไฟจากสายป้อน (Feeder) วงจรที่ 2 หรือสายป้อนอื่นๆ ที่อยู่ติดกับระบบนี้ จะมีค่าใกล้เคียงหรือเท่ากับค่าแรงดันไฟฟ้าตกคร่อมของสายป้อนที่เกิดการลัดวงจร คือ 17% ของพิกัดแรงดัน นั้นเอง

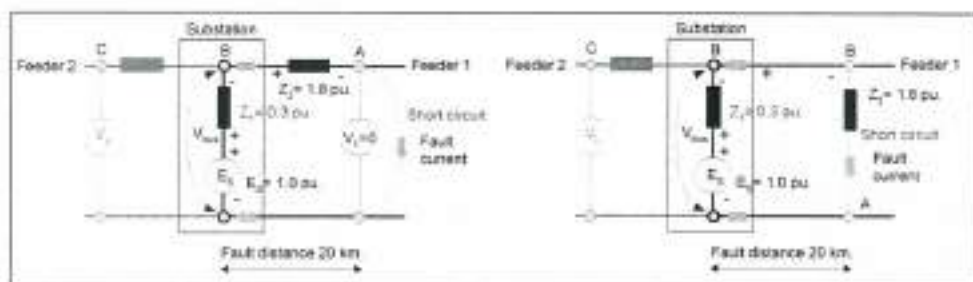
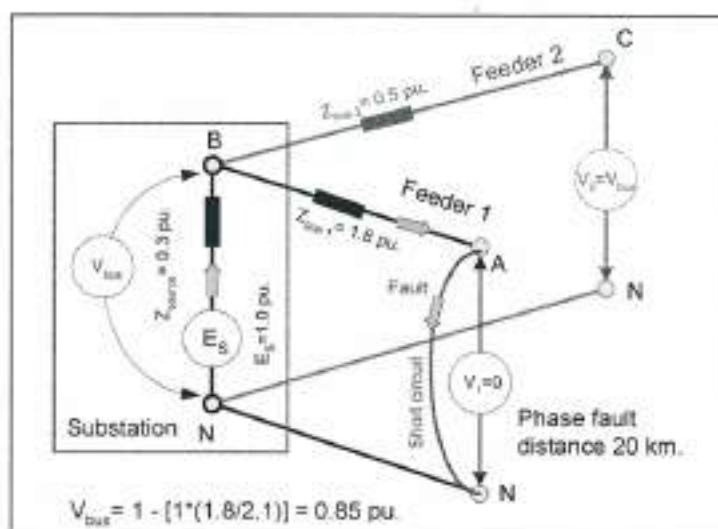
รูปที่ 5 แสดงการเกิดเหตุการณ์แรงดันไฟฟ้าชั่วขณะ ในขณะที่เกิดไฟฟ้าลัดวงจร ณ กิโลเมตรที่ 1 จากแหล่งจ่ายไฟฟ้า

จากรูปที่ 6 และรูปที่ 7 แสดงการเกิดไฟฟ้าลัดวงจร (บน Feeder 1) ณ กิโลเมตรที่ 20 จากแหล่งจ่ายไฟฟ้า ทำให้เกิดปัญหาแรงดันไฟฟ้าตกชั่วขณะเกิดขึ้นที่ Bus (V_{bus}) ของสถานีไฟฟ้า ซึ่งจ่ายให้กับผู้ใช้ไฟฟ้าทุกราย (Feeder 2) จะมีค่าแรงดันไฟฟ้าตกเฉลี่ยเท่ากับ 85% ของพิกัดแรงดัน เหมือนกับหมดทุกรายแต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นผู้ใช้

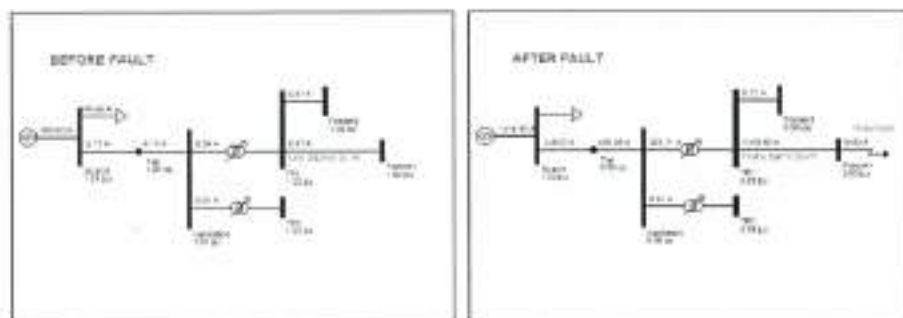
ไฟแต่ละรายอาจไม่เหมือนกันก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอุปกรณ์ไฟฟ้าที่นำมาใช้ อาจจะมีคุณภาพดี หรือมีภูมิคุ้มกัน (Immunity) ที่ต่างกัน ซึ่งถ้าหากมีภูมิคุ้มกันที่สูงกว่า ก็อาจจะไม่เกิดผลกระทบหรืออาจมีก็น้อยกว่า ดังจะเห็นแล้วว่าขนาดของแรงดันไฟฟ้าที่ตกลงชั่วขณะนี้จะแปรผันตามขนาดของกระแสไฟฟ้าลัดวงจร โดยที่ขนาดของกระแส

ไฟฟ้าลัดวงจรจะขึ้นอยู่กับประเภทของความผิดปกติ (Type of faults) และจะแปรผกผันกับค่าความต้านทานในขณะที่เกิดไฟฟ้าลัดวงจร ทั้งนี้ค่าความต้านทานก็จะแปรผันตรงกับระยะทางที่เกิดไฟฟ้าลัดวงจรด้วย จากรูปที่ 6 จะเห็นว่าเมื่อเกิดไฟฟ้าลัดวงจร ณ บริเวณที่อยู่ไกลมากกว่า ค่าแรงดันไฟฟ้าที่เหลืออยู่ (Remaining voltage) จะมีค่าสูงกว่า ดังนั้นแม้ว่าระบบไฟฟ้าจะได้ออกแบบไว้อย่างเหมาะสมแล้วก็ตาม แต่โอกาสที่จะเกิดไฟฟ้าลัดวงจรที่หลีกเลี่ยงได้ยากก็ยังมีโอกาสเกิดขึ้นได้เสมอ

แม้กระทั่งกรณีที่เกิดกระแสไฟฟ้าลัดวงจรภายในรัศมี 20 กิโลเมตร จากแหล่งจ่ายไฟฟ้า ก็สามารถส่งผลกระทบต่อผู้ใช้ไฟฟ้าภาคอุตสาหกรรมที่ต้องการคุณภาพไฟฟ้าในระดับที่สูงกว่าระดับปกติ เกิดปัญหาไฟฟ้าขัดข้องหรือขบวนการผลิตสินค้าในภาคอุตสาหกรรมเกิดการหยุดชะงักขึ้นได้ ดังนั้นการแก้ไขปัญหาระดับไฟฟ้าตกชั่วขณะ จำเป็นจะต้องร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวจริงจังกทั้งในส่วนของการไฟฟ้าและในส่วนของผู้ใช้ไฟฟ้าเอง

รูปที่ 6 แสดงวงจรสมมูลขณะเกิดไฟฟ้าลัดวงจร ณ กิโลเมตรที่ 20 จากแหล่งจ่ายไฟฟ้า

รูปที่ 7 แสดงการ Simulation ก่อนและหลังการเกิดไฟฟ้าลัดวงจรบนสายป้อน feeder 1 แบบ Phase fault ณ กิโลเมตรที่ 20 จากแหล่งจ่ายไฟฟ้า ทำให้ค่าแรงดันไฟฟ้าที่ TP1 Bus และ Feeder 2 bus มีค่าแรงดันไฟฟ้าเหลือเพียง 85% ของปกติ

สำหรับระยะเวลา(Duration) ที่เกิดแรงดันไฟฟ้าตกชั่วขณะนั้น จะมีค่าเท่ากับระยะเวลาที่เกิดกระแสไฟฟ้าผิดปกติในระบบ ในกรณีที่ระบบป้องกันไฟฟ้ามักมีการทำงาน(Operated) ตัดกระแสผิดปกติออกจากระบบ ดังนั้นระยะเวลาที่เกิดความผิดปกติจะเท่ากับระยะเวลาทำงานของระบบป้องกัน (Operating time of protections) เช่น ฟิวส์ และรีเลย์ป้องกันต่างๆ รวมถึงระยะเวลาที่ใช้ในการเปิดวงจรของอุปกรณ์ตัดตอน (Opening time of circuit breakers) สำหรับในระบบจำหน่ายแรงดันไฟฟ้าปานกลาง (22-33 kV Distribution system) ผลรวมของระยะเวลาที่เกิดแรงดันไฟฟ้าตกชั่วขณะจะมีค่าอยู่ระหว่าง 0.02-1.5 วินาที (ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดของอุปกรณ์ป้องกันที่ทำงาน ปริมาณค่ากระแสไฟฟ้าลัดวงจรและการปรับตั้งค่า Relay setting) ซึ่งจะเห็นว่าระยะเวลาที่แรงดันไฟฟ้าขยับตัวลงเนื่องจากเกิดกระแสไฟฟ้าลัดวงจรนั้น จะใช้เวลาสั้นๆเท่านั้น โดยส่วนใหญ่จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0.02-0.6 วินาที สำหรับในระบบ 115 kV (High voltage system) จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0.08-0.66 วินาที ดังจะเห็นแล้ว

ว่าแรงดันไฟฟ้าที่ตกลงนี้จะเกิดและกลับคืนสภาพปกติอย่างรวดเร็ว และเราจึงเรียกปรากฏการณ์นี้ว่าแรงดันไฟฟ้าตกชั่วขณะ นอกจากการกระแสไฟฟ้าผิดปกติที่เกิดจากไฟฟ้าลัดวงจรจะทำให้เกิดปัญหาแรงดันไฟฟ้าตกชั่วขณะแล้ว การดึงกระแสไฟฟ้าปริมาณมากในระยะเวลาสั้นๆ เช่น การเริ่มเดินมอเตอร์ (Motor starting) ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวได้เช่นกัน

ดังนั้นไม่ว่าส่วนใด(Element) ของระบบไฟฟ้า(Grid Network) เมื่อเกิดความผิดปกติขึ้น ผู้ใช้ไฟฟ้าที่อยู่ในส่วนนั้นๆจะประสบกับปัญหาไฟดับหรือไฟดับชั่วขณะเกิดขึ้น และในขณะเดียวกันผู้ใช้ไฟฟ้าที่อยู่ในส่วนอื่นๆบนระบบไฟฟ้าเดียวกัน ก็จะเกิดปัญหาแรงดันไฟฟ้าตกชั่วขณะเกิดขึ้นด้วยทุกครั้ง ทั้งนี้จำนวนที่เกิดปรากฏการณ์แรงดันไฟฟ้ามีค่าเหลืออยู่น้อยกว่า 90% ของปกติแรงดัน ซึ่งมีนัยสำคัญค่อนข้างน้อยที่จะทำให้เกิดปัญหาไฟฟ้าขัดข้องขึ้นได้ แต่อาจมีจำนวนปัญหาพอสมควร สำหรับจำนวนที่มีนัยสำคัญเพียงพอ(แรงดันไฟฟ้ามีค่าเหลืออยู่น้อยกว่า 70% ของปกติแรงดัน) ที่จะทำให้เกิดปัญหาไฟฟ้าขัดข้องได้นั้น

อาจมีเพียงร้อยละ 15-25 ของจำนวนครั้งที่เกิดปัญหาแรงดันไฟฟ้าตกชั่วขณะทั้งหมด เมื่อพิจารณาจำนวนปัญหาโดยรวมทั้งหมดแล้วจะพบว่า ปัญหาแรงดันไฟฟ้าตกชั่วขณะนี้มีค่าคิดเป็นร้อยละ 50 ของจำนวนปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งหมดในภาคอุตสาหกรรม

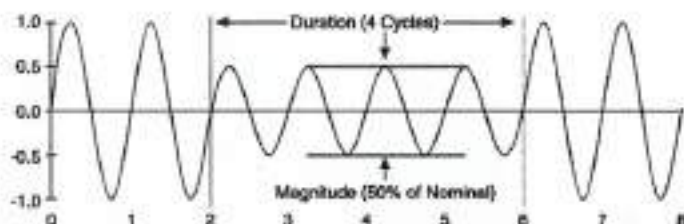
จากรูปที่ 8 แสดงให้เห็นถึงจุดที่มีโอกาสทำให้เกิดไฟฟ้าขัดข้องขึ้นได้ในภาคอุตสาหกรรม ดังนั้นเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการปลดวงจรของ Main ACB จากปัญหาแรงดันไฟฟ้าตกชั่วขณะ ควรจะพิจารณาปรับตั้งค่าขนาดและระยะเวลาหน่วงของ Voltage relay (จุดที่ 4) รวมทั้งพิจารณาเลือกใช้อุปกรณ์ช่วยปลดวงจรเมื่อเกิดแรงดันไฟฟ้าต่ำกว่าปกติหรือ Under voltage release: UVR (จุดที่ 5) ในรุ่นที่มีระยะเวลาหน่วงเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ค่า Setting ที่เหมาะสมนั้นจะต้องพิจารณาจากข้อมูลสถิติแรงดันไฟฟ้าตกชั่วขณะที่เกิดขึ้นจริงของระบบและความสามารถในการทนได้ต่อปัญหาแรงดันไฟฟ้าตกชั่วขณะของอุปกรณ์ไฟฟ้าทั้งหมดประกอบด้วย จึงจะสามารถช่วยแก้ปัญหาการปลดวงจรของ ACB ที่ไม่พึงประสงค์ได้ อย่างไรก็ตามก็อุปกรณ์ไฟฟ้า (จุดที่ 9) ที่รับไฟจาก ACB หรือ MCCB ดังกล่าวก็อาจมีการปลดตัวหรือหยุดทำงานได้ ดังนั้นการแก้ไขปัญหที่อุปกรณ์ไฟฟ้าอาจจำเป็นต้องมีการศึกษาในรายละเอียดเพิ่มขึ้น เพราะอุปกรณ์ไฟฟ้าบางประเภทสามารถปรับตั้งค่า Under voltage setting (จุดที่ 8) ได้ บางประเภทอาจจำเป็นต้องจัดหาแหล่งจ่ายไฟมาเสริม (เฉพาะจุดที่ 8,9) เช่นระบบ Uninterruptible Power Supply (UPS) บางประเภทอาจสามารถปรับปรุงในส่วนจากระบบควบคุม (Control circuit จุดที่ 8) ก็สามารถแก้ไขได้ หรือบาง

ประเภทอาจจำเป็นต้องเปลี่ยนเป็นอุปกรณ์ไฟฟ้า (จุดที่ 8,9) ที่มีมาตรฐานสามารถที่ทนต่อปัญหา Voltage dip ได้สูงขึ้น เช่น มาตรฐาน SEMI F-47 เป็นต้น หรือบางครั้งอาจจำเป็นต้องแก้ไขที่ระบบของการไฟฟ้า เช่น การปรับลดค่า Protection Operating Time หรือการปรับปรุงระบบไฟฟ้าโดยการประยุกต์ใช้ Neutral Grounding Resistor (NGR) เพื่อลดความรุนแรงของปัญหาแรงดันไฟฟ้าตกชั่วขณะลง

ความรุนแรงของปัญหาแรงดันไฟฟ้าตกชั่วขณะแสดงในรูปที่ 9 ขณะจะขึ้นอยู่กับ

- ขนาดของแรงดันไฟฟ้าที่เหลืออยู่ (Voltage magnitude)
- ระยะเวลาที่เกิดแรงดันไฟฟ้าตก (Duration)
- ตำแหน่งบนรูปคลื่น (Point on wave) ขณะเกิดแรงดันไฟฟ้าตก
- ความถี่ของการเกิดปัญหา

ด้วย โดยทั่วไประบบไฟฟ้ากำลังบางประเภท เช่น มอเตอร์ไฟฟ้า มักจะไม่ค่อยมีผลกระทบกับค่าแรงดันไฟฟ้าที่มีค่าเหลืออยู่ต่ำกว่า 55-60% ของพิคตแรงดันลงมา ที่เกิดในช่วงเวลา 0.025 วินาที แต่ปัญหาส่วนใหญ่จะไปเกิดอยู่ที่ระบบควบคุมมากกว่า ดังรูปที่ 10 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า Voltage relay ที่กำหนดค่า Setting ที่ไม่เหมาะสมนั้นจะเป็นจุดอ่อนของระบบทั้งหมดที่ทำให้เกิดปัญหาไฟฟ้าขัดข้องที่ไม่พึงประสงค์ ดังนั้นจึงถือว่าการควบคุมเป็นหัวใจสำคัญของอุปกรณ์ไฟฟ้าอย่างมากที่ต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข อีกทั้งค่าใช้จ่ายในการแก้ไขที่มีราคาที่ถูกกว่าการแก้ไขที่ระบบไฟฟ้ากำลัง แต่อาจต้องใช้ความรู้ความเข้าใจอย่างมาก

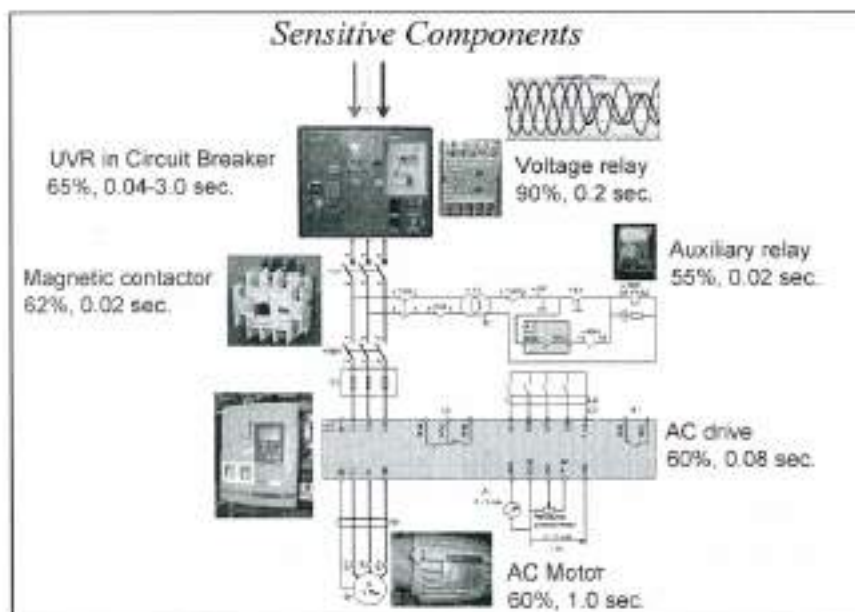
Voltage Dips are described by Magnitude and Duration

รูปที่ ๑ แสดงความรุนแรงของแรงดันไฟฟ้าชั่วขณะ

อุปกรณ์บางประเภท ตำแหน่งของการเกิดปัญหาแรงดันไฟฟ้าตกบนรูปคลื่น(Point on wave) มีส่วนสำคัญที่ทำให้การหยุดการทำงานต่างกัน เช่น ในกรณีที่ค่าขนาดของแรงดันและระยะเวลาที่เกิดปัญหาแรงดันไฟฟ้าตกที่มีค่าเท่ากัน หากจุดที่เริ่มเกิดปัญหาอยู่ที่ตำแหน่ง ๐ องศาทางไฟฟ้า จะมีความรุนแรงมากกว่าที่ตำแหน่ง ๙๐ องศาทางไฟฟ้า แต่อย่างไรก็ดีค่า Point on wave ก็ยังมีนัยสำคัญที่น้อยกว่าค่าขนาดของแรงดันและระยะเวลา

การสังเกตลักษณะอาการของแรงดันไฟฟ้าตกชั่วขณะสำหรับโรงงานนั้น สังเกตได้จากอาจมี

การปลดหรือไม่ปลดดวงจรของเซอร์กิตเบรกเกอร์ ประชานร่วมอยู่ด้วย สำหรับอุปกรณ์ไฟฟ้าที่เป็นระบบอัตโนมัติส่วนใหญ่จะหยุดการทำงานเช่นกัน ยกเว้นระบบไฟแสงสว่างชนิดไส้หลอดหรือฟลูออเรสเซนต์ จะสังเกตว่าแสงสว่างของหลอดไฟจะยังคงมีอยู่ตลอดแต่จะลดความสว่างของแสงไฟเป็นระยะเวลานั้นๆ และเมื่อดูจากหลอดไฟ (Voltage indicator lamp) จำนวน ๓ ดวง (แดง เหลือง น้ำเงิน) ที่ตู้บริภัณฑ์ประชน (Main Distribution Board : MDB) ภายหลังจากที่อุปกรณ์ไฟฟ้าต่างๆ หยุดการทำงานแล้ว จะพบว่าไฟทั้งสามดวงยังคงติดสว่างทั้งสามดวง

รูปที่ 10 แสดงความทนได้ (Immunity) ของอุปกรณ์ไฟฟ้าต่อปัญหาแรงดันไฟฟ้าตกชั่วขณะที่แตกต่างกัน

เนื่องจากระบบเครือข่ายไฟฟ้า (Network) จะประกอบด้วย 3 ส่วนที่สำคัญ คือ ระบบผลิต (Generation system) ระบบส่งจ่าย (Transmission system) และระบบจำหน่าย (Distribution system) ทั้งที่อยู่ในการดูแลของการไฟฟ้าที่ดี และที่อยู่ในการดูแลของผู้ใช้ไฟฟ้าเองที่ดี ดังนั้นหากส่วนใดส่วนหนึ่งเกิดความผิดปกติ (Faults) ขึ้น ก็จะมีส่งผลกระทบต่อผู้ใช้ไฟฟ้าที่รับไฟจากระบบเครือข่ายนั้นมากน้อยแตกต่างกันไป กล่าวคือ เกิดปัญหาไฟดับหรือดับชั่วขณะ แรงดันไฟฟ้าตกชั่วขณะ ดังนั้นหากระบบใดระบบหนึ่งเกิดความผิดปกติขึ้น ก็จะทำให้เกิดการขาดตอนของกระแสไฟฟ้าจากแหล่งจ่ายไฟฟ้าที่เกี่ยวข้องมายังโรงงานของท่านโดยตรง ซึ่งจะมีผลกระทบกับท่านทำให้อุปกรณ์ไฟฟ้าต้องหยุดการทำงานโดยสิ้นเชิง

ดังนั้นจะเห็นแล้วว่าปัญหาไฟฟ้าขัดข้องที่เกิดขึ้นกับภาคอุตสาหกรรมอาจมีสาเหตุเกิดได้จากทั้งปัญหาไฟดับ ไฟดับชั่วขณะ และแรงดันไฟฟ้าตกชั่วขณะ ซึ่งส่วนแต่สร้างปัญหาให้กับภาคอุตสาหกรรมทั้งสิ้น และผลกระทบที่เกิดจากปัญหาดังกล่าวข้างต้นอาจมีค่าความสูญเสียที่อยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกันมาก ทั้งนี้ความรุนแรงและผลกระทบที่ได้รับนั้นอาจมีค่าแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับค่าขนาดแรงดันไฟฟ้าที่ตกลง (Magnitude) และระยะเวลา (Duration) ที่เกิดขึ้น รวมทั้งการเลือกใช้อุปกรณ์ที่มีภูมิคุ้มกันจากปัญหาดังกล่าว และการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับอุปกรณ์ไฟฟ้ารวมทั้งการออกแบบระบบเพื่อรองรับกับสภาพปัญหาที่มีประสิทธิภาพจะสามารถช่วยลดผลกระทบที่เกิดขึ้นได้

ความเชื่อถือได้ของระบบไฟฟ้ากับคุณภาพไฟฟ้า

โดยทั่วไปการออกแบบและวางแผนระบบไฟฟ้า จะพิจารณาถึงระดับของความเชื่อถือได้ (Reliability) กับแผนการลงทุนให้มีความสอดคล้องกัน ทั้งระดับความเชื่อถือได้ของระบบไฟฟ้าจะบอกด้วยค่าดัชนี ซึ่งมีอยู่ด้วยกันหลายดัชนีตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวิเคราะห์ ทั้งนี้ดัชนีสำหรับระบบจำหน่ายมักนิยมใช้กันคือ

SAIFI (System Average Interruption Frequency Index) คือ ค่าดัชนีแสดงจำนวนครั้งไฟดับ (ตั้งแต่ 1 นาที หรือ 3 นาที หรือ 5 นาที ขึ้นไป แล้วแต่มาตรฐานในแต่ละประเทศจะกำหนด สำหรับประเทศไทยกำหนดไว้ตั้งแต่ 1 นาทีขึ้นไป)เฉลี่ยที่กระทบต่อผู้ใช้ไฟฟ้า 1 ราย ในช่วงระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งโดยมากจะกำหนดไว้ที่ 1 ปี มีหน่วยเป็น ครั้ง/ราย/ปี

SAIDI (System Average Interruption Duration Index) คือ ค่าดัชนีแสดงระยะเวลาไฟดับเฉลี่ยที่กระทบต่อผู้ใช้ไฟฟ้า 1 ราย ในช่วงระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งโดยมากจะกำหนดไว้ที่ 1 ปี มีหน่วยเป็น นาที/ราย/ปี

การประเมินค่าดัชนี SAIFI และ SAIDI ก็เพื่อบ่งบอกถึงการบริหารต่อผู้ใช้ไฟฟ้าในแต่ละพื้นที่ โดยใช้จำนวนของผู้ใช้ไฟฟ้าทั้งหมดที่มีอยู่ในระบบในการคำนวณเพื่อหาค่าเฉลี่ย

MAIFI (Momentary Average Interruption Frequency Index) คือ ค่าดัชนีแสดงจำนวนครั้งไฟดับชั่วขณะ หรือไฟกะพริบ (ที่น้อยกว่า 1 นาที หรือ 3 นาที หรือ 5 นาที แล้วแต่มาตรฐานในแต่ละประเทศจะกำหนด สำหรับประเทศไทยกำหนดไว้ที่น้อยกว่า 1 นาที) เฉลี่ยที่กระทบต่อผู้ใช้ไฟฟ้า 1 ราย ในช่วงระยะเวลาที่

กำหนด ซึ่งโดยมากจะกำหนดไว้ที่ 1 ปี มีหน่วยเป็น ครั้ง/ราย/ปี ซึ่งจำนวนครั้งไฟดับชั่วขณะเฉลี่ยของดัชนีนี้ เป็นการบอกถึงจำนวนไฟดับที่เกิดขึ้นช่วงสั้นๆ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมบางประเภทที่มีความเสียหายมากต่อครั้งของการเกิดไฟดับไม่ว่าจะเกิดไฟดับสั้นหรือนานเท่าใดก็ตาม เช่น อุตสาหกรรมการทอ ซึ่งต้องเริ่มกระบวนการผลิตใหม่ทั้งหมด

นอกเหนือจากค่าดัชนี SAIFI, SAIDI, MAIFI ซึ่งเป็นดัชนีที่ใช้วัดสมรรถนะของระบบไฟฟ้าโดยพิจารณาจากมุมมองของการไฟฟ้า ซึ่งจะพิจารณาจากจำนวนของผู้ใช้ไฟฟ้าทั้งหมดของระบบแล้ว ยังมีค่าดัชนีอื่นอีก ที่บางประเทศนำมาใช้วัดสมรรถนะความเชื่อถือได้ของระบบไฟฟ้า โดยพิจารณาจากมุมมองของผู้ใช้ไฟฟ้า ซึ่งจะพิจารณาจากจำนวนของผู้ใช้ไฟฟ้าที่ถูกระบบเนื่องจากไฟดับ เพื่อป้องกันถึงสมรรถนะของระบบไฟฟ้าที่ผู้ใช้ไฟฟ้าจะได้รับจากไฟฟ้ามกได้ประสิทธิภาพให้บริการกับผู้ใช้ไฟฟ้าอีกด้วย คือ

CAIFI (Customer Average Interruption Frequency Index) มีหน่วยเป็น ครั้ง/ราย (ที่ถูกระบบ)/ปี

CAIDI (Customer Average Interruption Duration Index) มีหน่วยเป็น นาที/ครั้ง

จะเห็นแล้วว่า SAIFI, SAIDI เป็นดัชนีที่บอกถึงคุณภาพของการจ่ายไฟฟ้าให้กับผู้ใช้ไฟฟ้า กล่าวคือถ้าไฟดับบ่อย ค่า SAIFI จะมีค่าสูง แต่ถ้าไฟดับถึงนานค่า SAIDI ก็จะมีค่าสูงเช่นกัน ทั้งนี้หากต้องการปรับปรุงให้ค่าดัชนี SAIFI, SAIDI ลดลง จะต้องใช้เงินลงทุนส่วนเพิ่มเพื่อใช้ในการปรับปรุงระบบไฟฟ้าจำนวนมาก และเงินที่ต้อง

นำการลงทุนส่วนเพิ่มดังกล่าว ก็จะถูกนำไปสะท้อนถึงค่าไฟฟ้าที่ผู้ใช้ไฟฟ้าจะต้องเป็นผู้รับภาระต่อไป ดังนั้นรัฐจึงได้พยายามที่จะกำหนดและควบคุมค่า SAIFI, SAIDI ของระบบไฟฟ้าให้มีความเหมาะสม เพื่อให้ได้คุณภาพของการจ่ายไฟที่น่าพอใจ และภาระค่าไฟฟ้าที่ต่ำสุด และหากพิจารณาว่าค่า SAIFI, SAIDI ที่เหมาะสม ควรมีค่าเท่าใดนั้น ก็ขึ้นอยู่กับความพอใจในการจ่ายไฟฟ้ามีมากน้อยเพียงใด เช่น ผู้ใช้ไฟฟ้าภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมต้องการค่าดัชนี SAIFI, SAIDI ที่ต่ำ ในขณะที่ผู้ใช้ไฟฟ้าประเภทบ้านอยู่อาศัยในชนบทก็อาจมีความพอใจกับค่าดัชนี SAIFI, SAIDI ที่สูงกว่า บนพื้นฐานของราคาค่าไฟฟ้าที่ข่อมเขา ดังนั้นหากผู้ใช้ไฟฟ้าในพื้นที่ที่มีความไม่พอใจในการจ่ายไฟของการไฟฟ้า การไฟฟ้าก็จะพิจารณาวางแผนปรับปรุงระบบไฟฟ้าในพื้นที่นั้นๆ ให้มีค่าดัชนี SAIFI, SAIDI ลดลงตามความเหมาะสม ดังนั้นการลงทุนของการไฟฟ้าเพื่อลดค่า SAIFI, SAIDI ดังกล่าว จึงขึ้นอยู่กับแต่ละพื้นที่เป็นเกณฑ์ เช่น พื้นที่นิคมอุตสาหกรรม เขตเมือง ย่านธุรกิจ เทศบาล ชนบท ก็จะมีค่าดัชนี SAIFI, SAIDI ที่แตกต่างกันไป และด้วยเหตุผลข้างต้นนี้จึงทำให้การตั้งค่า SAIFI, SAIDI จึงแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่

ดังนั้นจะเห็นแล้วว่าระบบไฟฟ้าในประเทศไทยก็ได้มีการควบคุมและประเมินระดับความเชื่อถือได้ของระบบไฟฟ้า โดยกลไกของรัฐเช่นเดียวกับสากล โดยใช้ค่าดัชนี SAIFI, SAIDI เป็นตัวชี้วัด ซึ่งค่าดัชนีที่ใช้กันในประเทศไทยจะกล่าวถึงเฉพาะกรณีที่เกิดไฟดับตั้งแต่ 1 นาที ขึ้นไป แต่สำหรับในบางประเทศการกำหนดนิยามคำว่าไฟดับคือ ไฟดับตั้งแต่ 3 นาที ขึ้นไป หรือบางประเทศ

กำหนดตั้งแต่ 5 นาทีขึ้นไป ดังนั้นหากจะนำค่าดัชนีความเชื่อถือได้ (SAIFI, SAIDI) ของแต่ละระบบมาเปรียบเทียบกันว่าระบบไหนดีกว่ากัน ผู้เปรียบเทียบจะต้องทราบคำนิยามคำว่าไฟดับอย่างชัดเจนก่อนด้วย

อย่างไรก็ดีค่าความเชื่อถือได้ของระบบไฟฟ้านั้นก็สามารถบ่งชี้ถึงสมรรถนะของระบบไฟฟ้าได้วิธีทางหนึ่ง แต่ยังไม่สามารถบ่งชี้ถึงระดับของคุณภาพไฟฟ้าทั้งหมดได้ ทั้งนี้เนื่องจากความเชื่อถือได้จะพิจารณาเฉพาะเหตุการณ์ที่ระบบไฟฟ้ามีการตัดตอน (Interruption) ทำให้ระบบไม่มีแรงดันไฟฟ้าและความถี่ไฟฟ้าหลงเหลือปรากฏอยู่เลย ซึ่งมีผลกระทบกับผู้ใช้ไฟฟ้าบางประเภทโดยตรง และด้วยความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบัน อุปกรณ์ไฟฟ้าในภาคอุตสาหกรรมจำเป็นต้องมีประสิทธิภาพและมีความแม่นยำสูงขึ้น ขณะเดียวกันก็มีความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงแรงดันไฟฟ้า (ปัญหาด้านคุณภาพไฟฟ้า) ที่ป้อนให้มากขึ้นด้วย ดังนั้นไม่เพียงแต่ปัญหาไฟดับ (ปัญหาด้านความเชื่อถือได้) เท่านั้นที่สร้างปัญหาให้กับภาคอุตสาหกรรม แต่ยังมีปัญหาด้านคุณภาพไฟฟ้าที่มีแรงดันไฟฟ้าและความถี่ไฟฟ้าหลงเหลืออยู่บ้างซึ่งเกิดขึ้นอยู่เพียงชั่วขณะ แต่ไม่เพียงพอที่จะทำให้อุปกรณ์ไฟฟ้าเหล่านั้นหลุดพ้นจากปัญหาเช่นเดียวกับไฟดับได้ เช่น ปัญหาแรงดันไฟฟ้าตกชั่วขณะ (Voltage dip/sag) ซึ่งเป็นปัญหาด้านคุณภาพไฟฟ้าที่มีบทบาทต่อภาคอุตสาหกรรมอย่างมากในขณะนี้ และปัญหาดังกล่าวนี้อาจไม่สามารถแก้ไขได้สำเร็จด้วยฝ่ายหนึ่งฝ่ายเดียวโดยลำพัง ดังนั้นทุกฝ่ายจะต้องมาร่วมกันแก้ไขปัญหอกอย่างจริงจัง แม้ว่าการไฟฟ้าจะได้ออกแบบและดูแลระบบให้มีความเชื่อถือได้เป็นที่น่าพอใจแล้ว แต่ปัญหาไฟฟ้าฉลวงจร

ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ยังมีโอกาสเกิดขึ้นอยู่ในระบบอื่น ดังนั้นแม้ว่าระบบไฟฟ้าในพื้นที่อาจไม่มีปัญหาไฟดับ แต่ยังมีโอกาสได้รับปัญหาแรงดันไฟฟ้าตกชั่วขณะจากพื้นที่อื่นๆซึ่งอยู่ห่างไกลมากๆเข้ามารบกวนเกิดขึ้นได้เสมอ ดังนั้นผู้ใช้ไฟที่ต้องการ

คุณภาพไฟฟ้าที่สูงกว่าปกติ จึงจำเป็นที่จะต้องออกแบบระบบของตนเพื่อรองรับปัญหาไว้ด้วย

สำหรับในฉบับต่อไปจะได้กล่าวถึงวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากปัญหาแรงดันไฟฟ้าตกชั่วขณะ และปัญหาคุณภาพไฟฟ้าด้านอื่นๆ ต่อไป

ปัญหาการใช้ดุลพินิจและอำนาจผูกพันของราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการที่มีผลกระทบต่อเทศบาล

: กรณีศึกษาเทศบาลในจังหวัดชุมพร

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นวิจัยศึกษาเพื่อค้นพบว่าหลักการปกครองในระบบประชาธิปไตย คือ การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (local government) เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการบริหารการจัดการในท้องถิ่นของตนเองได้ ต่อมาเมื่อมีการปฏิรูประบบราชการในการบริหารราชการแผ่นดินได้นำแนวคิดการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (แนวคิดผู้ว่าแบบ CEO) โดยที่เทศบาลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่สำคัญในการปกครองตนเอง จากการใช้แนวคิดการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ ที่เน้นให้ความสำคัญกับราชการส่วนภูมิภาค (ผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการหรือ "ผู้ว่า CEO") ที่เน้นการควบคุมกำกับดูแลมากกว่าการกำกับดูแล ซึ่งปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติเทศบาลพ.ศ. 2496 (แก้ไขปรับปรุงถึงปัจจุบัน) คือ อำนาจที่ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอซึ่งเป็นราชการส่วนภูมิภาคที่ปรากฏในมาตรา 19, 24, 25, 26, 48 ทศ, 48 ปีญจ ทศ, 48 โสฬส, 62, 63 จัตวา, 64, 67 ทวิ, 71, 72, 73, 74 เป็นต้น ส่วนอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นราชการส่วนกลาง ที่ปรากฏในมาตรา 9, 10, 11, 12, 13, 20 ทวิ, 23, 48 ปีญจ

Abstract

In this paper, the researcher attempts to find out whether the Main administration in democracy system is to decentralize the power to local government in order to give freedom to its policy making for their local government. When the revolution of the government sector has been made, its thinking of management through integrated provincial administration has also been made (CEO Form)

Municipality is one of the local administrations of the public sector that has been directly affected in the intention of provincial government importance. Integrated provincial administration is to strengthen on control more than foresee as specified in Municipality Act B.E.2496. The Act has stated power of governors and sheriff known as provincial officers as of clauses 19, 24, 25, 26, 48/9, 48/14, 48/15, 62, 63/3, 64, 67/1, 71, 72, 73, 74 etc. Power of a minister of interior as a central officer

ทศ, 48 โสฬส, 48 ทาวีสติ, 50, 57 ทวี, 58, 58 ตรี, 62 ตรี, 62 จัตวา, 66, 68, 69, 70, 73, 74, 75 เป็นต้น

จากการศึกษาวิจัยผู้วิจัยพบว่าการใช้ อำนาจดุลพินิจและอำนาจผูกพันของราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคในการบริหารงาน จังหวัดแบบบูรณาการที่มีต่อเทศบาล น่าจะมีใช้ทิศทางที่ถูกต้องและสวนทางกับแนวทางที่ต้องการให้ท้องถิ่นได้มีความเข้มแข็งและสามารถปกครองตนเองได้ แต่กลับเป็นการเพิ่มอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดที่มีอำนาจในเชิงรวมศูนย์อำนาจการสั่งการที่มากขึ้น แม้จะเป็นลักษณะเบ็ดเสร็จแต่ที่ขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอันเป็นราชการส่วนกลาง ถือเป็นการดึงอำนาจไปจากราชการส่วนท้องถิ่น ที่มุ่งจะให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสในการปกครองตนเอง อันเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ จึงต้องมีการกำหนดหลักการใหม่ในการกำกับดูแลเทศบาลว่าต้องกำหนดเป็นมาตรฐานกลางเพื่อให้เทศบาลนำไปปฏิบัติได้ด้วยตนเอง (เป็นการลดการใช้อำนาจดุลพินิจของราชการส่วนกลาง และราชการส่วนภูมิภาคต่อราชการส่วนท้องถิ่น)

is stated in clauses 9, 10, 11, 12, 13, 20/1, 23, 48/14, 48/15, 48/21, 50, 57/1, 58, 58/2, 62/2, 62/3, 66, 68, 69, 70, 73, 74, 75 etc.

This study is found that, it found out that distraction power and mandatory power of central government and provincial government to manage the integrated provincial administration to a municipality is not in a right direction. It is either a back way to a direction for the need of strong local and administration themselves or increases power of governors as a center of power and order. It seems to be covered but directly under the minister of interior who is in the person of central power. Hence, it is pulled of power from local government where its intention to have their own administration by themselves where there are problems and interferes to decentralize power to local government. It shall issue new rules to care of municipalities by setting standard for their personal use (in connection with decrease of central power and provincial government to local government).

ปัญหาการใช้ดุลพินิจและอำนาจผูกพันของราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการที่มีผลกระทบต่อเทศบาล : กรณีศึกษาเทศบาลในจังหวัดชุมพร

*อิทธิกร ศักดิ์แสง

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (local government) เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการในท้องถิ่นของตนเองได้ ทั้งการบริหารการเงินและการคลัง การบริหารงานบุคคล และอำนาจหน้าที่ของตนเองเฉพาะ อันจะนำมาซึ่งการบริหารที่ตรงและสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ดังนั้นองค์กรของรัฐส่วนกลาง จะใช้อำนาจในการควบคุมบังคับบัญชาองค์กรของรัฐในระดับท้องถิ่น (องค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น) มิได้ คงทำได้แต่เพียงการตรวจสอบความเหมาะสมในการใช้ดุลพินิจโดยทั่วไป เพื่อให้สอดคล้องกับความชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น' ดังจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้มีบทบัญญัติว่าด้วยการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นในประเด็นที่สำคัญ อาทิเช่น การให้สิทธิส่วนท้องถิ่นฟ้ององค์กรของรัฐส่วนกลางและส่วนภูมิภาคที่กระทำให้ท้องถิ่นเสียหาย' หน้าที่ของรัฐส่วนกลางต้องกระจายอำนาจให้ส่วนท้องถิ่นในการปกครองตนเอง' ต่อมาเมื่อมีการปฏิรูประบบราชการในการบริหารราชการแผ่นดินได้นำแนวคิดการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (แนวคิดผู้ว่าแบบ CEO^๑)

^๑อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยตาปี จ.สุราษฎร์ธานี

'พิณณะ เวียนใจดี " ปัญหาการใช้ดุลพินิจและอำนาจผูกพันที่ราชการส่วนภูมิภาคใช้และส่งผลกระทบต่อองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในภาคใต้ตอนล่าง" รายงานวิจัยเสนอต่อมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ , 2546 หน้า 3

มาตรา 62 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540

มาตรา 78 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540

^๑CEO ย่อมาจาก Chief Executive Officer ซึ่งหมายถึง อำนาจที่ราชการส่วนกลางมอบให้ราชการส่วนภูมิภาค คือ ผู้ว่าราชการจังหวัด ในลักษณะที่เป็นสไลด์การบริหารงานทั้งหลายที่ปวงในจังหวัดหรือการให้อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบตามตัวบทกฎหมายตามนโยบายที่ชัดเจน ตามกฎ ระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ ในการตัดสินใจการบริหารงานภายในจังหวัด

ซึ่งล้วนแต่ส่งผลในวงกว้างต่อสังคมไทย เพราะภารกิจต่างๆของราชการเดิมได้มีการโอนย้ายเปลี่ยนแปลงไปยังหน่วยงานใหม่ จนมีการตั้งข้อสงสัยว่า อาจกระทบกับการกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้

เทศบาลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งในการปกครองตนเอง เป็นส่วนราชการท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการที่มีแนวคิดการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ ที่เน้นให้ความสำคัญกับราชการส่วนภูมิภาค (ผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการ หรือ ผู้ว่า CEO) ซึ่งการใช้อำนาจดุลพินิจ (Discretionary Power) และอำนาจผูกพัน (Mandatory Power) ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (ส่วนกลาง) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีเทศบาลนั้นได้มีกฎหมายให้มีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงจากประชาชน¹ ก็ยิ่งทำให้เห็นว่าเป็นการส่งเสริมการปกครองตนเองของท้องถิ่น โดยประชาชนผู้เลือกตั้ง ทั้งในฝ่ายนิติบัญญัติ (สมาชิกสภาเทศบาล) และผู้บริหารเทศบาล (นายกเทศมนตรี) โดยตรง ในกรณีนี้จึงเห็นว่าสิ่งที่เป็นความต้องการหรือการสนองตอบต่อประชาชนในการดำรงตำแหน่งของนายกเทศมนตรี จึงมีความรับผิดชอบดังกล่าวมากขึ้น และขึ้นตรงต่อประชาชนไม่ใช่ต่อสภาเทศบาล เหตุดังกล่าวนี้จึงทำให้เห็นว่าหากราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการที่ให้ความสำคัญกับผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการ (ผู้ว่า CEO) ใช้อำนาจดุลพินิจและอำนาจผูกพันที่ไม่

ชอบด้วยกฎหมายในการกำกับดูแลเทศบาล กรณีดังกล่าวก็จะกลายเป็นการควบคุมการบังคับบัญชาในลักษณะของการเข้ามายุ่งในเนื้อหาในความเหมาะสมของนิติกรรมทางปกครองที่เทศบาลมีอำนาจดำเนินการได้ตามกฎหมายนั้น ซึ่งจะทำให้เทศบาลซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจถูกรวบงำจากการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการอันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ดังนั้นจากปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นได้ว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาวิจัยถึงปัญหาการใช้อำนาจดุลพินิจและอำนาจผูกพันที่ราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการที่มีต่อเทศบาล ซึ่งงานวิจัยนี้เป็น การศึกษา 2 ลักษณะคือ การศึกษาวิจัยเอกสารกับการวิจัยกรณีศึกษาเทศบาลในจังหวัดชุมพร ว่าการใช้อำนาจดุลพินิจและอำนาจผูกพันดังกล่าวตามกฎหมายนั้นมีอำนาจดุลพินิจและอำนาจผูกพันใดบ้างที่ก่อให้เกิดผลกระทบและความเสียหายแก่เทศบาล เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและลดช่องว่างของกฎหมาย ลดการใช้อำนาจตามอำเภอใจในการมีดุลพินิจและอำนาจผูกพัน อันถือได้ว่าเป็นการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นกับเทศบาลได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการใช้อำนาจดุลพินิจและอำนาจผูกพันที่ราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการที่มีผลกระทบต่อเทศบาล

¹สมคิด เลิศไพฑูรย์และคณะ "การปรับแผนการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น" รายงานวิจัยเสนอต่อสำนักนายกรัฐมนตรี ,2548 หน้า 2

มาตรา 48 ทวิ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496

2. เพื่อศึกษาถึงข้อขัดข้องอันเกิดจากการใช้ดุลพินิจและอำนาจผูกพันที่ราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการที่มีผลกระทบต่อราชการส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะข้อขัดข้อง อุปสรรค ในเชิงออกกฎหมาย พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศกระทรวงมหาดไทย ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ

3. เพื่อศึกษากรณีศึกษาเทศบาลในจังหวัดชุมพรถึงทัศนคติของสมาชิกสภาเทศบาล ผู้บริหารเทศบาล ที่ได้รับกระทบจากการใช้อำนาจดุลพินิจและอำนาจผูกพันที่มีอยู่ตามกฎหมาย ของราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ

4. เพื่อหาข้อสรุปแนวทางในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นจากการใช้ดุลพินิจและอำนาจผูกพันดังกล่าว ทั้งในเชิงมิติของหลักทฤษฎีทางกฎหมาย และในทางรูปธรรมของการปฏิบัติงานในระหว่างราชการทั้งสามส่วนกับแนวคิดการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการที่อาจขัดต่อหลักการกระจายอำนาจ

สมมติฐานงานวิจัย

การใช้ดุลพินิจและอำนาจผูกพันของราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการมีผลกระทบต่อเทศบาล

นิยามศัพท์เฉพาะ

รัฐ (State) หมายถึง ฝ่ายปกครอง (ส่วนราชการ) รัฐ ในความหมายนี้ได้แก่ บรรดาหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งหลายที่อยู่ในบังคับบัญชาโดยตรงและโดยลำดับชั้นของนายกรัฐมนตรี โดยมีคณะรัฐมนตรีเป็นผู้กำหนดนโยบายให้แก่ส่วนราชการต่างๆ คือราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค ในความหมายนี้ รัฐจึงเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา และเป็นสิ่งตรงกันข้ามกับองค์การมหาชน รัฐวิสาหกิจ เพราะองค์กรเหล่านี้ถืออยู่ในการกำกับดูแลของคำว่า รัฐดังกล่าวที่หมายถึงราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค

การรวมอำนาจ (Concentration) หมายถึง การจัดการปกครองประเทศที่มีการรวมอำนาจในการปกครองประเทศทั้งหมดไว้ที่ส่วนกลาง คือ กระทรวง ทบวง กรมของรัฐและมีเจ้าหน้าที่ส่วนกลางซึ่งขึ้นต่อกันตามลำดับชั้นการบังคับบัญชาเป็นผู้ดำเนินการปกครองตลอดจนอาณาเขตของประเทศ การรวมอำนาจการปกครอง มีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ มีการรวมกำลังในการบังคับต่าง ๆ มีการรวมอำนาจวินิจฉัยสั่งการไว้ที่ส่วนกลาง และมีลำดับชั้นการบังคับบัญชาเจ้าหน้าที่

บันทึกวสันต์ บรมานันท์ "การปกครองส่วนท้องถิ่น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย(พ.ศ.2546)" กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์วิญญูชน, 24548 หน้า 17

บันทึกวสันต์ บรมานันท์ เรื่องเดียวกัน หน้า 19

พิริยะ เรืองใจดี เรื่องเดียวกัน หน้า 25

การรวมอำนาจการปกครองจำแนกได้ 2 แบบ คือ การรวมศูนย์อำนาจการปกครองที่เรียกว่า ราชการส่วนกลาง (Central Government) และการกระจายรวมศูนย์อำนาจการปกครอง ที่เรียกว่า ราชการส่วนภูมิภาค (Regional Government)

การกระจายอำนาจ (Decentralization) หมายถึง การจัดการปกครองประเทศที่รัฐมอบอำนาจปกครองบางส่วนให้กับองค์กรอื่นนอกจาก องค์กรส่วนกลาง เพื่อจัดทำบริการสาธารณะ บางอย่างโดยให้มีความเป็นอิสระในการดำเนินการ และไม่อยู่ในการบังคับบัญชาของส่วนกลาง แต่จะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของส่วนกลาง' หรือส่วนกลางมอบให้ส่วนภูมิภาคกำกับดูแล

ราชการส่วนกลาง (Central Government) หมายถึง การบริหารราชการที่มีอยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรการบริหารในส่วนกลางอันได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ และส่วนราชการอื่นของส่วนกลางมีอำนาจหน้าที่ริเริ่มกำหนดนโยบาย วิจัยสั่งการ จัดทำงบประมาณและควบคุมดูแลให้ ราชการบริหารส่วนอื่นปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน และโครงสร้างทั้งหลายเหล่านี้" ตามที่ปรากฏอยู่ใน พระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 ซึ่งแบ่งออกได้มี 2 ระดับ คือ"

1. ส่วนราชการระดับกระทรวง ได้แก่ สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือ ทบวง

2. ส่วนราชการระดับกรมซึ่งสังกัดหรือไม่ สังกัดส่วนราชการระดับกระทรวง

ราชการส่วนภูมิภาค (Regional Government) หมายถึง การบริหารราชการรูปแบบหนึ่งที่ราชการส่วนกลางไปจัดตั้งหน่วยงานของตนขึ้นในส่วนภูมิภาคต่างๆ และแบ่งงาน แบ่งอำนาจบางอย่างไปให้ปฏิบัติและรับผิดชอบแทน ส่วนกลาง โดยราชการส่วนกลางยังคงมีอำนาจควบคุมบังคับบัญชาการปฏิบัติงานอยู่ ราชการส่วนภูมิภาค" ได้แก่ จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน จังหวัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล แต่อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล

ราชการส่วนท้องถิ่น (Local Government) หมายถึง การบริหารราชการที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรที่มาจาก การเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่นนั้น โดยองค์กรดังกล่าวมีหน้าที่และรับผิดชอบในการดำเนินงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในท้องถิ่นหรือเฉพาะในเขตชุมชน โดยมีผู้บริหารหรือองค์กรบริหารที่เป็นบุคคลในท้องถิ่นนั้น" ซึ่งเรียกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ลักษณะทั่วไป ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล

2. ลักษณะพิเศษ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

"ชาญชัย แสงศักดิ์ "กฎหมายปกครอง" กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2548 หน้า 39-48

"พัฒนา เวือนใจดี เรื่องเดียวกัน หน้า 25

"พัฒนา เวือนใจดี เรื่องเดียวกัน หน้า 25

จังหวัด (Province) หมายถึง ท้องที่หลายอำเภอรวมกันตั้งเป็นจังหวัดมีฐานะเป็นนิติบุคคลทำหน้าที่เป็นราชการส่วนภูมิภาค ปัจจุบันมีอยู่ 75 จังหวัด¹ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้รับนโยบายและคำสั่งจากนายกรัฐมนตรี ในฐานะหัวหน้ารัฐบาล คณะรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม มาปฏิบัติกรให้เหมาะสมกับท้องที่และประชาชนในการบริหารราชการของจังหวัด

เทศบาล (Municipality) หมายถึง ราชการส่วนท้องถิ่น (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีความอิสระในการดำเนินกิจการบริการสาธารณะในเขตพื้นที่ของตนเอง โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

การบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (Integrated provincial administration) หมายถึง การบริหารราชการจังหวัดสามารถบริหารงาน แก้ไขปัญหา และพัฒนาพื้นที่เขตจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของประชาชนให้ได้รับประโยชน์สูงสุด โดยมีบูรณาการยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการ สรรพกำลังและทรัพยากรในจังหวัด และการทำงาน

ประสานความร่วมมือกับทุกส่วนในสังคมอย่างมีทิศทางและเป้าหมาย หลักร่วมกัน รวมทั้งมีผู้รับผิดชอบต่อผลของงานในการบริหารการพัฒนา การป้องกันและการแก้ไขปัญหาในเขตพื้นที่อย่างชัดเจน²

ผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการ (Governors officer form integrated) หมายถึง ราชการส่วนกลางมอบอำนาจให้ราชการส่วนภูมิภาค คือ มอบให้ผู้ว่าราชการจังหวัดในลักษณะที่เป็นแบบหรือเป็นสโตร์การบริหารงานทั้งหลายทั้งปวงภายในจังหวัด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบตามตัวบทกฎหมายตามนโยบายที่ชัดเจน ตามกฎ ระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ ในการตัดสินใจในการบริหารงานจังหวัด³

อำนาจผูกพัน (Mandatory Power) หมายถึง การที่กฎหมายกำหนดบังคับเจ้าหน้าที่ว่า หากเข้าเงื่อนไขต่างๆที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว เจ้าหน้าที่จะต้องสั่งการไปในทางหนึ่งเท่านั้น ในกรณีอำนาจของเจ้าหน้าที่ถูกผูกพัน คือ กฎหมายมิให้อำนาจในการตัดสินใจเลือก⁴ เช่น ในเรื่องการจัดระเบียบสมรส กฎหมายกำหนดว่าเมื่อชายและหญิงมีอายุ 17 ปีบริบูรณ์ สมัครใจสมรสกัน

¹ประเทศไทย มี 75 จังหวัดกับหนึ่งราชการส่วนท้องถิ่น คือ กรุงเทพมหานคร แต่อย่างไรก็ตามบางครั้งพูดถึงประเทศไทยมี 76 จังหวัดซึ่งรวมถึงกรุงเทพมหานครด้วย ทำให้มีความสับสนในทางความคิดได้ จึงต้องมีการกำความเข้าใจเป็นอย่างมาก

²วิช สุวดีกุล "การบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนา : มุมมองของผู้ปฏิบัติ (ตอน 1)" นิตยสารกรมการปกครอง เทศบาลไทย ปีที่ 39 ฉบับที่ 10 ประจำเดือนตุลาคม 2547 หน้า 20

³สถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย <http://www.mahadtha.com/ce01/Link.htm>, หน้า 3

⁴สุรพล นิลโกวิท และคณะ "หลักกฎหมายปกครองฝรั่งเศส" รายงานวิจัยของสถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เสนอต่อ สำนักงานศาลปกครอง, 2545 หน้า 79

นายทะเบียนต้องจดทะเบียนสมรสให้ นายทะเบียน จะปฏิเสธโดยอ้างว่าหญิงเป็นคนต่างด้าวและไม่ จดทะเบียนสมรสให้ไม่ได้

อำนาจดุลพินิจ (Discretionary Power)

หมายถึง ในกรการกระทำทางปกครอง เช่น การออก คำสั่ง เมื่อผู้ออกคำสั่งได้ข้อเท็จจริงที่กฎหมาย ประสงค์แล้ว ผู้ออกคำสั่งมีอำนาจเลือกว่าจะตัดสินใจแบบที่ตนเห็นว่าเหมาะสม ซึ่งกฎหมายจะกำหนด ทางเลือกไว้ 2 ลักษณะ ลักษณะแรก อาจกำหนด ทางเลือกไว้ไม่มากนัก เช่น 3-4 ทางเลือก ลักษณะ ที่สอง อาจกำหนดเปิดกว้างให้ใช้ดุลพินิจตามความ เหมาะสม แม้จะเป็นอำนาจดุลพินิจ แต่หากเจ้า หน้าที่ของรัฐก็ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามขั้นตอนหรือ วิธีการอันสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำ นั้นและเป็นไปโดยสุจริตทั้งต้องไม่เลือกปฏิบัติ¹⁷

การบังคับบัญชา (Control) หมายถึง เป็น กรณีที่ผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจทั่วไปอยู่เหนือผู้ใต้ บังคับบัญชาของตน ตรวจสอบความชอบด้วย กฎหมายและความเหมาะสมของการกระทำต่างๆ ของผู้ใต้บังคับบัญชา และหากเห็นว่ากรการกระทำใด ของผู้ใต้บังคับบัญชาไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือชอบ ด้วยกฎหมายหรือไม่เหมาะสมแล้วแต่กรณี ผู้บังคับ บัญชาที่มีอำนาจที่จะดำเนินการใดก็ได้ ตามความ

เหมาะสมภายในขอบเขตของกฎหมายที่ให้อำนาจ ของผู้บังคับบัญชาที่มีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา¹⁸ ประกอบด้วย¹⁹

- 1) อำนาจเหนือบุคคลผู้ใต้บังคับบัญชา
 - (1) อำนาจแต่งตั้งโยกย้าย กำหนดให้ ดำรงตำแหน่ง
 - (2) อำนาจในการพิจารณาความดีความ ชอบ
 - (3) อำนาจในการลงโทษทางวินัย
- 2) อำนาจเหนือการกระทำของผู้ใต้บังคับ บัญชา
 - (1) อำนาจสั่งการให้ปฏิบัติหน้าที่ตาม กฎหมาย
 - (2) อำนาจสั่งการแก้ไขการกระทำที่ไม่ ชอบ
 - (3) อำนาจระงับการแทนในกรณีผู้ใต้ บังคับบัญชาไม่อาจปฏิบัติหน้าที่

การกำกับดูแล (Regulation) หมายถึง การใช้อำนาจในขอบเขตที่มีอยู่อย่างจำกัดของผู้มี อำนาจที่พึงกระทำต่อผู้ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแล หรือต่อองค์กรนั้น ๆ ในลักษณะการตรวจสอบความ ชอบด้วยกฎหมาย ความถูกต้องของการกระทำ หรือ ความถูกต้องของคุณสมบัติตามบทบัญญัติของ

¹⁷โกศล พอล "หลักกฎหมายปกครองไทย, 2546 หน้า 18-19 อ้างใน ธาตุรัช แสงศักดิ์ "คำอธิบายกฎหมายปกครอง" กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์วิญญูชน, พิมพ์ครั้งที่ 10, 2548 หน้า 292

¹⁸เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง "แนวทางการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น จัดโดยสมาคมกฎหมายมหาชนแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและกระทรวงมหาดไทย ณ ห้อง L.T.1 คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันศุกร์ที่ 14 ตุลาคม 2537 หน้า 6

¹⁹สุรพล นิติไกรพจน์ เอกสารประกอบการบรรยาย หลักสูตรความรู้ของพนักงานคดีปกครองสำหรับบุคคลทั่วไป "โครงการ สร้างฝ่ายปกครอง" วันที่ 30 พฤศจิกายน 2546 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า 6 อ้างใน โจนเนส ชวีญเมืองและสิทธิกร สักดิ์แสง "การศึกษานวใหม่ : ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป" กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2548 หน้า 149

กฎหมายที่ให้อำนาจไว้อย่างชัดเจน²⁰ ไม่มีอำนาจในการตรวจความเหมาะสมของการกระทำขององค์กรดังต่อไปนี้²¹

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ องค์กรการบริหารส่วนจังหวัด องค์กรบริหารส่วนตำบล เทศบาล เมืองพัทยาและกรุงเทพมหานคร

2) บรรดารัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติหรือตามพระราชกฤษฎีกา เช่น การไฟฟ้า นครหลวง องค์กรสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย เป็นต้น

3) องค์กรมหาชนที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติเฉพาะหรือจัดตั้งตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ.2542 เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย สวทศกฤษฎาศาสตร์ เป็นต้น

4) หน่วยงานอื่นที่ได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจทางปกครอง เช่น สภากงคความ เป็นต้น หรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินกิจการทางปกครอง เช่น มหาวิทยาลัยอเอกชน เป็นต้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาวิจัยเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้ดุลพินิจและอำนาจผูกพันของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาคในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการที่มีต่อเทศบาล

2. กรณีศึกษาเทศบาลในเขตจังหวัดชุมพร และศึกษาราชการส่วนภูมิภาค ตามที่มีการคัดเลือกแบบเจาะจงแล้วเท่านั้น

3. ศึกษาบทบาททั้งของราชการส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ ที่ส่งผลถึงปัญหาด้านการมีดุลพินิจและอำนาจผูกพันตามที่กฎหมายกำหนดไว้กระทบต่อเทศบาล เพื่อศึกษาเปรียบเทียบและหาแนวทางแก้ไขต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยผู้วิจัยศึกษาปัญหาการใช้ดุลพินิจและอำนาจผูกพันที่ราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการที่มีผลกระทบต่อเทศบาล ดังนี้

1. ประเภทข้อมูล

ข้อมูลที่ทำการศึกษาวิจัยการใช้ดุลพินิจและอำนาจผูกพันของราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการต่อเทศบาลมี 2 ประเภท ดังนี้

1.1 การศึกษาวิจัยเอกสาร

ในศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ถึงการใช้ดุลพินิจและอำนาจผูกพันของราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการต่อเทศบาล (ซึ่งเป็นราชการส่วนท้องถิ่นในรูปแบบทั่วไป)

1.2 วิจัยภาคสนาม : กรณีศึกษาเทศบาลในจังหวัดชุมพร

²⁰เอกสารประกอบฉันทก เรื่องเดียวกัน หน้า 6

²¹โกเมศ ขวัญเมืองและสิทธิกร ศักดิ์แสง "การศึกษาแนวใหม่ : ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป" กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน,2549 หน้า 149

การศึกษาวิจัยภาคสนาม (Field Research) : กรณีศึกษาเทศบาลในจังหวัดชุมพร จะมีการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ คือ จัดทำแบบสอบถาม ซึ่งมี 2 กลุ่ม ดังนี้

1.2.1 แบบสอบถามกลุ่มที่เป็นข้าราชการ

แบบสอบถามกลุ่มที่เป็นข้าราชการ มีดังนี้

1. ราชการส่วนกลาง ได้แก่ รัฐมนตรี ผู้รับผิดชอบ, ปลัดกระทรวง, อธิบดี และหน่วยงานกลางที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานเทศบาลของกระทรวงมหาดไทย

2. ราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด ท้องถิ่นจังหวัด นายอำเภอ ข้าราชการที่ทำงานรับผิดชอบในสำนักงานจังหวัดเกี่ยวข้องกับเทศบาลในจังหวัดชุมพร

3. ข้าราชการส่วนท้องถิ่นหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ปลัดเทศบาล ข้าราชการที่ทำงานอยู่ในเทศบาล เป็นต้น

1.2.2 แบบสอบถามกลุ่มที่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น

แบบสอบถามสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น อันได้แก่ สมาชิกสภาเทศบาล และผู้บริหารเทศบาล นอกจากนั้นก็มีการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) บุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยทำยที่สุดก็จะนำมาสรุปผลแบบสอบถามสัมภาษณ์ การทดสอบและการสังเกตการปฏิบัติงาน เพื่อที่จะได้นำผลของการสัมมนากลุ่มย่อยนี้ไปใช้เป็นข้อมูลอีกชั้นหนึ่งเพื่อให้เกิดความแม่นยำ และเที่ยงตรง ในระเบียบวิธีวิจัย

2. วิธีการเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลผู้วิจัยจะจัดเก็บข้อมูลในกรณีศึกษาเทศบาลในจังหวัดชุมพร มีวิธีการเก็บข้อมูล ดังต่อไปนี้

2.1 การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและสัมภาษณ์เจาะลึกในสัดส่วนของความน่าเชื่อถือของข้อมูลดังนี้

1. ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากส่วนราชการ ประกอบด้วย ราชการส่วนกลาง

ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น จำนวน 105 ชุด พร้อมทั้งสัมภาษณ์ในประเด็นในหัวข้อวิจัย ดังนี้

1) ราชการส่วนกลาง ใช้แบบสอบถามจำนวน 10 ชุด ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงมหาดไทย รองปลัดกระทรวงผู้เป็นหัวหน้ากลุ่มภารกิจในการกำกับดูแลเทศบาล อธิบดีกรมส่งเสริมปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้อำนวยการกองและข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลเทศบาล

2) ราชการส่วนภูมิภาค ใช้แบบสอบถามจำนวน 20 ชุด ประกอบด้วย

ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร รองผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเทศบาล ท้องถิ่นจังหวัด ปลัดจังหวัด นายอำเภอและปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้ากิ่งอำเภอหรือปลัดอำเภอในแต่ ละอำเภอ

3) ราชการส่วนท้องถิ่น โดยใช้เทศบาลในจังหวัดชุมพรเป็นกรณีศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 15 เทศบาล ใช้แบบสอบถามเทศบาลละ 5 ชุด รวมจำนวน 75 ชุดประกอบด้วย ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล หัวหน้าส่วนกองคลัง หัวหน้ากองวิชาการ

หัวหน้าสำนักงานปลัดเทศบาล ผู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับงานวิจัยโดยตรง

2. ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น โดยใช้เทศบาลในจังหวัดชุมพรเป็นกรณีศึกษา รวมจำนวน 143 ชุด พร้อมทั้งสัมภาษณ์เจาะลึก ดังนี้

1) ผู้บริหารท้องถิ่นประกอบด้วยนายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี 15 เทศบาล แยกออกเป็น เทศบาลเมือง 2 เทศบาล เทศบาลตำบล 13 เทศบาล แบบสอบถามจำนวน 47 ชุด

2) สมาชิกสภาเทศบาล ประกอบด้วย ประธานสภาเทศบาล รองประธานสภาเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 96 ชุด โดยใช้สัดส่วนครึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัด 15 เทศบาลโดยการใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. วิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลนั้นผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ทำการวิจัยเอกสารและการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ทำการวิจัยในการจัดทำแบบสอบถามในการศึกษาเทศบาลในจังหวัดชุมพร ถึงปัญหาการใช้ดุลพินิจและอำนาจผูกพันที่ราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลที่มาจากการวิจัยเอกสาร

การวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิที่มุ่งที่จะศึกษาวิจัยในเอกสาร (Documentary Research) ในประเด็นที่เกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจและอำนาจผูกพัน ที่มีอยู่ในกฎหมายและพระราชบัญญัติระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเทศบาล เป็นต้นว่า

(1) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 (และที่แก้ไขปรับปรุงใหม่)

(2) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

(3) พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

(4) พระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบในทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

(5) พระราชบัญญัติว่าด้วยวิธีการปฏิบัติราชการในการปกครอง พ.ศ. 2539

(6) พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

(7) พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารงานกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546

(8) ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการวางแผนพัฒนา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541

(9) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบในทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

(10) ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ้างลูกจ้างของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2536 และ พ.ศ. 2538

(11) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการมอบอำนาจ พ.ศ. 2546

(12) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงานงบประมาณ พ.ศ. 2546

(13) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงบประมาณแบบบูรณาการ พ.ศ. 2546

(14) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระบบการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2546

(15) ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการกำกับยุทธศาสตร์และการบริหารจังหวัด พ.ศ. 2547

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นแบบสอบถามในการมีศึกษาเทศบาลในจังหวัดชุมพร

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีการแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ชุด คือ

ชุดที่หนึ่ง ลักษณะนี้เป็นแบบสอบถามที่จัดเก็บข้าราชการส่วนกลาง ข้าราชการส่วนภูมิภาค และข้าราชการส่วนท้องถิ่น (พนักงานส่วนท้องถิ่น) โดยจะได้กล่าวรายละเอียดต่อไปในเค้าโครงของแบบสอบถาม

ชุดที่สอง ลักษณะนี้ใช้เก็บเฉพาะผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น : การมีศึกษาเทศบาลในจังหวัดชุมพร

โดยการวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรม SPSS ทั่วไปเพื่อหาค่าเฉลี่ยร้อยละ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ค่า Mean และ Chi-square วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ในการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย และดูความสัมพันธ์ด้านอื่น ๆ การ cross tab ข้อมูลดูความเชื่อมโยงกันในระหว่างภูมิภาคของผู้ตอบแบบสอบถามและปัญหาด้านการใช้ดุลพินิจและอำนาจผูกพันควบคู่ไปกับการวิจัยเอกสาร กฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อสรุปงานวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการใช้อำนาจดุลพินิจและอำนาจผูกพันที่ราชการส่วน

กลางและส่วนภูมิภาคในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการที่ใช้และมีผลกระทบต่อเทศบาล

2. เพื่อทราบถึงข้อขัดข้องอันเกิดจากการใช้ดุลพินิจและอำนาจผูกพันที่ราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการที่ใช้และส่งผลกระทบต่อราชการส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะข้อขัดข้อง อุปสรรค ในเชิงออกกฎหมาย พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศกระทรวงมหาดไทย ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ

3. เพื่อทราบถึงความคิดเห็นของสมาชิกสภาเทศบาล ผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดชุมพรที่ได้รับผลกระทบจากการใช้อำนาจดุลพินิจและอำนาจผูกพันที่มีอยู่ตามกฎหมาย ของราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ

4. เพื่อทราบถึงข้อสรุปแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการใช้ดุลพินิจและอำนาจผูกพันดังกล่าว ทั้งในเชิงมิติของหลักทฤษฎีทางกฎหมาย และในทางรูปธรรมของการปฏิบัติงานในระหว่างราชการทั้งสามส่วนในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ

สรุปผลดำเนินการวิจัยและการอภิปรายผล

ในการศึกษาปัญหาการใช้ดุลพินิจและอำนาจผูกพันที่ราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาค ในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการที่ส่งผลกระทบต่อเทศบาล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีศึกษาวิจัย 2 ลักษณะ คือ การศึกษาวิจัยเอกสารและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเทศบาล กับการศึกษาวิจัยโดยใช้แบบ

สอบถามและการสัมภาษณ์เจาะลึก : กรณีศึกษา เทศบาลในจังหวัดชุมพร ดังนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษาวิจัยเอกสารถึงปัญหาการใช้ดุลพินิจและอำนาจผูกพันของราชการส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการที่มีผลกระทบต่อเทศบาล

ปัญหาใช้อำนาจดุลพินิจผูกพันของราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า ความสำคัญแห่งการใช้ดุลพินิจและอำนาจผูกพันในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ ของทั้งกระทรวงมหาดไทย (รัฐมนตรี) และจังหวัด (ผู้ว่าราชการจังหวัด) อำเภอ (นายกอำเภอ) ที่มีอยู่เหนือเทศบาล จากมาตรา 5 ใน พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ที่ให้อำนาจราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคใช้อำนาจดุลพินิจและอำนาจผูกพันใช้และส่งผลกระทบต่อเทศบาลในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการสรุปได้ดังนี้คือ

1. การยุบ ยกเลิก เปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลหรือการยกฐานะเทศบาล

มาตรา 13 การยุบ เลิกหรือการยกฐานะให้เป็นเทศบาลตำบลตามมาตรา 9 การยกฐานะให้เป็นเทศบาลเมือง ตามมาตรา 10 และการยกฐานะให้เป็นเทศบาลนคร ตามมาตรา 11 ส่วนต้องกระทำโดยการออกประกาศกระทรวงมหาดไทย จะเห็นได้ว่ากฎหมายเปิดโอกาสให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวง

มหาดไทยโดยการเสนอของผู้ว่าราชการจังหวัด ใช้อำนาจได้อย่างกว้างขวาง ในการยกฐานะ ยุบ ยกเลิก เปลี่ยนแปลงเขตเทศบาล หรือ ยกฐานะเทศบาล

ซึ่งมีประเด็นปัญหาที่สำคัญ คือ การยุบ ยกเลิกเทศบาล การที่กฎหมายเปิดโอกาสให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยโดยการเสนอของผู้ว่าราชการจังหวัด โดยไม่ผ่านการพิจารณาจากคณะรัฐมนตรี¹¹ เป็นการใช้อำนาจดุลพินิจที่กว้างเกินไป สมควรที่จะให้มีการถ่วงดุลการใช้ดุลพินิจ คือ คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบในการยุบ ยกเลิกเทศบาลโดยกฎกระทรวง

2. การบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการให้อำนาจผู้ว่าราชการจังหวัด

ในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการให้อำนาจผู้ว่าราชการจังหวัดในการดำเนินการเกิดความขัดแย้งกับเทศบาลแล้วทำรายงานเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกประกาศกระทรวงมหาดไทยยุบเทศบาลนั้น โดยไม่ต้องผ่านการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี มาตรา 20 ทวิ ในเรื่องสมาชิกภาพของสภาเทศบาล จะเห็นได้ว่ากฎหมายเปิดโอกาสให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยใช้อำนาจได้อย่างกว้างขวาง ในการสอบสวน วินิจฉัยให้ออก โดยให้เหตุผลว่ามีความประพฤติในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่ง หรือเสื่อมเสียแก่เทศบาล หรือฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อย หรือสวัสดิภาพของ

¹¹ก่อนมีการแก้ไข พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 (แก้ไขปรับปรุงล่าสุด) เน้นการยุบ เลิก เปลี่ยนแปลงเทศบาล ต้องกระทำโดยการออกพระราชกฤษฎีกาซึ่งต้องผ่านการพิจารณาจากคณะรัฐมนตรี แต่เมื่อมีการแก้ไขพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ.2546 การยุบ เลิกเทศบาลกระทำโดยการออกประกาศกระทรวงมหาดไทย

ประชาชน กรณีดังกล่าวจะเห็นว่าเป็นการเปิดช่องให้ใช้ดุลพินิจได้อย่างกว้างขวาง อันเป็นการทำให้ดุลพินิจดังกล่าวนั้นใช้อย่างไม่มีการควบคุมอาจนำไปสู่ดุลพินิจที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

3. การประชุมเทศบาล

ในมาตรา 24 การจัดประชุมของเทศบาล หากจะมีการขยายเวลาจากสมัยประชุมปกติไปอีก ก็ต้องได้รับอนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัด นอกจากนี้ในมาตรา 25 ผู้ว่าราชการจังหวัดยังเข้ามามีบทบาทได้ในกรณีไม่มีประธานสภาเทศบาลหรือประธานสภาเทศบาลไม่เรียกประชุม โดยมีอำนาจในการใช้ดุลพินิจที่จะเป็นผู้เรียกประชุม เปิดปิดการประชุมได้

นอกจากนี้ก็ยังรวมถึงการขอเปิดประชุมวิสามัญในมาตรา 26 ด้วย ที่ต้องได้รับอนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัด อันถือได้ว่าเป็นการขัดกับหลักการที่จะส่งเสริมให้ท้องถิ่นได้ปกครองตนเอง และนอกเหนือพ้นจากอำนาจการกำกับดูแล

4. การห้ามเทศบาลกระทำนอกเหนืออำนาจหน้าที่เทศบาล

มาตรา 29 เป็นกรอบที่เขียนกำหนดไว้กว้างมาก ซึ่งมีผลทำให้เป็นการเปิดช่องในการใช้ดุลพินิจของทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในการเข้ามาควบคุมสภาเทศบาลมากกว่าที่จะกำกับ โดยอ้างว่ามีการกระทำนอกเหนืออำนาจหน้าที่ ผ่าฝืนกฎหมายหรือเทศบาลดำเนินการในเรื่องที่เป็นการ

เมืองแห่งรัฐ จึงไม่อนุญาตให้ดำเนินการได้ อันเป็นการใช้ดุลพินิจที่แทรกแซงการดำเนินการในเรื่องที่เป็นการบริหารงานของเทศบาล

5. การสอบสวนเทศบาล

มาตรา 73 เป็นอำนาจของนายอำเภอในกรณีเทศบาลตำบลและผู้ว่าราชการจังหวัดในกรณีเทศบาลเมืองและเทศบาลนคร ในการเข้ามาสอบสวน ตรวจสอบ นายกเทศมนตรี ประธานสภาเทศบาล หรือรองประธานสภาเทศบาลซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชน โดยใช้เหตุผลประกอบตามกฎหมายว่า ผ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน ละเลยไม่ปฏิบัติหรือกระทำการไม่ชอบด้วยกฎหมาย²¹ ซึ่งแม้จะเป็นการริเริ่มจากสมาชิกสภาเทศบาลก็ตาม ก็ยังเห็นได้ว่าในกรณีดังกล่าวถือเป็นการขัดกับหลักการที่ให้ผู้มาจากการแต่งตั้งทำการสอบสวนผู้มาจากการเลือกตั้ง (โดยตรง) จากประชาชน อำนาจดังกล่าวนี้สมควรที่จะเป็นของศาลมากกว่าในการที่จะวินิจฉัย

นอกจากนั้นในมาตรา 48 บัญญัติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (ส่วนกลาง) ยังมีอำนาจใช้ดุลพินิจเมื่อได้รับคำร้องตามมาตรา 73 สั่งให้นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ประธานสภาเทศบาล รองประธานสภาเทศบาลผู้ใดออกจากตำแหน่งได้ เพื่อประโยชน์ในการสอบสวน ซึ่งเป็นดุลพินิจที่กว้างเกินไป สมควรวางกรอบเพื่อเป็นหลักประกันให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

²¹ในกรณีที่ฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน ละเลยไม่ปฏิบัติ หรือกระทำการไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นั้นในปัจจุบันอยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครอง ตาม มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

6. การมอบอำนาจทำการแทนนายกเทศมนตรี

มาตรา 48 วิสติ กฎหมายเปิดช่องให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เข้ามามีบทบาทในเรื่องการมอบอำนาจทำการแทนนายกเทศมนตรี (ในกรณีจะมอบอำนาจให้พนักงานเทศบาลตั้งแต่ตำแหน่งหัวหน้าแผนกขึ้นไป)^๖ ซึ่งเป็นเรื่องการบริหารงานภายในขอบเขตของเทศบาลทั้งสิ้น

7. การเปรียบเทียบปรับในคดีละเมิด

มาตรา 48 ทวารวิสติ เรื่องการมีเปรียบเทียบปรับในคดีละเมิดเทศบัญญัติ ก็เป็นกรณีที่เปิดช่องให้เป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยที่จะใช้ดุลพินิจก้าวล่วงเข้ามาได้ และเช่นเดียวกับมาตรา 58 ที่ต้องมีการดำเนินการในเรื่องดังกล่าวเป็นการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา (ถือว่าส่วนกลางเข้ามามีบทบาท)

8. การสิ้นสุดความเป็นนายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ประธานสภาเทศบาล รองประธานสภาเทศบาล

มาตรา 48 ปิจุจทศและ 48 โสฬส ในเรื่องความเป็นนายกเทศมนตรีและรองนายกเทศมนตรีจะสิ้นสุดลงเป็นการเฉพาะตัว ในกรณีที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยสอบสวนโดยใช้ดุลพินิจแล้วสั่งให้ออกโดยเห็นว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียในสัญญา กับเทศบาลหรือกิจการที่กระทำให้แก่เทศบาล ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม กรณีดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นการใช้ดุลพินิจที่กว้างขวางและเป็นการแทรกแซงการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างยิ่งและมีปรากฏอยู่ในหลายมาตรา ในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496

เช่นเดียวกับในประเด็นข้างต้น ก็มีปรากฏในมาตรา 73 ในกรณีให้นายกเทศมนตรี รอง

นายกเทศมนตรี ประธานสภาเทศบาล รองประธานสภาเทศบาล พ้นจากตำแหน่ง เพราะการปฏิบัติการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อย และสวัสดิภาพของประชาชน หรือปฏิบัติหน้าที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ประพฤติตัวเสื่อมเสียแก่ศักดิ์ศรีหรือตำแหน่งหน้าที่ราชการ ดังที่ได้กล่าวแล้ว ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดได้สอบสวนแล้วรับรายงานสอบไปยังรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาสั่งการได้ตามที่เห็นควร แม้จะมีกรณีกฎหมายเปิดช่องให้อุทธรณ์ได้ ก็ยังอยู่ในอำนาจของรัฐมนตรีหรือผู้ดี ในมาตรา 58 มาตรา 59 จะเห็นได้ว่า ในกิจการที่เทศบาลอาจจะทำหรือต้องทำในหลายกิจการก็ยังไม่เป็นอิสระแก่ท้องถิ่นในการจัดหารายได้มาบำรุงท้องถิ่นได้อย่างอิสระเต็มที่ อันจะเป็นการลดการพึ่งพาจากส่วนกลาง แต่ก็มีบทบัญญัติที่กำหนดให้เทศบาล ต้องได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยหรือผู้ว่าราชการจังหวัดอยู่หลายกรณี รวมทั้งในเรื่องอุดหนุนและการกู้เงิน ส่วนการตราเทศบัญญัติซึ่งเป็นกฎหมายสำคัญของเทศบาลก็ต้องมีการผ่านความเห็นชอบของผู้ว่าราชการจังหวัดในการให้ความเห็นชอบหรือมีดุลพินิจก่อนเสมอ แม้เทศบาลจะยืนยันมติได้ก็ตาม แต่ก็ยังต้องส่งไปยังรัฐมนตรีเพื่อหาคำอนุมัติ จึงทำให้เห็นว่าการทำงานในจุดดังกล่าวนี้จะขาดไปซึ่งความเป็นอิสระของท้องถิ่น กรณีดังกล่าวนี้รวมถึงเรื่องงบประมาณประจำปีของเทศบาลด้วย

9. การควบคุมกำกับเทศบาล

การควบคุมเทศบาลตั้งแต่มาตรา 71-75 จะเห็นว่ามีลักษณะเป็นการควบคุมบังคับบัญชาซึ่งไปกว่าการทำหน้าที่เป็นที่เลื่องลือยกย่องกับส่งเสริมดูแลเทศบาล ทั้งนี้เพราะผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจชี้แจง แนะนำ ตรวจสอบกิจการ เรือกรายงาน เอกสาร จากเทศบาลมาตรวจสอบได้ ตลอดจนเรียก

สมาชิกสภาเทศบาลและผู้บริหารเทศบาล (นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี) มาได้เช่นกัน ซึ่งนับว่าเป็นการขัดกับหลักการการกระจายอำนาจอย่างยิ่ง และอาจนำไปสู่ดุลพินิจที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แม้กระทั่งอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (ส่วนกลาง) ในการยุบสภาเทศบาลตามคำแนะนำของผู้ว่าราชการจังหวัดตามมาตรา 74 และที่สำคัญการให้มีคณะกรรมการที่ปรึกษาเทศบาลเมื่อพิจารณาแล้วคณะกรรมการโดยตำแหน่งล้วนมาจากส่วนกลาง ส่วนกรรมการที่เหลืออีก 5 คน ก็เป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้แต่งตั้ง ทั้งนี้รวมถึงปัญหาในการบริหารงานบุคคล การให้ได้รับเงินเดือน ซีมตัวข้าราชการ การบรรจุแต่งตั้ง การเลื่อนขั้นเงินเดือน วินัย การรักษาวินัย การออกจากราชการ การร้องทุกข์ การอุทธรณ์ นั้นยังต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของส่วนกลางอีก ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาอันสำคัญยิ่งที่มีการใช้อำนาจดุลพินิจผูกพันของราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการที่มีผลกระทบต่อเทศบาล

ส่วนที่ 2 กรณีศึกษาเทศบาลในจังหวัดชุมพร ถึงปัญหาการใช้ดุลพินิจและอำนาจผูกพันที่ราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการที่มีผลกระทบต่อเทศบาล

จากการศึกษาโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เจาะลึก เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาและความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาการใช้ดุลพินิจและอำนาจผูกพันที่ราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการที่มีผลกระทบต่อเทศบาลในจังหวัดชุมพร ดังนี้

1. วิเคราะห์สภาพปัญหาการใช้ดุลพินิจและอำนาจผูกพันที่ราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคในการบริหารงานจังหวัดงานแบบบูรณาการที่มีผลกระทบต่อเทศบาลในจังหวัดชุมพร

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะศึกษาสภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามและศึกษาถึงสภาพปัญหาการใช้ดุลพินิจและอำนาจผูกพันที่ราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคในการบริหารงานจังหวัดงานแบบบูรณาการที่มีผลกระทบต่อเทศบาลในจังหวัดชุมพร นั้นสามารถสรุปดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามปัญหาการใช้ดุลพินิจและอำนาจผูกพันที่ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาคในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการใช้ และมีผลกระทบต่อเทศบาลในจังหวัดชุมพร ดังนี้

1. อายุ

	1	2	3	4
ร้อยละ	9.1	27.3	27.3	36.3

อายุของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นข้าราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น กับนักการเมืองท้องถิ่น ส่วนใหญ่ คือ อายุระหว่าง 51 - 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.3 รองลงมาอายุระหว่าง 31 - 40 ปี และ 41 - 50 ปี เท่ากันคิดเป็นร้อยละ 27.3 ส่วนอายุตั้งแต่ 30 ปีลงมาคิดเป็นร้อยละ 9.1 แสดงให้เห็นว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กับเทศบาลนั้นจะเป็นผู้มีอายุประสบการณ์ในการทำงาน และมีสัดส่วนใกล้เคียงกับอายุวัยทำงาน คือ 31-50

2. เพศ

	ชาย	หญิง
ร้อยละ	69.7	30.3

เพศของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นข้าราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น กับนักการเมืองท้องถิ่น ส่วนใหญ่ คือ เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 69.7 ส่วนเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 30.3 เพศแสดงให้เห็นว่าเพศชายยังมีบทบาทในเทศบาลอยู่มากพอสมควร

3. ระดับการศึกษา

	1	2	4	5	7
ร้อยละ	3.0	12.1	45.5	36.4	3.0

ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นข้าราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น กับนักการเมืองท้องถิ่นส่วนใหญ่ คือ ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 45.5 รองลงมา คือ ระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 36.4 ส่วนมากจะเป็น ข้าราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่นและผู้บริหารเทศบาล ส่วนระดับมัธยมศึกษา/อาชีวศึกษา คิดเป็นร้อยละ 12.1 ประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 3.0 จะเป็นสมาชิกสภาเทศบาล อื่นๆ คือมีการศึกษาระดับปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 3.0 ส่วนใหญ่จะเป็นข้าราชการส่วนกลาง

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับปัญหาการใช้ดุลพินิจและอำนาจผูกพันที่ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ในการบริหารงานจังหวัดงานแบบบูรณาการที่มีผลกระทบต่อเทศบาลในเขตจังหวัดชุมพร

1. หน้าที่ที่มีความสำคัญกับนายกเทศมนตรี

	1	3	2	4	7	9
ร้อยละ	97.0	6.1	3.0	3.0	3.0	3.0

สรุปได้ว่าการกำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมายและรับผิดชอบในการบริหารราชการของเทศบาลให้เป็นไปตามกฎหมายตามระเบียบ ข้อบังคับ เทศบัญญัติและนโยบาย เป็นหน้าที่ที่สำคัญที่นายกเทศมนตรีต้องทำมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 97.0 รองลงมาคือการแต่งตั้งและถอดถอนรองนายกเทศมนตรี ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี และเลขาธิการนายกเทศมนตรีเป็นหน้าที่สำคัญที่นายกเทศมนตรีต้องทำคิดเป็นร้อยละ 6.1

2. บทบาทของเทศบาลที่ควรทำมากที่สุด

	6	2	8	3	4	5	1	7	9
ร้อยละของปัญหา	33.3	27.3	15.2	12.1	9.1	9.1	6.1	6.1	3.0

สรุปได้ว่าบทบาทของเทศบาลในด้านการจัดทำกิจกรรมใดๆอันเป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตเทศบาลและกิจการนั้นเป็นการสมควรให้ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นร่วมกันดำเนินการหรือให้เทศบาลจัดทำ เป็นบทบาทที่ควรต้องทำมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 33.3 รองลงมาเป็นบทบาทในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลและประสานการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนดคิดเป็นร้อยละ 27.3

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการคงอำนาจผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเทศบาล

	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	อื่นๆ
ร้อยละของความคิดเห็น	63.6	30.3	6.1

สรุปได้ว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยที่จะ ให้คงอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเทศบาลไว้ และให้นายกเทศมนตรีมีอำนาจในเรื่องเกี่ยวกับเทศบาลคิดเป็นร้อยละ 63.6 ไม่เห็นด้วยคิดเป็นร้อยละ 30.3 และมีความคิดเห็นอื่นๆคิดเป็นร้อยละ 6.1

4. รายได้หลักของเทศบาล

	1	2	7	10	4	8	3	9
ร้อยละรายได้หลัก	66.7	18.2	12.1	9.1	6.1	6.1	3.0	3.0

สรุปได้ว่ารายได้ส่วนใหญ่ที่เทศบาลได้รับจากราชการส่วนกลางและคิดว่ายังไม่เหมาะสมเนื่องจากได้รับมาน้อยเกินไปคือรายได้จากภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน คิดเป็นร้อยละ 21.2 รองลงมาเป็นรายได้จากภาษีสุรา ภาษีสรรพสามิต คิดเป็นร้อยละ 18.2

5. รายได้ที่ได้รับการจัดสรรของราชการ (ส่วนกลาง) ที่ยังไม่เหมาะสม

	9	10	2	8	11	1	12	13	3	4
ร้อยละ	21.2	18.2	15.2	12.1	12.1	6.1	6.1	6.1	3.0	3.0

สรุปได้ว่ารายได้ส่วนใหญ่ที่เทศบาลได้รับจากราชการส่วนกลางและคิดว่ายังไม่เหมาะสมเนื่องจากได้รับมาน้อยเกินไปคือรายได้จากภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน คิดเป็นร้อยละ 21.2 รองลงมาเป็นรายได้จากภาษีสุรา ภาษีสรรพสามิต คิดเป็นร้อยละ 18.2

6. ความคิดเห็นทางด้านมาตรการสำคัญในการควบคุมการทำงานของเทศบาล

	1	3	4	6	5	7	2
ร้อยละ	27.3	21.2	21.2	15.2	9.1	9.1	6.1

สรุปได้ว่า การตั้งกระทุ้งตามเป็นมาตรการอันดับแรกๆที่คิดว่าใช้ได้ผลดีที่สุดในการควบคุมการทำงาน
ของเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 27.3 รองลงมาคือการอภิปรายในสภาเทศบาลและการเข้าชื่อกันของประชาชน
เพื่อถอดถอนสมาชิกสภาเทศบาลประธานสภาเทศบาล รองประธานสภาเทศบาลหรือนายกเทศมนตรี รอง
นายกเทศมนตรีเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 21.2

7. บทบาทของผู้ว่าราชการจังหวัดตามมาตราต่างๆ ในการกำกับดูแลการทำงานของเทศบาลที่ไม่เหมาะสม

	2	11	12	7	9	13
ร้อยละ	15.2	12.1	9.1	3.0	3.0	3.0

สรุปได้ว่า บทบาทของผู้ว่าราชการจังหวัดตามนครต่างๆ ในการกำกับดูแลการทำงานของเทศบาลที่ไม่เหมาะสม คือ ในมาตรา 19 (5) ผู้ว่าราชการจังหวัดสอบสวนและวินิจฉัยการขาดประชุมของสมาชิกสภาเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 15.2 ในมาตรา 71 ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจควบคุมดูแลเทศบาลในจังหวัด และให้นายอำเภอมีอำนาจหน้าที่ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัดควบคุมดูแลเทศบาลตำบลนั้นให้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่โดยถูกต้องตามกฎหมาย ในการนี้ให้มีอำนาจหน้าที่ชี้แจงแนะนำตักเตือนเทศบาล และตรวจสอบกิจการ เรียกรายงานและเอกสารหรือสถิติใดๆจากเทศบาลมาตรวจ ตลอดจนเรียกสมาชิกสภาเทศบาลหรือพนักงานเทศบาลมาชี้แจงหรือสอบสวน คิดเป็นร้อยละ 12.1 ในมาตรา 72 นายอำเภอในกรณีแห่งเทศบาลตำบล หรือผู้ว่าราชการจังหวัดในกรณีเทศบาลเมืองและเทศบาลนคร เห็นว่านายกเทศมนตรี หรือรองนายกเทศมนตรีได้ปฏิบัติภารกิจของเทศบาลไปในทางที่อาจเป็นการเสียหายแก่เทศบาล หรือเสียหายแก่ราชการ และนายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ได้ชี้แจงตักเตือนแล้วไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำสั่งชี้แจงของนายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี ย่อมเป็นผลให้มีอำนาจจะสั่งเพิกถอนหรือสั่งให้ระงับการปฏิบัติของนายกเทศมนตรีหรือรองนายกเทศมนตรีนั้นไว้ก่อน แล้วรายงานให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยทราบ เพื่อให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยวินิจฉัยสั่งการ คิดเป็นร้อยละ 9.1

8. ผู้ว่าราชการจังหวัดเคยใช้ดุลพินิจโดยไม่ผ่านเทศบาลผู้ติหรือมติของสภาเทศบาลหรือไม่

	ไม่มี	ไม่ระบุ	มี	อื่น ๆ
ร้อยละ	54.5	33.3	9.1	3.0

สรุปได้ว่า ผู้ว่าราชการจังหวัดไม่เคยใช้ดุลพินิจในการกำกับดูแลเทศบาลโดยไม่ผ่านเทศบาลผู้ติหรือมติของสภาเทศบาลที่เสนอมา คิดเป็นร้อยละ 54.5 ไม่ระบุ คิดเป็นร้อยละ 33.3 ส่วนผู้ว่าราชการจังหวัดใช้ดุลพินิจดังกล่าว คิดเป็นร้อยละ 9.1 และอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 3.0

9. บทบาทด้านใดของกระทรวงมหาดไทย ที่เห็นว่าใช้ดุลพินิจกับเทศบาลในลักษณะควบคุมบังคับบัญชา มากกว่ากำกับดูแลส่งเสริม

	8	1	7	2	9	10
ร้อยละ	21.2	9.1	9.1	6.1	6.1	6.1

สรุปได้ว่า บทบาทส่วนใหญ่ที่เห็นว่ากระทรวงมหาดไทยใช้ดุลพินิจกับเทศบาลในลักษณะควบคุมบังคับบัญชา มากกว่ากำกับดูแลส่งเสริมของกระทรวงมหาดไทยคือ การกำกับดูแลการปฏิบัติราชการของเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 21.2 รองลงมาคือการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและการเสนอเทศบาลผู้ติงบประมาณของเทศบาลเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 9.1

2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาการใช้ดุลพินิจและอำนาจผูกพันที่ราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการที่มีผลกระทบต่อเทศบาลในจังหวัดชุมพร

สมมติฐานการวิจัย

H_0 : สภาพปัญหาการใช้ดุลพินิจและอำนาจผูกพันที่ราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการไม่มีผลกระทบต่อเทศบาลในจังหวัดชุมพร

H_1 : สภาพปัญหาการใช้ดุลพินิจและอำนาจผูกพันที่ราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการมีผลกระทบต่อเทศบาลในจังหวัดชุมพร

ตัวสถิติทดสอบคือ

$$\chi^2 = \sum \sum (O_{ij} - E_{ij})^2 / E_{ij}$$

เมื่อ

O_{ij} = จำนวนตัวอย่างข้อมูลที่ตัวแปรที่หนึ่งในระดับที่ i และตัวแปรที่สอง ในระดับ j

E_{ij} = จำนวนตัวอย่างข้อมูลที่คาดว่าจะอยู่ในระดับที่ i ของตัวแปรที่หนึ่ง และอยู่ในระดับที่ j ของตัวแปรที่สอง

กำหนดให้ระดับนัยสำคัญเท่ากับ 0.05

1. บทบาทของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกับผลกระทบในการกำกับดูแลเทศบาล ที่ถือว่าการแทรกแซงการทำงานของเทศบาล

H_0 : บทบาทของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยไม่มีผลกระทบในการกำกับดูแลเทศบาล ที่ถือว่าการแทรกแซงการทำงานของเทศบาล

H_1 : บทบาทของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีผลกระทบในการกำกับดูแลเทศบาล ที่ถือว่าการแทรกแซงการทำงานของเทศบาล

บทบาทของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย	บทบาทของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกับผลกระทบในการกำกับดูแลเทศบาล ที่ถือว่าการแทรกแซงการทำงานของเทศบาล			
	ค่าสถิติ (χ^2)	Df	Asymp.Sig (2-Sided)	ผลลัพธ์
มาตรา 77	3.482	2	0.175	ยอมรับ H_0
มาตรา 24	1.806	2	0.405	ยอมรับ H_0
มาตรา 73	1.096	2	0.578	ยอมรับ H_0
มาตรา 74	0.472	2	0.790	ยอมรับ H_0
มาตรา 66	2.055	2	0.358	ยอมรับ H_0
มาตรา 62	0.970	2	0.616	ยอมรับ H_0
มาตรา 57 ทวิ	2.648	2	0.266	ยอมรับ H_0
มาตรา 57 ศรี	1.772	2	0.412	ยอมรับ H_0
มาตรา 62 ศรี	2.014	2	0.365	ยอมรับ H_0

จากการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พบว่า ของบทบาทของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ไม่มีผลกระทบต่อการทำงานที่เกี่ยวกับดูแลเทศบาลที่ถือว่าเป็น การแทรกแซงการทำงานของเทศบาล ณ ระดับนัย สำคัญที่ 0.05

2. บทบาทของผู้ว่าราชการจังหวัดในการ กำกับดูแล(ตุลาการ) กับเทศบาลหากใช้มากเกินไปโดยเคร่งครัด จะเป็นการควบคุมบังคับบัญชามิ ใช่ว่ากับดูแล

H02 : บทบาทของผู้ว่าราชการจังหวัดไม่มี ผลกระทบต่อการกำกับดูแล (ตุลาการ) กับเทศบาลหากใช้มากเกินไปโดยเคร่งครัด จะเป็นการควบคุมบังคับบัญชามิ ใช่ว่ากับดูแล

H12 : บทบาทของผู้ว่าราชการจังหวัดมี ผลกระทบต่อการกำกับดูแล (ตุลาการ) กับเทศบาล หากใช้มากเกินไปโดยเคร่งครัด จะเป็นการควบคุม บังคับบัญชามิ ใช่ว่ากับดูแล

บทบาทของผู้ว่าราชการ	การกำกับดูแล(ตุลาการ)กับเทศบาลหากใช้มากเกินไปโดยเคร่งครัด จะเป็นการควบคุมบังคับบัญชามิ ใช่ว่ากับดูแล			
	ค่าสถิติ (X^2)	Df	Asymp.Sig (2-Sided)	ผลลัพธ์
มาตรา 19 (4)	1.869	3	0.600	ยอมรับ H0
มาตรา 19 (5)	2.783	3	0.426	ยอมรับ H0
มาตรา 19 (6)	0.909	3	0.823	ยอมรับ H0
มาตรา 20 ทวิ (1)	1.382	3	0.710	ยอมรับ H0
มาตรา 24	2.484	3	0.478	ยอมรับ H0
มาตรา 25	2.802	3	0.423	ยอมรับ H0
มาตรา 62 วรรค 2	0.614	3	0.893	ยอมรับ H0
มาตรา 62 ตี	0.909	3	0.823	ยอมรับ H0
มาตรา 62 จัดวา	1.382	3	0.710	ยอมรับ H0
มาตรา 64	0.909	3	0.823	ยอมรับ H0
มาตรา 71	5.185	3	0.159	ยอมรับ H0
มาตรา 72	23.707	3	0.000	ปฏิเสธ H0
มาตรา 73	0.448	3	0.930	ยอมรับ H0
มาตรา 74	0.614	3	0.893	ยอมรับ H0

จากการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พบว่า บทบาทของผู้ว่าราชการจังหวัดเกี่ยวกับ มาตรา 19 (4) มาตรา 19 (5) มาตรา 19 (6) มาตรา 20 ทวิ (1) มาตรา 24 มาตรา 25 มาตรา 62 วรรค 2 มาตรา 62 ตริ มาตรา 62 จัตวา มาตรา 64 มาตรา 71 มาตรา 73 และมาตรา 74 ไม่มีผลกระทบในการกำกับดูแล (ดูแลพิทักษ์) กับเทศบาลที่ใช้มากเกิน ไปโดยเคร่งครัด จะเป็นการควบคุมบังคับบัญชามิใช่กำกับดูแล ส่วนมาตรา 72 คือ นายอำเภอในกรณีแห่งเทศบาลตำบล หรือผู้ว่าราชการจังหวัดในกรณีเทศบาลเมืองและเทศบาลนคร เห็นว่านายกเทศมนตรี หรือรองนายกเทศมนตรีผู้ใดปฏิบัติภารกิจของเทศบาลไปในทางที่อาจเป็นการเสียหายแก่เทศบาล หรือเสียหายแก่ราชการ และนายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ได้ชี้แจงตักเตือนแล้วไม่ปฏิบัติตามนายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี มีอำนาจจะสั่งเพิกถอนหรือสั่งให้ระงับการปฏิบัติของนายกเทศมนตรีหรือรองนายกเทศมนตรีนั้นไว้ก่อน แล้วรายงานให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยทราบ เพื่อให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยวินิจฉัยสั่งการ เป็นการให้อำนาจผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจสั่งการและการตัดสินใจที่ชัดเจนเบ็ดเสร็จ ที่ต้องการลดขั้นตอน และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในจังหวัด และพัฒนาจังหวัดให้สอดคล้องกับแนว

นโยบายของรัฐบาลอย่างมีประสิทธิภาพ การทำงาน และการจัดองค์กร เช่น นี้ต้องอาศัยแนวคิดในการจัดองค์กรยุคใหม่ คือ จัดในรูปแบบองค์กรแนวราบ (เป็นแบบเมทริกซ์) การตั้งผู้ว่าราชการเป็นแกนประสานการพัฒนาาระหว่างส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น เพื่อแปลงนโยบายของรัฐบาลสู่การปฏิบัติ กลายเป็นผลกระทบในการกำกับดูแล (ดูแลพิทักษ์) กับเทศบาลที่ใช้มากเกินไปโดยเคร่งครัด จะเป็นการควบคุมบังคับบัญชามิใช่กำกับดูแล ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

3. บทบาทของผู้ว่าราชการจังหวัดกับอำนาจในการสอบสวน นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ประธานสภาเทศบาล รองประธานสภาเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาล เพื่อเสนอให้รัฐมนตรีสั่งให้ออกจากตำแหน่งหรือยุบสภาเทศบาล

H_{00} : บทบาทของผู้ว่าราชการจังหวัดไม่มีผลกระทบกับอำนาจในการสอบสวนสมาชิกสภาเทศบาลเพื่อเสนอให้รัฐมนตรีสั่งให้ออกจากตำแหน่ง

H_{10} : บทบาทของผู้ว่าราชการจังหวัดมีผลกระทบกับอำนาจในการสอบสวนสมาชิกสภาเทศบาลเพื่อเสนอให้รัฐมนตรีสั่งให้ออกจากตำแหน่ง

บทบาทของผู้ว่าราชการจังหวัด	อำนาจในการสอบสวนนายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ประธานสภาเทศบาล รองประธานสภาเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาล เพื่อเสนอให้รัฐมนตรีสั่งให้ออกจากตำแหน่งหรือยุบสภาเทศบาล			
	ค่าสถิติ (X^2)	Df	Asymp. Sig (2-Sided)	ผลลัพธ์
มาตรา 19 (4)	0.886	2	0.642	ยอมรับ H0
มาตรา 19 (5)	1.399	2	0.497	ยอมรับ H0
มาตรา 19 (6)	0.431	2	0.806	ยอมรับ H0
มาตรา 20 ทวิ (1)	0.655	2	0.721	ยอมรับ H0
มาตรา 62 ตี	0.431	2	0.086	ยอมรับ H0
มาตรา 71	1.878	2	0.391	ยอมรับ H0
มาตรา 72	4.975	2	0.083	ยอมรับ H0
มาตรา 73	0.213	2	0.899	ยอมรับ H0
มาตรา 74	15.972	2	0.000	ปฏิเสธ H0

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พบว่าบทบาทของผู้ว่าราชการจังหวัดเกี่ยวกับ มาตรา 19 (4) มาตรา 19 (5) มาตรา 19 (6) มาตรา 20 ทวิ (1) มาตรา 62 ตี มาตรา 71 มาตรา 72 และ มาตรา 73 ไม่มีผลกระทบต่ออำนาจในการสอบสวนสมาชิกสภาเทศบาลเพื่อเสนอให้รัฐมนตรีสั่งให้ออกจากตำแหน่ง ส่วนมาตรา 74 มีผลกระทบต่อเทศบาลในการใช้ดุลพินิจในเรื่องของการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในเขตเทศบาลหรือประโยชน์ของประเทศส่วนร่วมของผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อทำรายงานเสนอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยยุบสภาเทศบาล ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

เมื่อพิจารณาจากการศึกษาถึงปัญหาการใช้ดุลพินิจและอำนาจผูกพันที่ราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคในการบริหารงานจังหวัดแบบ

บูรณาการที่มีผลกระทบต่อเทศบาลกรณีศึกษาเทศบาลในจังหวัดชุมพรพบว่าการใช้อำนาจดังกล่าวไม่ต่อจะพบปัญหา มีบ้างบางประเด็นที่สอดคล้องกับการวิจัยเอกสาร แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าการใช้อำนาจดุลพินิจและอำนาจผูกพันของราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการที่มีต่อเทศบาล น่าจะมีใช้ทิศทางที่ถูกต้องและสวนทางกับแนวทางที่ต้องการให้ท้องถิ่นได้มีความเข้มแข็งและสามารถปกครองตนเองได้ แต่กลับเป็นการเพิ่มอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดที่มีอำนาจในเชิงรวมศูนย์อำนาจการสั่งการที่มากขึ้น แม้จะเป็นลักษณะเบ็ดเสร็จแต่ที่ขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอันเป็นราชการส่วนกลาง ถือเป็น การดึงอำนาจไปจากราชการส่วนท้องถิ่น ที่มุ่งจะให้ประชาชนได้มีโอกาสในการ

ปกครองตนเอง อันเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อ
กระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้
จึงต้องมีการกำหนดหลักการใหม่ในการกำกับดูแล
เทศบาลว่าต้องกำหนดเป็นมาตรฐานกลางเพื่อให้
เทศบาลนำไปปฏิบัติได้ด้วยตนเอง (เป็นการลดการ
ใช้อำนาจดุลพินิจของราชการส่วนกลาง และราชการ
ส่วนภูมิภาคต่อราชการส่วนท้องถิ่น) มิใช่การกำกับ
ในแต่ละกิจกรรมและให้ประชาชนเป็นผู้ตรวจสอบ
การดำเนินการของเทศบาล

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยในเรื่องการใช้อุดมพินิจและ
อำนาจผูกพันที่ราชการส่วนกลาง ราชการส่วน
ภูมิภาคในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการที่มี
ผลกระทบต่อเทศบาล ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรยกเลิกการบริหารงานจังหวัดแบบ บูรณาการ

เพราะเป็นแนวคิดที่นำไปสู่การรวมศูนย์
อำนาจอยู่ที่ส่วนกลาง โดยผ่านกระบวนการทาง
ราชการส่วนภูมิภาค ทำให้เทศบาลและองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นอันมีขนาดความเป็นอิสระ ซึ่ง
ขัดกับหลักการปกครองส่วนท้องถิ่นที่เรียกว่า "หลัก
การกระจายอำนาจ"

2. ควรจะส่งเสริมการปกครองเทศบาลใน การปกครองตนเอง

การกระจายอำนาจให้เทศบาลตัดสินใจด้วย
ตนเอง โดยให้ส่วนกลางและส่วนภูมิภาคกำกับดูแล
มิใช่การควบคุมการบังคับบัญชา โดยมีการสร้างหลัก
ประกันให้เทศบาลดังนี้

1. หลักประกันการใช้อุดมพินิจและอำนาจ
ผูกพันของราชการส่วนกลางและราชการส่วน
ภูมิภาคในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการต่อ
เทศบาลภายในส่วนราชการ ดังนี้

1) การตรวจสอบของฝ่ายปกครอง
และแก้ไขความผิดพลาดจากการใช้อุดมพินิจให้มีความ
ถูกต้องก่อนการกระทำทางปกครอง เพื่อ
ที่จะเป็นการตรวจสอบของฝ่ายปกครองและแก้ไข
ความผิดพลาดจากการใช้อุดมพินิจ ให้มีความถูกต้อง
ก่อนการกระทำในทางปกครอง ทั้งนี้ก็เพื่อนำไปสู่รูป
แบบการปกครองที่ดี (Good Governance)^๓
และสร้างความเข้มแข็งให้กับเทศบาลภายใต้หลัก
ธรรมาภิบาล^๔

2) การตรวจสอบของฝ่ายปกครองและ
แก้ไขความผิดพลาดจากการใช้อุดมพินิจ ให้มีความ
ถูกต้องในการการกระทำทางปกครอง คือ เป็นการ
ควบคุมการใช้อุดมพินิจและอำนาจผูกพันในการ

^๓องค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบการปกครองที่ดี (Good Governance) หรือ ธรรมาภิบาลนี้ จะต้องประกอบด้วย
1. หลักความชอบธรรม (Legitimacy) 2. หลักนิติธรรม (Rule of law) 3. ความเป็นอิสระของกระบวนการยุติ
ธรรม (Independence of Judiciary) 4. การเมืองที่ชอบธรรม (Political Legitimacy) 5. ความโปร่งใส
(Transparency) 6. ความรับผิดชอบและการตรวจสอบได้ (Accountability) 7. ความมีประสิทธิภาพและ
ประสิทธิผล (Efficiency and Effectiveness) 8. การมีส่วนร่วม (Participation) อ้างในพิชิต เว็บบล็อก เรื่อง
เดียวกัน หน้า 102

^๔พิชิต เว็บบล็อก เรื่องเดียวกัน หน้า 102

บริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการมิให้ส่งผลกระทบต่อการทำงานของเทศบาล โดยลักษณะของการเข้ามามีบทบาทที่เหมาะสม ดังนี้^{๓๗}

(1) เพื่อป้องกันการผิดพลาดของการทำงานของราชการส่วนท้องถิ่น

(2) เพื่อคู่วางค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ให้บริการที่จำเป็นแก่ประชาชนในท้องถิ่นอย่างไรบ้าง

(3) เพื่อคู่วางค์กรที่จัดทำนั้นเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

(4) เพื่อส่งเสริมให้การบริการมีมาตรฐานสูงขึ้น

3) การตรวจสอบฝ่ายปกครองและแก้ไขความผิดพลาดจากการใช้ดุลพินิจ ให้มีความถูกต้องหลังการกระทำทางปกครอง คือ เป็นการควบคุมการใช้ดุลพินิจและอำนาจผูกพันในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการมิให้ส่งผลกระทบต่อการทำงานของเทศบาลและยอมเป็นการสร้างหลักประกันในด้านสิทธิและเสรีภาพให้กับเทศบาลและประชาชนในอีกทางหนึ่งด้วย เป็นการอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองที่ราชการส่วนภูมิภาค ใช้และส่งผลกระทบต่อเทศบาล เทศบาลก็มีสิทธิที่อุทธรณ์ต่อฝ่ายปกครองที่มีอำนาจเหนือกว่าผู้ว่าราชการจังหวัดให้ทบทวนคำสั่งทางปกครองนั้น

2. หลักประกันการใช้ดุลพินิจและอำนาจผูกพันของราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการต่อ

เทศบาลภายนอกส่วนราชการ เป็นระบบควบคุมการใช้อำนาจที่ให้อำนาจในการนำปัญหาการใช้ดุลพินิจหากไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ฟ้องร้องได้ยังศาลปกครอง^{๓๘}

ส่วนการดำเนินคดีอาญาแก่เจ้าหน้าที่ที่สั่งการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายก็เป็นสิทธิที่สามารถจะกระทำได้เช่นกันตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 157 โดยฟ้องร้องที่ศาลยุติธรรมไม่ใช่ศาลปกครอง นอกจากนี้ยังมีองค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบปัญหาการใช้ดุลพินิจและอำนาจผูกพันในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการควบคู่ไปกับความเหมาะสมและเป็นธรรม เช่น สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือการแยกตรวจสอบการทุจริตทางการเมืองออกจากการตรวจสอบของกฎหมายเป็นลักษณะของศาลอาญาในทางการเมือง คือ ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อันเป็นการควบคุมการใช้ดุลพินิจได้ถึงในระดับของรัฐมนตรีเจ้ากระทรวง และยังมีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ดำเนินการควบคุมอีกทางหนึ่ง

3. ลดการใช้ดุลพินิจของราชการส่วนกลางราชการส่วนภูมิภาคที่มีต่อเทศบาล

การสร้างมาตรฐานกลางในการลดการใช้ดุลพินิจ ด้วยการนำพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546

^{๓๗} รุณทรา ๒๗ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

^{๓๘} วิญญู อังคกรภัทร์ “แนวความคิดในการปกครองท้องถิ่น” ในเอกสารประกอบความรู้ การประชุมใหญ่สันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 13 ณ จังหวัดเชียงใหม่ กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น หน้า 84

มาบังคับใช้กับราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาคและราชการส่วนท้องถิ่น เพราะได้กำหนดวิธีปฏิบัติของส่วนราชการ รวมถึงข้าราชการให้ดำเนินการไปสู่เป้าหมายด้วยวิธีการเดียวกันทั้งมีมาตรฐานกลางนั้นสามารถนำไปใช้ในแต่ละเทศบาลที่มีความแตกต่างกันได้และให้ประชาชนเป็นผู้ตรวจสอบการดำเนินการภายใต้หลักธรรมาภิบาล

4. แก้อไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเทศบาล

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเทศบาล เพื่อต้องการกำหนดแนวทางลดการใช้ดุลพินิจและอำนาจผูกพันที่ราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคที่มีผลต่อเทศบาลในลักษณะการกำกับดูแลให้ชัดเจน โดยเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาที่ควรระแก้ไข ดังนี้

4.1 แก้ไขมาตรา 72

ในประเด็นมาตรา 72 ผู้วิจัยพบปัญหาทั้งจากการวิจัยเอกสารและการวิจัยภาคสนามจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก ผู้ว่าราชการจังหวัดในกรณีเทศบาลเมือง นายอำเภอในกรณีเทศบาลตำบล (ราชการส่วนภูมิภาค) เห็นว่านายกเทศมนตรีหรือรองนายกเทศมนตรี ผู้ใดปฏิบัติภารกิจของเทศบาลไปในทางที่อาจเป็นการเสียหายต่อเทศบาลหรือเสียหายแก่ราชการและนายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี ได้ชี้แจงและนำคัดเตือนแล้วไม่ปฏิบัติตามนายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี มีอำนาจที่จะสั่งเพิกถอนหรือสั่งให้ระงับการปฏิบัติของนายกเทศมนตรีหรือรองนายกเทศมนตรีนั้นไว้ก่อน แล้วให้ผู้ว่าราชการจังหวัดรายงานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (ราชการส่วนกลาง) วินิจฉัยสั่งการตามสมควร ควรแก้ไขเป็น ผู้ว่าราชการจังหวัดในกรณีเทศบาลเมือง นายอำเภอในกรณีเทศบาลตำบล

(ราชการส่วนภูมิภาค) เห็นว่านายกเทศมนตรีหรือรองนายกเทศมนตรี ผู้ใดปฏิบัติภารกิจของเทศบาลไปในทางที่อาจเป็นการเสียหายต่อเทศบาลหรือเสียหายแก่ราชการและนายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี ได้ชี้แจง และนำคัดเตือนแล้วไม่ปฏิบัติตามนายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี มีอำนาจร้องขอต่อศาลให้ศาลสั่งเพิกถอนหรือสั่งให้ระงับการปฏิบัติของนายกเทศมนตรีหรือรองนายกเทศมนตรีนั้น เป็นการลดการใช้ดุลพินิจของราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาค

4.2 แก้ไขข้อความ

ใน "ส่วนที่ 8" "การควบคุมเทศบาล" ให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน "ส่วนที่ 6" "การกำกับดูแลเทศบาล" ด้วยเหตุผลที่ว่าการควบคุมดูแลนั้นอาจจะมีความเข้าใจผิดกลายเป็นการบังคับบัญชา

4.3 แก้ไขมาตรา 71

ในประเด็นเรื่องการควบคุมกำกับดูแลเทศบาลจากหลักการดังกล่าวเป็นการล้อแหลมในการใช้อำนาจในลักษณะที่ควบคุมการบังคับบัญชามากกว่าการกำกับดูแลเทศบาล จึงจำเป็นต้องมีการแก้ไขเป็นการกำกับดูแลเทศบาล เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล ที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบทั่วไป โดยกฎหมายเฉพาะแต่ละฉบับเขียนไว้ให้ส่วนราชการภูมิภาค กำกับดูแล มีใช้การควบคุมดูแลเหมือนเทศบาล

4.4 แก้ไขมาตรา 13

ในประเด็นของการยุบ เลิกเทศบาลนั้นควรทำเป็นพระราชกฤษฎีกาหรือกฎกระทรวง เพื่อให้คณะรัฐมนตรีมีความเห็นชอบ

ไม่ใช่ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ออกประกาศกระทรวง ซึ่งเป็นการใช้อำนาจดุลพินิจ กว้างและอิสระเกินไป จึงควรให้คณะรัฐมนตรีกลั่นกรองอีกชั้นหนึ่งในการยุบ เลิก เทศบาล

4.5 แก้ไขมาตรา 73

ในประเด็นที่รัฐมนตรีสั่งให้นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ประธานสภาเทศบาล รองประธานสภาเทศบาล ผู้ใดออกจากตำแหน่ง โดยความเห็นของผู้ว่าราชการจังหวัดที่เข้ามาสอบสวน ตรวจสอบ นั้นควรแก้ไข ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดตรวจสอบ เมื่อมีมูลความผิดจริงก็ร้องขอต่อศาล ให้ศาลเป็นผู้ตรวจสอบว่าได้ทำความผิดหรือไม่ ถ้าศาลตรวจสอบว่าได้กระทำความผิด ก็ให้ผู้นั้นออกจากตำแหน่ง เป็นการลดอำนาจดุลพินิจของผู้ว่าราชการจังหวัด (ราชการส่วนภูมิภาค) และอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (ราชการส่วนกลาง) อีกทางหนึ่งด้วย

4.6 แก้ไขมาตรา 48 ทวิวรรดิ

ใน เรื่องการเปรียบเทียบปรับในคดีละเมิดเทศบัญญัติ ควรลดการใช้อำนาจดุลพินิจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยให้เป็นอำนาจผูกพัน คือ รัฐมนตรีออกประกาศกระทรวงให้นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล หรือหัวหน้าส่วนราชการในเขตเทศบาลนั้นมีอำนาจเปรียบเทียบปรับคดีละเมิดเทศบัญญัติได้

4.7 แก้ไขมาตรา 48 ปัญจศ และ 48 โสฬส

ในเรื่องความเป็นนายกเทศมนตรีและรองนายกเทศมนตรีสิ้นสุดลงในการมีฝ่าฝืน มาตรา 48 จตุตศ เห็นว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียในสัญญาเทศบาลหรือกิจการที่กระทำแก่เทศบาลไม่ว่าทาง

ตรงหรือทางอ้อม นั้นควรแก้ไขให้เป็นอำนาจของศาลเป็นผู้ตรวจสอบและวินิจฉัย ไม่ใช่เป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้วินิจฉัย

5. การตราพระราชบัญญัติรายได้ของท้องถิ่น

เนื่องจากรายได้ของท้องถิ่นตามกฎหมายที่ให้ท้องถิ่นมีรายได้ เช่น ภาษีอากร ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาตและค่าปรับ นอกจากนั้นก็จะเป็นรายได้ที่รัฐอุดหนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้ท้องถิ่นมีรายได้ไม่ชัดเจนและไม่เป็นธรรมแก่ท้องถิ่น เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้ที่ชัดเจนจึงต้องมีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยรายได้ของท้องถิ่นขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

ในการทำวิจัยในครั้งต่อไปนี้ในเรื่องปัญหาการใช้ดุลพินิจและอำนาจผูกพันที่ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการที่มีต่อเทศบาล : กรณีศึกษาเทศบาลในจังหวัดชุมพรนั้นส่วนใหญ่ไม่มีผลกระทบต่อการใช้ อำนาจดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตาม ในอนาคตผู้วิจัยคิดว่าคงได้รับผลกระทบในวงกว้างต่อเทศบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ จึงมีการยกเลิกการใช้แนวคิดดังกล่าวไปแล้ว เพื่อเป็นการสร้างหลักประกันขั้นพื้นฐานการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวความคิดการบริหารงานจังหวัดอู่อุดมสุข ในการดำเนินการเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ เป็นแนวคิดที่น่าจะแก้ไขปัญหา ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จึงต้องมีการศึกษาวิจัยว่าแนวคิดดังกล่าวนี้สามารถนำมาใช้ได้กับการบริหารงานจังหวัดได้หรือไม่อย่างไร

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชน ตำบลเกาะช้างใต้ กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

บทคัดย่อ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่ที่ตำบลเกาะช้างใต้ กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด กลุ่มตัวอย่างจำนวน 321 คน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และค่า One - Way ANOVA (F-test) กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม เพศชายและเพศหญิงมีจำนวนที่ใกล้เคียงกัน อายุเฉลี่ยเท่ากับ 31.14 ปี สถานภาพโสด การประกอบอาชีพเกษตรกร และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 9,427.73 บาท มีความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3 ด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความหมาย และความรู้ทั่วไป ด้านการจัดการ และด้านการมีส่วนร่วม

ผลการทดสอบสมมติฐาน ประชาชนที่มีเพศอายุ สถานภาพครอบครัว การศึกษา การประกอบอาชีพ และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพราะ

Abstract

The objectives of this research were to study level of knowledge on ecotourism of people and to compare their knowledge on ecotourism in terms of personal factors.

The sampling group for this research was 321 people in Ko Changtai District, Ko Chang Sub-District, Trat province. The tool used for this research was questionnaire. Data analysis was made by computer program for percentage, means, average score, standard deviation, t-test and One-Way (F-test), at the 0.05 level of probability.

The research result showed that, the sample group answering the questionnaire were male and female with equal number, age average is 31.14, single, engaged in agriculture and average monthly income of 9,427.73 Baht. The findings revealed that people have knowledge of general knowledge,

ว่าประชาชนต่างได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นประจำ จึงทำให้ประชาชนเกิดความรู้และสามารถเข้าใจในวิธีการทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้อย่างถูกต้อง โดยประชาชนจะเกิดความรักและหวงแหนต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก

management and participation on ecotourism at high level.

The hypothesis test was that people with different gender, age, status, education, job and monthly income have no different knowledge at the 0.05 level of probability, because they receive regular data on ecotourism, they can understand a method on the correct ecotourism and participate in cultivating love and care of community 's natural resources.

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชน ตำบลเกาะช้างใต้ กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

อุไรรัตน์ วรรณวิวัฒน์

ความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการอย่างหนึ่งที่มีอัตราการขยายตัวอย่างรวดเร็วก่อให้เกิดรายได้เข้าสู่ประเทศเป็นจำนวนมาก ซึ่งการท่องเที่ยวได้เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ คือเกิดการจ้างงาน และการกระจายรายได้สู่ภาคธุรกิจอื่นๆ ได้แก่ ธุรกิจที่พัก ธุรกิจร้านอาหาร และธุรกิจแหล่งบันเทิง

จังหวัดตราด เป็นจังหวัดที่มีสถานที่ท่องเที่ยวจำนวนมาก และมีกิจกรรมหลากหลาย ได้แก่ การเล่นน้ำ การเดินริมชายหาด การเดินป่า การเที่ยวน้ำตก พายเรือแคนู และการดำน้ำดูปะการัง รวมทั้งการเดินทางไปยังเกาะช้างยังมีความสะดวกสบายเป็นอย่างมาก และใช้ระยะเวลาการเดินทางไม่นาน จึงทำให้เกาะช้างแห่งนี้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจากการที่มีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวจำนวนมาก ได้ก่อให้เกิดความเสียหาย ความเสื่อมโทรม และมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกันอย่างฟุ่มเฟือย จากปัญหาที่เกิดขึ้นจึงต้องนำหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์

สูงสุดในการพัฒนา ซึ่งทางราชบัณฑิตยสถาน ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวอย่างที่มีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยต้องมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศ

อย่างไรก็ตามการที่จะให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความยั่งยืนคงอยู่ได้ถาวร ต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเป็นหัวใจหลักที่จะช่วยในการพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้มีความอุดมสมบูรณ์ เมื่อประชาชนมีความรู้ ประชาชนก็จะเกิดความเข้าใจในการดำเนินงาน การจัดการ การมีส่วนร่วม และประชาชนสามารถปฏิบัติได้จริงโดยไปในทิศทางเดียวกัน จากการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้กับประชาชน ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลและพฤติกรรมที่แสดงออกมา การที่ประชาชนมีการแสดงออกมาต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น เป็น

ผลมาจากประชาชนต้องมีความรู้ที่เกิดขึ้นก่อนและนำไปปฏิบัติซึ่งเป็นส่วนของความเข้าใจต่อเรื่องนี้มา

พื้นที่ที่ทำการศึกษาคือ ตำบลเกาะช้างใต้ เป็นสถานที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจำนวนมาก ยังมีความเจริญช้ากว่าและมีสภาพแวดล้อมที่ยังคงอยู่มากกว่าตำบลเกาะช้าง ประชาชนมีวิถีชีวิตแบบเดิมมา

ดังนั้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาดำเนินการเกาะช้างใต้แห่งนี้ เนื่องจากต้องการทราบถึงความรู้ความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ว่าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในระดับใด ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาและจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ต่อชุมชนท้องถิ่นและประเทศชาติต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนตำบลเกาะช้างใต้ ถึงอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนตำบลเกาะช้างใต้ ถึงอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านต่างๆ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว การศึกษา การประกอบอาชีพ และรายได้ต่อเดือน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่
เลือกตำบลเกาะช้างใต้เป็นพื้นที่ในการศึกษา เนื่องจากมีการดำเนินการการท่องเที่ยวเชิง

นิเวศ แต่ระบบการจัดการยังไม่มี ความชัดเจนพอ จึงทำให้ผู้วิจัยต้องการทำการศึกษพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งมีทั้งหมด 5 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่ที่ 1 หมู่บ้านบางบัว, หมู่ที่ 2 หมู่บ้านสลักเพชร, หมู่ที่ 3 หมู่บ้านเจ๊กบัว, หมู่ที่ 4 หมู่บ้านสลักคอก และหมู่ที่ 5 หมู่บ้านสลักเพชรเหนือ

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 ด้านความหมาย และความรู้ทั่วไป เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ทราบหลักการเบื้องต้นของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.2 องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต

2.3 องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการดำเนินกิจกรรมมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่นเป็นหลัก

3. ขอบเขตด้านประชากร

ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป เนื่องจาก ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ได้จบการศึกษาภาคบังคับที่ทางรัฐบาลเป็นผู้กำหนด ซึ่งสามารถที่จะอ่าน ออก เขียนได้เป็นอย่างดี รวมทั้งยังมีวุฒิภาวะในการเป็นผู้ใหญ่ด้วย

นิยามตัวแปร

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ ด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือทำลายคุณค่าของระบบ

นิเวศ โดยประชาชนในชุมชนจะต้องมีความรู้ในด้าน ความหมาย และความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการจัดการ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการมีส่วนร่วม

ความหมาย และความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวที่ให้ทราบถึงหลักการพื้นฐาน และหลักการเบื้องต้นของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการจัดการ หมายถึง การจัดการสภาพแวดล้อมในชุมชน เพื่อตอบสนอง เติบโตในการรองรับการท่องเที่ยว และการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม ซึ่งต้องมีการควบคุมกันอย่างมีขอบเขต รวมทั้งการป้องกัน และการกำจัดมลพิษด้วย

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใน การวางแผน/การตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เพื่อเกิดการพัฒนากลุ่มชุมชนให้ดีขึ้น

การมีส่วนร่วมในการวางแผน/การตัดสินใจ หมายถึง การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิด กำหนด การวางแผน และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล เพื่อให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ หมายถึง การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์ หมายถึง การให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว โดยผลประโยชน์นั้นต้องกลับเข้ามาในชุมชน หรือท้องถิ่นให้ได้

การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล หมายถึง การให้ประชาชนได้ทราบถึงการดำเนินงานที่ดำเนินไปแล้ว ว่ามีผลเกิดขึ้นเป็นอย่างไร มีการดำเนินงานไปในทิศทางใด

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การจำได้ การนึกได้ และการแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมได้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีการแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ ความหมาย และความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการจัดการ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการมีส่วนร่วม

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง คุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ครอบครัว การศึกษา การประกอบอาชีพ และรายได้ต่อเดือน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชน
2. ทำให้ทราบถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชน เพื่อนำไปพัฒนา ปรับปรุง ให้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ให้คงอยู่ได้ยาวนานที่สุดโดยการให้ประชาชนดำเนินการปฏิบัติตามแนวทางและหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกันอย่างจริงจัง
3. ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์เป็นข้อมูลอ้างอิงและเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจในเรื่อง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชน

เอกสารและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเรื่องความรู้ความเข้าใจ

ความรู้ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในด้านการจำและระลึกได้ ใน ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ และเรื่องราวต่างๆ ที่มนุษย์ได้รับมาจากการสังเกต จากประสบการณ์ ทั้งโดยตรงและทางอ้อม ซึ่งสามารถจดจำหรือแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม รวมทั้งถ่ายทอดให้บุคคลอื่นได้ทราบด้วย

ความเข้าใจ หมายถึง การที่บุคคลคนหนึ่งได้มีประสบการณ์กับสิ่งใหม่ๆ โดย การฟัง การอ่าน การเขียน ซึ่งได้ทำความเข้าใจกับสิ่งใหม่ๆ แล้วสามารถที่จะปฏิบัติออกมาได้อย่างถูกต้อง

สรุป ความรู้ความเข้าใจ เป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างมาก เนื่องจากการที่มนุษย์จะมีการปฏิบัติได้นั้นจะต้องมาจากความรู้ที่มีมาก่อนและเป็นอันดับแรกที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ ความรู้เป็นสิ่งที่เกิดจากการจำ การระลึกได้ และความรู้ที่มนุษย์ได้จะต้องมาจากการสังเกตทั้งจากประสบการณ์ทางตรงและประสบการณ์ทางอ้อมสามารถที่จะถ่ายทอดให้ผู้อื่นทราบได้โดยเป็นการกระทำออกมา หรือเป็นผลของพฤติกรรมนั้นนั่นเอง

แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวในรูปแบบหนึ่งที่ต้องอาศัยทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หรือทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดีที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศพื้นที่นั้นๆ โดยมุ่งเน้นให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเกิดขึ้นภายใต้จิตสำนึก และความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมและทรัพยากรการท่องเที่ยว

หลักเกณฑ์และสำคัญของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สรุปได้ดังนี้

1. เป็นแหล่งธรรมชาติ

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นการท่องเที่ยวบนพื้นฐานของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ซึ่งเน้นลักษณะสำคัญทางชีวภาพ กายภาพ และวัฒนธรรม กล่าวคือ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ ซึ่งอาจรวมถึงส่วนวัฒนธรรมในแหล่งธรรมชาตินั้นด้วย

2. มีความยั่งยืนทางนิเวศ

รูปแบบการท่องเที่ยวจะเอื้ออำนวยให้เกิดความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม คือ เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด

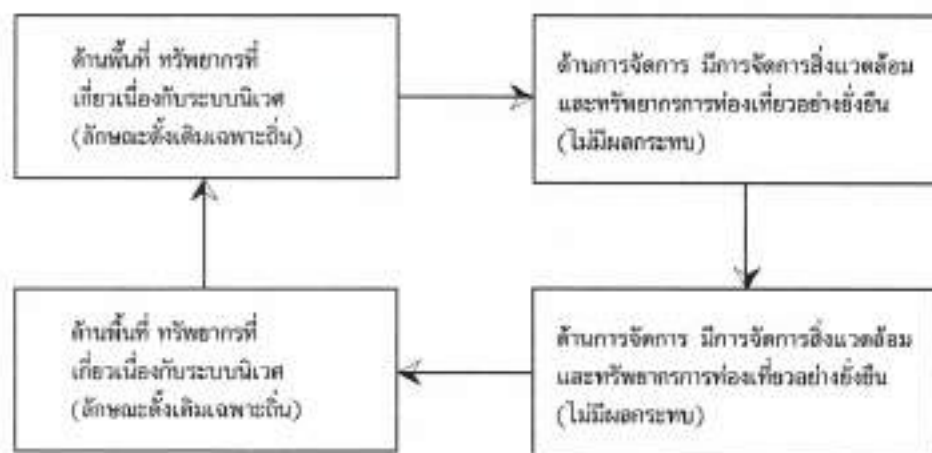
3. ให้ความรู้ทางสิ่งแวดล้อม

การให้ความรู้ทางธรรมชาติในการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นลักษณะสำคัญที่ทำให้การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนแตกต่างจากการท่องเที่ยวทางธรรมชาติรูปแบบอื่นๆ การให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือที่ทำให้การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นมีความสนุกและมีความหมาย ที่จะสามารถดึงดูดคนที่อยากสัมผัสกับธรรมชาติมาเพื่อที่จะพัฒนาความรู้ ความตระหนักและสำนึกคุณค่าของธรรมชาติแล้วสามารถที่จะชักนำไปสู่การกระทำที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ความตระหนักในเรื่องการอนุรักษ์ ดังนั้นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ชุมชน และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

4. ก่อให้เกิดประโยชน์แก่คนท้องถิ่น

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนควรเกิดประโยชน์ให้แก่คนในท้องถิ่นมากที่สุด กล่าวคือ ทำให้เกิดการจ้างงาน การใช้วัสดุที่หาได้จากท้องถิ่น กิจกรรมที่คนท้องถิ่นเป็นเจ้าของ นอกจากนั้น คนในท้องถิ่นควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วย และรายได้จากการ

ภาพที่ 1 องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ท่องเที่ยว ส่วนหนึ่งควรมีการนำมาใช้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

5. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการรักษาประสบการณ์ของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นสิ่งสำคัญในการอยู่รอดของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว นอกจากนี้ต้องรวมถึง การมีเสถียรภาพของเมืองเพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวด้วย

แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติ ซึ่งมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนท้องถิ่นดีขึ้น

สิ่งสำคัญที่เป็นองค์ประกอบหลักในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งไม่ได้ ถ้าขาดองค์ประกอบใดไป จะเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นไป ซึ่งองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มี 4 อย่าง ได้แก่

ที่มระ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545)

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ

2. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ โดยให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น ที่มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ปฏิบัติตามแผน

หากการท่องเที่ยวไม่มีองค์ประกอบที่สมบูรณ์ตามลักษณะดังกล่าวข้างต้น จัดได้ว่าเป็นการ

ห้องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความสมบูรณ์ หากขาดหรือปราศจากข้อใดข้อหนึ่งไปความสมบูรณ์จะลดน้อยลงจนอาจกลายเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น

สรุป แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และแนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่างมีความเกี่ยวข้องกันและสัมพันธ์กันเป็นอย่างมาก เนื่องจากทั้งสองแนวคิดได้เน้นถึงการท่องเที่ยวที่ผสมผสานระหว่างการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการท่องเที่ยวที่นั่น จะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่เข้าไปในท่องเที่ยวแหล่งธรรมชาติ โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม ซึ่งนักท่องเที่ยว ประชาชนในชุมชนท้องถิ่น และผู้ที่เกี่ยวข้อง ต้องมีความรู้และปฏิบัติได้ตามที่ชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้กำหนด เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความยั่งยืนยาวนานที่สุด โดยต้องใช้ทรัพยากรอย่างพอดีให้คุ้มค่า บริโภคพอเหมาะตามความจำเป็น มีการรักษาหรือกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะได้ร่วมกันคิด ร่วมปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน และสุดท้ายจะต้องมีการติดตามและประเมินผลเพื่อจะได้ทำการแก้ปัญหาที่ปัญหาที่เกิดขึ้น และเพิ่มผลประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยวที่นั่นๆต่อไป

แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง ความร่วมมือของประชาชน หรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกัน เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อดำเนินการพัฒนา และเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ โดยกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กร เพื่อบรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ชนิด คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (decision making) ประกอบด้วยไปด้วย 3 ขั้นตอน คือ วิเคราะห์ตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (implementation) ประกอบด้วยการสนับสนุนด้านทรัพยากรการบริหาร และการประสานความร่วมมือ

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (benefits) ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัสดุ ผลประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (evaluation)

สมมติฐานในการวิจัย

ประชาชนที่มี เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว การศึกษา การประกอบอาชีพ รายได้ต่อเดือน ต่างกันมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนตำบลเกาะช้างใต้ กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

- 1.1 ความหมาย และความรู้ทั่วไป
- 1.2 ด้านการจัดการ
- 1.3 ด้านการมีส่วนร่วม

2. เพศ

3. อายุ

4. สถานภาพครอบครัว

5. การศึกษา

6. การประกอบอาชีพ

7. รายได้ต่อเดือน

ในส่วนของการรู้ความเข้าใจได้มีการแบ่ง ส่วนของแบบสอบถามออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านความหมาย และความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นคำถามที่มีลักษณะเป็นคำถามเบื้องต้นโดยรวมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2. องค์ประกอบด้านการจัดการ

3. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม

ในสององค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่กล่าวไว้ในส่วนบนนั้นได้ใช้ในการตั้งคำถามซึ่งองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจริงแล้วมี 4 องค์ประกอบด้วยกัน ได้แก่

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ 2. องค์ประกอบ

ด้านการจัดการ 3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ และ 4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม แต่ได้นำมาสร้างแบบสอบถามโดยใช้เพียงสององค์ประกอบเท่านั้น เนื่องจาก ต้องการที่จะเน้นถึงด้านการจัดการและด้านการมีส่วนร่วมมากกว่า เพราะสององค์ประกอบนี้ มีความสำคัญมากต่อชุมชน ซึ่งผู้วิจัยต้องการที่จะหาคำตอบที่แท้จริงว่าประชาชนของชุมชนตำบลเกาะช้างได้ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับใด โดยในด้านการจัดการนี้จะเป็นตัวกำหนดความรับผิดชอบและการไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม ซึ่งชุมชนตำบลเกาะช้างได้นั้นได้มีทรัพยากรธรรมชาติอยู่เป็นจำนวนมาก โดยชุมชนจะต้องเป็นผู้กำหนดในการจัดการ การบริหารทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนด้วยตนเอง ซึ่งจะใช้วิธีการใดในการจัดการกับชุมชนของตนเอง ก็ต้อง

ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมแต่ละพื้นที่นั้นๆ ด้วย ส่วนในด้านการมีส่วนร่วมนี้ เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของชุมชนมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดกฎระเบียบ การกำหนดการวางแผนงาน การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การรักษาความสะอาด และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันระหว่างประชาชนด้วยกัน เพื่อให้ประชาชนได้เป็นผู้มีส่วนร่วมกับชุมชนให้ได้มากที่สุด แต่อีกสองด้านที่เหลือ คือ องค์ประกอบด้านพื้นที่ และองค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ ที่ไม่ได้นำมาใช้ในการทำแบบสอบถาม เนื่องจาก องค์ประกอบด้านพื้นที่เป็นองค์ประกอบที่มีความเกี่ยวข้องกับธรรมชาติ และระบบนิเวศ โดยมีพื้นฐานทางการท่องเที่ยวอยู่กับธรรมชาติเป็นหลักอยู่แล้ว ส่วนองค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ในการศึกษาสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศ ซึ่งเป็นการให้ความรู้ ประสบการณ์ และความประทับใจ พร้อมทั้งยังมีการปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่น การที่จะเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้นั้นต้องมีให้ครบทั้งสี่องค์ประกอบหลัก จึงจะเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความสมบูรณ์ ถ้าขาดข้อหนึ่งข้อใดไป ความสมบูรณ์จะลดลง อาจกลายเป็นการท่องเที่ยวแบบอื่นไปได้ แต่ในการจัดตั้งข้อคำถามนี้ไม่ได้หาคำตอบว่า จะขาดความสมบูรณ์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไป เป็นเพียงการทดสอบความรู้ความเข้าใจของประชาชนเท่านั้นว่า ประชาชนที่ตำบลเกาะช้างได้ มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับใดเท่านั้น

วิธีการและอุปกรณ์

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในครั้งนี คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปอาศัยอยู่ที่ตำบลเกาะช้างใต้

กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด จำนวนประชากร 1,622 คน ซึ่งมี 5 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่บ้านบางเบ้า หมู่บ้านสลักเพชร หมู่บ้านเจ๊กเบ้ หมู่บ้านสลักคอก และหมู่บ้านสลักเพชรเหนือ ใช้การคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 321 คน

วิธีการสุ่ม

จำแนกกลุ่มตัวอย่างตามกลุ่มแล้วทำการสุ่มอย่างง่าย โดยแบ่งกลุ่ม ตามหมู่บ้านทั้ง 5 หมู่บ้าน โดยนำจำนวนประชากรรวมทั้งหมดของแต่ละหมู่บ้านมาหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างของแต่ละหมู่บ้าน จากนั้นทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยทำการสอบถามอายุของกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปจำนวนตามหมู่บ้าน

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	หมู่บ้านบางเบ้า	326	65
2	หมู่บ้านสลักเพชร	487	96
3	หมู่บ้านเจ๊กเบ้	277	55
4	หมู่บ้านสลักคอก	242	48
5	หมู่บ้านสลักเพชรเหนือ	290	57
	รวม	1,622	321

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากการศึกษาแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป เช่น เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว การศึกษา การประกอบอาชีพ และรายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย ความหมาย และความรู้อื่นๆ การจัดการ และการมีส่วนร่วม

การทดสอบเครื่องมือ

นำแบบสอบถามจำนวน 40 ชุด ทำการทดสอบความเชื่อมั่นที่ค่าบอเกาะข้างซึ่งมีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8263

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาแนวคิด เอกสาร ตำราวิชาการ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถค้นคว้าได้จากแหล่งต่างๆ โดยเฉพาะห้องสมุด โดยนำมาสร้างแบบสอบถาม

2. การสำรวจภาคสนาม นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ แจกแบบสอบถามด้วยตัวเองและเก็บรวบรวมกลับคืนมาด้วยตัวเอง โดยได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์รวมทั้งสิ้นจำนวน 321 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 (ทำการแจกและเก็บคืนด้วยตนเอง)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปวิเคราะห์ด้วยวิธีแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ยร้อยละ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานใช้ค่า t - test ทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระซึ่งจำแนกเป็น 2 กลุ่ม ส่วนค่า One - Way ANOVA (F - test) ใช้ทดสอบเปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปรอิสระ ซึ่งจำแนกเป็น 3 กลุ่มขึ้นไป มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งทดสอบด้วย Scheffe test เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 55.1 และเป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 44.9

อายุ ประชาชนมีอายุเฉลี่ย 31.14 ปี อายุสูงสุด 58 ปี อายุต่ำสุด 18 ปี อายุระหว่าง 20-29 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.1

สถานภาพครอบครัว พบว่าโสดมีจำนวนมากกว่าสมรสและหย่าร้างร้อยละ 68.2

การศึกษา การแจกแจงจำนวนตัวอย่างตามการศึกษา พบว่าประชาชนมีการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษา มากกว่าครึ่ง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 72.3 และระดับประถม คิดเป็นร้อยละ 27.7

การประกอบอาชีพ เป็นผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ทำไร่/ทำนา/ทำสวนและประมง) คิดเป็นร้อยละ 29.0 และรับจ้างทั่วไป (กรีดยาง/รับเลี้ยงเด็ก/ทำความสะอาดและเก็บผลไม้) คิดเป็นร้อยละ 28.0 ซึ่งมีจำนวนที่ไม่แตกต่างกันมากนัก และอาชีพนักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 18.4

รายได้ต่อเดือน ประชาชนมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 9,427.73 บาท รายได้สูงสุด 35,000 บาท รายได้ต่ำสุด 3,000 บาท ส่วนรายได้ 5,001-10,000 บาท มีจำนวนมากกว่าครึ่งเล็กน้อย คือ คิดเป็นร้อยละ 57.9

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทุกด้านของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่างโดยรวม

(n=321)

ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ถูกต้อง		ไม่ถูกต้อง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
1. ด้านความหมาย และความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ						
2. ด้านการจัดการ	285	88.8	36	11.2	321	100
3. ด้านการมีส่วนร่วม	196	61.1	125	38.9	321	100
	208	64.8	113	35.2	321	100

กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจด้านความหมาย และความรู้ทั่วไปของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตอบว่า ถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 88.8 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจด้านการมีส่วนร่วม

ตอบว่า ถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 64.8 และกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการ ตอบว่า ถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 61.1

ตารางที่ 3 พิจารณาตามรายด้านโดยรวมทุกข้อในแต่ละส่วนของข้อคำถาม

ด้าน	ถูกต้อง		ไม่ถูกต้อง		คะแนนรวมเฉลี่ย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง
1. ความหมาย และความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (7 ข้อ)	2,168	100	79	100	6.8	0.2
2. ด้านการจัดการ						
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (19 ข้อ)	5,701	100	398	100	17.8	1.2
3. ด้านการมีส่วนร่วม						
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (21 ข้อ)	6,412	100	329	100	20	1
3.1 การวางแผนการตลาด (7 ข้อ)	2,117	100	135	100	6.6	0.4
3.2 การปฏิบัติ (4 ข้อ)	1,232	100	52	100	3.8	0.2
3.3 การให้บริการ (5 ข้อ)	1,530	100	75	100	4.8	0.2
3.4 การติดตามและประเมินผล (5 ข้อ)	1,533	100	72	100	4.8	0.2

จากตารางที่ 3 สรุปได้ดังนี้

1. ด้านความหมาย และความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีจำนวน 7 ข้อ (คะแนนเต็ม 7) คะแนนรวมเฉลี่ยเท่ากับ 6.8 ซึ่งจัดว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจในด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับมาก

2. ด้านการจัดการจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีจำนวน 19 ข้อ (คะแนนเต็ม 19) คะแนนรวมเฉลี่ยเท่ากับ 17.8 ซึ่งจัดว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับมาก

3. ด้านการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีจำนวน 21 ข้อ (คะแนนเต็ม 21) คะแนนรวมเฉลี่ยเท่ากับ 20 ซึ่งจัดว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจด้านการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับมาก โดยได้แยกออกเป็น 4 ส่วนย่อยได้ดังนี้ คือ

3.1 การมีส่วนร่วม (การวางแผน/การตัดสินใจ) มีจำนวน 7 ข้อ (คะแนนเต็ม 7) คะแนนรวมเฉลี่ยเท่ากับ 6.6

3.2 การมีส่วนร่วม (การปฏิบัติ) มีจำนวน 4 ข้อ (คะแนนเต็ม 4) คะแนนรวมเฉลี่ยเท่ากับ 3.8

3.3 การมีส่วนร่วม (การได้รับประโยชน์) มีจำนวน 5 ข้อ (คะแนนเต็ม 5) คะแนนรวมเฉลี่ยเท่ากับ 4.8

3.4 การมีส่วนร่วม (การติดตามและประเมินผล) มีจำนวน 5 ข้อ (คะแนนเต็ม 5) คะแนนรวมเฉลี่ยเท่ากับ 4.8

การทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว การศึกษา

การประกอบอาชีพ รายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนต่างได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นประจำ ทำให้ประชาชนสามารถปฏิบัติตามวิถีทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ถูกต้อง และประชาชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว จึงเกิดความรักและห่วงแหนต่อทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนเป็นอย่างมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทุกด้านในระดับมาก แต่ในทางการปฏิบัติ ควรที่จะจัดให้มีคู่มือเกี่ยวกับ การอนุรักษ์ การรักษา การป้องกันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นประโยชน์ในการเผยแพร่ให้ประชาชน ผู้ที่เกี่ยวข้องรวมถึงนักท่องเที่ยวได้ปฏิบัติตามคู่มือได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน มีความยั่งยืนต่อไป

2. ในส่วนของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดการ ประชาชนได้คะแนนเฉลี่ยรวมในด้านนี้ต่ำกว่าด้านอื่นๆ ซึ่งต้องหาแนวทางการส่งเสริมในการจัดการกับสิ่งแวดล้อม การป้องกัน และการควบคุมกันอย่างมีขอบเขต โดยประชาชนจะต้องเป็นผู้จัดการและกำหนดแผนงานในการปฏิบัติกันอย่างเป็นรูปธรรม เช่น ในการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ชุมชนจะต้องมีป้ายสื่อความหมายที่

สามารถอธิบายหรือป้ายบรยายการเรีบนรู้ทางธรรมชาติ เพื่อที่จะได้ชี้แนะและอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติที่พบเห็นได้ เพื่อมุ่งให้เกิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชนท้องถิ่นต่อไป

3. องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน และองค์กรชุมชน ควรส่งเสริมให้ความรู้ และวิธีการแก่ประชาชนในการจัดการทุกด้านของชุมชนท้องถิ่น เพื่อที่จะได้ให้ประชาชนทำการบริหารจัดการได้ด้วยตนเอง โดยการทำหน้าที่ในชุมชนท้องถิ่นนั้นจะไม่ใช่การจัดการเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นหน้าที่ที่ทุกคนในชุมชนท้องถิ่นต้องร่วมกันกระทำ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปยังประชากรกลุ่มอื่น เช่น มีดคุเทศก์ นักท่องเที่ยว และผู้นำชุมชน เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาวิเคราะห์ให้รอบด้านมากยิ่งขึ้น

2. ขอบเขตในการวิจัยครั้งนี้ ได้เน้นถึงประชาชนตำบลเกาะช้างได้เท่านั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรทำการสำรวจประชาชนทั้งตำบลเกาะช้างได้และตำบลเกาะช้าง เพื่อจะได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และจะได้รายละเอียดครอบคลุมทั้งพื้นที่ของเกาะช้าง

3. ควรทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการด้วย เพื่อจะได้ให้ประชาชนสามารถปฏิบัติตามหลักการเกี่ยวกับท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้

บรรณานุกรม

- [1] การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2547) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. จุลสารการท่องเที่ยว อสท.; กรกฎาคม.
- [2] การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. จุลสารการท่องเที่ยว อสท.; สิงหาคม.
- [3] คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2538) โครงการศึกษาการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศภาคใต้. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยป่าไม้.
- [4] ทวีลา ยันตะบุษย์ และคณะ (2549) แผนพัฒนาสามปี ประจำปี 2550-2552. トラด. องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะช้างได้.
- [5] บุญธรรม กิจปรีตาภิสิทธิ์ (2543) สถิติวิเคราะห์เพื่อการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.
- [6] สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) รายงานรายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการเพื่อการกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ (Ecotourism). โรงพิมพ์สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- [7] Boo, Elizabeth (1981) Ecotourism : the Potentials and Pitsfalls. Vol 1 and 2. World Wildlife Fund: Washington, D.C.
- [8] Hector Ceballos-Lascurain (1988) The future of ecotourism. Mexico Journal. 17(1): 13-14
- [9] Anonymous (2007) www.dnp.go.th/nprd_develop/data/graphy%20stat%2047_45/snac.pdf, August.

ปัจจัย

ที่กำหนดพฤติกรรมการบริโภคเดย์ สปา
และต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ของการประกอบการเดย์ สปาในเขตกรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่ที่ตำบลเกาะช้างใต้ กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด กลุ่มตัวอย่างจำนวน 321 คน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t -test และค่า One - Way ANOVA (F-test) กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม เพศชายและเพศหญิงมีจำนวนที่ใกล้เคียงกัน อายุเฉลี่ยเท่ากับ 31.14 ปี สถานภาพโสด การประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 9,427.73 บาท มีความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3 ด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความหมาย และความรู้ทั่วไป ด้านการจัดการ และด้านการมีส่วนร่วม

ผลการทดสอบสมมติฐาน ประชาชนที่มีเพศอายุ สถานภาพครอบครัว การศึกษา การประกอบอาชีพ และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพราะว่าการประกอบอาชีพได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นประจำ จึงทำให้ประชาชนเกิดความรู้และสามารถเข้าใจในวิธีการทางการท่องเที่ยว

Abstract

Following an economic crisis in 1997, service business enterprises have been given high priority, by the government, as a mean to building up the country's competitive capability and in order to increase foreign exchange earnings. These enterprises included hotels, restaurants, tourism, health and beauty cares. Currently, with an increasing awareness on health cares, the health and beauty cares services have gained more public attention and popularity, among at which is the SPA and beauty care service.

The objectives of the study are : To identify factors influencing consume demand for Spa service, and to identify and analyze the economic costs of Spa business.

The data employed in the analysis are based on the SPA consumer survey of 350 sample size carried out during July 2005. The analytical methodology include a statistical estimate of the SPA business investment costs and

เที่ยวเชิงนิเวศได้อย่างถูกต้อง โดยประชาชนจะเกิดความรักและหวงแหนต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก

the Multiple Classification Analysis (MCA) of factors influencing the consumers expenditures on SPA services. The estimate of investment costs will identify fixed, variable and average total costs in rendering SPA services to consumers.

The variables included in the MCA are consumer's income, age, sex and occupation, all of which are to be used to identify their correlation with the consumer's satisfaction indices on SPA services such as its attribution to health cares and sale promotion efforts. The findings of the study are summarized as follows:

The majority of SPA consumers services were female of 20-35 years of age, having education above Bachelor degree's level. The factors influencing the consumer's expenditure on Spa services were the service price and attributed effects of SPA. The investment costs of a SPA business were averaged at 2.2 million baht, of which 2.1 million baht were fixed costs, and 0.1 million baht were operation costs.

The consumer' satisfactions on SPA services, classified by ages, sex and occupations place high impression on their health attribute relative to other attributes. In particular, consumers at retired ages gave highest satisfaction on health cares of the SPA business.

ปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมกรรมการบริโกเคเดย์ สภา และต้นกุนทาวเศรษฐศาสตร์ของการประกอบการเดย์สภาในเขตกรุงเทพมหานคร

*อรพรรณ สิทธิชัย

นับจากเมื่อประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ เมื่อปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ภาครัฐได้ดำเนินการโดยทวิวิธีและกลยุทธ์ในด้านต่างๆ เพื่อที่จะดึงเงินตราต่างประเทศเข้ามาในหลากหลายรูปแบบ ซึ่งธุรกิจบริการนับเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่ภาครัฐให้ความสำคัญ และให้การสนับสนุนส่งเสริมเพื่อให้มีศักยภาพในการแข่งขัน เช่น ธุรกิจโรงแรม โรงพยาบาล สถานศึกษา ภัตตาคารและร้านอาหาร ธุรกิจด้านการท่องเที่ยว ธุรกิจบริการด้านสุขภาพและความงาม เป็นต้น

เมื่อพิจารณารายได้จากภาคบริการ เช่น บริการขนส่ง ท่องเที่ยว โทรคมนาคม รับเหมาก่อสร้าง การประกันภัย และอื่นๆ จะพบว่ารายได้จากบริการด้านการท่องเที่ยวมีสัดส่วนสูงที่สุด ถึงประมาณ ร้อยละ 50 จึงนับว่าธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวหรือบริการสำหรับลูกค้าชาวต่างประเทศมีศักยภาพที่โดดเด่นในการสร้างรายได้เข้าประเทศและเพิ่มอัตราการจ้างงานสูงขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง

ปัจจุบันภาวะการแข่งขันทางการท่องเที่ยวที่มีความรุนแรงเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะกับคู่แข่งในเอเชียด้วยกัน จึงจำเป็นที่ประเทศไทยจะต้องปรับกลยุทธ์จากเดิมที่มุ่งเน้นในเรื่องของการสร้างรายได้เพียงอย่างเดียว ไปเป็นเน้นการพัฒนาตลาดนักท่องเที่ยวที่มีกำลังซื้อสูง ซึ่งจะมีการใช้จ่ายเฉลี่ยมากกว่านักท่องเที่ยวโดยทั่วไป เช่น ตลาดท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ ตลาดท่องเที่ยววัยทอง ตลาดผู้เข้าร่วมประชุมนานาชาติ เป็นต้น ภาครัฐโดยกรมส่งเสริมการค้าส่งออก และหน่วยงานภาคเอกชน ได้มีการนำเอาบริการด้านสุขภาพมาเป็นส่วนหนึ่งของเป้าหมายในการส่งเสริม เพื่อขยายการส่งออกธุรกิจบริการให้เป็นแหล่งรายได้ในรูปของเงินตราต่างประเทศ

ปัจจุบันในหลายๆ ประเทศจะมีกระแสการตื่นตัวในเรื่องของการดูแลสุขภาพสุขภาพของประชาชน โดยอิงกับธรรมชาติเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก การใส่ใจดูแลจะปรากฏออกมาให้เห็นได้ในหลาย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์, รองคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

รูปแบบ เช่น การบริโภคข้าวไม่ขัดขาว การรับประทานวิตามิน อาหารเสริม การบริโภคอาหารชีวจิต และการออกกำลังกายเพื่อผ่อนคลายตามสโมสรรและสวนสาธารณะ รวมตลอดไปถึงการใช้น้ำในการบำบัดรักษา เป็นต้น ซึ่งการใส่ใจดูแลสุขภาพไม่ว่าจะเป็นในลักษณะใด ก็ล้วนแต่เป็นการใส่ใจดูแลที่เข้าใกล้ธรรมชาติทั้งสิ้น โดยเฉพาะการใช้น้ำในการบำบัดรักษาได้รับความนิยมนับอย่างสูง เป็นเหตุให้ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ได้เกิดธุรกิจที่เข้ามาช่วยในการดูแลเกี่ยวกับสุขภาพ และความสวยงามด้วยการ ใช้วิธีบำบัดที่มีชื่อเรียกว่า "สปา" เกิดขึ้นมาอย่างมากมาย และแนวโน้มธุรกิจสปาในประเทศไทยมีการเจริญเติบโตในอัตราที่สูง โดยพิจารณาจากจำนวนผู้ประกอบการที่มีเพิ่มขึ้น จาก 250 ราย เป็น 420 ราย ในปี 2543 และ 2545 ตามลำดับ

สปา เป็นชื่อของเมืองเล็ก ๆ ในประเทศเบลเยียม มีบ่อน้ำร้อนและบ่อนกาสีในประชาชนนิยมไปเที่ยวพักผ่อนกันเป็นจำนวนมาก ดังนั้นเมื่อพูดถึงคำว่า "สปา" จึงหมายถึง การไปเที่ยวพักผ่อนในสถานที่ ที่มีการแช่น้ำพุร้อน เพื่อคลายปวดเมื่อย ซึ่งต่อมาได้มีการพัฒนามาเป็นหลักของการฟื้นฟูสุขภาพ และความงามควบคู่กัน (<http://www.business-thai.co.th>)

ในประเทศไทย จะมีกระแสรักสุขภาพด้วยการใช้วิธีบำบัดเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ซึ่งแต่เดิมสปาจะมีอยู่แค่เฉพาะในโรงแรมเท่านั้น โดยมีโรงแรมโอเรียนเต็ลเป็นจุดเริ่มต้น ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ ราคาค่าบริการค่อนข้างสูง สปาแบ่งออกเป็นหลายประเภท เช่น

ไฮเต็ล และรีสอร์ท สปา เป็นบริการสปาที่เปิดในโรงแรมและรีสอร์ท เป็นการพักผ่อนด้วยการ

นวด ซึ่งสปาในส่วนนี้จะขยายตัวได้มากลูกค้าส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยว

เคสสปา เป็นสปาที่ไม่มีการเปิดห้องพักให้บริการตามสถานที่ต่างๆ เช่น ห้างสรรพสินค้าหรือตามบ้าน ส่วนใหญ่จะกระจุกตัวอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร เน้นเรื่องของความงามและสุขภาพไปพร้อมๆ กัน จะใช้เวลาเพียงไม่กี่ชั่วโมง กลุ่มลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นนักธุรกิจ ซึ่งธุรกิจสปาที่ทยอยเปิดตัวกันอย่างมากมาย ส่วนใหญ่จะอยู่ในสปาประเภทนี้ (<http://www.thaispaassociation.co.th>)

ด้วยความที่เคส สปา เป็นธุรกิจที่เปิดให้บริการได้ไม่ยาก โดยเฉพาะในรายที่เปิดกิจการเป็นร้านเสริมสวยอยู่แล้ว ก็จะปรับเปลี่ยนรูปแบบเป็นกิจการสปาได้ด้วยการเพิ่มบริการบางอย่างเข้าไปให้สอดคล้องกับกระแสสปาที่เวอร์ได้อย่างรวดเร็วและทันสมัย เช่น บริการนวดแผนไทย ห้องอบไอน้ำ เป็นต้น ดังนั้น ธุรกิจเพื่อสุขภาพและความงามในลักษณะนี้ จึงเกิดขึ้นและขยายตัวอย่างรวดเร็วด้วยการได้รับการสนับสนุนและผลักดันจาก 2 ทาง คือ จากทางภาครัฐที่มีเป้าหมายที่จะผลักดันและส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสปาแห่งภูมิภาคเอเชียและจากอุปสงค์ของตลาดที่มีเพิ่มขึ้นในประชาชนเกือบทุกระดับรายได้

ธุรกิจสปาเป็นธุรกิจที่เน้นบริการที่ถึงตัวผู้บริโภค ดังนั้นจึงต้องนำเอาความต้องการของลูกค้ามาใช้เป็นแนวทางในการวางกลยุทธ์ เพื่อตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้ได้มากที่สุด ดังนั้นการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค จึงนับเป็นแนวทางหนึ่งที่จะมาใช้ช่วยปรับปรุงด้านบริการให้เข้าใกล้ความต้องการของผู้บริโภคให้มากขึ้น รวมทั้งธุรกิจประเภทนี้ยังมีช่องทางและโอกาสที่จะขยายตัวได้อย่างมาก ทั้งตลาดภายในประเทศ

และตลาดต่างประเทศ นอกจากนั้น การศึกษาในครั้งนี้อาจจะช่วยให้ผู้ที่สนใจในการดำเนินธุรกิจประเภทนี้ จะสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานช่วยในการตัดสินใจในการดำเนินธุรกิจประเภทนี้ในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อหาปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการบริโภค เดย์ สปา
2. เพื่อหาต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ของการประกอบการ เดย์ สปา

กรอบแนวคิด

ขอบเขตของการวิจัยประกอบด้วย

1. ตัวแปรในการวิจัย ได้แก่

1) ตัวแปรตาม ในที่นี้ คือ ปริมาณการใช้จ่ายเพื่อบริโภค เดย์ สปา ต่อเดือน (Consumption : C)

2) ตัวแปรอิสระ ในที่นี้ คือ ปัจจัยที่มีอิทธิพลกำหนดปริมาณการใช้จ่ายในการบริโภค เดย์ สปา ในที่นี้ได้แก่

- Y_d = รายได้สุทธิที่ได้รับจากการประกอบอาชีพในปัจจุบันต่อเดือน
- P = ราคาค่าใช้จ่ายในการใช้บริการต่อครั้ง
- Y_p = รายได้อื่นๆ ที่นอกเหนือไปจากรายได้ประจำ ในปัจจุบัน
- T = ความพอใจที่ได้รับจากบริการสปาโดยทั่วไป
- U = ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้บริการสปา
- H = ความพอใจที่ได้รับจากบริการสปาที่เกี่ยวกับสุขภาพ
- L = ท่าเลที่ตั้งของสถานประกอบการ
- P_r = การจัดรายการพิเศษเพื่อส่งเสริมการขาย
- A_p = อายุของผู้ใช้บริการ
- SE = เพศ

โดยเขียนในรูปฟังก์ชันแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม และตัวแปรอิสระได้ดังนี้

$$C = f(Y_d, P, Y_p, T, U, H, L, P_r, A_p, SE)$$

- โดยที่
- C = ปริมาณการใช้จ่ายเพื่อบริโภค เดย์ สปา/เดือน
 - Y_d = รายได้สุทธิที่ได้รับจากการประกอบอาชีพในปัจจุบัน/เดือน
 - P = ราคาค่าใช้จ่ายในการใช้บริการสปา/ครั้ง
 - Y_p = รายได้อื่นๆ ที่ได้นอกเหนือไปจากรายได้ประจำในปัจจุบัน
 - T = ความพอใจที่ได้รับจากบริการสปาโดยทั่วไป

U	=	ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้บริการสปา
H	=	ความพอใจที่ได้รับจากการใช้บริการสปาเกี่ยวกับสุขภาพ
L	=	ทำเลที่ตั้งของสถานประกอบการ
P_p	=	การจัดรายการพิเศษเพื่อส่งเสริมการขาย
A_u	=	อายุของผู้ใช้บริการ
SE	=	เพศ

โดยที่ C เป็นตัวแปรตามที่วัดค่าออกมาเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ Y_p , P , Y_p เป็นตัวแปรอิสระที่วัดค่าออกมาเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ ส่วน T, U, H, L, P_p , A_u และ SE เป็นตัวแปรอิสระที่วัดค่าออกมาเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยในการวิเคราะห์จะมีการจัดระดับเป็นช่วง

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ จะใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ ด้วยการสอบถามความคิดเห็นจาก ผู้บริโภคและผู้ประกอบการ โดยใช้แบบสอบถาม 2 ชุด เพื่อนำผลสำรวจมาบรรยายสรุป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ผู้บริโภค โดยเลือกตัวอย่างจากผู้บริโภคที่เคยใช้บริการในร้านสปา จากจำนวนร้าน สปา ที่ทำการศึกษาทั้งหมด 30 แห่ง แต่ละแห่งจะให้บริการลูกค้า โดยเฉลี่ยวันละ 15 คน ดังนั้น โดยเฉลี่ยแล้วจะมีผู้ใช้บริการสปาเฉลี่ยต่อเดือน ประมาณ 13,500 คน ($30 \times 15 \times 30$)

การกำหนดขนาดของตัวอย่าง จะใช้สูตร Yamanne

$$\text{คือ } n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ	n	=	จำนวนตัวอย่างที่ต้องการ
	N	=	จำนวนประชากร
	e	=	ความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่า (ในที่นี้กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่าไว้ร้อยละ 5)

ในที่นี้จะได้จำนวนตัวอย่าง คือ

$$n = \frac{13,500}{1 + 13,500(.05)^2}$$

$$n = 388 \text{ คน}$$

2. เจ้าของสถานประกอบการสปาในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ได้รับประกาศนียบัตรรับรองจากกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 30 แห่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จะใช้ แบบสอบถาม 2 ชุด

ชุดที่ 1 สอบถามผู้บริโภค (ผู้ใช้บริการสปาตามสถานประกอบการต่างๆ)

ชุดที่ 2 สอบถามผู้ประกอบการ (เจ้าของกิจการสปา)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ผู้วิจัยได้ติดต่อกับเจ้าของสถานประกอบการสปาในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 แห่ง กระจายไปในหลายๆ เขตพื้นที่ โดยจะต้องเป็นกิจการสปา ที่ผู้มาใช้บริการเป็นคนไทย และได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการช่วยแจกแบบสอบถาม ให้กับผู้บริโภคที่มาใช้บริการ โดยเก็บข้อมูลผู้บริโภค 10-12 ชุด ต่อ 1 แห่ง (ใช้เวลาประมาณ 2 สัปดาห์) รวมทั้ง ขอความอนุเคราะห์ให้เจ้าของกิจการช่วยตอบแบบสอบถาม ในส่วนของค่าใช้จ่ายในการประกอบกิจการ โดยประมาณแห่งละ 1 ชุด

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สามารถรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามชุดที่ 1 ได้ 350 ชุด และแบบสอบถามชุดที่ 2 ได้ 30 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม 2 ชุด เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลกำหนดพฤติกรรมการใช้จ่ายในการบริโภค เดย์ สปา ของผู้บริโภค เรียงตามลำดับรวมทั้งศึกษาถึงทัศนคติของผู้บริโภคในการใช้บริการสปา ในด้านต่างๆ ได้แก่ ความพอใจที่ได้รับจากบริการสปาโดยทั่วไป ความพอใจที่ได้รับจากบริการสปาเกี่ยวกับสุขภาพ ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้บริการสปา ทำเลที่ตั้งของสถานประกอบการและการจัดรายการพิเศษเพื่อส่งเสริมการขายแยกตาม เพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา (ใช้แบบสอบถามชุดที่ 1)

2. ศึกษาถึงต้นทุนรวมในการประกอบการ ซึ่งแบ่งต้นทุนออกเป็น ต้นทุนแปรผันต้นทุนคงที่ และต้นทุนค่าเสียโอกาส (ใช้แบบสอบถามชุดที่ 2)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ส่วนที่ศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลกำหนดพฤติกรรมการของผู้บริโภค ในการใช้จ่ายเพื่อบริโภค เดย์ สปา ใช้โมเดลการวิเคราะห์การจำแนกหมู่ (Multiple Classification Analysis : MCA)

การวิเคราะห์การจำแนกหมู่ เป็นวิธีการทางสถิติสำหรับ การศึกษาความสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระหลายตัวกับตัวแปรตาม 1 ตัว โดยอาศัยหลักของ ความสัมพันธ์เชิงบวกแบบเส้นตรง ซึ่งเป็นแบบที่ตัวแปรอิสระหลายตัวไม่มีผลกระทบซึ่งกันและกัน

เหตุที่ใช้การวิเคราะห์การจำแนกหมู่ (MCA) เนื่องจากว่า ลักษณะของข้อมูลที่น่าจะใช้วิเคราะห์ในส่วนของตัวแปรอิสระนั้น มีทั้งตัวแปรที่เป็นเชิงปริมาณและตัวแปรเชิงคุณภาพ ซึ่งจะมีตัวแปรเชิงคุณภาพในจำนวนที่มากกว่า

การแปลผล และการอธิบายผู้วิจัยสนใจ นำผลการศึกษาในส่วนของค่า มาใช้ เนื่องจากว่า ในทางปฏิบัติจริง การอธิบายอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อตัวแปรตามนั้น ตัวแปรอิสระมีมากมายหลายตัวและตัวแปรอิสระแต่ละตัว ก็มีอิทธิพล

กำหนดตัวแปรตามไปพร้อมๆ กัน ไม่สามารถกำหนดให้ตัวแปรอิสระตัวใดตัวหนึ่งอยู่คงที่ได้ ซึ่ง จะใกล้เคียงกับความเป็นจริงของเรื่องที่จะศึกษา

2. ส่วนที่ศึกษาถึงทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อบริการสปา ในด้านต่างๆ คือ ความพอใจที่ได้รับจากบริการสปาโดยทั่วไป ความพอใจที่ได้รับจากบริการสปาเกี่ยวกับสุขภาพ ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้บริการสปา ทำเลที่ตั้งของสถานประกอบการ และการจัดรายการพิเศษเพื่อส่งเสริมการขาย แยกตาม เพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา จะใช้สถิติ t-test, F-test, χ^2 -test, \bar{X} โดยทดสอบค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ส่วนที่ศึกษาด้านทุนในการประกอบกิจการ จะใช้ค่าเฉลี่ยของต้นทุน รวมของผู้ประกอบการ 30 แห่ง ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท

โดยใช้สมการ	ต้นทุนรวม (TC)	=	ต้นทุนคงที่ (TFC)	+	ต้นทุนแปรผัน (TVC)
-------------	-------------------	---	----------------------	---	-----------------------

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาถึงลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีอิทธิพลกำหนดการใช้จ่ายในการบริโภค เดย์ สปา และต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ ของการประกอบการ เดย์ สปา ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 2 ชุด เป็นเครื่องมือในการศึกษา

ในส่วนของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภคนั้น ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ประกอบอาชีพอยู่ในบริษัทเอกชน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-35 ปี และสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี รายละเอียดของผลการศึกษา เป็นดังนี้

1. การศึกษาถึงลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีอิทธิพลกำหนดการใช้จ่ายในการบริโภค เดย์ สปา ของผู้บริโภค โดยแยกศึกษาออกเป็น 2 กรณี คือ 1) กรณีศึกษาถึงพฤติกรรมการใช้จ่ายในการบริโภค เดย์ สปา ของผู้บริโภคโดยรวมในทุกระดับรายได้ และ 2) กรณีศึกษาถึงพฤติกรรมการใช้จ่ายในการบริโภค เดย์ สปา จำแนกตามระดับรายได้ของผู้บริโภค เป็น 3 ระดับ (ระดับต่ำ / ระดับปานกลาง / ระดับสูง) ได้ผลการศึกษา เป็นดังนี้

ผลการศึกษาถึงลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีอิทธิพลกำหนดการใช้จ่ายในการบริโภคเดย์ สปา

ของผู้บริโภค โดยรวมในทุกระดับรายได้ ในการอภิปรายผลจะนำลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีอิทธิพลกำหนดการใช้จ่ายในการบริโภค เดย์ สปา เรียงลำดับจากมากไปน้อย กรณีที่ไม่ได้ควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ มาใช้ในการอธิบาย ดังนี้

ในส่วนผลการศึกษาลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีอิทธิพลกำหนดการใช้จ่ายในการบริโภค เดย์ สปา โดยรวมของผู้บริโภค ทุกระดับรายได้ การอภิปรายผลจะนำส่วนของปัจจัยที่มีอิทธิพลกำหนดการใช้จ่าย เรียงลำดับจากมากไปน้อย กรณีที่ไม่ได้ควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ มาใช้อธิบาย พบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลกำหนดให้ผู้บริโภคมีการใช้จ่ายเพื่อบริโภค เดย์ สปา เรียงลำดับ ใน 6 ปัจจัยแรก คือ ค่าใช้จ่ายในการบริโภคสปา/ครั้ง (P) ซึ่งผู้บริโภคพอใจที่ค่าบริการต่อครั้งอยู่ที่ 951-1,650 บาท ลำดับที่ 2 คือ ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้บริการ สปา ผู้บริโภคพอใจในระดับมาก ลำดับที่ 3 การมีการจัดรายการพิเศษเพื่อส่งเสริมการขาย ผู้บริโภคพอใจที่มีการจัดรายการพิเศษเพื่อส่งเสริมการขาย แบบซื้อบริการเป็นคอร์ส และมีแอมคอร์สเพิ่มเติม (ซื้อ 1 แดม 1) ลำดับที่ 4 อายุของผู้ใช้บริการ โดยภาพรวมแล้ว เมื่อมิได้แบ่งแยกระดับรายได้ ผู้บริโภคมีอายุอยู่ระหว่าง 20-35 ปี เข้ามาใช้บริการสปาโดยเน้นเรื่องความสวยงามเป็นหลัก ไม่ได้ให้ความสำคัญกับสุขภาพมากนัก ลำดับที่ 5 คือ รายได้จากประกอบอาชีพ โดยรวมแล้วผู้บริโภคที่มาใช้บริการ มีรายได้ในระดับสูง คือ มีรายได้ประมาณเดือนละ 70,000 บาทขึ้นไป และลำดับที่ 6 ได้แก่ ทำเลที่ตั้งของสถานประกอบการ นับเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ ในการกำหนดพฤติกรรมการบริโภค สปา โดยผู้บริโภคพอใจที่

สถานประกอบการอยู่ในทำเลที่สะดวกในการเดินทางมากที่สุด (ตาราง 5)

เมื่อพิจารณาถึงลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีอิทธิพลกำหนดการใช้จ่ายในการบริโภค เดย์ สปา แยกตามระดับรายได้ ของผู้บริโภค พบว่า

ในผู้บริโภคที่มีรายได้อยู่ในระดับต่ำ คือ ตั้งแต่ 7,500 - 15,000 บาท นั้น ปัจจัยสำคัญใน 6 อันดับแรก ที่มีอิทธิพลกำหนดการใช้จ่ายในการบริโภค เดย์ สปา ของผู้บริโภค เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ลำดับที่ 1 ค่าใช้จ่ายในการบริโภคสปา/ครั้ง ซึ่งผู้บริโภคที่มีรายได้อยู่ในระดับนี้พอใจที่จะใช้บริการสปา ที่ระดับค่าใช้จ่ายต่อครั้ง 951-1,650 บาท อายุของผู้ใช้บริการ เป็นปัจจัยสำคัญในลำดับที่ 2 โดยผู้บริโภคส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 20-35 ปี ลำดับที่ 3 คือ รายได้อื่นๆ ที่นอกเหนือจากรายได้ประจำ โดยผู้บริโภคที่มีรายได้อยู่ในระดับนี้จะเพิ่มการใช้บริการสปามากขึ้น ถ้าได้รับรายได้พิเศษ อื่นๆ ที่นอกเหนือจากรายได้ประจำ เช่น เงินโบนัส เงินปันผล ลำดับที่ 4 คือ การจัดรายการพิเศษเพื่อส่งเสริมการขาย ซึ่งผู้บริโภคที่มีรายได้ระดับนี้พอใจในระดับมาก ที่สถานประกอบการมีการจัดรายการพิเศษ เพื่อส่งเสริมการขาย ลำดับที่ 5 คือ ประโยชน์ที่ได้รับจากบริการ โดยผู้บริโภคได้รับความพอใจจากประโยชน์ในด้านต่างๆ ของบริการสปา ในระดับมาก และลำดับที่ 6 คือ เพศ ซึ่งผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ตาราง 6)

ในผู้บริโภคที่มีรายได้อยู่ในระดับปานกลาง คือ ตั้งแต่ 15,001-35,000 บาท นั้น ปัจจัยสำคัญใน 6 อันดับแรก ที่มีอิทธิพลกำหนดการใช้จ่ายในการบริโภค เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ

รายได้อื่นๆ ที่นอกเหนือจากรายได้ประจำ ซึ่งผู้บริโภคนั้น รายได้ระดับนี้ ใช้บริการสปาอยู่แล้ว แต่ถ้ามียาได้พิเศษอื่นๆ ที่นอกเหนือจากรายได้ประจำเพิ่มขึ้น ก็จะเพิ่มการใช้บริการสปา มากขึ้น ลำดับที่ 2 คือ ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้บริการสปา ซึ่งผู้บริโภคนั้น รายได้ในระดับนี้พอใจที่ได้รับประโยชน์ในระดับมาก ความพอใจในการใช้บริการสปา ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ผู้บริโภค ๗ รายได้ระดับนี้จะให้ความสำคัญเป็นอันดับ 3 เนื่องจากเห็นว่าได้ผลดี ลำดับที่ 4 อายุของผู้ใช้บริการก็ยังคงเป็นผู้บริโภคที่มีอายุอยู่ระหว่าง 20-35 ปี ลำดับที่ 5 คือ ค่าใช้จ่ายในการใช้บริการ สปา/ครั้ง สำหรับผู้บริโภคที่มีรายได้ในระดับนี้พอใจที่จะใช้จ่ายเพื่อรับบริการสปา ที่ระดับค่าบริการ/ครั้ง 1,651-2,350 บาท และ ลำดับที่ 6 ได้แก่ ทำเลที่ตั้งของสถานประกอบการ โดยผู้บริโภค ๗ รายได้ระดับนี้ ให้ความสำคัญในระดับมาก (ตาราง 7)

ในผู้บริโภคที่มีรายได้อยู่ในระดับสูง คือ ตั้งแต่ 35,001-150,000 บาท นั้น ปัจจัยสำคัญใน 6 อันดับแรก ที่มีอิทธิพลกำหนดการใช้จ่ายในการบริโภคของผู้บริโภคเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ลำดับที่ 1 ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้บริการสปา ซึ่งผู้บริโภค ๗ ระดับรายได้นี้ ให้ความสำคัญในระดับมาก ซึ่งประโยชน์ที่ผู้บริโภคพอใจ โดยรวมก็คือ ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด ร่องลงมาก็คือได้รับความสดชื่นเบิกบาน หลังเข้ารับบริการ ลำดับที่ 2 คือ ความพอใจในการใช้บริการสปาเกี่ยวกับสุขภาพ ซึ่งผู้บริโภคได้รับความพอใจในระดับมากยิ่งมากที่สุด โดยรวมแล้วจะพอใจในเรื่องเกี่ยวกับการที่สถานประกอบการมีการจดทะเบียนและได้รับการรับรองจากกระทรวงสาธารณสุข ลำดับที่ 3 คือ ค่าใช้จ่ายในการบริโภคสปา/ครั้ง โดยผู้บริโภค

พอใจที่จะใช้จ่าย ๗ ระดับ 1,651-2,350 บาท ลำดับที่ 4 คือ การจัดการรายการพิเศษเพื่อส่งเสริมการขาย ผู้บริโภคพอใจในระดับมาก เมื่อสถานประกอบการมีการเพิ่มบริการประเภทนี้ ลำดับที่ 5 คือ ทำเลที่ตั้งของสถานประกอบการ โดยผู้บริโภคพอใจที่สถานประกอบการอยู่ใกล้บ้าน และการเดินทางสะดวก ในระดับปานกลางไปจนถึงระดับมาก ลำดับที่ 6 คือ รายได้อื่นๆ ที่นอกเหนือจากรายได้ประจำ โดยผู้บริโภคพอใจที่จะมาใช้บริการสปาเพิ่มขึ้น เมื่อได้รายได้ในส่วนนี้เพิ่มขึ้น (ตาราง 8)

เมื่อพิจารณาผลการศึกษาลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีอิทธิพล กำหนดการใช้จ่ายในการบริโภค สปาโดยรวมของผู้บริโภค ทั้งแยกตามระดับรายได้ (C1, C2, C3) และไม่แยกตามระดับรายได้ (C) พบว่าปัจจัยที่ผู้บริโภค ให้ความสำคัญในการตัดสินใจใช้จ่ายเพื่อบริโภคสปา ก็คือ ราคาค่าบริการ สปา/ครั้ง และประโยชน์ที่ได้รับจากบริการสปา

เมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้บริโภค แยกตามระดับรายได้ 3 ระดับ คือ ระดับต่ำ ระดับปานกลาง และระดับสูงพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญนั้น ปัจจัยที่เหมือนกันในทุกระดับรายได้ ก็คือ ราคาค่าบริการ สปา/ครั้ง ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้บริการ และรายได้พิเศษอื่นๆ ที่ได้รับนอกเหนือจากรายได้ประจำ โดยผู้ที่มีรายได้ในระดับต่ำ จะให้ความสำคัญกับการที่สถานประกอบการมีการจัดการรายการพิเศษ เพื่อส่งเสริมการขายเพิ่มขึ้น และผู้ที่มีรายได้ในระดับปานกลางจนถึงระดับสูงจะเพิ่มการให้ความสำคัญกับความพอใจที่ได้รับจากบริการสปาที่เกี่ยวกับสุขภาพและทำเลที่ตั้งของสถานประกอบการเพิ่มขึ้น

ตาราง 1 ข้อมูลเกี่ยวกับเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
หญิง	276	78.9
ชาย	74	21.1

ตาราง 2 อาชีพของผู้ใช้บริการ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
1. นักเรียน / นักศึกษา	23	6.6
2. ข้าราชการ	43	12.3
3. พนักงานบริษัทเอกชน	142	40.6
4. พนักงานรัฐวิสาหกิจ	26	7.4
5. อาชีพอิสระ (คารา นางแบบ นักแสดง พิธีกร)	36	16.3
6. เกษียณอายุ	13	3.7
7. เจ้าของกิจการร้านค้า	52	14.9
8. อื่นๆ	15	4.3

ตาราง 3 อายุของผู้ใช้บริการ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
15-35 ปี	246	70.3
36-55 ปี	85	24.3
มากกว่า 55 ปี	19	5.4

ตาราง 4 ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
1. ประถม 1 - ประถม 6	8	2.3
2. มัธยม 1 - มัธยม 6	35	10.0
3. อนุปริญญา	28	8.0
4. ปริญญาตรี	167	47.7
5. ปริญญาโท	97	27.7
6. ปริญญาเอก	15	4.3

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จ่ายในการบริโภค เศรษฐกิจ กับปัจจัยที่กำหนดการใช้จ่ายในการบริโภค (กรณีไม่ควบคุมตัวแปรอิสระ) เรียงลำดับตามความสัมพันธ์กับการใช้จ่ายในการบริโภคจากมากไปน้อย (พิจารณาโดยรวมในทุกระดับรายได้)

ปัจจัยที่กำหนดการใช้จ่ายในการบริโภค เศรษฐกิจ	ไม่ควบคุมตัวแปรอิสระ ค่าเบี่ยงเบน σ^2	ลำดับความสำคัญ
1. ค่าใช้จ่ายในการให้บริการสภา / ครั้ง		
250-950	-740.9376	
951-1,650	254.1707	
1,651-2,350	-566.8023	
2,351-3,000	-1930.2697	1
2. ประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการสภา		
น้อย	-1722.6714	
ปานกลาง	-203.8035	
มาก	396.2323	
มากที่สุด	-770.5881	2
3. การจัดรายการพิเศษเพื่อส่งเสริมการขาย		
น้อย	-562.6714	
ปานกลาง	-309.0507	
มาก	217.4187	
มากที่สุด	-508.1553	3
4. อายุ		
20-35 ปี	173.6091	
36-55 ปี	-307.9653	
มากกว่า 55 ปี	-870.0398	4
5. รายได้จากการทำงาน		
7,000-35,750	2.8729	
35,751-71,500	-311.8606	
71,501-107,250	681.3286	
107,251-150,000	-1777.3286	5

ปัจจัยที่กำหนดการใช้จ่ายในการบริโลก เคย์ สป่า	ไม่ควบคุมตัวแปรอิสระ ค่าเบี่ยงเบน η^2	ลำดับความสำคัญ
6. ท่านที่ตั้งของสถานประกอบการ		
น้อยที่สุด	-175.6126	
น้อย	-349.1420	
ปานกลาง	422.0654	
มาก	167.3286	
มากที่สุด	-240.0075	6
7. เพศ		
หญิง	110.0641	
ชาย	-410.5093	7
8. ความพอใจในการใช้บริการสปาเกี่ยวกับสุขภาพ		
น้อย	81.6764	
ปานกลาง	-50.1362	
มาก	195.0180	
มากที่สุด	-386.8224	8
9. รายได้อื่นๆ		
น้อยที่สุด	-195.8422	
น้อย	-22.6714	
ปานกลาง	3.9605	
มาก	124.9092	
มากที่สุด	-331.3671	9
10. ความพอใจในการใช้บริการสปาโดยทั่วไป		
ปานกลาง	102.6298	
มาก	-64.6257	
มากที่สุด	60.1857	10

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กำลังสอง (R^2)

= 0.523

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R)

= 0.723

ค่าเฉลี่ยรวม (Grand Mean)

= 2222.7

สรุป ลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีอิทธิพลกำหนดการใช้จ่ายในการบริโภค เดย์ สเปา เรียงลำดับจากมากไปน้อย กรณีไม่ได้ควบคุมตัวแปรอิสระอื่นๆ (พิจารณาโดยรวม ไม่แบ่งแยกระดับรายได้)

ลำดับ ความสำคัญ	ปัจจัย	ผลการวิเคราะห์การจำแนกหมู่ เมื่อพิจารณาต้นปัจจัยบนฉากผลหลัก
1	ค่าใช้จ่ายในการบริโภคสเปาครั้ง	• ผู้บริโภคพอใจในระดับมากที่สุด ที่จะ ใช้จ่ายในระหว่าง 951-1,650 บาท
2	ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้บริการ สเปา	• ผู้บริโภคได้รับประโยชน์ในระดับมาก
3	การจัดรายการพิเศษ เพื่อส่งเสริมการขาย	• ผู้บริโภคพอใจในระดับมากที่สุดจาก ประกอบการมีการจัดรายการพิเศษ เพื่อส่งเสริมการขาย
4	อายุของผู้ใช้บริการ	• ผู้บริโภคที่มีอายุอยู่ในช่วง 20-35 ปี มีการใช้จ่ายเพื่อบริโภคสเปามากที่สุด
5	รายได้จากครอบครัวประกอบอาชีพ	• ผู้บริโภคที่มาใช้บริการสเปา ส่วนใหญ่ มีรายได้ระหว่าง 71,501-107,250 บาท
6	ทำเลที่ตั้งของสถานประกอบการ	• ผู้บริโภคที่ใช้บริการสเปา ได้รับความ พอใจในระดับปานกลาง เมื่อทำเลที่ตั้ง ของ สถานประกอบการอยู่ใกล้บ้าน และการเดินทางสะดวก
7	เพศ	• เพศหญิงมีการใช้จ่ายเพื่อบริโภคสเปา มากกว่าเพศชาย
8	ความพอใจในการใช้บริการสเปา เกี่ยวกับสุขภาพ	• ผู้ใช้บริการได้รับความพอใจจากผลดี ต่อสุขภาพในระดับมาก
9	รายได้อื่นๆ ที่นอกเหนือจากรายได้ประจำ	• เมื่อผู้บริโภคมีรายได้พิเศษอื่นๆ ที่นอก เหนือจากรายได้ประจำที่ได้รับ พพอใจ ในระดับมากที่สุดที่เพิ่มการใช้บริการสเปา
10	ความพอใจในการใช้บริการสเปาโดยทั่วไป	• ผู้บริโภคได้รับความพอใจจากบริการ สเปาโดยทั่วไป ในระดับมากที่สุด

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จ่ายในการบริโภคเคย์ สเป่า กับปัจจัยที่กำหนดการใช้จ่ายในการบริโภค (กรณีไม่ควบคุมตัวแปรอิสระ) เรียงลำดับตามความความสัมพันธ์กับการใช้จ่ายในการบริโภค จากมากไปน้อย (รายได้ระดับต่ำตั้งแต่ 7,500 – 15,000 บาท)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลกำหนดการใช้จ่ายในการบริโภค เคย์ สเป่า	ไม่ควบคุมตัวแปรอิสระ ค่าเบี่ยงเบน t'	ลำดับความสำคัญ
1. ค่าใช้จ่ายในการให้บริการสปา / ครั้ง		
250-950	-1169.9543	
951-1,650	165.1098	
1,651-2,350	-588.3032	
2,351-3,000	-1985.8790	1
2. อายุ		
20-35 ปี	307.7771	
36-55 ปี	-561.8591	
มากกว่า 55 ปี	-1750.7877	2
3. รายได้อื่นๆ		
น้อยที่สุด	-1570.7877	
น้อย	79.2123	
ปานกลาง	-138.1757	
มาก	433.7578	
มากที่สุด	-392.2162	3
4. การจัดการการพักผ่อนเพื่อส่งเสริมการขาย		
น้อย	-1320.7877	
ปานกลาง	-223.4013	
มาก	267.7181	
มากที่สุด	-743.5149	4
5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการสปา		
ปานกลาง	-211.6968	
มาก	299.3975	
มากที่สุด	-711.2639	5

ปัจจัยที่มีอิทธิพลกำหนดการใช้จ่ายในการบริโภค ตรี สปา	ไม่ควบคุมตัวแปรอิสระ ค่าเบี่ยงเบน σ^2	ค่าสัมบูรณ์สำคัญ
6. เพศ		
หญิง	150.6954	
ชาย	-635.0734	6
7. ความพอใจในการใช้บริการสปาเกี่ยวกับสุขภาพ		
น้อย	179.2123	
ปานกลาง	-13.4706	
มาก	144.5502	
มากที่สุด	-867.4543	7
8. ทัศนคติตั้งของสถานประกอบการ		
น้อยที่สุด	-320.7877	
น้อย	-535.0734	
ปานกลาง	214.2123	
มาก	126.8314	
มากที่สุด	-140.6264	8
9. ความพอใจในการใช้บริการสปาโดยทั่วไป		
ปานกลาง	234.4755	
มาก	2.9346	
มากที่สุด	-509.6766	9

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กำลังสอง (R^2)	=	0.790
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R)	=	0.889
ค่าเฉลี่ยรวม (Grand Mean)	=	2222.7

สรุป ลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีอิทธิพลกำหนดการใช้จ่ายในการบริโภค เดย์ สปา เรียงลำดับจากมากไปน้อย กรณีไม่ได้ควบคุมตัวแปรอิสระอื่นๆ (ผู้บริโภคมีรายได้ต่อเดือนในระดับต่ำ ตั้งแต่ 7,500-15,000 บาท)

ลำดับความสำคัญ	ปัจจัย	ผลการวิเคราะห์การจำแนกกลุ่มเมื่อพิจารณาค่าเบี่ยงเบนจากผลหาค่า
1	ค่าใช้จ่ายในการบริโภคสปานครั้ง	• ผู้บริโภคพอใจ ที่จะใช้จ่าย เพื่อบริโภคสปานครั้งที่ระดับ 951-1,650 บาท
2	อายุของผู้ใช้บริการ	• ผู้ใช้จ่ายเพื่อบริโภคสปานส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 20-35 ปี
3	รายได้อื่นๆ ที่นอกเหนือจากรายได้ประจำ	• เมื่อผู้บริโภคได้รับรายได้อื่นๆ ที่นอกเหนือจากรายได้ประจำพอใจในระดับมากที่จะเพิ่มการใช้บริการสปา
4	การจัดรายการพิเศษเพื่อส่งเสริมการขาย	• ผู้บริโภคพอใจในระดับมากที่สุดอนประกอบกรณีการจัดรายการพิเศษ เพื่อส่งเสริมการขาย
5	ประโยชน์ที่ได้รับจากรีการ	• ผู้บริโภคพอใจในระดับมากที่สุดที่ได้รับประโยชน์จากรีการสปา
6	เพศ	• เพศหญิงใช้บริการสปานมากกว่าเพศชาย
7	ความพอใจในการใช้บริการสปานเกี่ยวกับสุขภาพ	• ผู้บริโภคได้รับความพอใจในการใช้บริการ สปาเกี่ยวกับสุขภาพ ในระดับน้อย
8	ทำเลที่ตั้งของสถานประกอบการ	• ผู้บริโภคได้รับความพอใจในระดับปานกลาง เมื่อทำเลที่ตั้งของสถานประกอบการอยู่ใกล้บ้าน และการเดินทางสะดวก
9	ความพอใจในการใช้บริการสปาโดยทั่วไป	• ผู้บริโภคส่วนใหญ่ได้รับความพอใจ ในระดับปานกลาง

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จ่ายในการบริโภคเคย์ สปา กับปัจจัยที่กำหนดการใช้จ่ายในการบริโภค (กรณีไม่ควบคุมตัวแปรอิสระ) เรียงลำดับตามความสัมพันธ์กับการใช้จ่ายในการบริโภค จากมากไปน้อย (รายได้ระดับปานกลาง ตั้งแต่ 15,001-35,000บาท)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลกำหนดการใช้จ่ายในการบริโภค เคย์ สปา	ไม่ควบคุมตัวแปรอิสระ ค่าเบี่ยงเบน η^2	ลำดับความสำคัญ
1. รายได้อื่นๆ		
น้อยที่สุด	124.1176	
น้อย	310.7843	
ปานกลาง	662.5085	
มาก	-561.0106	
มากที่สุด	-255.8824	1
2. ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้บริการสปา		
ปานกลาง	-136.5841	
มาก	341.5535	
มากที่สุด	-1047.5490	2
3. ความพอใจในการใช้บริการสปาเกี่ยวกับสุขภาพ		
น้อย	-89.2157	
ปานกลาง	438.0570	
มาก	-189.2157	
มากที่สุด	-652.3736	3
4. อายุ		
20-35 ปี	225.0700	
36-55 ปี	-617.7871	
มากกว่า 55 ปี	-1089.2157	4
5. ค่าใช้จ่ายในการบริโภคสปา / ครั้ง		
250-950	-554.8407	
951-1,650	228.2446	
1,651-2,350	482.2129	5

ปัจจัยที่มีอิทธิพลกำหนดการใช้ยาในทางวิโมกข์ ๗ ปี	ไม่ควบคุมตัวแปรอิสระ ค่าเบี่ยงเบน η^2	ลำดับความสำคัญ
6. ท้องที่พึ่งของสถานประกอบการ		
น้อยที่สุด	-3268	
น้อย	-112.2926	
ปานกลาง	410.7843	
มาก	130.7843	
มากที่สุด	-264.2157	6
7. การจัดตารางการพิเศษเพื่อส่งเสริมการขาย		
น้อย	10.7843	
ปานกลาง	-314.2157	
มาก	110.7843	
มากที่สุด	310.7843	7
8. ความพอใจในทางใช้บริการสไปโดยทั่วไป		
ปานกลาง	166.3399	
มาก	-128.8709	
มากที่สุด	172.3228	8
9. เพศ		
หญิง	51.7482	
ชาย	-226.0578	9

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กำลังสอง (R^2)	=	0.920
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R)	=	0.959
ค่าเฉลี่ยรวม (Grand Mean)	=	2222.7

สรุป ลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีอิทธิพลกำหนดการใช้จ่ายในการบริโภครีเทลล์ สเปา เรียงลำดับจากมากไปน้อย กรณีไม่ได้ควบคุมตัวแปรอิสระอื่นๆ (ผู้บริโภครีเทลล์มีรายได้ในระดับปานกลาง ตั้งแต่ 15,001-35,000 บาท)

ลำดับ ความสำคัญ	ปัจจัย	ผลการวิเคราะห์การถ่วงน้ำหนัก เมื่อพิจารณาแก่นี่เชิงเบนจากผลหลัก
1	รายได้อื่นๆ ที่นอกเหนือจากรายได้ประจำ	• เมื่อผู้บริโภครีเทลล์มีรายได้อื่นๆ ที่นอกเหนือจากรายได้ประจำเพิ่มขึ้น พอใจในระดับปานกลางที่จะบริโภครีเทลล์ สเปาเพิ่มขึ้น
2	ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้บริการ สเปา	• ผู้บริโภครีเทลล์พอใจในระดับมาก เนื่องจากได้รับประโยชน์จากการบริการ สเปา
3	ความพอใจในการใช้บริการ สเปาเกี่ยวกับสุขภาพ	• ผู้บริโภครีเทลล์พอใจในระดับปานกลางเกี่ยวกับผลดีต่อสุขภาพ
4	อายุของผู้ใช้บริการ	• ผู้บริโภครีเทลล์ที่มาใช้บริการส่วนใหญ่ อยู่ในช่วงอายุ 20-35 ปี
5	ค่าใช้จ่ายในการบริโภครีเทลล์ สเปา	• ค่าใช้จ่ายในการใช้บริการ/ครั้ง ผู้บริโภครีเทลล์พอใจที่จะจ่าย 1,651-2,350 บาท
6	ทำเลที่ตั้งของสถานประกอบการ	• ผู้บริโภครีเทลล์พอใจในระดับปานกลาง เมื่อสถานประกอบการมีทำเลที่ตั้งที่อยู๋ใกล้บ้านและการเดินทางสะดวก
7	การจัดการพิเศษเพื่อส่งเสริมการขาย	• ผู้บริโภครีเทลล์ส่วนใหญ่ พอใจในระดับมากที่สุดที่สถานประกอบการมีการจัดการพิเศษเพื่อส่งเสริมการขาย
8	ความพอใจในการใช้บริการ สเปาโดยทั่วไป	• ผู้บริโภครีเทลล์พอใจจากการใช้บริการ โดยทั่วไปในระดับมาก
9	เพศ	• ผู้บริโภครีเทลล์ที่มาใช้บริการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จ่ายในการบริโภคเคส สปา กับปัจจัยที่กำหนดการใช้จ่ายในการบริโภค (กรณีไม่ควบคุมตัวแปรอิสระ) เรียงลำดับตามความสัมพันธ์กับการใช้จ่ายในการบริโภค จากมากไปน้อย (ณ รายได้ของผู้บริโภคระดับสูง ตั้งแต่ 35,001-150,000 บาท)

ปัจจัยที่กำหนดการใช้จ่าย ในการบริโภค เคส สปา	ไม่ควบคุม ตัวแปรอิสระ ค่าเบี่ยงเบน (t')	ลำดับ ความสำคัญ
1. ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้บริการสปา		
น้อย	-1715.6863	
ปานกลาง	-257.3529	
มาก	582.4619	
มากที่สุด	-655.6863	1
2. ความพอใจในการใช้บริการสปาเกี่ยวกับคุณภาพ		
น้อย	-715.6863	
ปานกลาง	-413.9319	
มาก	788.4804	
มากที่สุด	321.1558	2
3. ค่าใช้จ่ายในการบริโภคสปาครั้ง		
250-950	-489.6863	
951-1,650	451.6607	
1,651-2,350	784.3137	
2,351-3,000	584.3137	3
4. การจัดรายการพิเศษส่งเสริมการขาย		
ปานกลาง	-582.3529	
มาก	251.4370	
มากที่สุด	-687.1148	4
5. ทบอที่พึ่งของสถานประกอบการ		
น้อย	-358.5434	
ปานกลาง	798.5994	
มาก	279.7683	
มากที่สุด	-251.2795	5

ปัจจัยที่กระทบการใช้จ่าย ในการบริหารโดย บริษัท	ไม่ควบคุม ตัวแปรอิสระ ค่าเบี่ยงเบน (ล้านบาท)	ลำดับ ความสำคัญ
6. รายได้อื่นๆ		
น้อยที่สุด	54,3137	
น้อย	-715,6863	
ปานกลาง	-244,8529	
มาก	450,9804	6
7. อายุ		
20-35 ปี	-127,1617	
36-55 ปี	78,7582	
มากกว่า 55 ปี	984,3137	7
8. ความพอใจในการให้บริการสภาพโดยทั่วไป		
ปานกลาง	-167,5381	
มาก	-127,9312	
มากที่สุด	415,0830	8
9. เพศ		
หญิง	110,9804	
ชาย	-308,2789	9

สรุป ลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีอิทธิพลกำหนดการใช้จ่ายในการบริโภค เดย์ สเปา เรียงลำดับจากมากไปน้อย กรณีไม่ได้ควบคุมตัวแปรอิสระอื่นๆ ผู้บริโภคมีรายได้ ในระดับสูง ตั้งแต่ 35,001-150,000 บาท

ลำดับ ความสำคัญ	ปัจจัย	ผลการวิเคราะห์การจำแนกหมู่ เมื่อพิจารณาเท่าเทียมบนจอผลหลัก
1	ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้บริการสปา	• ผู้บริโภคส่วนใหญ่ได้รับความพอใจ ในระดับที่มาก
2	ความพอใจในการใช้บริการสปาเกี่ยวกับ สุขภาพ	• ผู้บริโภคได้รับความพอใจจากบริการที่เป็น ผลดีต่อสุขภาพ ในระดับมาก ถึงมากที่สุด
3	ค่าใช้จ่ายในการบริโภคสปาครั้ง	• ผู้บริโภคพอใจที่จะจ่ายเพื่อรับบริการ สปา/ ครั้ง 1,651-2,350 บาท
4	การจัดรายการพิเศษเพื่อส่งเสริมการขาย	• ผู้บริโภคพอใจในระดับมากที่สุดอัน ประกอบกับการมีการจัดรายการพิเศษเพื่อส่งเสริมการขาย
5	ทำเลที่ตั้งของสถานประกอบการ	• ผู้บริโภคพอใจในระดับปานกลาง ถึงระดับ มาก จากการใช้บริการสปาในสถาน ประกอบการที่อยู่ใกล้บ้าน และการเดินทาง สะดวก
6	รายได้อื่นๆ	• เมื่อผู้บริโภคได้รับรายได้พิเศษอื่นๆ พอดี ในระดับมาก ที่จะมาใช้บริการ สปาเพิ่มขึ้น
7	อายุของผู้ใช้บริการ	• ผู้บริโภคที่มาใช้บริการส่วนใหญ่ มีอายุที่มากกว่า 55 ปี
8	ความพอใจในการใช้บริการสปาโดยทั่วไป	• ผู้บริโภคที่ใช้จ่ายเพื่อบริโภคสปาได้รับความ พอใจในระดับมากที่สุด จากบริการสปาโดย ทั่วไป
9	เพศ	• ผู้ใช้บริการสปาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง

2. ผลการศึกษาต้นทุนในการประกอบกิจการของสถานประกอบการสปา

จากการสำรวจความคิดเห็นของเจ้าของสถานประกอบการจำนวน 30 แห่ง พบว่าผู้ประกอบการ ร้อยละ 60 ประกอบกิจการมาประมาณ 1-3 ปี และส่วนใหญ่กู้เงินจากสถาบันการเงินต่างๆ

ในการศึกษาจะแบ่งต้นทุนออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. ต้นทุนคงที่ทั้งหมด ประกอบด้วย ค่าเช่าที่ดินที่เป็นทำเลที่ตั้งของสถานประกอบการ ค่าใช้จ่ายในการตกแต่งสถานที่ ห้องอบไอน้ำ อุปกรณ์เครื่องเสียง โทรทัศน์ อ่างน้ำวน ค่าจ้างพนักงานประจำ ต่อเดือน ดอกเบี้ยเงินกู้ต่อเดือน ค่าซื้อแฟรนไชส์ และค่าใช้จ่ายในการส่งพนักงานเข้าอบรม

2. ต้นทุนแปรผันทั้งหมด ประกอบด้วย ค่าสมุนไพรมะพร้าว และผลิตภัณฑ์อื่นๆ ต่อเดือน ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์ ค่าจ้างพนักงานนวดที่ได้รับค่าจ้างแรงงานตามความมากน้อยของผู้เข้ารับบริการ

3. ต้นทุนค่าเสียโอกาส ประกอบด้วย ดอกเบี้ยเงินฝากโดยเฉลี่ยที่ได้รับจากธนาคารพาณิชย์เมื่อเจ้าของสถานประกอบการนำเงินที่ใช้ลงทุนในธุรกิจสปา ไปฝากธนาคาร คิดอัตราดอกเบี้ยที่ 5% และรายได้ของตัวผู้ประกอบการโดยเฉลี่ยที่ได้รับจากสถานประกอบการอื่นๆ เมื่อไม่ได้ทำธุรกิจสปาของตนเอง

การคิดค่าเสียโอกาสที่จะนำมาคำนวณในส่วนของต้นทุนนั้น ในที่นี้จะคิดเฉพาะค่าเสียโอกาสในส่วนที่เจ้าของกิจการได้นำเอาทรัพย์สินส่วนตัวมาลงทุนในที่นี้ ได้แก่ เงินทุนที่เป็นของตนเอง และค่าแรงงานของตนเอง เท่านั้น ส่วนปัจจัยการผลิตชนิดอื่น เช่น ที่ดิน ส่วนใหญ่ผู้ประกอบการจะเช่าสถานที่ในโรงแรมหรือห้างสรรพสินค้า ซึ่งในส่วนนี้จะไม่นับรวมเป็นทรัพย์สินในส่วนของเจ้าของและไม่นำมาคิดค่าเสียโอกาส

ผลการศึกษาในเรื่องของต้นทุน เป็นดังนี้

1. ต้นทุนคงที่ทั้งหมด (TFC) คือ	2,106,284 บาท
(คิดจาก ต้นทุนคงที่รวมของสถานประกอบการ 30 แห่ง พหารด้วย 30 จึงได้ค่าของต้นทุนคงที่โดยเฉลี่ยของสถานประกอบการ 1 แห่ง)	
2. ต้นทุนแปรผันทั้งหมด (TVC) ต่อปี คือ	184,589 บาท
(คิดจาก ต้นทุนแปรผันรวมของสถานประกอบการ 30 แห่ง พหารด้วย 30 จึงได้ค่าของต้นทุนแปรผันเฉลี่ยของสถานประกอบการ 1 แห่ง)	
ต้นทุนแปรผันเฉลี่ยต่อเดือน คือ	15,382 บาท

3. ต้นทุนค่าเสียโอกาส

1. ดอกเบี้ยที่ควรได้รับจากธนาคาร เดือนละ 12,500 บาท
(โดยคิดจาก การใช้เงินทุนเริ่มแรกของตนเองประมาณ 3,000,000 บาท มาใช้ในการทำธุรกิจสปา คิดอัตราดอกเบี้ย 5% ต่อปี)
2. ค่าแรงของตัวเจ้าของกิจการ เดือนละ 25,000 บาท
(โดยคิดจากเมื่อเจ้าของกิจการไม่ทำธุรกิจของตนเอง แต่ไปประกอบอาชีพในสถานประกอบการอื่นจะได้ ค่าจ้างแรงงานประมาณเดือนละ 25,000 บาท)

รวมต้นทุนทั้งหมดของการประกอบกิจการสปา

1. ผู้ประกอบการจะต้องมีเงินทุนเริ่มแรก (ส่วนของต้นทุนคงที่) เฉลี่ยแล้วประมาณ 2,000,000 บาท
(เพื่อซื้อแฟรนไชส์, ตกแต่งสถานที่, ห้องอบไอน้ำ, ส่วนครัว อุปกรณ์เครื่องเสียง ค่าจ้างพนักงานประจำ, ดอกเบี้ยเงินกู้ ค่าส่งพนักงานอบรม และอื่นๆ)
2. ต้นทุนแปรผันทั้งหมดและต้นทุนค่าเสียโอกาส $15,382 + 12,500 + 25,000$
เฉลี่ยเดือนละ 52,882 บาท

หรือถ้าคิดเป็นค่าใช้จ่ายทั้งหมด โดยรวม ส่วนของต้นทุนคงที่เริ่มแรก ต้นทุนแปรผันทั้งหมด และต้นทุนค่าเสียโอกาสทั้งปี ก็จะมีค่าใช้จ่าย ประมาณ 2.2 ล้านบาท

ในส่วนของผลการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ ทั่วไป ได้ข้อสรุป คือ

1. ข้อมูลเฉลี่ย ของผู้บริโภค ในเรื่อง ความพอใจที่ได้รับจากบริการสปาโดยทั่วไป / ความพอใจที่ได้รับจากบริการ สปาเกี่ยวกับสุขภาพ ประโยชน์ที่ได้รับจากบริการสปา ทำเลที่ตั้งของสถานประกอบการ และการจัดรายการพิเศษเพื่อส่งเสริมการขาย ได้ข้อสรุปดังนี้

1.1 ในเรื่องของความพอใจที่ได้รับจากการใช้บริการสปาโดยทั่วไปนั้น ผู้บริโภคพอใจที่พนักงานมีความชำนาญในการนวดมากที่สุด รองลงมา คือ การต้อนรับของพนักงาน และการที่สถานประกอบการมีผู้ดำเนินการสปาที่เชื่อถือได้คอยดูแล

1.2 ในเรื่องของความพอใจที่ผู้บริโภคได้รับจากการใช้บริการสปาเกี่ยวกับสุขภาพนั้น ผู้บริโภคพอใจที่สถานประกอบการมีพนักงานที่มีความชำนาญมากที่สุด รองลงมา คือ สถานประกอบการมีการจัดระเบียบ และได้รับการรับรองจากกระทรวงสาธารณสุข

1.3 ในเรื่องของประโยชน์ที่ได้รับจากบริการสปา ผู้บริโภคพอใจที่ได้รับประโยชน์ในด้านการผ่อนคลายความตึงเครียดมากที่สุด รองลงมา คือได้รับความสดชื่นเบิกบานหลังเข้ารับบริการ และเป็นผลดีต่อสุขภาพ

1.4 ในเรื่องทำเลที่ตั้งของสถานประกอบการนั้น ผู้บริโภคพอใจที่ทำเลที่ตั้งของสถานประกอบการอยู่ในทำเลที่สะดวกในการเดินทางมากที่สุด

1.5 ในเรื่องการจัดรายการพิเศษเพื่อส่งเสริมการขายนี้ ผู้บริโภคพอใจที่สถานประกอบการมีการจัดรายการพิเศษ แบบ ซื้อคอร์ส 1 แดม 1 มากที่สุด รองลงมาคือ การลดราคา 10-30% ในบางช่วงเวลา

2. ข้อมูลเกี่ยวกับ ความพอใจที่ได้รับบริการสปาโดยทั่วไป / ความพอใจที่ได้รับจากบริการสปาที่เกี่ยวกับสุขภาพ / ประโยชน์ที่ได้รับจากบริการสปา / ทำเลที่ตั้งของสถานประกอบการและการจัดการรายการพิเศษเพื่อส่งเสริมการขาย จำแนกตาม เพศ อายุ และอาชีพ ได้ข้อสรุป คือ

2.1 ความสัมพันธ์ในเรื่องเพศ กับความพอใจที่ได้รับจากบริการสปาโดยทั่วไป / ความพอใจเกี่ยวกับสุขภาพ / ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้บริการสปา / ทำเลที่ตั้งของสถานประกอบการและการจัดการรายการพิเศษมาเพื่อส่งเสริมการขาย ผลการศึกษาเป็นดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ กับความพอใจที่ได้รับจากการบริการสปาโดยทั่วไปนั้น พบว่าเพศหญิงจะให้ความพอใจเมื่อได้รับบริการต่างๆ เหล่านี้มากกว่าเพศชาย ส่วนในเรื่องของกลิ่นสมุนไพรและความชำนาญของพนักงานในการนวด

นั้น เพศหญิงและเพศชาย ให้ความพอใจที่ไม่แตกต่างกัน

2. ความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ กับความพอใจในการใช้บริการสปาเกี่ยวกับสุขภาพนั้น เพศหญิง จะให้ความพอใจในเรื่องเหล่านี้มากกว่าเพศชาย

3. ความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ กับประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้บริการสปานั้น เพศหญิง จะพอใจที่ได้รับประโยชน์ในเรื่อง จินตนาการถึงสิ่งที่มีความสุข บรรยากาศเงียบสงบ ความสดชื่นเบิกบาน สุขภาพและความสวยงาม มากกว่าเพศชาย ในเรื่องของ การผ่อนคลายความตึงเครียด การเติมพลังชีวิตจากธรรมชาติด้วยการนวด เสี่ยงดนตรี และสมุนไพร ระหว่างเพศหญิง และ เพศชาย ให้ความพอใจไม่แตกต่างกัน

4. ความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ กับทำเลที่ตั้งของสถานประกอบการ ในเรื่องของความสะดวกในการเดินทางนั้น เพศหญิง จะให้ความพอใจมากกว่าเพศชาย

5. ความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ กับการจัดรายการพิเศษเพื่อส่งเสริมการขาย เพศหญิง จะพอใจเมื่อสถานประกอบการ มีการจัดรายการพิเศษเพื่อส่งเสริมการขายในเรื่อง การซื้อคอร์ส 1 แดม 1 และ การสะสมแต้มเพื่อรับบริการฟรี มากกว่า เพศชาย

2.2 ความสัมพันธ์ในเรื่องอายุ กับความพอใจที่ได้รับจากบริการสปาโดยทั่วไป ความพอใจที่ได้รับจากการใช้บริการสปาเกี่ยวกับสุขภาพ / ประโยชน์ที่ได้รับจากบริการสปา / ทำเลที่ตั้งของสถานประกอบการ และการจัดการรายการพิเศษเพื่อส่งเสริมการขาย ผลการศึกษาเป็นดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่าง อายุ กับ ความพอใจที่ได้รับจากการบริการสปาโดยทั่วไป พบว่าผู้บริโภครที่มีอายุ 38-55 ปี ให้ความพอใจในเรื่องของความสวยงามของสถานที่ / กลิ่นสมุนไพร / ความน่าเชื่อถือของผู้ประกอบการ มากที่สุด ส่วนในเรื่องของการต้อนรับของพนักงาน เสียงดนตรี ความสวยงามและผ่อนคลาย ความชำนาญในการนวด และการออกกำลังกายด้วยวิธีอื่นนั้น ในผู้บริโภครทุกช่วงอายุ ให้ความพอใจที่ไม่แตกต่างกัน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างอายุ กับ ความพอใจในการใช้บริการสปาที่เกี่ยวกับสุขภาพ ในเรื่องของการที่มีผู้เชี่ยวชาญคอยดูแล / การมีแพทย์แนะนำ / การจดทะเบียนของสถานประกอบการ / พนักงานมีความชำนาญ / ผู้ประกอบการมีความรู้ในเรื่องอาหาร และสมุนไพร และการจัดอบรมให้พนักงานอย่างสม่ำเสมอ นั้น ในผู้บริโภครที่มีอายุมากกว่า 55 ปี จะพอใจในเรื่องเหล่านี้มากที่สุด

3. ความสัมพันธ์ระหว่างอายุ กับ ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้บริการสปานั้น ในผู้บริโภครที่มีอายุมากกว่า 55 ปี จะให้ความพอใจในเรื่องของประโยชน์จากสปาที่ช่วยให้ผ่อนคลาย ความตึงเครียด การจินตนาการถึงความสุข ความสงบ การเติมพลังชีวิตจากธรรมชาติ และการมีประโยชน์ต่อสุขภาพมากที่สุด ส่วนเรื่องของความสดชื่นเบิกบานหลังรับบริการ / การได้รับความสวยงามและผ่อนคลาย ในผู้บริโภครทุกช่วงอายุ มีความพอใจที่ไม่แตกต่างกัน

4. ความสัมพันธ์ระหว่างอายุ กับ ทำเลที่ตั้งของสถานประกอบการนั้น พบว่า ผู้บริโภครที่มีอายุมากกว่า 55 ปี พยายามที่จะใช้บริการจากสถานประกอบการสปาที่อยู่ใกล้บ้าน และสะดวกในการเดินทางมากที่สุด

5. ความสัมพันธ์ระหว่างอายุ กับ การจัดรายการพิเศษเพื่อส่งเสริมการขายนั้นในเรื่องของการซื้อคอร์ส 1 แคม 1 / การลดราคา 10-30% / และการสะสมแต้มเพื่อขอรับบริการฟรีนั้น ในผู้บริโภครทุกช่วงอายุจะได้รับความพอใจที่ไม่แตกต่างกัน

2.3 ความสัมพันธ์ในเรื่องอาชีพ กับ ความพอใจที่ได้รับจากการบริการสปาโดยทั่วไป ความพอใจที่ได้รับจากการใช้บริการสปาเกี่ยวกับสุขภาพ / ประโยชน์ที่ได้รับจากการบริการสปา / ทำเลที่ตั้งของสถานประกอบการ และการจัดรายการพิเศษเพื่อส่งเสริมการขาย ผลการศึกษาเป็นดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่าง อาชีพ กับ ความพอใจที่ได้รับจากการบริการสปาโดยทั่วไป พบว่าผู้บริโภครที่เกษียณอายุ จะมีความพอใจ เมื่อสถานประกอบการมีสถานที่สวยงาม เสียงดนตรีไพเราะ และได้รับความสวยงาม และผ่อนคลายมากที่สุด ส่วนผู้บริโภครที่เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ จะให้ความพอใจในเรื่องของ การต้อนรับของพนักงาน และความน่าเชื่อถือของผู้ประกอบการมากที่สุด ในผู้บริโภครที่เป็นข้าราชการ จะให้ความพอใจกับเรื่องความชำนาญในการนวดของพนักงาน และผู้ประกอบอาชีพอิสระจะพอใจในเรื่องกลิ่นของสมุนไพร

2. ความสัมพันธ์ระหว่าง อาชีพ กับ ความพอใจในการใช้บริการสปาเกี่ยวกับสุขภาพ พบว่า ผู้ที่เกษียณอายุจากการทำงาน จะพอใจเมื่อสถานประกอบการมีบริการเหล่านี้มากที่สุด

3. ความสัมพันธ์ระหว่าง อาชีพ กับ ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้บริการสปา พบว่า ในเรื่องของการผ่อนคลายความตึงเครียด จินตนาการ การเติมพลังชีวิตจากธรรมชาติ ความสดชื่น เบิกบาน

สุขภาพ และความงามนั้น ผู้บริโภคที่อยู่ในวัยเกษียณ จะให้ความพอใจในเรื่องเหล่านี้มากที่สุด

4. ความสัมพันธ์ระหว่าง อาชีพ กับ ทำเลที่ตั้ง ของสถานประกอบการ ในเรื่องความสะดวกสบายในการเดินทาง และการที่สถานประกอบการอยู่ใกล้บ้าน ผู้บริโภคที่ประกอบอาชีพข้าราชการ จะให้ความพอใจในเรื่องเหล่านี้มากที่สุด

5. ความสัมพันธ์ระหว่าง อาชีพ กับ การจัดการการเพื่อส่งเสริมการขายนั้น พนักงานบริษัทเอกชน จะพอใจเมื่อสถานประกอบการมีการจัดการรายการพิเศษแบบซื้อ คอर्स 1 แอม 1 มากที่สุด ส่วนผู้ที่เกษียณ จะพอใจในเรื่องการลดราคา 10-30 % มากที่สุด

2.4 ความสัมพันธ์เกี่ยวกับ ความพอใจที่ได้รับจากการใช้บริการสปาโดยทั่วไป ความพอใจที่ได้รับจากบริการสปาเกี่ยวข้องกับสุขภาพ ประโยชน์ที่ได้รับจากบริการสปา ทำเลที่ตั้งของสถานประกอบการ และการจัดการรายการพิเศษเพื่อส่งเสริมการขาย จำแนกตาม เพศ อายุ และอาชีพ ผลการศึกษา เป็นดังนี้

1. เพศหญิง อายุ 20-35 ปี ประกอบอาชีพอิสระ จะพอใจเมื่อได้รับความพอใจจากการบริการสปาโดยทั่วไป ได้ประโยชน์ในการดูแลสุขภาพ และชอบที่จะให้สถานประกอบการมีการจัดการรายการพิเศษเพื่อส่งเสริมการขาย ส่วนผู้ที่อายุอยู่ใน

ช่วง 36-55 ปี ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จะพอใจที่ได้รับความพอใจจากบริการสปาโดยทั่วไป และบริการเกี่ยวกับสุขภาพมากที่สุด ส่วนผู้บริโภคที่อยู่ในวัยเกษียณ จะพอใจที่ได้รับประโยชน์จากบริการสปาในทุกๆ ด้าน

2. เพศชาย อายุ 20-35 ปี ประกอบอาชีพรัฐวิสาหกิจ พอใจเมื่อได้รับความพอใจจากบริการสปาโดยทั่วไป ได้ประโยชน์ในด้านต่างๆ รวมทั้งได้ดูแลสุขภาพ ส่วนผู้ที่มีอายุ 36-55 ปี เป็นเจ้าของกิจการส่วนตัว จะพอใจเกี่ยวกับบริการสปาโดยทั่วไปและได้ดูแลสุขภาพ ส่วนผู้บริโภคที่อยู่ในวัยเกษียณ จะพอใจจากบริการสปาในทุกๆ ด้าน เช่นเดียวกับเพศหญิง

ซึ่งผลการศึกษาจะมีบางส่วนที่สอดคล้องกับผลการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหิดล นั่นคือ จำนวนธุรกิจสปาที่มีมาตรฐาน (ได้รับการรับรองมาตรฐานจากกระทรวงสาธารณสุข) มีจำนวนไม่มาก จึงทำให้ราคาของการเข้ามาใช้บริการค่อนข้างสูง แต่ผู้บริโภคก็ยินดีจ่ายเมื่อเทียบกับประโยชน์ที่ได้รับในการแข่งขันระยะยาว ร้านสปาต้องมีจุดเด่นของตนเอง เพื่อสร้างเป็นจุดขายให้กับลูกค้าอย่างหลากหลายตามเพศ วัน และอาชีพ รวมทั้งสร้างภาพพจน์ และเพิ่มคุณค่าให้กับธุรกิจประเภทนี้ได้อย่างยาวนาน

ตาราง 9 ความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ อายุ อาชีพ กับความพอใจที่ได้รับจากบริการสภาโดยทั่วไป

ความพอใจ	เพศ	อายุ	อาชีพ	N	\bar{X}	Sd.	F	Sig.
ความพอใจที่ได้รับ จากบริการสภา โดยทั่วไป	หญิง	1	1	23	3.989	.536	7.322	0.000
			2	13	3.731	0.694		
			3	123	4.057	.598		
			4	11	4.261	.1306		
			5	16	4.508	.2014		
			7	12	3.771	.6003		
			8	13	3.337	.005		
			ชาย	1	2	10		
	3	5			3.225	.2054		
	4	3			4.500	.0000		
	5	7			4.304	.3943		
	7	8			3.250	.1890		
	8	2			3.375	.0000		
	หญิง	2	2	20	4.350	.2478		
			3	12	4.615	.5777		
			4	12	4.146	.6437		
			5	2	4.250	.0000		
			7	12	4.000	.2611		
	ชาย	2	3	1	3.375	0.365		
			5	12	3.2083	.8616		
			7	14	3.964	.2423		
	หญิง	3	5	1	4.125	0.010		
			6	6	4.125	0.000		
	ชาย	3	6	6	4.1667	0.9037		
7			6	3.3750	0.2739			

ตาราง 10 ความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ อายุ อาชีพ กับประโยชน์ที่ได้รับจากบริการสภา

ความพอใจ	เพศ	อายุ	อาชีพ	N	\bar{X}	Sd.	F	Sig
ประโยชน์ที่ได้รับ จากบริการสภา	หญิง	1	1	23	3.6014	0.405	8.090	0.000
			2	13	3.667	0.2120		
			3	123	3.8753	0.5447		
			4	11	3.6818	0.1741		
			5	16	4.6979	0.3116		
			7	12	3.7500	0.2190		
			8	13	3.7179	0.0060		
			ชาย	1	2	10		
	3	5			3.5657	.3651		
	4	3			4.0000	.0000		
	5	7			3.9524	.2089		
	7	8			3.5000	.5345		
	8	2			3.8333	.0000		
	หญิง	2	2	20	4.1667	.6818		
			3	12	4.3750	.2854		
			4	12	3.7917	.5691		
			5	2	3.9167	.3536		
			7	12	4.0000	.0000		
	ชาย	2	3	1	3.8333	.2105		
			5	12	3.2222	.8206		
			7	14	3.6786	.3029		

ตาราง 11 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ อาชีพ กับความพอใจที่ได้รับจากบริการสปาเกี่ยวกับสุขภาพ

ความพอใจ	เพศ	อายุ	อาชีพ	N	\bar{X}	Sd.	F	Sig
ความพอใจที่ได้รับจาก บริการสปาเกี่ยวกับสุขภาพ	หญิง	1	1	23	3.5580	.3163	8.132	0.000
			2	13	3.8846	.1252		
			3	123	3.6043	.7304		
			4	11	3.7879	.5222		
			5	16	4.5000	.2854		
			7	12	3.2500	.5663		
			8	13	3.3462	.2402		
			ชาย	1	2	10		
	3	5			3.5000	.0000		
	4	3			3.8333	.0000		
	5	7			3.7619	.4797		
	7	8			3.0417	.1477		
	8	2			3.5000	.0000		
	หญิง	2	2	20	4.2417	.6567		
			3	12	4.4167	.3794		
			4	12	4.1250	.5380		
			5	2	3.5000	.4714		
			7	12	3.8333	.3482		
	ชาย	2	3	1	2.8333	.4321		
			5	12	2.7778	.6565		
			7	14	3.4167	.4564		
	หญิง	3	5	1	4.6667	0.9750		
			6	6	4.6667	1.3580		
	ชาย	3	6	6	4.2778	1.1189		
7			6	3.9167	.2739			

ตาราง 12 ความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ อายุ อาชีพ กับค่าเฉลี่ยตั้งของสถานประกอบการ

ความพอใจ	เพศ	อายุ	อาชีพ	N	\bar{X}	Sd.	F	Sig
ค่าเฉลี่ยตั้ง ของสถานประกอบการ	หญิง	1	1	23	3.3261	.9607	9.654	0.000
			2	13	5.0000	.0000		
			3	123	3.8659	1.0560		
			4	11	5.0000	.0000		
			5	16	4.4375	.7719		
			7	12	3.0000	1.0445		
			8	13	3.2308	1.2010		
	ชาย	1	2	10	4.8000	.6325		
			3	5	3.4000	.5477		
			4	3	2.0000	.0000		
			5	7	4.0000	.9574		
			7	8	3.8750	.2315		
			8	2	4.0000	.0000		
	หญิง	2	2	20	4.8500	.3663		
			3	12	4.7917	.7217		
			4	12	4.4167	.5149		
			5	2	3.5000	.7071		
			7	12	4.2500	.2611		
	ชาย	2	3	1	3.0000	.6384		
			5	12	2.0000	.7385		
			7	14	4.3214	.5041		
หญิง	3	5	1	5.0000	.0020			
		6	6	5.0000	.0000			
ชาย	3	6	6	4.5000	.7746			
		7	6	4.0000	.0000			

ตาราง 18 ความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ อายุ อาชีพ กับการจัดรายการพิเศษเพื่อส่งเสริมการขาย

ความพอใจ	เพศ	อายุ	อาชีพ	N	\bar{X}	Sd.	F	Sig
การจัดรายการพิเศษ เพื่อส่งเสริมการขาย	หญิง	1	1	23	3.7935		6.0355	0.000
			2	13	3.3654			
			3	123	3.8760			
			4	11	4.5227			
			5	16	4.2656			
			7	12	4.0417			
			8	13	4.0000			
	ชาย	1	2	10	3.6000			
			3	5	4.3000			
			4	3	2.7500			
			5	7	3.7500			
			7	8	3.3125			
			8	2	3.7500			
	หญิง	2	2	20	4.1250			
			3	12	4.1667			
			4	12	3.6042			
			5	2	4.3750			
			7	12	3.2500			
	ชาย	2	3	1	3.7500	.0283		
			5	12	3.9167	.4924		
			7	14	3.7679	.2292		
หญิง	3	5	1	4.2500	.0101			
		6	6	4.2500	.0000			
ชาย	3	6	6	4.0833	.5164			
		7	6	4.0000	.0000			

ข้อเสนอแนะ

จะแบ่งออกเป็นข้อเสนอแนะในส่วนของสถานประกอบการ และในส่วนของภาครัฐ ดังต่อไปนี้

ส่วนของสถานประกอบการ

1. จากการศึกษาไม่ว่าผู้บริโภครายใด อยู่ในระดับใด ปัจจัยที่ผู้บริโภครายใดให้ความสำคัญ ก็คือราคาค่าบริการสปา/ครั้ง ซึ่งผู้บริโภครายใด ให้ความสำคัญจ่ายตั้งแต่ 950-1,650 บาท สำหรับการใช้บริการสปา/ครั้ง

ราคาค่าบริการมี สถานประกอบการควรนำไปพิจารณาในการจัดให้บริการซึ่งควรมีอัตราค่าบริการ ณ อัตราที่รวมอยู่ด้วย กรณีที่มีอัตราค่าบริการหลายๆ อัตราและอัตราค่าบริการในระดับที่ผู้บริโภครายใด ให้ความสำคัญจ่ายเพื่อให้บริการเพื่อให้ผู้บริโภครายใดได้รับประโยชน์ในเรื่องของการผ่อนคลายความตึงเครียด และให้ประโยชน์ต่อสุขภาพไปพร้อมๆ กันเป็นหลัก

2. จากผลการศึกษาทำให้ทราบว่า ผู้ประกอบการจะต้องทราบถึงสภาพของกิจการของตนเอง และทราบข้อมูลเกี่ยวกับผู้บริโภครายใด เช่น ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ รายได้ อาชีพ เพศ อายุ อยู่ในระดับใด เพื่อหาจุดเด่นในการให้บริการ เพราะการที่ผู้บริโภครายใดมีปัจจัยดังกล่าวข้างต้นแตกต่างกัน จะทำให้ความพอใจที่ได้รับจากบริการแตกต่างกันไปด้วย รวมทั้งควรทราบว่ารายได้อื่นๆ ของผู้บริโภครายใดที่ไม่ใช่รายได้ประจำมาจากแหล่งใด มีระยะเวลาของการได้รายได้ อยู่ในช่วงเวลาใด จะได้จัดให้มีการส่งเสริมการขาย ได้ถูกช่วงเวลา และตรงตามความต้องการของผู้บริโภครายใด เพราะรายได้อื่นๆ เหล่านี้ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการสปาเพิ่ม

ขึ้น เป็นอันดับ 1 สำหรับผู้บริโภครายใดในระดับปานกลาง

3. สถานประกอบการจะต้องมีจุดยืนที่ชัดเจน (จากความต่อเนื่องในข้อ 2) เช่น เน้นบริการให้ผู้สูงอายุที่เกษียณแล้ว หรือเป็นคนวัยทำงานเพื่อจะได้สร้างภาพพจน์ให้เป็นไปในแนวทางที่เป็นของตนเอง และเน้นบริการเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับบริการอยู่ตลอดเวลา ตามวัยผู้บริโภครายใด

4. สอบถามปัญหา และความต้องการของผู้บริโภครายใดโดยตรงอย่างสม่ำเสมอ เพราะสภาพตลาดมีการแข่งขันสูง เปลี่ยนแปลงเร็ว ซึ่งสิ่งที่เป็นบริการหลักที่ต้องพัฒนาอยู่เสมอ คือ มาตรฐานของบริการ ความสะอาด มีนักโภชนาการ หรือแพทย์เป็นที่ปรึกษา และควบคุมดูแลให้บริการถูกวิธีและจัดให้พนักงานได้รับการอบรมในการนวดอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จากผลการศึกษาเป็นสิ่งที่ผู้บริโภครายใด

5. ผู้บริโภครายใดมาใช้บริการจะเน้นเรื่องของสุขภาพรวมอยู่กับการมารับบริการด้วย ดังนั้น สถานประกอบการ ควรจะต้องแนะนำข้อมูลที่ถูกต้อง แก่ผู้รับบริการเกี่ยวกับสุขภาพ ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ต้องเน้นที่คุณภาพเป็นหลัก มีวิธีการเก็บรักษาที่ถูกต้อง เพื่อให้ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพเหล่านี้คงคุณภาพยาวนาน

6. เน้นความเป็นไทย และความเป็นธรรมชาติที่ปลอดภัยเป็นหลักการในการให้บริการ เช่น สมุนไพร /บรรยาการ / การต้อนรับ และความรู้ทางการแพทย์แผนไทย จะเป็นจุดเด่น และช่วยลดต้นทุนของการประกอบการลงได้ โดยไม่ต้องนำเข้าวัสดุเหล่านี้จากต่างประเทศ

ส่วนของภาครัฐ

ควรจะต้องให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ ดูแลกำกับและตรวจสอบสถานประกอบการประเภทนี้ อยู่อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพราะเกี่ยวข้องกับ

สุขภาพของประชาชนโดยตรง เพื่อให้ผู้ประกอบการในทุกขั้นตอนของสถานประกอบการถูกหลักวิชา มีมาตรฐาน โดยเฉพาะกับการตรวจคดีให้มีการใช้กฏหมายไทยและสมุทไทย

บรรณานุกรม

- [1] ชวนะ ภวภานันท์ (2546) ธุรกิจสปาไทยนำก้าวไกลไปกว่าเดิม. Available : <http://www.businesssthai.co.th>
- [2] ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง (2546) บางกอกโพสต์ ธุรกิจสปาไทย[online] Available:<http://www.bangkokpost.net> [25 มกราคม]
- [3] บุศราคม อิ่มเอิบธรรม (2547) ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารชีวจิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- [4] บุญธรรม จิตอนันต์ (2540) การวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- [5] พิเชิต ดุทธิจรรณ (2545) การวิจัยทางสังคมศาสตร์. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- [6] พัฒน วานิช (2545) การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคที่เข้ารับบริการเวดเนสไทยในสระทรงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- [7] ลิน ทันธุ์ทิโนจ (2544) เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์. ธเนศวรพรินติ้ง จำกัด.
- [8] ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง (2546) สมาคมสปาแห่งประเทศไทย ตลาดสปาไทยและเอเชีย [online] Available : <http://www.thaispaassociation.co.th> [6 กุมภาพันธ์]
- [9] ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง (2544) สุขุทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย ประมวลสาระชุดวิชา ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์จุลภาค.
- [10] สำราญ มีแจ้ง (2545) สถิติขั้นสูงสำหรับงานวิจัย. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มาตรการทางกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย จากอดีตสู่ปัจจุบัน

บทคัดย่อ

บทความนี้เกี่ยวข้องกับประวัติและวิเคราะห์กฎหมายการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทยโดยบทความได้อธิบายกฎหมายที่ประเทศไทยใช้ก่อนพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 และยังได้วิเคราะห์กฎหมายที่ปัจจุบันอยู่ใต้อำนาจการควบคุมดูแลของหน่วยงานต่างๆซึ่งครอบคลุมการควบคุมการผลิต การจำหน่าย การควบคุมคุณภาพ การโฆษณา ฉลาก และด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

Abstract

This article is concerned with the analysis of the alcohol control legislation. It describes the regulations which had been imposed in the past before the spirit bill (1950) and also analyzes current laws which are enforced to control various aspects of alcoholic drink such as the production, distribution, quality, advertising, labeling, and other related issues.

มาตรการทางกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของประเทศไทยจากอดีตสู่ปัจจุบัน

เชษฐ รัชดาพรณิกกุล

บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจะแบ่งเป็น 2 ช่วงเวลา ได้แก่ 1. บทบัญญัติของกฎหมายในอดีต และ 2. บทบัญญัติของกฎหมายในปัจจุบัน

1. บทบัญญัติของกฎหมายในอดีต ได้แก่ มังรายศาสตร์ กฎหมายลักษณะพิจารณาอาญาจักร และธรรมจักร์เหมือนกัน กฎหมายตราสามดวง ประกาศว่าด้วยคนเสพสุราในวันสงกรานต์ จ.ศ. 1219 และกฎหมายภาษีขึ้นใน จ.ศ. 1249

2. บทบัญญัติของกฎหมายในปัจจุบัน ได้แก่ กฎหมายด้านการป้องกันและควบคุมปัญหาที่เกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

- ควบคุมการผลิตและการนำเข้า ได้แก่ พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493

- ควบคุมการจำหน่ายซึ่งจะเป็นการกำหนดช่วงเวลาการจำหน่าย และการกำหนดสถานที่ให้จำหน่าย ได้แก่ พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ.

2493 ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 253 พระราชบัญญัติควบคุมโคคกัณฑ์ พ.ศ. 2495 พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ.2509 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545

- ควบคุมคุณภาพ ได้แก่ พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

- ควบคุมการโฆษณาและฉลาก ได้แก่ พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

- ควบคุมทางภาษี ได้แก่ พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 พระราชบัญญัติจัดสรรเงินภาษีสุรา พ.ศ. 2527 และพระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ พ.ศ. 2544

¹ ผู้อำนวยการโครงการสำนักงานส่งเสริมการวิจัยกฎหมายการแพทย์ สาธารณสุข สิ่งแวดล้อมและวิทยาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

- ควบคุมอุบัติเหตุจรรยา ได้แก่ พระราชบัญญัติจรรยาทางบก พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522

- ควบคุมด้านการจำกัดกลุ่มผู้บริโภค ได้แก่พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติสถานบริการ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2535

บทบัญญัติของกฎหมายในอดีต (ก่อนพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ.2493)

การดื่มสุรในประเทศไทยมีมาช้านาน โดยพิจารณาได้จากตำนานเรื่องเกี่ยวกับแม่ไม้มียมนานตั้งแต่ตำนานของอินเตียโบราณและในชาตก แม้ว่าการเสพสุราจะเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมส่วนใหญ่ แต่พิษภัยที่เกิดขึ้นกับผู้เสพหรือกรณีที่ผู้เสพสุราก็ทำให้เกิดปัญหาต่อสังคมก็ตาม เป็นสิ่งที่สังคมไม่ยอมรับ จะเห็นได้ว่าควบคุมการเสพสุราโดยบทบัญญัติของกฎหมายจึงมีมาตั้งแต่โบราณกาล จวบจนถึงปัจจุบัน บทบัญญัติของกฎหมายในอดีตแบ่งตามยุคสมัยได้ดังนี้

(1) มังรายศาสตร์

ตามประวัติศาสตร์กฎหมายที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมการเสพสุราในประเทศไทยเริ่มปรากฏเป็นหลักฐานอ้างอิงได้ในสมัยกฎหมายมังรายศาสตร์วินัยจัมมังรายหรือกฎหมายแห่งราชอาณาจักรล้านนา มังรายศาสตร์เป็นกฎหมายของพระเจ้ามังราย กษัตริย์ของล้านนาซึ่งจัดสร้างขึ้นเมื่อทรงสร้างเมืองเชียงใหม่ เมื่อปีพุทธศักราช 1835 ราชอาณาจักรล้านนามีอาณา

บริเวณ 8 จังหวัดทางภาคเหนือ โดยมีเมืองเชียงใหม่เป็นราชธานี และเมืองเชียงใหม่เป็นเมืองอุปราช ซึ่งจัดอยู่ในยุคเดียวกับกฎหมายในสมัยสุโขทัย เนื้อหาของบทบัญญัติในกฎหมายมังรายศาสตร์จะสะท้อนให้เห็นถึงสภาพการปกครอง ชีวิตสังคมและครอบครัวอันแสดงถึงความซับซ้อนของสังคมใหญ่ที่สั่งสมอารยธรรมมาเป็นเวลานานซึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการเสพสุรามีกฎบัญญัติไว้ดังนี้

หลักเจ้าเรือน วัฒนธรรมโบราณ เจ้าเรือนจะต้องรับผิดชอบญาติที่มาหาสู่หรือ ผู้อื่นที่มาช่วยงาน หรือที่เจ้าเรือนชวนเมกกันเหล้าอยู่จนติดด้วยการพามาส่งหรือชวนอนค่าง หากฝ่าฝืนถูกฆ่าตายระหว่างทาง เจ้าเรือนต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าคน หวงกลับกันเมื่อนำมาส่งแล้ว แยกผู้กลาย เป็นเจ้าของเรือนจะต้องชวนผู้นำมาส่งให้อนค่าง หากฝ่าฝืนถูกฆ่าตายระหว่างทางให้เจ้าเรือนรับผิดชอบชดใช้ค่าคน โดยพิจารณาจากผู้เคราะห์ร้ายว่าเป็นผู้อยู่ในสภาพสร้างเมาศรองสติได้หรือไม่ที่จะป้องกันตัวเองได้ จะเห็นได้ว่ากฎหมายมังรายศาสตร์กำหนด บทบัญญัติดังกล่าวด้วยเหตุผลทางวัฒนธรรม เรื่องการมีไมตรีจิตต่อกันเป็นสำคัญโดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องของการควบคุมหรือจำกัดการดื่มสุราแต่อย่างใด

(2) กฎหมายลักษณะพิจารณาอาญาจักร์และธรรมจักร์เทียมกัน

กฎหมายลักษณะพิจารณาอาญาจักร์และธรรมจักร์เทียมกัน เป็นกฎหมายภาคอีสานต้นฉบับเป็นใบลานจารอักษรธรรม จัดว่าอยู่ในยุคสมัยเดียวกับมังรายศาสตร์ มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเสพสุราในส่วนแรกของกฎหมาย สรุปความได้ว่าการทำผิดของท้าวาส ในการเรียกค่าสินไหมทดแทน

ไว้พิจารณาจากการควบคุมสติของผู้เมาเป็นสิ่งสำคัญ ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นในการใช้กฎหมายเพื่อเยียวยาแก่ความเสียหายที่เกิดจากผู้กระทำความผิดที่เสพสุรา

(3) กฎหมายตราสามดวง

กฎหมายตราสามดวงเป็นกฎหมายสมัยอยุธยาที่ได้รับการรวบรวมให้เป็นหมวดหมู่สมบูรณ์สมัยต้นรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 1903 ในสมัยรัชกาลที่ 1 บทบัญญัติที่เกี่ยวกับสุราปรากฏในส่วนของพระไอยการลักษณะโจร สรุปความได้ว่า แม้สังคมนิยมก่อนจะไม่มีการกล่าวถึงความรับผิดชอบผู้กระทำขณะมีเมากไว้โดยตรง แต่ก็มีบทกฎหมายบัญญัติว่าความมีเมากเป็นสิ่งที่ไม่สมควรเมื่อเมากแล้วผู้กระทำความผิดอาจมีโทษหรือถูกทำร้ายบาดเจ็บ หรือถึงตายได้โดยกฎหมายไม่คุ้มครอง

(4) ประกาศว่าด้วยคนเสพสุราในวันสงกรานต์ จ.ศ. 1219

ประกาศว่าด้วยคนเสพสุราในวันสงกรานต์นี้ เป็นประกาศในสมัยรัชกาลที่ 4 ซึ่งถือเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนในการใช้วิธีการเพื่อให้สังคมมีความปลอดภัยจากผู้ที่มีสภาพเป็นอันตรายต่อสังคม ประกาศว่าด้วยคนเสพสุรานี้ ถือเป็นวิธีการที่นำมาใช้เพื่อให้สังคมปลอดภัยจากการกระทำของผู้เสพสุราที่มีเมากและอาจจะกระทำความผิดขึ้นได้ โดยให้ผู้เป็นเจ้าของบ้านจับเอาตัวไปส่งกรมพระนครบาลเสีย อันเป็นการตัดมิให้มีโอกาสที่จะกระทำความผิดก่อเรื่องทะเลาะวิวาทสวาทกันขึ้น

(5) กฎหมายภาษีสรรพสามิต จ.ศ. 1249

นอกจากกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจการบริโภคสุราซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในหลายยุคหลายสมัยดังได้เสนอมากข้างต้น ภาษีสรรพสามิตเป็นหลัก

กฎหมายสำคัญที่สุดในการควบคุมปริมาณการผลิตสุรา กฎหมายสุรามีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาและถือว่าสุรารับเป็นกิจการผูกขาดของรัฐ โดยมีการจัดสร้างโรงงานสุราบางอีชันในสมัยรัชกาลที่ 1 พร้อมออกกฎหมายน้ำสุรา จ.ศ. 1148 และเปลี่ยนเป็นกฎหมายภาษีสรรพสามิตใน จ.ศ. 1249 (พ.ศ. 2431) ซึ่งถือเป็นอากรใหม่ที่เริ่มมีขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๔ สาระสำคัญโดยสรุปได้ดังนี้

1. ควบคุมการเก็บภาษีสรรพสามิต โดยกฎหมายฉบับนี้ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานเป็นผู้พิจารณาออกหนังสือใบอนุญาตสำหรับการทำและการค้าสุราที่จะตั้งขึ้นในแขวงตำบลที่อยู่ในเขตท้องที่เป็นแห่ง ๆ ส่วนการเก็บภาษีสรรพสามิตอื่นในเป็นผู้ทำการเก็บภาษีสรรพสามิตตามที่กฎหมายกำหนด

2. การกำหนดค่าธรรมเนียมการค้าสุรา ได้แก่ ก) ค่าธรรมเนียมประเภทร้านค้าและ ข) ค่าธรรมเนียมประเภทโรงต้มกลั่น

3. อัตราภาษีสรรพสามิต ได้แก่ ก) อัตราภาษีสรรพสามิตที่เพิ่มขึ้นในประเทศไทย และ ข) อัตราภาษีสรรพสามิตที่ส่งมาจากต่างประเทศ

4. การป้องกันและปราบปราม ได้แก่ ก) บุคคลธรรมดา ข) ร้านขายสุราและ ค) ผู้ต้มกลั่น

บทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้บังคับในปัจจุบัน

บทบัญญัติของกฎหมายในปัจจุบันที่อยู่ภายใต้อำนาจการควบคุมดูแลของหน่วยงานต่าง ๆ โดยส่วนใหญ่จะเป็นกฎหมายด้านการป้องกันและควบคุมปัญหาที่เกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งจะมีการควบคุมอยู่หลายด้านดังนี้ การควบคุมการผลิต การควบคุมการจำหน่าย การควบคุมคุณภาพ การควบคุมการโฆษณาและฉลาก

การควบคุมทางภาษี การควบคุมด้านอุบัติเหตุจราจร การควบคุมด้วยการจำกัดกลุ่มผู้บริโภค

"กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการผลิต ได้แก่ พ.ร.บ. สุรา พ.ศ. 2493

พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493

ปริมาณสุราในประเทศขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง ได้แก่ จำนวนสุราต่างประเทศที่นำเข้ามาในราชอาณาจักร จำนวนสุราที่ผลิตในประเทศทั้งโดยโรงงานของรัฐและ โรงงานเอกชนภายใต้การควบคุมของกรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง ซึ่งทั้งหมดนี้จะส่งผลกระทบต่อรายได้สรรพสามิตในแต่ละปี ทั้งนี้ พ.ร.บ. สุรา พ.ศ. 2493 ได้มีบทบัญญัติเพื่อควบคุมการผลิตและการนำเข้าสุรา ดังนี้

1. การผลิตสุรา

ผู้ใดที่จะผลิตสุราต้องได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี รายละเอียดจะกำหนดโดยกฎกระทรวง (มาตรา 5) หากผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ถ้าเป็นสุราแช่ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท (มาตรา 30)

เห็นได้ว่าการให้สิทธิผู้ใดผลิตสุราเป็นอำนาจของรัฐ และการจัดเก็บภาษีสุราก็เป็นอำนาจของรัฐเช่นกัน นอกจากนี้ ผู้ขายต้องถูกควบคุมด้วยการต้องมีใบอนุญาตในการขายและด้วยเหตุนี้ก็จะทำให้สุรามีราคาสูงขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นการยับยั้งผู้บริโภคได้อีกทางหนึ่ง

2. การนำเข้าสุราเข้ามาในราชอาณาจักร

การนำเข้าสุราเข้ามาในราชอาณาจักรจำนวนเกินกว่าหนึ่งลิตรต้องขออนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิต (มาตรา 6) หมายถึงว่าหนึ่ง ลิตรไม่ต้องขออนุญาตเท่ากับขวดขนาด 0.750 ลิตร (ขนาด

ธรรมดา) หนึ่งขวดกับอีกเกือบครึ่งขวด ซึ่งจากหลักเกณฑ์นี้ไม่ได้ระบุชนิดของสุราและไม่จำกัดเพียงสุราต่างประเทศเท่านั้น แม้เป็นสุราที่ผลิตในประเทศแล้วนำออกนอกประเทศเมื่อมากลับเข้ามาในประเทศก็จะใช้หลักการนี้เช่นกัน

ผู้ที่ฝ่าฝืนนำสุราเกินกว่าหนึ่งลิตรเข้ามาในราชอาณาจักรโดยมิได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิต ไม่ว่าจะนำเข้ามาด้วยวิธีการใด ๆ ก็ตามต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท (มาตรา 35) การที่บัญญัติไว้เช่นนี้เพื่อป้องกันการลักลอบนำสุราเข้ามาในประเทศเนื่องจากสุราที่กำหนดไว้ในมาตรานี้ไม่มีการระบุชนิดหรือประเภทไว้จึงมีขอบเขตรวมถึงเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ทุกชนิด โดยไม่มีการกำหนดปริมาณแอลกอฮอล์ต่อปริมาตรหรือดีกรีตัวอย่างเช่น หัวเชื้อโสมที่มีปริมาณแอลกอฮอล์จัดอยู่ภายใต้บทบัญญัติแห่งมาตรานี้เช่นกัน

3. การใช้สุร่าทำสินค้า ในมาตรา 12 บัญญัติห้ามมิให้ผู้ใดใช้สุร่าทำของสิ่งหนึ่งสิ่งใดตามที่กำหนดในกฎกระทรวงเพื่อการค้า เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิต บทบัญญัติในมาตรานี้มิให้ใช้บังคับแก่การใช้สุร่าในการปรุงยาตามใบสั่งแพทย์ ผู้ใดฝ่าฝืนมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท (มาตรา 38)

นอกจากนี้ บรรดาสิ่งของที่ใช้สุร่าทำขึ้นเพื่อการค้าซึ่งต้องได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิตตามมาตรา 12 ดังที่กำหนดไว้โดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2493) ได้แก่ 1. น้ำหอมต่างๆ 2. หัวน้ำเชื้อต่างๆ และ 3. น้ำยารักษาโรคต่างๆ

กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการจำหน่าย

ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายในปัจจุบัน การควบคุมการจำหน่ายจะมีทั้งการควบคุมสถานที่

จำหน่ายและการกำหนดเวลาจำหน่าย โดยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ.2493 พระราชบัญญัติควบคุมโคคกัณฑ์ พ.ศ.2495 พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ.2509 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2541 และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545

พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ.2493

ด้วยเหตุที่อุตสาหกรรมสุราเป็นธุรกิจที่มีลักษณะเป็นการผูกขาดในการจำหน่าย จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายมาควบคุมกระบวนการผลิตและจำหน่ายและมีบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน ซึ่งจะเป็นไปตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ.2493 ดังนี้

1. การขายหรือนำสุรามาออกแสดงเพื่อขายสุรา ต้องได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิต (มาตรา 17) "ขาย" หมายถึง มีผู้ขาย ผู้ซื้อและสุรา ส่วนเงินนั้นอาจจะมีหรือไม่มีในกรณีที่ซื้อเงินเชื่อ "นำออกมาแสดงเพื่อขาย" หมายถึง นำสุรามาแสดงไว้ในตู้โชว์ที่เสนอขายโดยเจตนาที่จะขาย ไม่หมายถึงสุราที่ผูกซองไว้ได้ที่เสนอขายหรือไว้ข้างหลังร้านหรือในที่อื่นๆ

บทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน ถ้าสุรานั้นเป็นสุราที่นำเข้ามาต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท (มาตรา 40)

2. การขายสุราผู้ขายต้องมีใบอนุญาต ใบอนุญาตขายสุรา มี 7 ประเภท (มาตรา 19) ได้แก่

ประเภทที่ 1 สำหรับการขายสุราทุกชนิด ครั้งหนึ่งเป็นจำนวนตั้งแต่สิบลิตรขึ้นไป

ประเภทที่ 2 สำหรับการขายสุราที่ทำในราชอาณาจักรครั้งหนึ่งเป็นจำนวนตั้งแต่สิบลิตรขึ้นไป

ประเภทที่ 3 สำหรับการขายสุราทุกชนิด ครั้งหนึ่งเป็นจำนวนต่ำกว่าสิบลิตร

ประเภทที่ 4 สำหรับการขายสุราที่ทำในราชอาณาจักร ครั้งหนึ่งเป็นจำนวนต่ำกว่าสิบลิตร

ประเภทที่ 5 สำหรับการขายสุราทุกชนิด ครั้งหนึ่งเป็นจำนวนต่ำกว่าสิบลิตรเพื่อดื่ม ณ สถานที่ขายเป็นการชั่วคราวไม่เกินสิบวัน

ประเภทที่ 6 สำหรับการขายสุราที่ทำในราชอาณาจักร ครั้งหนึ่งเป็นจำนวนต่ำกว่าสิบลิตรเพื่อดื่ม ณ สถานที่ขายเป็นการชั่วคราวไม่เกินสิบวัน

ประเภทที่ 7 สำหรับการขายสุรา ครั้งหนึ่งเป็นจำนวนต่ำกว่าสิบลิตร เพื่อดื่มภายในสมาคมหรือสโมสร

ใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 1 สำหรับการขายสุราทุกชนิด ทั้งสุราต่างประเทศและสุราในประเทศ ส่วนใหญ่จะขายแต่สุราต่างประเทศทั้งหมด การขายครั้งหนึ่งเป็นจำนวนตั้งแต่สิบลิตรขึ้นไป จะเป็นการขายสุราที่ยังไม่ได้เปิดบรรจุสุรา เพราะภาชนะบรรจุสุราก็ใช้ขวดซึ่งมีขนาดต่าง ๆ แต่ตามปกติใช้ขวดขนาด 0.750 ลิตร และ 0.375 ลิตร ซึ่งสะดวกในการค้าและการขนส่ง สุรบางชนิดบรรจุมาในไหหรือถังเพราะบรรจุขวดอาจแตกง่ายหรือร้าวง่ายและกินเนื้อที่ระวางเรือมากทำให้ค่าขนส่งสูงขึ้น จึงใช้วิธีส่งมาทั้งไหหรือถัง ตามปกติเป็นเหล็กจีน ในกรณีผู้รับอนุญาตที่จะทำการเปลี่ยนแปลงภาชนะบรรจุสุราตามมาตรา 22 บรรจุลงในขวด 0.750 ลิตร เพื่อขายต่อไป การขายสุราต่างประเทศทางการผ่อนผันให้ขายครั้งละหนึ่งหีบได้ (หนึ่งหีบเท่ากับเก้าลิตร) ถึงแม้ไม่ถึงสิบลิตร เพราะสุราต่างประเทศที่นำเข้ามาบรรจุหีบต่อไว้หนึ่งไห ซึ่งนอกจากจะสะดวกในการขนส่งแล้ว

ยังเปลืองค่าใช้จ่ายไม่มาก และเป็นไปตามความมุ่งหมายของเจ้าของสุราที่จะให้สุราอยู่ในหีบห่ออย่างเดิม ร้านขายสุราประเภทนี้เรียกกันว่า "ร้านขายสุราต่างประเทศ" ซึ่งจะขายเพื่อบริโภคในร้านไม่ได้

ใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 2 สำหรับการขายสุราที่ทำในราชอาณาจักรที่มีลักษณะเช่นเดียวกับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 1 แต่เป็นลักษณะของการขายส่ง โดยสิทธิในการขายส่งนี้ได้มาจากการประมูลและจะขายเพื่อบริโภคในร้านไม่ได้เช่นกัน

ใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 สำหรับการขายสุราปลีกทุกชนิดทั้งสุร่าต่างประเทศและสุราในประเทศ ขายครั้งหนึ่งเป็นจำนวนต่ำกว่า สิบลิตร

ใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 4 สำหรับการขายสุราที่ทำในราชอาณาจักร ครั้งหนึ่งเป็นจำนวนต่ำกว่าสิบลิตร ร้านที่ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทนี้เรียกว่า ร้านขายปลีก กล่าวคือ ขายสุราที่ทำในประเทศเป็นการขายปลีกสุราเป็นขวด ๆ หรือไม่เต็มขวดก็ตามแต่ครั้งหนึ่งไม่เกินสิบลิตร ซึ่งจะนำไปดื่มที่อื่นหรือดื่มกินในร้านก็ได้ ร้านขายสุราประเภทนี้มีความสำคัญมาก เพราะเป็นร้านขายปลีกที่ขายถึงมือผู้บริโภคและสุราที่กำหนดราคาขายไว้บนฉลาก จะขายตามราคาบนฉลากหรือไม่ ร้านขายปลีกทราบได้ดีกว่าผู้อื่น ร้านขายปลีกประเภทนี้นอกจากเป็นสถานที่โดยตรงที่จะรับเงินจากผู้บริโภคแล้วยังเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญมากในการที่จะรู้ว่าสุราที่ขายนั้นถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ เป็นสุราเถื่อนหรือไม่มีแสดงใบสุราครบถ้วนหรือไม่

ใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 5 สำหรับการขายสุราทุกชนิด ครั้งหนึ่งเป็นจำนวนต่ำกว่าสิบลิตร เพื่อดื่มที่สถานที่ขายเป็นการชั่วคราวไม่เกิน

สิบวัน สถานที่รับใบอนุญาตประเภทนี้เป็นร้านขายปลีกชั่วคราว ขายสุราทุกชนิดทั้งสุร่าต่างประเทศและสุราในประเทศ การเปิดขวดขายครั้งละไม่เกินสิบลิตร และจะต้องดื่มกินในสถานที่ขายนั้น จะพาออกไปนอกสถานที่นั้นไม่ได้ การขายนั้นเป็นการขายชั่วคราวไม่เกินสิบวัน ซึ่งตามปกติจะมีในงานนักขัตฤกษ์ หรืองานชุมนุมต่างๆ หรือขายตามชายหาดในฤดูร้อน หากพ้นกำหนดระยะเวลาในใบอนุญาตแล้วจะถือว่าใบอนุญาตนั้นหมดอายุไม่คุ้มครอง การกระทำความผิด ซึ่งผู้ได้รับใบอนุญาตต้องปฏิบัติตามกฎหมายการขายสุราทุกประการ เช่นเดียวกับผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 4

ใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 6 สำหรับการขายสุราที่ทำในราชอาณาจักรครั้งหนึ่งเป็นจำนวนต่ำกว่าสิบลิตร เพื่อดื่มที่ ณ สถานที่ขายเป็นการชั่วคราวไม่เกินสิบวัน เป็นการขายปลีกสุราที่ทำในประเทศสำหรับงานนักขัตฤกษ์ งานชุมนุมต่าง ๆ หรืองาน อื่น ๆ ขายครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบลิตร สุร่าต้องเปิดขวดขาย และดื่มกินได้ภายในสถานที่นั้นเท่านั้น

อนึ่ง ได้มีการคำนึงถึงความเหมาะสมในการออกใบอนุญาตประเภทนี้ โดยเป็นข้อยกเว้นใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 6 ตามหนังสือหรือเรื่องงตออกใบอนุญาตให้ขายสุราในบริเวณวัด ตามที่อนุกรรมการอาชญากรรมวิจัยภาค 21 ได้มีมติให้สรรพสามิต ภาค 2 นำเรื่องหรือกระทรวงการคลัง เพื่อตงการออกใบอนุญาตขายปลีกสุราในบริเวณงานวัด เพราะการจำหน่ายสุราเป็นบ่อเกิดแห่งอาชญากรรมและสรรพสามิตภาค 2 ได้เสนอเรื่องให้กรมสรรพสามิตพิจารณาสั่งการต่อไป กรมสรรพสามิตได้พิจารณาแล้วได้งตออกใบอนุญาตให้ขายสุราในบริเวณงานวัด

ใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 7 สำหรับการขายสุราครั้งหนึ่งเป็นจำนวนต่ำกว่าสิบลิตรเพื่อตั้งภายในสมาคมหรือสโมสร ใบอนุญาตประเภทนี้ออกให้แก่สมาคมหรือสโมสรที่ตั้งขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายซึ่งจะขายสุราทั้งต่างประเทศหรือสุราในประเทศครั้งหนึ่งเป็นจำนวนไม่เกินสิบลิตร และเป็นการขายปลีก ซึ่งการขายก็ต้องขายเฉพาะในหมู่สมาชิกเท่านั้น จะนำออกไปนอกสมาคมหรือสโมสรไม่ได้ ผู้รับใบอนุญาตประเภทนี้จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบ ข้อบังคับและสัญญาเหมือนผู้รับใบอนุญาตประเภทที่ 4

บทลงโทษสำหรับการขายสุราที่ไม่เป็นไปตามใบอนุญาตที่เจ้าพนักงานออกให้หรือผู้ได้รับอนุญาตขายสุรา ซื้อสุราจากผู้ไม่มีสิทธิขายได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อย บาท มาตรา 40 ทวิ

บทกำหนดโทษตามมาตรานี้ได้เพิ่มเติมขึ้นใหม่โดย พ.ร.บ.สุรา ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2497 ทั้งนี้เนื่องจาก พ.ร.บ.สุรา พ.ศ. 2493 ไม่มีบทลงโทษผู้รับอนุญาตจำหน่ายสุราที่ซื้อสุรจากบุคคลอื่นซึ่งไม่ได้รับอนุญาตจำหน่ายสุราไว้ในร้าน เมื่อถูกจับกุมฐานมีสุรามิชชอบด้วยกฎหมาย ก็จะใช้กรณีดังกล่าวยกขึ้นเป็นข้ออ้าง ทำให้พ้นผิดทางอาญาไปได้ นอกจากนี้ สำหรับการขายสุราที่ไม่ตรงกับประเภทใบอนุญาตที่ได้รับ เช่น ได้รับใบอนุญาตขายปลีกแต่ทำการในจำนวนของร้านขายส่งหรือเป็นร้านขายปลีกเฉพาะสุรภายในประเทศ (ประเภทที่ 4) แต่ขายสุราหรือเบียร์ต่างประเทศ (ประเภทที่ 3) ดังนี้ เป็นต้น การกระทำดังกล่าวเป็นการหลีกเลี่ยงค่าธรรมเนียมใบอนุญาต เพราะมีจำนวนสูงต่ำแตกต่างกัน และการกระทำทั้งสองประการนี้มิได้มีการกำหนดโทษไว้

3. การกำหนดเวลาจำหน่ายสุรา มาตรา 20 บัญญัติว่า "ผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 หรือ ประเภทที่ 4 จะขายสุราได้เฉพาะภายในเวลาที่กำหนดในกฎกระทรวง "

กำหนดเวลาการขายสุราประเภทที่ 3 หรือประเภทที่ 4 ซึ่งเป็นร้านขายปลีกจะเป็นไปตามกฎกระทรวงกำหนดเวลาขายสุราสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 และประเภทที่ 4 พ.ศ.2548 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 ที่ออกโดยอาศัยมาตรา 20 ดังนี้

ให้ผู้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 หรือประเภทที่ 4 ขายสุราได้เฉพาะภายในเวลาตั้งแต่ 11.00 - 14.00 น. และ ตั้งแต่ 17.00-24.00 น.(ข้อ 2) แต่จะไม่ใช้บังคับแก่ผู้ได้รับใบอนุญาตให้ขายสุราเกิน 24.00 นาฬิกา ตามประกาศคณะปฏิบัติฉบับที่ 253 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน 2515 และผู้รับอนุญาตตั้งสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ ซึ่งขายสุราในสถานบริการภายในเวลาทำการของสถานบริการนั้นเกินเวลา 24.00 นาฬิกา (ข้อ 3)

ผู้ที่ฝ่าฝืน พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ.2493 มาตรา 20 (ผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 หรือประเภทที่ 4) ขายสุรานอกจากเวลาที่กำหนดในกฎกระทรวง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าสิบบาท (มาตรา 41)

ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 253 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515

ประกาศฉบับนี้กำหนดห้ามมิให้ผู้ได้รับอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 6 ตามความในกฎหมายว่าด้วยสุราหรือบุคคลใดซึ่งกระทำการเพื่อประโยชน์ของผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราดังกล่าวจำหน่ายสุราทุกชนิดในเวลาอื่น นอกจากตั้งแต่เวลา 11.00 นาฬิกา ถึงเวลา 14.00 นาฬิกา

และตั้งแต่เวลา 17.00 นาฬิกาถึงเวลา 24.00 นาฬิกา เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมตำรวจ สำหรับ นครหลวงกรุงเทพ ธนบุรี หรือผู้ว่าราชการจังหวัด สำหรับจังหวัดอื่น และห้ามมิให้ผู้ใดดื่มสุราชนิดใด ๆ สถานที่ขายสุรในกำหนดเวลาที่ห้ามจำหน่ายสุรา เว้นแต่สถานที่ขายสุรานั้นได้รับอนุญาตให้จำหน่าย ได้ นอกจากนั้นการจำหน่ายสุรและดื่มสุรในสถาน บริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการซึ่ง กฎหมายอนุญาตให้เปิดทำการได้เกินเวลา 24.00 นาฬิกา ให้กระทำนอกเวลาที่กำหนดได้เฉพาะหลังจาก เวลา 24.00 นาฬิกาจนถึงเวลาปิดทำการ

ผู้ใดฝ่าฝืนจำหน่ายสุรนอกเวลาที่กำหนด ในใบอนุญาต (ข้อ3(4)) จะถูกสั่งพักใบอนุญาต หรือเพิกถอนใบอนุญาต การสั่งพักใบอนุญาตจะพัก ได้ไม่เกินสามสัปดาห์ (ข้อ 3วรรค 3)

ผู้ใดฝ่าฝืนจำหน่ายสุรในเวลาห้าม จำหน่ายสุร (ข้อ2วรรค1) ระหว่างถูกพักใช้ใบ อนุญาตมีโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสี่ พันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (ข้อ 4)

ผู้ใดฝ่าฝืนดื่มสุร ณ สถานที่ขายสุรใน เวลาที่ห้ามจำหน่ายสุร (ข้อ 2วรรค 2) มีโทษจำคุก ไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ (ข้อ 5)

นอกจากนี้ ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับ นี้ ได้มีข้อกำหนดห้ามมิให้

ผู้รับใบอนุญาตขอมิให้ผู้มีอาการเมาสุร านประพุดสีหน้าหรือครองสติไม่ได้ เข้าไปหรือ อยู่ในสถานที่ขายสุรระหว่างเวลาเปิดทำการ (ข้อ3(2)) จำหน่ายสุรให้แก่ ลูกค้าที่มีอาการเมา สุรจนประพุดสีหน้าหรือครองสติไม่ได้แล้ว (ข้อ 3(3)) หากผู้ใดฝ่าฝืนจะถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตหรือ

เพิกถอนใบอนุญาตแล้วแต่กรณี การสั่งพักใบ อนุญาตสั่งพักได้ครั้งละไม่เกินสามสัปดาห์

อนึ่ง ได้มีกฎกระทรวงที่ออกตามความใน มาตรา 47 (4) พ.ร.บ.สุร พ.ศ. 2493 ซึ่งแก้ไข เพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.สุร (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2510 (รค 2548/109 ก/8/17 พุทธศักราช พ.ศ.2548)กำหนด สถานที่ห้ามจำหน่ายสุรสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาต ขายสุรประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 7 โดยมีผลตั้งแต่วันที่ 18 พุทธศักราช 2548 เป็นต้นไป ซึ่งสถานที่ ขายสุรดังกล่าวคือ

- (1) ไม่ตั้งอยู่ในบริเวณสถานศึกษาหรือ ศาสนสถาน รวมทั้งบริเวณต่อเนื่องติดกับสถานที่ดัง กล่าว
- (2) ไม่ตั้งอยู่ในบริเวณสถานีบริการน้ำมัน เชื้อเพลิง รวมทั้งบริเวณต่อเนื่องติดกับสถานที่ดัง กล่าว

นอกจากนี้ ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตต้อง (1) ไม่ ขายสุรแก่เด็กอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ (2) ไม่ ขายสุรในบริเวณสถานศึกษาหรือศาสนสถาน รวมทั้งบริเวณต่อเนื่องติดกับสถานที่ดังกล่าว และ (3) ไม่ขายสุรในบริเวณสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง รวมทั้งบริเวณต่อเนื่องติดกับสถานที่ดังกล่าว

พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509

พ.ร.บ.ฉบับนี้ บัญญัติขึ้นมาเพื่อรักษาความ สงบเรียบร้อย ศีลธรรม วัฒนธรรม และประเพณี อันดีงามของชาติ เนื่องจากในขณะนั้นได้มีบุคคล ประกอบกิจการสถานบริการบางประเภทที่อาจมี ผลกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยหรือ ศีลธรรมอันดีของประชาชน และอาจเป็นเหตุให้ ชาวชนเขาเชื่อถืออย่างจนประพุดตัวเสื่อมทรามลง ซึ่ง พ.ร.บ.ฉบับนี้ได้ปรับปรุงมาแล้วหลายครั้งการ

ปรับปรุงครั้งล่าสุดคือพระราชบัญญัติสถานบริการ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2548

พ.ร.บ. ฉบับนี้ได้กำหนดวันเวลาเปิดปิดของสถานบริการ โดยกฎกระทรวง พ.ศ. 2547 (รก2547/พ54ก/1/16 กันยายน พ.ศ. 2547) ที่ออกตามความในมาตรา 17 ดังนี้

ข้อ 2 สถานที่ที่มีอาหาร สุรา น้ำชา หรือเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่ายและบริการ โดยมีผู้บารเอสําหรับปรนนิบัติลูกค้า (มาตรา 3 (2)) ให้เปิดทำการได้ระหว่างเวลา 11.00-14.00 นาฬิกา และ 18.00-24.00 นาฬิกา ของวันเดียวกัน

ข้อ 4 สถานที่ที่มีอาหาร สุรา น้ำชา หรือเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่ายหรือให้บริการโดยมีรูปแบบอย่างหนึ่งอย่างใด (มาตรา 3 (4)) ดังนี้

(1) ให้เปิดทำการเวลา 18.00 - 01.00 นาฬิกาของวันรุ่งขึ้นสำหรับสถานบริการที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่เพื่อการอนุญาตให้ตั้งสถานบริการ.

(2) ให้เปิดทำการเวลา 18.00 - 24.00 นาฬิกาของวันเดียวกันสำหรับสถานบริการที่ตั้งอยู่นอกเขตพื้นที่เพื่อการอนุญาตให้ตั้งสถานบริการ

นอกจากนี้ พ.ร.บ.สถานบริการ พ.ศ.2509 มาตรา 7 ได้กำหนดอาคารหรือสถานที่ที่ขออนุญาตตั้งเป็นสถานบริการว่าต้อง (1) ไม่อยู่ใกล้วัด สถานที่สำหรับปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา โรงเรียน หรือสถานศึกษา โรงพยาบาลที่รับผู้ป่วยไว้ค้างคืน สโมสรเยาวชน หรือหอพักตามกฎหมายว่าด้วยหอพัก ในขนาดที่เห็นได้ว่าจะก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่สถานที่ดังกล่าวแล้ว (2) ไม่อยู่ในย่านที่ประชาชนอยู่อาศัย อันจะก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชนผู้อยู่อาศัยใกล้เคียง (3) มีทางถ่ายเทอากาศสะดวก ถ้าผู้ใดฝ่าฝืน มีโทษคือไม่ต่อไป

อนุญาตหรือสั่งพักใบอนุญาตหรือสั่งเพิกถอนใบอนุญาตโดยคำนึงถึงความร้ายแรงของการกระทำผิด(มาตรา 21) และห้ามผู้ได้รับใบอนุญาตตั้งสถานบริการจำหน่ายสุราให้แก่ผู้มีอาการมึนเมาจนประ พ ฤติ ์ ุ น วาย หรือ ครง สติ ไม่ ได้(มาตรา 6(3))หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท(มาตรา 27) กล่าวได้ว่า พ.ร.บ.ฉบับนี้มีส่วนช่วยสนับสนุนการลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เช่นกัน

พระราชบัญญัติควบคุมโรคภัย พ.ศ.

2496

พ.ร.บ. ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์โดยตรงเพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการบริโภคสินค้าของประชาชนโดยอยู่ภายใต้ที่ความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงพาณิชย์ (มาตรา 11) มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป และจะใช้ในท้องที่ใดให้ประกาศเป็นพระราชกฤษฎีกา (มาตรา 2)

โรคภัย พ.ศ. หมายถึง เครื่องอุปโภคบริโภค และหมายความตลอดรวมถึงสิ่งที่ระบุไว้ในกฎกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 3) และโรคภัยชนิดใดประเภทใดจะพึงควบคุมให้ระบุโดยกฎกระทรวง (มาตรา 6) โดยวิธีการควบคุมนั้นจะนำมาใช้ได้ก็ต่อเมื่อมีความจำเป็นโดยสถานการณ์ เพื่อสวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อความจำเป็นที่เกิดขึ้นเพื่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ โดยความจำเป็นอาจเป็นอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างเกิดขึ้นแล้ว และการควบคุมของรัฐบาลจะต้องตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

พระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภัยที่เกี่ยวกับสุราได้ถูกยกเลิกโดยประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 253 คือพระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภัย

(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2496 และพระราชกฤษฎีกาควบคุมโภคภัณฑ์ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2504 รวมทั้งประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 46 ลงวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2515

อย่างไรก็ตาม การบังคับใช้ พ.ร.บ.ฉบับนี้ไม่สามารถทำได้โดยมีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของกฎหมายสืบเนื่องมาจากกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายนั้นเอง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความจำเป็นโดยสถานการณ์เพื่อสวัสดิภาพของประชาชนหรือเพื่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ ที่สถานการณ์ดังกล่าวจะต้องเกิดขึ้นแล้ว และรัฐบาลจะต้องออกพระราชกฤษฎีกาทำให้การบังคับใช้กฎหมายล่าช้าไม่ทันการณ์ อีกทั้งในส่วนภูมิภาคต้องมีการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ไปปฏิบัติตามกฎหมาย โดยออกเป็นกฎกระทรวงและจากข้อจำกัดหลายประการที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้ พ.ร.บ. ฉบับนี้เกือบจะไม่ได้นำมาใช้เลยในปัจจุบัน

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545

บทบัญญัติของกฎหมายจะเป็นการกำหนดข้อห้ามการจำหน่าย การจ่ายแจกหรือจัดเลี้ยงสุราทุกชนิดในเขตเลือกตั้งระหว่างเวลา 18.00 น.ของวันก่อนเลือกตั้งจนถึงวันเลือกตั้ง และมีบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน ดังที่ปรากฏใน มาตรา 112 พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา 2541 และมาตรา 130 พ.ร.บ. การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น 2545 รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งทั้งหลายก็จะมีข้อห้ามในเรื่องดัง

กล่าวเช่นกัน (มาตรา 112 และมาตรา 130 มีข้อความอย่างเดียวกัน)

"ผู้ใดขาย จำหน่าย จ่ายแจก หรือจัดเลี้ยงสุราทุกชนิดในเขตเลือกตั้งในระหว่างเวลา 18.00 นาฬิกา ของวันก่อนวันเลือกตั้งถึงวันจนถึงวันเลือกตั้ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ" ถือได้ว่าเป็นการบัญญัติกฎหมายขึ้นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในการเลือกตั้งและเป็นการสนับสนุนการลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เช่นกัน

กฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพ ได้แก่ พ.ร.บ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

พ.ร.บ.ฉบับนี้เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการบริโภคสินค้า โดยมีกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นหน่วยงานที่ดูแลและรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมคุณภาพของสุราที่ผลิตในประเทศและนำเข้าจากต่างประเทศ ซึ่งอยู่ภายใต้ नियามของคำว่ามาตรฐานในมาตรา 3

มาตรฐาน (Standard) ของผลิตภัณฑ์ต่างๆจะมีผลโดยตรงต่อคุณภาพของ ผลิตภัณฑ์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของผู้บริโภค โดยที่สุราเป็นเครื่องดื่มที่นิยมกันอย่างแพร่หลายในวงสังคม จึงต้องมีการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมสุราขึ้นภายใต้บทบัญญัติมาตรา 15 แห่ง พ.ร.บ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 โดยสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ได้จัดทำมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (THAI INDUSTRIAL STANDARD) ที่เกี่ยวกับสุราเพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการบังคับใช้กับ

ผู้ผลิตภายในประเทศและการนำเข้าจากต่างประเทศรวมทั้งเป็นการคุ้มครอง ผู้บริโภค และจากการที่รัฐได้ประกาศนโยบายเปิดเสรีอุตสาหกรรมสุรา จึงมีแนวโน้มที่จำนวนผู้ประกอบการและโรงงานจะเพิ่มมากขึ้น

เดิมก่อนปี 2544 นั้นมาตรฐานสุราจะเป็นไปตามมาตรฐานเลขที่ มอก. 39-2516 และการที่รัฐมีนโยบายเปิดเสรีอุตสาหกรรมสุราดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ทางสมอ. โดย คณะกรรมการวิชาการคณะที่ 27 (กว.27) จึงได้มีการยกเลิกมาตรฐานสุรา มอก. 39-2516 ที่ใช้บังคับมานานหลายสิบปี โดยมีการกำหนดออกเป็น 3 ประเภทและแยกเล่มไว้อย่างชัดเจน คือ (1) มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม : สุรากลั่น (Distilled Liquors) มอก. 2088-2544 (2) มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม : ไวน์ (Wine) มอก. 2089-2544 และ (3) มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม : เบียร์ (Beer) มอก. 2090-2544

โดยสุรากลั่นจะแบ่งเป็น 4 ชนิด คือ (1) สุรากลั่นที่ต้องการกลั่น รสเฉพาะ วัตถุประสงค์ แต่อาจปรุงแต่งเพื่อให้ได้สี กลิ่น รส และความแรงของแอลกอฮอล์ตามต้องการ ได้แก่ เปาเหลียง สุราขาว วอดก้า (2) สุรากลั่นที่มีการปรุงแต่งสี กลิ่น รส และความแรงแอลกอฮอล์ตามความต้องการ ได้แก่ สุราผลไม้ สุราผสม สุราปรุงพิเศษ (3) สุรากลั่นที่ผ่านการบ่มและ อาจมีการปรุงแต่งสี กลิ่น รส และความแรงแอลกอฮอล์ตามต้องการ ได้แก่ วิสกี้ บรั่นดีและรัม (4) สุรากลั่นที่ทำให้มีแรงแอลกอฮอล์ต่ำหรือคือแอลกอฮอล์สำเร็จรูป ซึ่งได้จากการนำสุรากลั่นชนิดใด ๆ ก็ตามมาปรุงแต่งกับของผสมอย่างอื่น เพื่อให้ได้สี กลิ่น รส และความแรงแอลกอฮอล์ตามต้องการ

ไวน์ แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ ไวน์องุ่น ไวน์ผลไม้ ไวน์จากผลผลิตเกษตร เช่น ไวน์น้ำผึ้ง สาเก กระแช่ และไวน์ผสม คือ ไวน์ใน 3 ประเภทแรก มาผสมกัน

เบียร์ไม่มีการแบ่งประเภท แต่เบียร์จะครอบคลุมเบียร์ทุกประเภทที่มีแรงแอลกอฮอล์ตั้งแต่ 0.5 ดีกรีขึ้นไป

สำหรับวิธีการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้ใช้ตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานวิธีวิเคราะห์อาหารของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรมซึ่งให้ใช้วิธีวิเคราะห์ในรูปแบบของ Methods of Analysis of the Association of Official Agricultural Chemists (AOAC 1996)

สรุปโดยย่อได้ว่ามาตรฐานมอก. ทั้ง 3 ฉบับที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเป็นการกำหนดคุณลักษณะที่ต้องการวัตถุดิบอาหาร สารปนเปื้อน การบรรจุ เครื่องหมายและฉลาก การยกตัวอย่าง วิธีวิเคราะห์ และเกณฑ์ตัดสินที่จะใช้สำหรับผู้ผลิตในประเทศและนำเข้าจากต่างประเทศ ซึ่งเกณฑ์การตัดสินเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต้องไม่มีสารที่ให้โทษต่อร่างกายเกินกว่ามาตรฐานที่กำหนด นอกจากนี้ เพื่อความเป็นธรรมในการซื้อขายและเพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค ตลอดจนการควบคุมและปรับปรุงคุณภาพให้ดี และมีความคงที่อีกทั้งรายละเอียดข้อกำหนดเกณฑ์ต่าง ๆ ก็มีการแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมและสอดคล้องกับมาตรฐานสากลเพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีขององค์การการค้าโลก (WTO)

กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการโฆษณาและฉลาก ได้แก่ พ.ร.บ. อาหาร พ.ศ. 2522 พ.ร.บ.

คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติ
ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

การโฆษณาและฉลากของเครื่องดื่ม
แอลกอฮอล์จะอยู่ภายใต้บังคับของ พ.ร.บ. อาหาร
พ.ศ. 2522 พ.ร.บ. คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522
และประกาศกรมประชาสัมพันธ์

พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522

กฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมอาหารฉบับ
แรกของประเทศไทย คือ พระราชบัญญัติกฎหมาย
พุทธศักราช 2470 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพียงอย่างเดียว
คือ ห้ามนำหมกหมองเข้ามาในราชอาณาจักร ต่อ
มาในปี พ.ศ. 2484 ได้มีพระราชบัญญัติควบคุม
คุณภาพอาหาร พุทธศักราช 2484 ซึ่งมีรัฐมนตรี
ว่าการกระทรวงมหาดไทยและรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงการคลังรักษาการ ขณะนั้นยังไม่มี
กระทรวงสาธารณสุข (กระทรวงสาธารณสุขก่อตั้ง
ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2485) ต่อมาพ.ร.บ.ควบคุมคุณภาพ
อาหาร พ.ศ.2484 ถูกยกเลิกโดย พ.ร.บ. ควบคุม
คุณภาพอาหาร พ.ศ. 2507 ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ให้
อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขออก
ประกาศกำหนดอาหารที่ควบคุมและกำหนด
คุณภาพหรือมาตรฐานของอาหารได้อย่างกว้างขวาง
เมื่อวิวัฒนาการของวิชาการด้านการโภชนาการได้
ก้าวหน้ามากขึ้นทำให้ พ.ร.บ. ควบคุมคุณภาพอาหาร
พ.ศ. 2507 ไม่อาจพิทักษ์ประโยชน์และความ
ปลอดภัยของผู้บริโภคได้ ด้วยเหตุนี้ ทางกระทรวง
สาธารณสุขจึงได้มีการปรับปรุงแก้ไขหรือเพิ่มเติม
บางบทมาตราในพ.ร.บ.ควบคุมอาหาร พ.ศ. 2507
โดยกร่างขึ้นใหม่คือ พ.ร.บ. อาหาร พ.ศ. 2522
ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2522
เป็นต้นมา และเป็นฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันโดยมี
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้รักษาการ

กฎหมายฉบับนี้ ซึ่งจุดประสงค์ในการควบคุม
อาหารนั้นก็เพื่อให้ความคุ้มครองผู้บริโภค ในการที่
ได้บริโภคอาหารที่ปลอดภัยปราศจากสารพิษที่มีต่อ
ร่างกาย ต่อสุขภาพและอนามัย รวมถึงด้าน
เศรษฐกิจและเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวจึง
ต้องมีการควบคุมอาหารทุกชนิดรวมไปถึงวัตถุดิบที่
จะนำมาบรรจุหรือใส่อาหารเพื่อการอุปโภคบริโภค
ด้วย

อาหารตามความหมายในทางวิชาด้าน
โภชนาการ หมายถึง สิ่งที่มีคุณค่านำมาบริโภคได้
โดยปราศจากพิษ และไม่ก่อให้เกิดพิษหรืออันตราย
หรือสิ่งที่ทำให้เกิดโรคแต่อย่างใดอย่างหนึ่งเมื่อได้
รับประทานเข้าไปแล้ว อาหารจะก่อให้เกิด
ประโยชน์ต่อร่างกายเช่น ก่อให้เกิดพลังงานต่อร่าง
กาย ทำให้ร่างกายให้เจริญเติบโต ซ่อมแซมส่วน
ที่สึกหรออาา

อาหารกับสุรามีความเกี่ยวพันอย่างไร มีผู้
กล่าวกันว่าสุราเป็นยอดอาหารเพราะได้มาจากการ
หมักอาหารประเภทแป้ง เช่น ข้าว ข้าวโพด ฯลฯ
แล้วนำมากลั่นอีกชั้นหนึ่ง จากการพิจารณาจะเห็น
ได้ว่าสุรามีสภาพคล้ายอาหารอยู่อย่างหนึ่งคือร่างกาย
สามารถนำมาเผาผลาญให้เกิดพลังงานได้ แต่เชื่อ
เพลิงประเภทนี้ให้ประโยชน์แก่ร่างกายน้อยมาก
เพราะเมื่อดื่มเข้าไปแล้วจะต้องเผาผลาญให้หมด
สิ้นไปในทันที ไม่สามารถสะสมเอาไว้ใช้ในภาย
หลังได้ และจะให้แต่พลังงานความร้อนอย่างเดียว
และการที่ผู้ดื่มสุราต้องสูญเสียความร้อนในร่างกาย
ไปทางผิวหนัง ผลที่ได้จะเป็นการสูญเสียพลังงาน
ของร่างกายมากกว่าการได้พลังงานที่จะนำมาใช้ใน
การดำรงชีวิต ดังนั้นอาหารตามหลักการโภชนาการ
จึงมิใช่เป็นเพียงสิ่งที่รับประทานได้เท่านั้น แต่คือ
สิ่งที่มีคุณค่ากินเข้าไปแล้วได้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อร่าง

กายและสามารถนำมาใช้เป็นพลังงานและเก็บสะสมไว้เป็นเชื้อเพลิงได้เมื่อต้องการในภายหลังแต่หากสุราไม่มีคุณสมบัติดังกล่าวไม่ ตรงกันข้ามกลับทำให้การทำงานของเซลล์ในร่างกายแปรปรวนแปรสราจึงมีโซ่อาหารตามความหมายในทางโภชนาการและไม่สมควรจะอยู่ภายใต้การควบคุมของ พ.ร.บ.อาหาร พ.ศ. 2522 แต่โดยผลของคำวินิจฉัยของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมายคณะที่ 2) ฝ่ายเสียงข้างมากมีความเห็นว่าสุราและเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ผสมอยู่ด้วยเป็น "อาหาร" ตาม พ.ร.บ.อาหาร พ.ศ. 2522 (มาตรา 4) ดังนั้น จึงต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของ พ.ร.บ.อาหาร 2522 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ที่จะคุ้มครองผู้บริโภค อันมีลักษณะคล้ายกับ พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค 2522 ซึ่งในเรื่องนี้ทำให้เกิดความสับสนในการใช้กฎหมาย โดยในส่วนของ พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค 2522 จะเป็นกฎหมายทั่วไปและจะนำมาบังคับใช้ต่อเมื่อไม่มีกฎหมายในเรื่องนั้นๆ บัญญัติไว้โดยเฉพาะ

อย่างไรก็ดี การควบคุมการโฆษณาสินค้า ที่ถือเป็นมาตรการสำคัญอย่างหนึ่งในการคุ้มครองผู้บริโภค โดยการประสานงานกันระหว่างคณะกรรมการผู้บริโภคและคณะกรรมการอาหารและยา ซึ่ง พ.ร.บ.อาหาร พ.ศ.2522 มีบทบัญญัติเรื่องการควบคุมการโฆษณาอาหาร ดังนี้

"ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาคุณภาพหรือสรรพคุณของอาหารอันเป็นเท็จหรือเป็นการหลอกลวงให้เกิดความหลงเชื่อโดยไม่สมควร" (มาตรา 40) ซึ่งการพิจารณาว่าข้อความหรือรูปภาพที่โฆษณานั้นเป็นเท็จหรือเป็นการหลอกลวงให้เกิดความหลงเชื่อหรือไม่นั้นก็ต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงและข้อมูลทางด้านวิชาการประกอบ

กัน เช่น การโฆษณาน้ำหวานรสส้ม โดยไม่มีส่วนผสมของส้มอยู่เลย จัดเป็นการโฆษณาที่เป็นเท็จ โดยผู้ฝ่าฝืนมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีปรับไม่เกินสามหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 70)

เมื่อมีข้อห้ามไว้เช่นนี้แล้วก็มีวิธีปฏิบัติที่ถูกต้องไว้เป็นแนวทางในการดำเนินการเพื่อให้ผู้ที่มีความประสงค์จะทำการโฆษณาจะได้ยึดถือปฏิบัติ ซึ่งมาตรา 41 กำหนดไว้ว่า "ผู้ใดประสงค์จะโฆษณาคุณภาพหรือสรรพคุณของอาหารทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ทางฉายภาพ ภาพยนตร์ หรือทางหนังสือพิมพ์ หรือสิ่งพิมพ์หรือโดยวิธีอื่นใดเพื่อประโยชน์ทางการค้า ต้องนำ เสียงภาพ ภาพยนตร์หรือข้อความที่โฆษณาดังกล่าวนั้น ให้ผู้อนุญาตตรวจพิจารณาก่อนเมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงจะโฆษณาได้" ดังนั้น ผู้ที่จะโฆษณาอาหารต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการอาหารและยาเสียก่อน ไม่ว่าจะเป็นการโฆษณาทางวิทยุกระจายเสียง ภาพยนตร์ตามโรงภาพยนตร์และหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์ทั้งหลายมิฉะนั้นจะถือเป็นความผิดทางอาญา ถือเป็นมาตรการที่ให้มีการตรวจอนุญาตก่อนทำการโฆษณา ที่เรียกว่า (Pre - Censer) กล่าวคือ เมื่อผู้ใดจะทำการโฆษณาคุณภาพหรือสรรพคุณของอาหารแล้วจะต้องยื่นคำขอพร้อมรายละเอียดต่างๆที่จะขอโฆษณาให้ผู้อนุญาตคือเลขานุการคณะกรรมการอาหารและยา (อช.) หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ตรวจพิจารณาก่อน โดยยื่นคำขอที่กองเผยแพร่และควบคุมการโฆษณา สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เมื่อผู้ยื่นคำขอได้รับอนุญาตแล้วจึงจะทำการโฆษณาได้ ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท (มาตรา 71) และต้องโฆษณาตามที่ได้รับอนุญาต

จากผู้อนุญาต และต้องโฆษณาภายในเวลา 1 ปี นับแต่วันที่ได้รับอนุญาต หากประสงค์จะโฆษณาต่อไปอีกก็ต้องยื่นคำขอใหม่ก่อนคำขอเดิมจะครบกำหนด อย่างไรก็ตาม เมื่อพระราชบัญญัตินี้เริ่มประกาศใช้ก็ทำให้เกิดความไม่สะดวกบางประการ เพราะเมื่อมีผลบังคับใช้แล้ว การโฆษณาอาหารทุกอย่างที่ทำการโฆษณาทุกวันทั่วประเทศนั้น จะต้องมีการขออนุญาตข้อความต่อคณะกรรมการอาหารและยา ก่อน และเมื่อการโฆษณามีเป็นจำนวนมากมายมหาศาล แต่จำนวนเจ้าหน้าที่รับพิจารณาของกระทรวงสาธารณสุขมีไม่มากนักจึงทำให้เกิดความล่าช้าในการตรวจสอบ และมีข้อสงสัยกันว่า พ.ร.บ. อาหาร พ.ศ. 2522 นี้ไม่ได้ให้อำนาจรัฐมนตรีในการประกาศกำหนดให้อาหารชนิดใดเป็นอาหารที่ห้ามมิให้มีการโฆษณา ดังนั้นอาหารบางชนิดที่ไม่ควรให้มีการโฆษณา เช่น สุราที่ไม่ควรส่งเสริมให้ดื่ม ก็ยังโฆษณาได้ อย่างไรก็ตาม การพิจารณาโฆษณาที่ผ่านการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ. อาหารนั้นเป็นการโฆษณาที่ใช้กันอยู่ทั่วไป เช่น วิทยุกระจายเสียง ภาพยนตร์ หนังสือพิมพ์แต่ถ้าจะมอออกอากาศทางโทรทัศน์ ต้องผ่านการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ทางวิทยุโทรทัศน์อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งถึงแม้จะผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการอาหารและยามาแล้วในขั้นต้นก็ตาม แต่ในขั้นนี้ถ้าคณะกรรมการพิจารณาวิทยุโทรทัศน์เห็นว่าไม่เหมาะสมที่จะนำออกอากาศก็มีอำนาจที่จะสั่งระงับการเผยแพร่ทางสื่อโทรทัศน์ได้

การพิจารณาอนุมัติให้โฆษณาสุรานั้น จะปฏิบัติตามประกาศสำนักงาน คณะกรรมการอาหารและยา เรื่องหลักเกณฑ์การโฆษณาเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ ที่ออกโดยอาศัยอำนาจมาตรา

41 แห่ง พ.ร.บ. อาหาร พ.ศ. 2522 และมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 และประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาเรื่องหลักเกณฑ์การโฆษณาเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ (ฉบับที่ 2) สาระโดยย่อมีดังนี้

ห้ามโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือซูก้าถึงทุกชนิดทางสถานีวิทยุ / โทรทัศน์ เวลา 05.00 - 22.00 นาฬิกาและการโฆษณาในช่วงเวลา 22.00 - 05.00 นาฬิกา ต้องมีคำเตือนและจะเสนอได้เฉพาะภาพลักษณ์ ของบริษัทหรือกิจการ (Corporate image) เท่านั้น ห้ามโฆษณาในลักษณะการแฉก หรือให้รางวัลด้วยการเลี้ยงโชคหรือให้ของแถม

การโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือซูก้าถึงทุกชนิดทางป้ายกลางแจ้ง โรงภาพยนตร์และสื่อต่างๆ ต้องมีคำเตือนและห้ามมิให้โฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เป็นสื่อกลางแจ้งภายในรัศมี 500 เมตรจากที่ตั้งสถานศึกษาทุกระดับ

โดยให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2546 เป็นต้นไป

สำหรับการควบคุมฉลากจะเป็นไปตาม พ.ร.บ.อาหาร พ.ศ.2522 และมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมฉบับที่ 2088-2090/2544 ที่ออกตามความใน พ.ร.บ. มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

การควบคุมฉลากตาม พ.ร.บ.อาหาร พ.ศ. 2522 มีนิยามคำว่า "ฉลาก" และข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องในมาตรา 4 และมาตรา 6 (10) ดังนี้

"ฉลาก" หมายความว่า รูป รอยประดิษฐ์ เครื่องหมายหรือข้อความใด ๆ ที่แสดงไว้ที่อาหาร ภาชนะบรรจุอาหารหรือหีบห่อของภาชนะที่บรรจุอาหาร

มาตรา 6 เพื่อประโยชน์แก่การควบคุมอาหาร ให้รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(10) กำหนดประเภทและชนิดอาหารที่ผลิตเพื่อจำหน่าย นำเข้าเพื่อจำหน่ายหรือที่จำหน่าย ซึ่งจะต้องมีฉลาก ข้อความในฉลาก เงื่อนไขและวิธีการแสดงฉลาก ตลอดจนหลักเกณฑ์และวิธีการโฆษณาในฉลาก

กฎกระทรวงและประกาศนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ (มาตรา 5 วรรค 2)

จากบทบัญญัติข้างต้น กระทรวงสาธารณสุข ได้มีประกาศว่าด้วยการแสดงฉลากของสุร่าจำนวน 3 ฉบับคือ (1) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 177) พ.ศ.2540 เรื่อง การแสดงฉลากของสุร่า (2) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 272) พ.ศ.2546 เรื่องสุร่าและ (3) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 275) พ.ศ.2546 เรื่องสุร่า (ฉบับที่ 2) โดยประกาศฉบับที่ 177 ถูกยกเลิกโดยฉบับที่ 275 ไปแล้ว

สาระสำคัญโดยย่อของประกาศฉบับที่ 272 และ 275

เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคจากการบริโภคสุร่า และกำหนดเงื่อนไขเพื่อมิให้เด็กดื่มสุร่าก่อนวัยอันควร อาศัยอำนาจมาตรา 5 มาตรา 6(3)(4)(5) และ (10) แห่ง พ.ร.บ.อาหาร พ.ศ. 2522 ให้ ยกเลิกประกาศกระทรวงสาธารณสุขฉบับที่ 177 (ข้อ 1) และกำหนดให้สุร่าเป็นอาหารที่กำหนดคุณภาพหรือมาตรฐาน (ข้อ 2) ตามประกาศกระทรวงการคลังว่าด้วยเรื่องวิธีการบริหารงานสุร่า (ข้อ 4) การแสดงฉลากสุร่าให้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข

สุร่าว่าด้วยเรื่องฉลากและให้ปฏิบัติตามประกาศนี้ โดยข้อความบนฉลากต้องเป็นไปตามประกาศกระทรวงการคลังว่าด้วยเรื่องวิธีการบริหารงานสุร่า หรือประกาศกรมสรรพสามิตว่าด้วยเรื่องหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขว่าด้วยการขออนุญาตและการออกใบอนุญาตให้นำสุร่าเข้ามาในราชอาณาจักรที่ออกตามกฎหมายว่าด้วยสุร่า (ข้อ 1 ฉบับที่ 275) และมีข้อความ

"คำเตือน : ห้ามจำหน่ายสุร่าแก่เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี

: การดื่มสุร่าทำให้ความสามารถในการขับขี่ยานพาหนะลดลง

: เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ไม่ควรดื่ม"

เป็นภาษาไทย โดยใช้ตัวอักษรเส้นทึบขนาดความสูงไม่น้อยกว่า 5 มิลลิเมตรอยู่ในกรอบที่แยกส่วนจากข้อความอื่น สีของกรอบและข้อความติดกับสีพื้นของฉลากจนอ่านได้ชัดเจน (ข้อ 2) มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2546 เป็นต้นไป (ข้อ 3)

นอกจากนี้ ได้มีประกาศกระทรวงการคลัง 2 ฉบับที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวซึ่งฉบับที่ได้แก่เรื่องวิธีการบริหารงานสุร่า พ.ศ. 2544 (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2546 และฉบับที่ 2 ได้แก่เรื่องวิธีการบริหารงานสุร่า พ.ศ. 2544 (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2546 ซึ่งสาระโดยย่อมีดังนี้

ประกาศวิธีการบริหารงานสุร่า 2544 (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2546 ใช้กับสุร่าแช่และผลิตภัณฑ์ โดยฉลากที่ใช้ปลอกซองบรรจุ (ข้อ 12) ต้องมีข้อความดังนี้ ชนิดสุร่า ชื่อสุร่า ชื่อผู้ได้รับอนุญาต ที่ตั้งของสถานที่ทำสุร่า ส่วนประกอบหลัก/วัตถุดิบที่ใช้ทำสุร่า แรงแอลกอฮอล์ ขนาดบรรจุ วันเดือนปีที่บรรจุ

และค่าเดือนตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขซึ่งให้ใช้บังคับวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2544 เป็นต้นไป (ข้อ 22)

ประกาศวิธีการบริหารงานสุรา 2544 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2546 ใช้กับสุรากลั่น ชุมชน โดยฉลากที่ใช้ปิดภาชนะบรรจุ (ข้อ 11) ต้องมีชื่อประเภทผลิตภัณฑ์ว่า "สุรากลั่น ชุมชน" ชนิดสุรว่าเป็น "สุราขาว" ชื่อสุรา ส่วนประกอบหลัก/วัตถุดิบที่ใช้ทำแรงแอลกอฮอล์ ปริมาตรสุทธิ วันเดือนปีที่ทำ /รหัสรุ่นที่บรรจุ ค่าเดือนตามกฎหมาย ชื่อผู้ได้รับอนุญาต/ชื่อสถานที่ทำสุรา ที่ตั้งของสถานที่ทำสุรา และเครื่องหมายการค้าจดทะเบียน(ถ้ามี)

สำหรับการควบคุมฉลากของผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ตาม พ.ร.บ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 ที่ได้กำหนดไว้ในมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม 3 ฉบับ ได้แก่ : สุรากลั่น มอก. 2088-2544 ไวน์ มอก.2089-2544 และ เบียร์ : มอก.2090-2544 ซึ่งทั้ง 3 ฉบับมาจากการยกเลิก มอก. 39-2516 โดยในสุรากลั่นและไวน์จะอยู่ในข้อ 7 ส่วนเบียร์จะอยู่ในข้อ 6 ภายได้หัวข้อ "เครื่องหมายและฉลาก"

สาระสำคัญของข้อกำหนดต่างๆ ส่วนใหญ่จะคล้ายคลึงกัน โดยจะกำหนดในเรื่องของภาชนะบรรจุต้องมีเลข อักษร ชื่อผลิตภัณฑ์ แรงแอลกอฮอล์ ปริมาตรบรรจุ วันเดือนปีที่ผลิต วันเดือนปีที่หมดอายุ ค่าเดือนตามกฎหมายต้องเป็นภาษาไทย เช่น "การดื่มสุรา ทำให้ความสามารถในการขับชื้อนพาทนะลดลง" ชื่อผู้ผลิต/นำเข้า พร้อมสถานที่ตั้ง เครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียน และในกรณีที่ใช้ภาษาต่างประเทศ ต้องมีความหมายตรงกับภาษาไทยที่กำหนดไว้ข้างต้นกำกับ และค่าเดือนต้องเป็นภาษาไทย เท่านั้น

กฎหมายที่เกี่ยวกับมาตรการทางภาษี ได้แก่ พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 พระราชบัญญัติจัดสรรเงินภาษีสุรา พ.ศ. 2527 และพระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ พ.ศ. 2544

มาตรการทางภาษีเป็นอีกทางหนึ่งที่ใช้ควบคุมปัญหาที่เกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รวมทั้งภาษีที่เก็บได้อีกเป็นรายได้ทางหนึ่งนำมาใช้ในการบริหารประเทศ

พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493

พ.ร.บ.ฉบับนี้มีวิวัฒนาการโดยตรงจากกฎหมายภาษีสักใน จุลศักราช 1249 มีวัตถุประสงค์หลักในการจัดเก็บอากรเพื่อหารายได้สนับสนุนการคลังของรัฐ ซึ่งวิธีการหารายได้ จาก พ.ร.บ. แบ่งออกเป็น 6 ประเภทดังนี้ 1) การประมุขเพื่อชื้อรับสิทธิทำการดื่มกลั่นและขายส่งสุรา 2) ภาษียรายเทศ 3) ภาษีเหมาเตา 4) ภาษียรายครัวเรือน 5) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาต และ 6) การเก็บภาษีสุราต่างประเทศ

พระราชบัญญัติจัดสรรเงินภาษีสุรา พ.ศ. 2527

เหตุผลในการประกาศใช้ พ.ร.บ. ฉบับนี้ เนื่องจากกฎหมายด้วยภาษียเครื่องดื่ม ได้ถูกยกเลิกไปโดย พ.ร.บ.ภาษียสรรพสามิต พ.ศ. 2527 และได้มีกฎหมายว่าด้วยการจัดสรรเงินภาษียสรรพสามิตสำหรับจัดสรรเงินภาษีสุราและภาษียเครื่องดื่มตามกฎหมายดังกล่าวโดยเฉพาะแล้ว สมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการจัดสรรเงินภาษียเงินสุราและเครื่องดื่มเสียใหม่โดยให้จัดสรรเงินภาษียสุราแต่อย่างเดียว จากเหตุผลดังกล่าวพิจารณาได้ว่า พ.ร.บ.ฉบับนี้กำหนดขึ้นเพื่อรองรับ พ.ร.บ. สุรา พ.ศ. 2493 กล่าวคือภาษียต่างๆที่จัดเก็บจากการผลิตสุรารวมทั้งค่าธรรมเนียมใบอนุญาตจากการประมุขต่างๆ

ที่อยู่ภายใต้บทบัญญัติแห่ง พ.ร.บ.ฉบับนี้ ก็เพื่อประสิทธิภาพในการจัดสรรรายได้เท่านั้น หากได้มีผลต่อการควบคุมหรือป้องกันจำนวนปัญหาที่เกิดจากสุราแต่อย่างใดไม่

กล่าวได้ว่า พ.ร.บ.ฉบับนี้ เป็นกฎหมายที่วางด้วยการจัดสรรเงินภาษีที่กรมสรรพสามิตเรียกเก็บตาม พ.ร.บ.สุรา พ.ศ.2493 เพื่อนำไปใช้ในกิจการของกรุงเทพมหานคร และราชการส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง

พระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ พ.ศ. 2544

พ.ร.บ. ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเรียกเก็บเงินบำรุงจากผู้ที่มีหน้าที่เสียภาษีตามกฎหมายว่าด้วยสุราและกฎหมายว่าด้วยยาสูบ เพื่อใช้ในการสนับสนุน อนุรักษ์ และชี้ชวนให้ประชาชนสร้างเสริมสุขภาพ ซึ่งในที่นี้จะกล่าวเฉพาะมาตรา 5 (6) มาตรา 9(4) มาตรา 11 มาตรา 12 มาตรา 15 มาตรา 40 และมาตรา 41

พ.ร.บ.ฉบับนี้บัญญัติให้จัดตั้งกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ซึ่งมีสถานะเป็นนิติบุคคล เพื่อสนับสนุนการรณรงค์การสร้างเสริมสุขภาพผ่านกิจกรรมต่างๆ ในลักษณะที่เป็นสื่อเพื่อให้ประชาชนสร้างเสริมสุขภาพให้แข็งแรง ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และลดบริโภคสุรา ยาสูบ หรือสารหรือสิ่งอื่นที่ทำลายสุขภาพ (มาตรา 5 (6)) ให้กองทุนเผยแพร่และประชาสัมพันธ์เพื่อรณรงค์ให้ประชาชนทราบถึงโทษภัยของการบริโภคเครื่องดื่มสุรา ยาสูบหรือสารอื่นที่ทำลายสุขภาพและสร้างเสริมสุขภาพ ตลอดจนเผยแพร่และประชาสัมพันธ์กฎหมายที่เกี่ยวข้อง (มาตรา 9 (4)) และให้กองทุนมีอำนาจจัดเก็บเงินบำรุงกองทุนจากผู้มีหน้าที่เสียภาษีตามกฎหมายว่าด้วยสุราและกฎหมายว่าด้วยยา

สูบในอัตราร้อยละสองของภาษีที่เก็บจากสุรา (มาตรา 11 วรรคหนึ่ง) และให้กรมสรรพสามิตและกรมศุลกากรเป็นผู้ดำเนินการเรียกเก็บเงินบำรุงกองทุน (มาตรา 12) กรณีผู้มีหน้าที่ส่งเงินไม่ส่งเงินบำรุงกองทุนหรือส่งล่าช้าหรือส่งไม่ครบ นอกจากจะมีความผิดตาม พ.ร.บ. นี้แล้ว ให้เสียเงินเพิ่มในอัตราร้อยละสองต่อเดือน (มาตรา 15) ถ้าหากผู้มีหน้าที่ส่งเงินบำรุงกองทุนผู้ใดไม่ส่งเงินหรือส่งเงินไม่ครบต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับตั้งแต่ห้าเท่าถึงยี่สิบเท่าของเงินที่ต้องนำส่ง หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 40)

นอกจากนี้ ในกรณีผู้ที่กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นนิติบุคคลให้กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำนั้นตนมิได้รู้เห็นยินยอมด้วย (มาตรา 41)

การควบคุมด้านอุบัติเหตุจราจร ได้แก่ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522

สำหรับประเทศไทย ปี พ.ศ.2522 นับเป็นปีที่มีการปรับเปลี่ยนและบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการจราจรครั้งใหญ่โดยมีการประกาศใช้ พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ. 2522 พ.ร.บ. รถยนต์ พ.ศ. 2522 และพ.ร.บ.การขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 ซึ่งบรรดากฎหมายต่างๆเหล่านี้ได้ใช้เป็นหลักในการควบคุมกิจการด้านการจราจรในประเทศมาจนถึงปัจจุบัน

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

พ.ร.บ. ฉบับนี้เป็นกฎหมายหลักที่บัญญัติขึ้นเพื่อให้ควบคุมอุบัติเหตุอันเนื่องมาจากการดื่มสุราของผู้ขับขี่โดยห้ามมิให้ผู้ใดขับรถขณะเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น และให้อำนาจพนักงานจราจรทำการตรวจสอบเมื่อมีพฤติการณ์ที่น่าสงสัยว่าผู้ขับขี่เมาสุราหรือไม่ มาตรการทางกฎหมายในลักษณะนี้มักเป็นการป้องกันเบื้องต้นมิให้เกิดอันตรายขึ้นโดยถือความผิดเป็นความผิดตั้งแต่เริ่มต้น (inchoate crime) พ.ร.บ. จราจรทางบก พ.ศ. 2522 ที่เกี่ยวข้องกับผู้ขับขี่ที่เสพยาจะอยู่ในมาตรา 43 (2) ดังนี้ ห้ามมิให้ผู้ขับขี่ขับรถในขณะเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น อธิบายความหมายก็คือ

1. ห้ามมิให้ผู้ขับขี่รถ ความหมายของผู้ขับขี่รถตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 4 (28) หมายความว่า ผู้ขับรถ ผู้ประจำเครื่องอุปกรณ์การขนส่งตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่ง ผู้ลากเช่นยานพาหนะ สำหรับรถนั้นตามพระราชบัญญัตินี้ มาตรา 4 (15) หมายความว่า ยานพาหนะทางบกทุกชนิด เว้นแต่รถไฟและรถราง

2. ในขณะเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น

"สุรา" ตามความหมายในมาตรา 4 พ.ร.บ.สุรา พ.ศ.2493 หมายความว่า รวมถึงวัตถุทั้งหลายหรือของผสมที่มีแอลกอฮอล์ซึ่งสามารถดื่มกินได้เช่นเดียวกับน้ำหรือสุราซึ่งดื่มกินไม่ได้แต่เมื่อได้ผสมกับน้ำหรือของเหลวอย่างอื่นแล้วสามารถดื่มกินได้เช่นเดียวกับน้ำสุราก็ถือว่าเป็นสุราทั้งสิ้น

นอกจากนี้ หากผู้ขับขี่รถในขณะเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น ผ่าฝืนคำสั่งเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจที่ให้ทดสอบว่าเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่นหรือไม่ (มาตรา 142 วรรค 2) จะมีโทษปรับครั้งละไม่เกินหนึ่งพันบาท (มาตรา 154 (3))

3. โดยเจตนา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา ซึ่งได้แก่ การกระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำ และขณะเดียวกันผู้กระทำต้องประสงค์ต่อผลหรือยอมเสี่ยงเห็นผลนั้น การกระทำ ความผิดนี้ ผู้กระทำต้องสมัครใจดื่มสุราหรือของเมาอย่างอื่นเองโดยรู้แล้วว่าจะทำให้ตนเองเมา ซึ่งผู้ดื่มทราบหรือน่าจะทราบว่าดื่มเข้าไปแล้วอาจมีเมาก ส่วนเมาหรือไม่เมาที่เป็นผลมาจากการดื่มไม่จำต้องประสงค์ต่อผลหรืออาจเสี่ยงเห็นผล

ความรับผิดชอบทางอาญาจะครบองค์ประกอบความผิด ต่อเมื่อผู้ขับขี่เมาสุราหรือของเมาอย่างอื่นแล้ว นำรถหรือยานพาหนะเคลื่อนที่จากจุดเดิมที่จอดอยู่แม้เพียงเล็กน้อยโดยเจตนา

มาตรการลงโทษทางอาญาตาม พ.ร.บ. จราจรทางบก พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.จราจรทางบก (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2535 ที่ลงโทษผู้ขับขี่ขณะเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่นมีดังนี้

1. ระวางโทษปรับและจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 160 วรรค 3)

2. โทษยึดใบอนุญาตขับขี่ มีกำหนดครั้งละไม่เกินหกสิบวัน โดยอาจบันทึกการยึดใบอนุญาตขับขี่และคะแนนไว้ด้านหลังของใบขับขี่ที่ถูกยึด (มาตรา 161)

3. การพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ (มาตรา 162)

พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522

พ.ร.บ. ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ในการควบคุมระบบการคมนาคมทางบกในลักษณะเดียวกับ

พ.ร.บ. จราจรทางบก พ.ศ. 2522 ต่างกันตรงที่บุคคลที่กฎหมายประสงค์จะบังคับใช้ คือ ผู้ขับขี่รถยนต์ยานพาหนะที่มีความเกี่ยวข้องกับสาธารณะ เช่น คนขับรถขนส่งทั้งประจำทางและไม่ประจำทาง เป็นต้น ซึ่งเรื่องของสุราที่เกี่ยวข้องกับ พ.ร.บ. ฉบับนี้มีดังนี้

ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ต้องไม่เสพหรือเมาสุรา หรือของมึนเมาอย่างอื่น (มาตรา 102(3))

ผู้ประจำรถ ได้แก่ (1) ผู้ขับรถ (2) ผู้เก็บค่าโดยสาร (3) นายตรวจ (4) ผู้บริการตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 92)

บทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน ผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำผู้ใดดื่มสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่นในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ (ฝ่าฝืนมาตรา 102 (3) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท แต่ถ้าผู้ใดเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 127 ทวิ

ความรับผิดชอบ พ.ร.บ. การขนส่งทางบก พ.ศ.2522 จะแยกเป็น 3 ประเด็นดังนี้ ได้แก่ 1) ในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ ผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประจำรถต้อง 2) ไม่เสพสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่น และ 3) โดยเจตนา

1) ขณะปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถซึ่งตามความหมายในพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 92) ได้แก่ 1. ผู้ขับรถ 2. ผู้เก็บค่าโดยสาร 3. นายตรวจ และ 4. ผู้บริการตามที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถต้องได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียนซึ่ง ใบอนุญาตสำหรับผู้ประจำรถมี 4

ประเภท (มาตรา 94) คือ 1. ใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถ 2. ใบอนุญาตเป็นผู้เก็บค่าโดยสาร 3. ใบอนุญาตเป็นนายตรวจ และ 4. ใบอนุญาตเป็นผู้บริการ ส่วนคำว่า "ขณะปฏิบัติหน้าที่" ไม่มีคำนิยามไว้ซึ่งมีนักกฎหมายบางท่านเห็นว่า เจตนารมณ์ของกฎหมายแสดงให้เห็นว่า หมายถึง ช่วงเวลาที่ผู้ประจำรถดังกล่าวอยู่ในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ที่จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติหน้าที่อาจจะเป็นผลลึหรือเข้าเวร หรือตามช่วงเวลาใดก็ตาม ไม่ว่าการปฏิบัติหน้าที่บนรถ หรืออยู่ระหว่างพักรอการขับเคลื่อนรถตามเวลาที่สถานีเริ่มต้นหรือสถานีปลายทาง

2) ไม่เสพสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่น เจตนารมณ์ของกฎหมายเคร่งครัดและเข้มงวดมาก โดยในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ห้ามมิให้ผู้ประจำรถเสพสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่น

3) โดยเจตนา การเสพสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่นนั้นจะต้องกระทำโดยรู้สำนึก ในการเสพตามประมวลกฎหมายอาญาคามมาตรา 59 ซึ่งจะใช้มาตรฐานเดียวกับที่ใช้ใน พ.ร.บ. จราจรทางบก พ.ศ. 2522 แต่เจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้เคร่งครัดกว่า กล่าวคือในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ห้ามเสพสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่นโดยเด็ดขาด

บทลงโทษตาม พ.ร.บ. การขนส่งทางบก พ.ศ.2522 ที่เกี่ยวข้องกับสุรา ได้แก่

1. โทษปรับและโทษจำคุก ตามมาตรา 127 ทวิ ดังนี้ ผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถผู้ใดฝ่าฝืน มาตรา 102 (3) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท แต่ถ้าผู้ใดเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าถ้าผู้ประจำรถ

เช่น ผู้เก็บค่าโดยสาร นายตรวจหรือผู้บริการ เสพหรือเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่นในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่จะรับโทษน้อยกว่าการเป็นผู้ขับรถ

นอกจากนี้ กฎหมายยังบัญญัติให้ผู้ประกอบการ (มาตรา 40 ทวิ) ร่วมรับผิดชอบหากใช้หรือยินยอมให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ขับรถที่มีอาการเมาสุราหรือของมีนเมาอย่างอื่นปฏิบัติหน้าที่ขับรถ (มาตรา 127 จัตวา และมาตรา 138 ทวิ) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งผู้โดยสารผู้โดยสารหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 40 ทวิ วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสี่หมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนรู้เห็นและได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้วที่จะป้องกันมิให้ผู้ขับรถกระทำการดังกล่าว

2. การยึดใบอนุญาตและการเพิกถอนใบอนุญาตตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 108 มาตรา 109 และมาตรา 110 ดังนี้

พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522

เหตุผลในการประกาศใช้ พ.ร.บ.ฉบับนี้ คือเนื่องจากกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ได้ประกาศใช้บังคับมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2473 นับเป็นเวลาเกือบห้าสิบปีแล้ว และมีบทบัญญัติอีกหลายมาตราที่ใช้อยู่ไม่เหมาะสมกับกาลสมัยและสภาพการณ์ของบ้านเมือง สมควรปรับปรุงเสียใหม่ให้เหมาะสมและรัดกุมยิ่งขึ้น

พ.ร.บ. ฉบับนี้ ผู้ขอรับใบอนุญาตขับรถจะเป็นไปตามหมวด 3 เรื่องใบอนุญาตขับรถตั้งแต่มาตรา 42 ถึงมาตรา 57 ดังนี้ ทั้งนี้ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการขับซึ่งขณะมีเมาสุราจะอยู่ในมาตรา 47 (3)

มาตรา 49 (7) และมาตรา 57 ทวิ ส่วนบทกำหนดโทษจะอยู่ในหมวด 4 มาตรา 58 เป็นต้นไป

ผู้ขอใบอนุญาตขับรถซึ่งต้องไม่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษหรือถูกพนักงานเปรียบเทียบตั้งแต่สองครั้งขึ้นไป สำหรับความผิดเกี่ยวกับการขับรถอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้ เว้นแต่จะพ้นโทษไม่น้อยกว่าหกเดือนแล้วข้อข. ในขณะเมาสุรา หรือของเมาอย่างอื่น (มาตรา 47 (3)) และผู้ขอใบอนุญาตซึ่งต้อง ไม่เป็นผู้ติดสุรายาเมาและยาเสพติดให้โทษ (มาตรา 49 (7))

ผู้ใดฝ่าฝืนหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้รับขั้วรถขณะเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่นให้ผู้ตรวจการมีอำนาจสั่งให้ผู้รับเข้ารับการตรวจหรือทดสอบว่าเมาสุราหรือไม่ (มาตรา 57 ทวิ) ส่วนวิธีการตรวจสอบตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกรมการขนส่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา บทลงโทษผู้ที่ไม่ยอมเข้ารับการตรวจหรือทดสอบว่าเมาสุราหรือไม่ (มาตรา 57 ทวิ) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท (มาตรา 66 ทวิ) นอกจากโทษปรับแล้วยังมีการสั่งเพิกถอนใบอนุญาตขับรถ (มาตรา 53) และการเรียกใบอนุญาตขับรถมายึดไว้ แต่ห้ามมิให้ยึดเกินหนึ่งปี (มาตรา 54)

ข้อสังเกต พ.ร.บ. รถยนต์ พ.ศ. 2522 กำหนดการขอใบอนุญาตขับรถสาธารณะระหว่างประเทศ (มาตรา 49) จะระบุว่าไม่เป็นผู้ติดสุรายาเมาหรือยาเสพติดให้โทษแต่รอดส่วนบุคคลและรถประเภทอื่นจะระบุแต่เพียงไม่มีโรคประจำตัว (มาตรา 46)

ทั้งนี้ พ.ร.บ.รถยนต์ 2522 ที่เกี่ยวกับสุรา คือ 1) การออกใบอนุญาตขับรถและ 2) ต้องไม่เป็นผู้ติดสุราหรือขับรถในขณะที่เมาสุรา โดยมีโทษปรับ การเพิกถอนใบอนุญาต และสั่งยึดใบอนุญาต

เกณฑ์การทดสอบผู้ขับขี่ว่าเมาสุราหรือไม่จะเป็นไปตามกฎกระทรวงมหาดไทยฉบับที่ 16 (พ.ศ.2537) ออกตามความใน พ.ร.บ. จราจรทางบก พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. จราจรทางบก (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2535 มาตรา 142 มีหลักเกณฑ์ดังนี้

ข้อ 1. การทดสอบผู้ขับขี่ว่าเมาสุราหรือไม่ให้ตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดของผู้ขับขี่โดยใช้วิธีการตามลำดับดังนี้

(1) ตรวจวัดลมหายใจด้วยเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการตรวจหรือทดสอบให้ใช้เครื่องตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในเลือดโดยวิธีเป่าลมหายใจ (BREATH ANALYZER TEST) และอ่านค่าของแอลกอฮอล์ในเลือดเป็นมิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์

วิธีการตรวจหรือทดสอบ ให้ปฏิบัติตามวิธีการตรวจสอบของเครื่องแต่ละชนิด

(2) ตรวจวัดจากปัสสาวะ

(3) ตรวจวัดจากเลือด

การตรวจวัดตาม (2) หรือ (3) ให้ใช้ในกรณีที่ไม่สามารถทดสอบตาม (1) ได้เท่านั้น

ข้อ 2. กรณีที่ต้องทดสอบโดยวิธีตรวจวัดจากเลือดตามข้อ 1 (3) ให้ส่งตัวผู้ขับขี่ไปยังโรงพยาบาลที่ใกล้ที่สุดและทำการเจาะเลือดภายใต้การกำกับดูแลของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพเวชกรรม

ข้อ 3. ถ้ามีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเมาสุรา

(1) กรณีตรวจวัดจากเลือดเกิน 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์

(2) กรณีตรวจวัดจากลมหายใจหรือปัสสาวะให้เทียบปริมาณแอลกอฮอล์โดยใช้ปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเป็นเกณฑ์มาตรฐานดังนี้

(ก) กรณีตรวจวัดจากลมหายใจให้ค่าสัมประสิทธิ์ในการแปลงค่าเท่ากับ 2,000

(ข) กรณีตรวจวัดจากปัสสาวะให้ใช้ค่าสัมประสิทธิ์ในการแปลงค่าเท่ากับเศษ 1 ส่วน 1.3 กฎกระทรวงฉบับนี้ให้ใช้ ณ วันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2537 เป็นต้นไป

การตรวจแอลกอฮอล์ในร่างกาย ทำได้ 4 วิธีคือ 1.ตรวจเลือด 2.ตรวจปัสสาวะ 3.ตรวจน้ำลาย และ 4.ตรวจลมหายใจ

การตรวจระดับแอลกอฮอล์ในเลือดตามกฎหมายกระทรวงมหาดไทยฉบับที่ 16 (พ.ศ. 2537) ออกตามความใน พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.จราจรทางบก (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2535 ข้อ 1 (1) กำหนดให้ใช้การตรวจแอลกอฮอล์จากลมหายใจเท่านั้น แต่ถ้าไม่สามารถทดสอบจากลมหายใจได้ จึงจะทดสอบจากปัสสาวะและเลือด

หลักการของเครื่องตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในเลือดโดยวิธีเป่าลมหายใจ คือให้ผู้ถูกตรวจเป่าลมหายใจเข้าเครื่องซึ่งมีการตรวจจับ(Detector) แอลกอฮอล์อยู่ ตัวตรวจจับเมื่อได้รับแอลกอฮอล์จากลมหายใจจะมีการแปรสภาพซึ่งอาจจะมองเห็นได้ เช่น การเปลี่ยนแปลงสีของสารเคมีหรือวัดได้จากพลังงาน เช่น กระแสไฟฟ้า ความต่างศักย์ การเปลี่ยนแปลงสภาพนี้จะถูกจัดแปลงให้รายงานออกมาที่หน้าปัดของเครื่องในรูปของค่าระดับแอลกอฮอล์ในเลือด (Blood Alcohol Concentration : BAC) ทั้งนี้ โดยอาศัยการคำนวณจากค่าความสัมพันธ์ของ

สัมประสิทธิ์ในการแปลงค่าปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเป็นปริมาณแอลกอฮอล์ในลมหายใจ

ตัวตรวจจับแบบต่าง ๆ ที่ใช้ในการตรวจวัดแอลกอฮอล์จากลมหายใจมีด้วยกัน 4 แบบคือ 1.แบบ Colorimeter 2.แบบ Semiconductor 3.แบบ Fuel Cell และ 4. แบบ Infrared Absorption

ปัจจุบันตัวตรวจจับที่นิยมได้แก่แบบที่ 2-4 ทั้งนี้ การใช้เครื่องตรวจวัดานี้ผู้ใช้จะต้องศึกษาวิธีการใช้และการดูแลรักษาเครื่อง ด้วยเหตุที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีภูมิอากาศร้อน แต่เครื่องส่วนมากจะผลิตในประเทศที่มีอากาศหนาว ที่ออกแบบมาใช้ได้ดีที่อุณหภูมิ 10-40 องศาเซลเซียส ฉะนั้นอุณหภูมิจะมีผลต่อการวัด ทำให้ผู้ใช้จะต้องตรวจสอบความถูกต้องของเครื่อง โดยใช้ก๊าซแอลกอฮอล์มาตรฐานที่ทราบค่าแน่นอนอย่างสม่ำเสมอ ถ้าหากเครื่องมีความคลาดเคลื่อนเกิน+-5% จะต้องส่งเครื่องไปปรับเทียบที่กองรังสีและเครื่องมือแพทย์ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ หรือศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ.2548 ได้มีการสร้างเครื่องตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในลมหายใจโดยคนไทย คือ รศ.ดร.นิกร มังกรทอง อาจารย์ประจำคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ซึ่งมีต้นทุนต่ำ แจ็งผลทันทีหลังเป่า บำรุงรักษาง่าย และสามารถใช้งานต่อเนื่องได้นาน 4-6 ชั่วโมง

สรุปได้ว่า พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ.2522 พ.ร.บ.การขนส่งทางบก พ.ศ.2522 และพ.ร.บ.รถยนต์ พ.ศ.2522 ในส่วนที่เกี่ยวกับสุรา ได้แก่ ความรับผิดชอบทางอาญาที่เกิดจากการเมาสุราในขณะที่ขับขี่รถยนต์และมึนหลงใหลสำหรับผู้ฝ่าฝืนทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล

การควบคุมด้านการจำกัดกลุ่มผู้บริโภค

บทบัญญัติของกฎหมายในกลุ่มนี้อาจจะเป็นการจำกัดอายุ และอาชีพของผู้ดื่มเป็นสำคัญ รวมทั้งมีบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนที่เป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติสถานบริการ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 พ.ร.บ. ฉบับนี้ได้ออกเลิก ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 132 ลงวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2515 และประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 294 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 เนื่องจากประกาศคณะปฏิวัติทั้ง 2 ฉบับใช้บังคับมานาน จึงควรปรับปรุงวิธีการปฏิบัติต่อดังให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสุราซึ่งจะเป็นการควบคุมเกี่ยวกับอายุขั้นต่ำในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จะอยู่ในมาตรา 26(10) มาตรา 45 และ มาตรา 78

ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น ไม่ว่าเด็ก (มาตรา 4 บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส) จะยินยอมหรือไม่ ห้ามมิให้ ผู้ใดกระทำการจำหน่าย แลกเปลี่ยน หรือให้สุราหรือบุหรี่แก่เด็ก เว้นแต่การปฏิบัติทางการแพทย์ (มาตรา 26 (10)) หากผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 78)ถ้าการกระทำความผิดนี้มีโทษตามกฎหมายอื่นที่หนักกว่าก็ให้ลงโทษตามกฎหมายนั้น

ห้ามมิให้เด็กซื้อหรือเสพสุราหรือบุหรี่หรือเข้าไปในสถานที่เฉพาะเพื่อการจำหน่ายหรือเสพสุราหรือบุหรี่ หากฝ่าฝืนให้พนักงานเจ้าหน้าที่สอบถามเด็กและเรียกผู้ปกครองมาทราหรือเพื่อว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บน หรือกระทำการอื่นใด เช่นจัดให้เด็กทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ ซึ่งหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขให้กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 45)

อย่างไรก็ตาม นอกเหนือจากการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายแล้ว สิ่งที่สำคัญประการหนึ่ง คือการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ซึ่งย่อมจะก่อให้เกิดผลดีแก่เด็กสมดังกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงพระราชทานเนื่องในโอกาสปีเด็กสากล พุทธศักราช 2522 ดังนี้

"เด็กเป็นผู้ที่ได้รับช่วงทุกสิ่งทุกอย่างต่อจากผู้ใหญ่ รวมทั้งภาระรับผิดชอบในการดำรงรักษาความผาสุกสงบของประชากรในโลก ดังนั้นเด็กทุกคนจึงสมควรและจำเป็นที่จะต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้องเหมาะสม ให้มีความสามารถสร้างสรรค์ประโยชน์ต่าง ๆ พร้อมทั้งการฝึกหัดขัดเกลาความคิดจิตใจให้ประณีต ให้มีศรัทธามั่นคงในคุณความดี มีความประพฤติเรียบร้อย สุจริตและมีปัญญาฉลาดแกมโลในเหตุในผล

หน้าที่นี้เป็นของทุกคน ที่จะต้องร่วมมือกันกระทำโดยพร้อมเพรียงสม่าเสมอ คือ ผู้ที่เกิดก่อนผ่านชีวิตมาก่อนจะต้องสงเคราะห์อนุเคราะห์ผู้เกิดตามมาภายหลัง ด้วยการถ่ายทอดความรู้ความดีและประสบการณ์อันมีค่าทั้งปวงให้ด้วยความเมตตาเอ็นดูและด้วยความบริสุทธิ์ใจให้เขาทราบให้เขาเข้าใจและสำคัญที่สุดให้เขารู้จักคิดด้วย

เหตุผลที่ ถูกต้องจนเห็นจริงด้วยตนเองได้ในความเจริญและความเสื่อม

โดยนัยนี้บิดามารดาจึงต้องสอนบุตรธิดา ที่จึงต้องสอนน้อง คนรุ่นใหญ่จึงต้องสอนคนรุ่นเล็ก และเมื่อคนรุ่นเล็กเป็นผู้ใหญ่ขึ้นจึงต้องสอนคนรุ่นหลังๆ ต่อไปไม่ให้ขาดสาย ความรู้ความดี ความเจริญของงามทั้งมวลจึงจะแผ่ไพศาลไปได้ไม่มีประมาณ เป็นพื้นฐานความวัฒนาผุสกลอันยั่งยืนในโลกสืบไป"

พระราชบัญญัติสถานบริการ (ฉบับที่ 4)

พ.ศ. 2546

พ.ร.บ.ฉบับนี้มาจากปรับปรุง พ.ร.บ.สถานบริการ พ.ศ. 2509 โดยมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับสุราซึ่งในที่นี้จะศึกษาเฉพาะบางมาตรา ได้แก่ มาตรา 16 (1) มาตรา 16/1 มาตรา 21 มาตรา 27 และมาตรา 28/4

ห้ามมิให้ผู้รับอนุญาตตั้งสถานบริการ รับผู้มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์เข้าทำงานในสถานบริการ (มาตรา 16 (1)) หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท(มาตรา 27)

ห้ามผู้รับอนุญาตตั้งสถานบริการ ยินยอมหรือปล่อยปละละเลยให้ผู้มีอายุต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ ซึ่งมีได้ทำงานในสถานบริการนั้นเข้าไปในสถานบริการระหว่างเวลาทำการ (มาตรา 16/1) หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท (มาตรา 27) และอาจถูกสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตได้ (มาตรา 21)

นอกจากนี้ ผู้ที่กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคลต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นๆด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าไม่มีส่วนได้กระทำ (มาตรา 28/4)

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

พ.ร.บ. ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความคุ้มครองแก่การใช้แรงงานบางประเภทเป็นพิเศษว่าการใช้แรงงานทั่วไปในที่นี้จะกล่าวเฉพาะมาตรา 44 มาตรา 47 มาตรา 50 (4) มาตรา 144 และมาตรา 148 ดังนี้

ห้ามมิให้นายจ้างจ้างเด็กอายุต่ำกว่าสิบห้าปีเป็นลูกจ้าง (มาตรา 44) ห้ามมิให้นายจ้างให้ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กอายุต่ำกว่าสิบแปดปีทำงานในระหว่าง 22.00 น. - 06.00 น. (มาตรา 47) และห้ามมิให้นายจ้างให้ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กอายุต่ำกว่าสิบแปดปีทำงานในสถานที่ที่มีอาหาร สุรา น้ำชาหรือเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่ายและบริการ (มาตรา 50(4))

ผู้ใดฝ่าฝืนโดยจ้างเด็กอายุต่ำกว่าสิบห้าปีเป็นลูกจ้าง (มาตรา 44) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 148)

ผู้ใดฝ่าฝืนโดยให้เด็กอายุต่ำกว่าสิบแปดปีทำงานในสถานบริการที่มีอาหาร สุรา น้ำชาหรือเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่ายและบริการ (มาตรา 50) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 144) และหากการฝ่าฝืนดังกล่าวเป็นเหตุให้ลูกจ้างได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ หรือถึงแก่ความตายต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 144 วรรคสอง)

แม้ว่ากฎหมายทั้ง 2 ฉบับข้างต้นจะไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสุรา แต่เพื่อเป็นการคุ้มครองเด็กไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับสุราและเข้าไปในสถานที่อันตรายทั้งหลาย และปรามผู้ที่คิดจะกระทำการฝ่าฝืนดังกล่าว

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

พ.ศ. 2535

พ.ร.บ. ฉบับนี้เป็นกรออกเลิก พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 19 ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2520 พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน (ฉบับที่ 2-6) พ.ศ. 2521-2531 และประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติฉบับที่ 35 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 ซึ่งบทบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมการเสพสุราของข้าราชการพลเรือนในเรื่องความผิดวินัยฐานประพฤติชั่ว ซึ่งในที่นี้จะศึกษาเฉพาะมาตรา 98 และมาตรา 100

"ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องรักษาชื่อเสียงของตนและรักษาเกียรติศักดิ์ตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสียโดยไม่มีการกระทำใด ๆ อันได้ชื่อว่าเป็นผู้ซึ่งประพฤติชั่ว การกระทำความผิดทางอาญา สำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษหรือกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง" (มาตรา 98)

เรื่องของวินัยนี้มีสาระสำคัญทำนองเดียวกับที่เคยบัญญัติไว้ใน พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 เพียงแต่แก้ไขปรับปรุงย่อคำให้รัดกุมและชัดเจนมากขึ้นเท่านั้น โดยบัญญัติเป็นหลักให้ข้าราชการรักษาชื่อเสียงของตนและเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการไม่กระทำการใด ๆ อันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

ความผิดวินัยฐานประพฤติชั่วแบ่งออกเป็น ประพฤติชั่วธรรมดาและประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ซึ่งความผิดวินัยฐานประพฤติชั่ว แบ่งออกได้เป็น 3 ประการ 1. เสพของมีนเมกจนไม่สามารถครองสติได้ 2. ทมกุ่มนในการพนัน และ 3. การกระทำ

หรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการอันทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ

หากข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดฝ่าฝืนข้อห้ามหรือไม่ปฏิบัติตามข้อปฏิบัติทางวินัยตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ ผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดวินัย จำต้องได้รับโทษทางวินัยเว้นแต่มีเหตุอันควรลดโทษตามที่บัญญัติไว้ในหมวด 5 (มาตรา 100)

โทษทางวินัยมี 5 สถาน คือ (1) ภาคทัณฑ์ (2) ตัดเงินเดือน (3) ลดขั้นเงินเดือน (4) ปลดออก (5) ไล่ออก

การเสพของมีนเมาจนไม่สามารถครองสติได้ อันเป็นความผิดวินัย แบ่งได้เป็น 2 กรณีดังนี้

1. การเสพของมีนเมาซึ่งตามปกติแล้วเสพได้ไม่ต้องห้ามตามกฎหมาย เช่น เบียร์ ชาดอง หรือของมีนเมาอย่างอื่นฯ ซึ่งไม่มีกฎหมายห้ามเสพจะเป็นความผิดฐานประพฤตชั่วต่อเมื่อได้เสพจนมีนเมาจนไม่สามารถครองสติได้ ตามมติคณะรัฐมนตรีที่ นว. 208/2496 ลงวันที่ 3 กันยายน พ.ศ. 2496 ที่กำหนดไว้ว่า ข้าราชการผู้ใดเสพยาจนมีนเมาไม่สามารถครองสติได้ ซึ่งอาจทำให้เสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการให้พิจารณาลงโทษตามควรแก่กรณี แต่หากเสพแล้วยังสามารถครองสติได้ ไม่เป็นความผิดนอกจากพฤติการณ์นั้นจะเข้ากรณีตามมติคณะรัฐมนตรีที่ นว. 28/2496 ลงวันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2496 ที่กำหนดไว้ว่า การเสพยาในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการเมาสุราเสียราชการ และเมาในที่ชุมชนจนเกิดเรื่องเสียหายหรือเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการถือเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

2. การเสพของมีนเมาซึ่งตามปกติแล้วต้องห้ามตามกฎหมาย เช่น ฝิ่น เฮโรอีน เป็นต้น ถ้าหากข้าราชการผู้ใดเสพยาจนมีนเมาดังกล่าว

ตามพฤติการณ์ก็เป็นความผิดวินัยฐานประพฤตชั่วอยู่ในตัวเองแล้ว แม้ว่าการเสพนั้นยังสามารถครองสติอยู่ได้ก็ตาม

เกณฑ์ที่ ก.พ. เคยกำหนดไว้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาความผิดฐานนี้ไว้ 3 ประการได้แก่ 1) เกียรติของข้าราชการ 2) ความรู้สึกของสังคม 3) เจตนาในการทำความผิดของผู้กระทำ

กล่าวโดยรวมได้ว่า การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนปัจจุบันส่วนใหญ่อยู่ภายใต้การบังคับใช้ของ 5 หน่วยงาน ได้แก่

1. กรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง ภายใต้ พ.ร.บ.สุรา พ.ศ. 2493 และกฎหมายอื่นที่ออกมาภายใต้ พ.ร.บ.ฉบับดังกล่าว โดยบัญญัติในส่วนของควบคุมปริมาณการผลิต สถานที่จำหน่าย เวลาที่จำหน่าย การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและภาษี

2. กระทรวงอุตสาหกรรม ในส่วนของ พ.ร.บ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 ได้แก่มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (Thai Industrial Standard) หรือ มอก. โดยส่วนที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะปรากฏอยู่ใน มอก 2088-2090/2544

3. กระทรวงสาธารณสุข ภายใต้การควบคุมการโฆษณาและฉลาก

4. กระทรวงมหาดไทย ภายใต้การควบคุมด้านอุบัติเหตุจากรถ

5. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ภายใต้การควบคุมด้านอุบัติเหตุจากรถ

เมื่อพิจารณาถึงกลไกการบังคับใช้แล้วจะเห็นว่ากรมสรรพสามิตเป็นหน่วยงานหลักที่มีอำนาจในการกำหนดปริมาณการผลิต การนำเข้าเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ไปสู่ผู้บริโภคในขณะที่กระทรวง

อุตสาหกรรมและกระทรวงสาธารณสุข เป็นเพียงหน่วยงานที่รองรับคุณภาพและควบคุมฉลากซึ่งแทบจะไม่มีผลในทางการควบคุมการบริโภคของประชาชน และโดยที่กรมสรรพสามิตมีนโยบายในการหารายได้เพื่อสนับสนุนระบบการเงินการคลังของรัฐ ซึ่งย่อมหมายถึง ความพยายามในการหารายได้จากค่าธรรมเนียมใบอนุญาตจำหน่ายสุราประเภทต่าง ๆ รวมถึงในส่วนของอากรแสตมป์สุราให้ได้มากที่สุด จึงส่งผลให้รูปแบบของการบังคับใช้ พ.ร.บ. สุรา พ.ศ. 2493 ภายใต้การควบคุมของกรมสรรพสามิตไม่สามารถนำมาใช้เพื่อลดจำนวนปัญหาที่เกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากความขัดแย้งระหว่างวัตถุประสงค์ของหน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายกับเจตนารมณ์ของกฎหมายในเรื่องดังกล่าวเป็นสำคัญ ดังนั้นในส่วนของกรณีปัญหาจึงควรให้หน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายหันมาให้ความสนใจกับพิษภัยอันเกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีทั้งต่อตัวผู้ดื่มเองและสังคมรอบข้าง

เพื่อให้ผู้ลยพินิจตัดสินใจว่าระหว่างรายได้จากการควบคุมผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์กับความเสียหายที่สังคมได้รับจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ว่าฝ่ายใดมีผลกระทบต่อประเทศชาติมากกว่ากัน และถึงเวลาแล้วหรือยังที่ควรจะหันมาใส่ใจกับปัญหานี้อย่างจริงจังและจริงจังให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

อย่างไรก็ดี การที่บรรดากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสุราทั้งหลายได้กระจัดกระจายอยู่ในกฎหมายหลายฉบับนั้น ขณะนี้ทางกระทรวงสาธารณสุข โดยกรมควบคุมโรคและ คณะกรรมการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แห่งชาติ (คบอช) ได้ดำเนินการร่วมกันจัดทำร่างพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งอยู่ในขั้นตอนของคณะกรรมการกฤษฎีกา ดังนั้นคาดว่าในอนาคตอันใกล้นี้ ประเทศไทยคงมีกฎหมายที่เกี่ยวกับสุราฉบับใหม่ที่มีเนื้อหาที่สมบูรณ์และครอบคลุมเนื้อหาทุกด้าน เพื่อถือปฏิบัติกันต่อไป

บรรณานุกรม

- [1] เชษฐ รัชดาพรภักติกุล และวรรณก บุญศรีเมือง (2548). การทบทวนองค์ความรู้เกี่ยวกับมาตรการป้องกันแก้ไขเพื่อลดผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.).

ประโยชน์ที่ได้รับ

จากการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ระบบไร้สายของผู้บริโภคในเขตสาทร

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ระบบไร้สายของผู้บริโภคในเขตสาทร จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้บริโภค ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริโภค จำนวน 193 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และที่ระดับนัยสำคัญ .05 ใช้การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ

ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 55.96 อายุ 25 ถึง 30 ปี ร้อยละ 28.50 ตำแหน่งงานที่ทำหัวหน้างาน ร้อยละ 37.31 ประสบการณ์ในการทำงาน 7 ถึง 10 ปี ร้อยละ 43.01 ระยะเวลาในการใช้คอมพิวเตอร์ภายใน 1 สัปดาห์มากกว่า 30 ชั่วโมง ร้อยละ 48.19 ระยะเวลาในการใช้คอมพิวเตอร์ภายใน 1 สัปดาห์เพื่อการใช้โปรแกรมต่างๆ ร้อยละ 52.85 อนึ่ง ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ระบบไร้สายของผู้บริโภคในเขตสาทร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า มี

Abstract

The purpose of this research is to study and compare the advantages of utilizing the wireless computer network of consumers within the metropolitan area categorized by the general information of the consumers using survey method with the sample size of 193 users. To collect the data, the questionnaires are generated. Statistics used to evaluate the data is percentage, average or mean, and standard deviation. Hypothesis is tested with variance (One-way ANOVA) and at the .05 significant level. The outcome is compared using Scheffe's method of the pairwise on average.

The results of this thesis are 55.96 percent of the samples are females, 28.50 percent is in the age of 25 to 30 years, 37.31 percent is in management levels, 43.01 percent has 7 to 10 years experience, 48.19 percent spends time using computers in 1 week for more than 30

ประโยชน์ที่ได้มากด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กร เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาด้านสนองความต้องการของผู้บริโภค ด้านการติดตั้งและการใช้งาน ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการพัฒนาความรู้ของผู้บริโภค และด้านความประหยัด ตามลำดับและผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้บริโภคที่มีอายุต่างกันมีประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ระบบไร้สายของผู้บริโภคในเขตสาทร ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ผู้บริโภคที่มีตำแหน่งงานและระยะเวลาในการใช้คอมพิวเตอร์ต่างกันมีประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ระบบไร้สายของผู้บริโภคในเขตสาทร ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผู้บริโภคที่มีเพศประสบการณ์ในการทำงานและลักษณะการใช้คอมพิวเตอร์ส่วนใหญ่ต่างกันมีประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ระบบไร้สายของผู้บริโภคในเขตสาทร ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

hours, and 52.85 of the studied population spends time on the computer learning how to use applications.

The advantages of utilizing the wireless computer network in metropolitan are more than familiar. The most outcome leads to the improvement of the organization. The next is to meet consumers' needs in terms of installations and uses. Never the less, communications, skill development of consumers, and its economy are to follow, respectively.

Hypothesis testing result shows that ages of the consumers receiving the advantages of the wireless computer network in the metropolitan are statistically different at .001 confidence. Consumers who are in management positions and who spend more times using computer are advanced from utilizing this wireless computer network in the metropolitan area. The difference is significant at .01 confidence interval. There is generally no sign of the difference for consumers who use computers in this wireless network in the metropolitan, in terms of sex, experience, and how they use applications on the computer.

ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ ระบบไร้สายของພູບຣິກ໌កໃນເຂດສາກ

*ฉัตร ธีศวฤทธิ์ดำรงค์

ความสำคัญของระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในการแข่งขันทางธุรกิจ ในปัจจุบันย่านธุรกิจที่มีการแข่งขันกันสูงมาก การบริหารธุรกิจในยุคนี้จะต้องเร็วและมีการตอบรับกันอย่างรวดเร็วที่เรียกว่า Real Time ทั้งทางด้านบริการให้บริการ ด้านการติดต่อสื่อสาร การแข่งขันส่วนใหญ่จะเน้นความสะดวกรวดเร็วและทำให้ลูกค้าได้รับความพึงพอใจ หรือความสะดวกสบาย และเอื้ออำนวยต่อความต้องการของลูกค้ามากที่สุด การให้บริการที่รวดเร็วไม่ต้องให้ผู้ใช้บริการคอยนาน การตอบสนองการให้บริการ Internet จึงมีทางเลือกมากมายให้กับผู้ที่ต้องการให้บริการ Internet ดังกล่าวมีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น จึงเกิดระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์แบบไร้สาย (Wireless LAN) ในยุคสมัยที่มี Internet แรกๆ ระบบเครือข่ายแบบที่มีสายเป็นตัวเชื่อมต่อไปยังคอมพิวเตอร์เครื่องอื่น (Wired LAN) นั้น ผู้บริโภคที่ต้องการใช้ จะต้องซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ของตัวเอง และเชื่อมสัญญาณผ่านระบบโทรศัพท์บ้าน ถ้าเป็นร้านค้าหรือร้านอาหารที่ต้องการให้

บริการ Internet แก่ลูกค้าภายในร้าน แม้กระทั่งบริษัทต่างๆ ที่ต้องการให้บริการเช่นกัน จะต้องซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ คอยให้บริการลูกค้า และด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีขนาดใหญ่ ทำให้การบริการเป็นไปได้ยาก และต้องสูญเสียพื้นที่การตั้งเครื่องคอมพิวเตอร์ จากนั้นต้องเดินสายไฟและสาย LAN ออกไปเพื่อเชื่อมต่อกับคอมพิวเตอร์เครื่องอื่น เพื่อให้สามารถเชื่อมต่อ Internet ได้ ทำให้เกิดความยุ่งยากแก่เจ้าของกิจการในการติดตั้ง และดูแลระบบ อีกทั้งจะต้องเดินสาย LAN ไปยังคอมพิวเตอร์ทุกเครื่องที่ต้องการเชื่อมต่อ Internet ทำให้จะต้องเดินสายยาวไปมา และต้องเก็บสายให้เรียบร้อยเพื่อความสวยงาม[1]

การนำระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์แบบไร้สายนี้มากแก้ปัญหา จะทำให้เกิดการลดต้นทุนในหลายด้าน เช่น ลดต้นทุนทางด้านทรัพยากรมนุษย์ เพราะไม่ต้องจ้างช่างคอยดูแลหลายคน แต่หนึ่งคนก็สามารถแก้ไขได้ ลดต้นทุนทางด้านอุปกรณ์ เพราะไม่ต้องกังวลเรื่องของสายไฟและสาย LAN

ไม่ต้องเดินสายให้ยุ่งยากมีเพียงคอมพิวเตอร์แบบพกพาที่มีระบบ Wireless LAN ก็สามารถเชื่อมต่อ Internet ได้ทันที ซึ่งเก็บรักษาได้ง่ายเพราะมีขนาดเล็กและเบา และส่วนใหญ่ลูกค้ามักมีคอมพิวเตอร์แบบพกพาเป็นของตนเอง ถ้าหากลูกค้ารู้ว่าสถานที่ใดมีระบบเครือข่าย Wireless LAN ก็จะไปใช้บริการในสถานที่นั้นทางด้านเจ้าของธุรกิจก็ไม่ต้องลงทุนซื้อคอมพิวเตอร์อีกด้วย [2]

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา ผู้ศึกษามุ่งศึกษาตัวแปรดังนี้

1.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ คุณลักษณะส่วนบุคคล ของผู้ใช้บริการที่ใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์แบบไร้สาย ในเขตสาทร ประกอบด้วย

- เพศ
- อายุ
- ตำแหน่งงานที่ทำ
- ประสบการณ์การทำงาน
- ระยะเวลาในการใช้งาน
- ลักษณะการใช้คอมพิวเตอร์

1.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ประโยชน์ที่ได้รับจาก การใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ระบบไร้สาย ของผู้ใช้บริการในเขตสาทร

บริโกล - ด้านสนองความต้องการของผู้

- ด้านการติดต่อสื่อสาร
- ด้านการติดตั้งและการใช้งาน
- ด้านความประหยัด
- ด้านการพัฒนาความรู้ของผู้บริโภค
- ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

องค์การ

2. ขอบเขตประชากร

ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริโภคที่ใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ระบบไร้สายในเขตสาทร และระยะเวลา ระหว่างเดือนธันวาคม 2549 - กุมภาพันธ์ 2550 รวม 3 เดือน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ระบบไร้สาย ของผู้ใช้บริการในเขตสาทร
2. เพื่อเปรียบเทียบประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ ระบบไร้สายของผู้บริโภคในเขตสาทรจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริโภค

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดความรู้ที่ได้ มากำหนด กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ดังภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1 : กรอบแนวคิด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เครื่องช่วยคอมพิวเตอร์ระบบไร้สายของผู้บริโภคในเขตสาทร มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและการสถิติที่ใช้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ ผู้ใช้เครื่องช่วยคอมพิวเตอร์ในเขตสาทร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริโภคที่ใช้เครื่องช่วยคอมพิวเตอร์ ในเขตสาทร จำนวน 372 คน เป็นผู้ที่ใช้ระบบเครื่องช่วยไร้สายและแบบมีสายเป็นประจำทุกวัน และที่ทำงานอยู่ในสำนักงานต่างๆ ในเขตสาทร ผู้ที่ใช้หรือเคยใช้ระบบเครื่องช่วยไร้สาย

2. กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในครั้งนี้ โดยการสุ่มตัวอย่างจากผู้บริโภคที่ใช้เครื่องช่วยคอมพิวเตอร์ในเขตสาทร โดยใช้สูตรยามานะ (Yamane) ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ +5 ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 193 คน โดยใช้การสุ่มอย่างสะดวก (Convenience Sampling) ด้วยสูตรของยามานะ เป็นวิธีการคำนวณค่าความคลาดเคลื่อนได้อย่างใกล้เคียง ใช้ประโยชน์จากการกำหนดช่วงแห่งความเชื่อมั่นที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.5 เป็นสูตรการคำนวณที่ง่ายที่สุดและเป็นที่ยอมรับของนักวิจัย โดยเปรียบเทียบได้จากตารางยามานะ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการขอความอนุเคราะห์ในการเก็บ ข้อมูลโดยแบบสอบถามผ่านทางบุคคลต่างๆ ในบริษัท ที่ตั้งอยู่ในเขตสาทร แล้วผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริโภค

ผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 55.96 อายุ 25 ถึง 30 ปี จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 28.50 ตำแหน่งงานที่ทำทั่วทั้งงาน จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 37.31 ประสบการณ์ในการทำงาน 7 ถึง 10 ปี จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 43.01 ระยะเวลาในการใช้คอมพิวเตอร์ภายใน 1 สัปดาห์มากกว่า 30 ชั่วโมง จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 48.19 ระยะเวลาในการใช้คอมพิวเตอร์ ภายใน 1 สัปดาห์ ศึกษาการใช้โปรแกรมต่างๆ จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 52.86

2. ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ระบบไร้สายของผู้บริโภคในเขตสาทร
ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ระบบไร้สายของผู้บริโภคในเขตสาทร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประโยชน์ที่ได้ระดับมากที่สุดด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กรเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาด้านสนองความต้องการของผู้บริโภค ด้านการติดตั้งและการใช้งาน ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการพัฒนาความรู้ของผู้บริโภค และด้านความประหยัดตามลำดับ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ระบบไร้สายของผู้บริโภคในเขตสาทร ด้านสนองความต้องการของผู้บริโภคอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ประโยชน์ที่ได้ระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยพบว่าในประเด็นเกี่ยวกับมีความสะดวกในการใช้งานเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาทำให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาการทำงานได้อย่างรวดเร็ว ทำให้คลายเครียดจากรายการบันเทิงใน

Internet ได้นำความรู้เพื่อไปพัฒนาใช้กับชีวิตประจำวัน และทำให้เกิดทักษะการใช้ระบบสารสนเทศ ตามลำดับ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ระบบไร้สายของผู้บริโภคในเขตสาทรด้านการติดต่อสื่อสารอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ประโยชน์ที่ได้ระดับมากที่สุด ในข้อง่ายต่อการเชื่อมต่อ Internet ได้รวดเร็วเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาประโยชน์ที่ได้ระดับมากที่สุดเกี่ยวกับมีความรวดเร็วในการรับ - ส่งข้อมูล รองรับปริมาณในการรับ - ส่งข้อมูล และความปลอดภัยของข้อมูลตามลำดับ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ระบบไร้สายของผู้บริโภคในเขตสาทรด้านการติดตั้งและการใช้งานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ประโยชน์ที่ได้ระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยพบว่าในประเด็นเกี่ยวกับการติดตั้งทำได้ง่ายและสะดวกเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาเคลื่อนย้ายระบบได้สะดวก ควบคุมการใช้งานในแต่ละเครื่องในเครือข่ายได้ ขยายเครือข่ายได้ไม่จำกัด มีซอฟต์แวร์การใช้งานที่ไม่ซับซ้อน และสามารถแก้ไขปัญหาได้ง่าย ตามลำดับ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ระบบไร้สายของผู้บริโภคในเขตสาทรด้านความประหยัดอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าประโยชน์ที่ได้ระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยพบว่าในประเด็นเกี่ยวกับใช้ทรัพยากรร่วมกันได้เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาประหยัดเวลาในการติดตั้งเครือข่าย ประหยัดเวลาในการแก้ไขระบบที่ขัดข้อง ไม่ต้องยุ่งยากในการเดินสาย LAN ใช้ร่วมกับอุปกรณ์แบบเก่าได้ และลดค่าใช้จ่ายในการจ้างผู้ดูแลระบบ ตามลำดับ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ระบบไร้สายของผู้บริโภคในเขตสาทร ด้านการพัฒนาความรู้ของผู้บริโภคอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าประโยชน์ที่ได้ระดับมากทุกข้อ โดยพบว่าในประเด็นเกี่ยวกับเรียนรู้วิธีการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาผู้บริโภคมุ่งความเข้าใจการทำงานเครือข่ายผสมผสานเครือข่ายแบบมีสายและไร้สายได้ เกิดการค้นคว้าหาความรู้มากขึ้น รู้จักมาตรฐานต่างของระบบไร้สาย และสามารถเขียนซอฟต์แวร์ใช้กับเครือข่ายได้เอง ตามลำดับ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ระบบไร้สายของผู้บริโภคในเขตสาทร ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนากองค์กรอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ประโยชน์ที่ได้ระดับมากทุกข้อ โดยพบว่าในประเด็นเกี่ยวกับทำให้ผู้บริโภคได้ทราบถึงสภาวะการแข่งขันของตลาดภายนอก พร้อมเตรียมตัวพัฒนาตนเองเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาข้อมูลที่รวดเร็วและอัปเดตทำให้การตัดสินใจของผู้บริโภคที่จะนำเสนอให้แก่ผู้บริหารในองค์การเป็นไปอย่างถูกต้อง พนักงานมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกองค์การ เป็นแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายของสมาชิกในองค์การ ประยุกต์การใช้เครือข่ายไร้สายในงานขององค์การเป็น และพนักงานได้รับความรู้จากการใช้งานอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ

3. ผลการทดสอบสมมติฐาน

1) ผู้บริโภคที่มีเพศต่างกันมีประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ระบบไร้สายในเขตสาทรในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้บริโภคที่มีเพศต่างกันมีประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้

เครือข่ายคอมพิวเตอร์ระบบไร้สายในเขตสาทรในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้บริโภคที่มีเพศต่างกันมีประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ระบบไร้สายในเขตสาทรในทุกด้านไม่แตกต่างกัน

2) ผู้บริโภคที่มีอายุต่างกันมีประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ระบบไร้สายในเขตสาทรในภาพรวมแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้บริโภคที่มีอายุต่างกันมีประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ระบบไร้สายในเขตสาทรในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าผู้บริโภคมียุคต่างกันมีประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ระบบไร้สายในเขตสาทร ด้านสนองความต้องการของผู้บริโภค ด้านการพัฒนาความรู้ของผู้บริโภค และด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนากองค์กรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ด้านการติดตั้งและการใช้งานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านการติดต่อสื่อสารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านความประทับใจไม่แตกต่างกัน

3) ผู้บริโภคที่มีตำแหน่งงานที่ทำต่างกันมีประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ระบบไร้สายในเขตสาทรในภาพรวมแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้บริโภคที่มีตำแหน่งงานที่ทำต่างกันมีประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ระบบไร้สายในเขตสาทรในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าผู้บริโภคมียุคตำแหน่งงานที่ทำต่างกันมีประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ระบบไร้สายใน

ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากในปัจจุบันธุรกิจมีการแข่งขันกันสูงมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัย ทวีติยา สินธุพงศ์[3] พบว่า การใช้อินเทอร์เน็ตช่วยเพิ่มโอกาสการแข่งขันทางการตลาดให้แก่บริษัท และองค์กร จากความสะดวกรวดเร็ว ในการติดต่อสื่อสารและยังใช้เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ได้กว้างขวางมากขึ้น การบริหารธุรกิจในยุคนี้จึงต้องรวดเร็วและมีการตอบรับการทั้งทางด้านกาให้บริการ ด้านการติดต่อสื่อสาร การแข่งขันส่วนใหญ่จะเน้นการความสะดวกรวดเร็วและทำให้ลูกค้าได้รับความพึงพอใจ หรือความสะดวกสบาย และเอื้อต่อความต้องการของผู้บริโภคมากที่สุด เครือข่ายไร้สาย ยังส่งผลต่อการทำงานของผู้บริโภค หมายถึง ความคล่องตัว ความง่ายในการใช้งาน ส่งผลทำให้ผู้บริโภคมีความตื่นตัวในการใช้อินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นปัจจัยของการสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อเป็นข่าวสารไปถึงทุกที่ ที่มีความต้องการในการใช้งาน ดังผลการวิจัย จิตรา พร้อมจรรยากุล[4] ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานประชาสัมพันธ์โดยใช้อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อ ผลการวิจัยพบว่าในภาพรวมมีความคิดเห็นต่อ การดำเนินงานประชาสัมพันธ์โดยใช้อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อ ทั้งด้านการวางแผน การจัดหาทรัพยากร การมุ่งใจให้ปฏิบัติงาน การประสานงาน และการประเมินผลงาน ในระดับปานกลาง และมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในระดับมากที่สุด คือหน่วยงานภาครัฐควรมุ่งนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ในงานประชาสัมพันธ์เป็นสื่อ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ระบบไร้สายของผู้บริโภคในเขตสาทรเมื่อพิจารณาทางด้านต่างๆ ผลการทดสอบอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) ด้านสนองความต้องการของผู้บริโภค ควรพัฒนาโปรแกรมในการใช้งานให้มีความสะดวกในการใช้งาน และพัฒนาทักษะการใช้ระบบสารสนเทศของผู้บริโภคทั้งทางตรงและทางอ้อม

2) ด้านการติดต่อสื่อสาร พัฒนาจุดบริการสัญญาณเครือข่ายไร้สายให้ครอบคลุมบริเวณมากขึ้นเพื่อให้ง่ายต่อการเชื่อมต่อ Internet ได้รวดเร็ว และควรพัฒนาระบบรักษาความปลอดภัยให้กับผู้บริโภคเพื่อสร้างความปลอดภัยของข้อมูลให้เกิดขึ้นในเครือข่าย

3) ด้านการติดตั้งและการใช้งาน ควรมีการจัดทำคู่มือการใช้งานที่ชัดเจน อ่านง่าย และมีความถูกต้องเป็นปัจจุบัน อีกทั้งควรจัดตั้งศูนย์บริการติดต่อสอบถามอัตโนมัติ (Call Center) เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการติดตั้ง และแก้ไขปัญหาได้ง่าย

4) ด้านความประหยัด พัฒนาการใช้อุปกรณ์บนเครือข่ายร่วมกันให้มี ประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการจ้างผู้ดูแลระบบ

5) ด้านการพัฒนาความรู้ของผู้บริโภค จัดทำข่าวสารส่งถึงผู้บริโภคอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้ใช้บริการเรียนรู้วิธีการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และสามารถเขียนซอฟต์แวร์ใช้กับเครือข่ายได้เอง

6) ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กร ควรจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้บริโภคได้ทราบถึงสถานะการแข่งขันของตลาดภายนอก พร้อมเตรียมตัวพัฒนาตนเอง และสามารถพัฒนาความรู้จากการใช้งานเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป
ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัย ไม่ได้ตระหนักถึงความต้องการในการใช้งานระบบเครือข่ายไร้สายของผู้บริโภค อาจทำให้ข้อมูลทางสถิติคลาดเคลื่อนได้ และพฤติกรรมของผู้บริโภคในการใช้งานในเชิงลึก น่าจะเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ส่งผลให้การวิจัยครั้งนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น แต่ผู้วิจัยไม่ได้วางขอบเขตพฤติกรรมของผู้บริโภคไว้ชัดเจนจึงส่งผลให้ผลการทดสอบนั้น บิดเบือนไปบ้าง จึงขอเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีดังนี้

1) ควรมีการศึกษาความต้องการของผู้บริโภคในการใช้ระบบเครือข่ายไร้สายในเขตกรุงเทพมหานคร

2) ควรมีการศึกษาพฤติกรรมในเชิงปฏิบัติ ของผู้บริโภคในการใช้งานระบบเครือข่ายไร้สายในเขตกรุงเทพมหานคร

3) ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการใช้งานระบบเครือข่ายไร้สายในเขตกรุงเทพมหานคร

บรรณานุกรม

- [1] ย่างกจ มีนจคอและอรรรณพ ชันฉีกุล (2547) ออกแบบและติดตั้งเครือข่าย Wireless LAN. กรุงเทพฯ : อินโฟเพรส.
- [2] พยอม วงศ์สารศรี (2548) องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ : สุภาการพิมพ์.
- [3] ทวีติยา สิงธุพงศ์ (2540) สถานภาพ ความต้องการ และปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ตในธุรกิจ ส่งออก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [4] จิตรา พร้อมจรรยากุล (2545) ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานประชาสัมพันธ์โดยใช้อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อของบุคลากรที่มีพื้นฐานความรู้ของอินเทอร์เน็ต ในหน่วยงานระดับกรม สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- [5] จตุชัย แพงจันทร์, อนุโชติ วุฒิพรพงษ์ (2548) เจาะระบบ Network ฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ : อินโฟเพรส.
- [6] ชนวรรณ แสงสุวรรณ, อติลา พงศ์ชัย, อุไรวรรณ แฉ่มนิยม, อุทสนา ธรรมเจริญ, ธงพุทธ ชูพงศ์ศิริพันธ์ (2003) Marketing Management การจัดการการตลาด. กรุงเทพฯ : เทียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า.
- [7] ศิริวรรณ เสวีรัตน์ (2538) พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ : วิสิทธ์พัฒนา.
- [8] สมเกียรติ รุ่งเรืองธาดา (2544) Internet Sharing สำหรับระบบ LAN ในองค์กรและร้าน Internet Cafe'. กรุงเทพฯ : ไปรษณีย์.
- [9] สมเกียรติ รุ่งเรืองธาดา (2544) Home Networking ติดตั้งเครือข่ายในบ้านและออฟฟิศขนาดเล็ก. กรุงเทพฯ : ไปรษณีย์.
- [10] เสวี วงษ์มณฑา. (2542). การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ : ธนวิซการพิมพ์.

Probability Density Functions for Channel Holding Times under Cellular CDMA Soft Handoffs: Blocking Probability Approach

บทคัดย่อ

ในระบบเซลลูลาร์ซีดีเอ็มเอ (CDMA: Code Division Multiple Access) ดัชนีสมรรถนะได้แก่ ความน่าจะเป็นการบล็อก คุณภาพของการบริการ ประสิทธิภาพทรัพยากรทรังก์ และอื่น ๆ ได้นำมาใช้เพื่อประเมินระบบ บทความนี้นำเสนอฟังก์ชันความหนาแน่นความน่าจะเป็น (pdfs: probability density functions) สำหรับเวลายึดช่องสัญญาณ บนพื้นฐานแบบจำลองเรขาคณิตซอฟต์แวร์แฮนด์ออฟ pdfs ที่ได้ในแบบจำลองที่นำเสนอเป็นพื้นฐานในการหาค่าดัชนีสมรรถนะข้างต้น นอกจากนี้วิธีหความน่าจะเป็นการบล็อกในซอฟต์แวร์แฮนด์ออฟ ซึ่งใช้ pdfs ที่ได้ร่วมกับสมการสมดุลภาระและสูตรเออร์แลงบีได้มีการนำเสนอไว้ด้วย

คำสำคัญ - เซลลูลาร์ ซีดีเอ็มเอ ฟังก์ชันความหนาแน่นความน่าจะเป็น เวลายึดช่องสัญญาณ ซอฟต์แวร์แฮนด์ออฟ ความน่าจะเป็นการบล็อก สมการสมดุลภาระ

Abstract

In cellular CDMA (Code Division Multiple Access) system, the performance indicators such as blocking probability, quality of service, trunk-resource efficiency, and so on, are used to evaluate the system. This paper presents the probability density functions (pdfs) for channel holding times based on the proposed soft handoff geometric model. The derived pdfs in the proposed model are the fundamentals for obtaining the performance indicators above. In addition, the method to get blocking probability in soft handoff using derived pdfs with load balance equation and Erlang-B formula is illustrated.

Index Terms - Cellular, CDMA, probability density function, channel holding time, handoff, blocking probability, load balance equation.

Probability Density Functions for Channel Holding Times under Cellular CDMA Soft Handoffs: Blocking Probability Approach

*Bongkarn Homnan

Normally, handoff is used to maintain the communication between Mobile Stations (MSs). The handoff MS as shown in Fig. 1 uses new resource such as frequency, channel, or code from new Base Station (BS) [1]. For Hard HandOff (HHO), is used in cellular FDMA (Frequency Division Multiple Access) and TDMA (Time Division Multiple Access) systems, the MS will break an old link from old resource (BS) before making new link from new resource (BS), 'break before make' process [2]. On the other hand, Soft HandOff (SHO) is the 'make before break' process. That is, an MS uses the resources from more than one BS

simultaneously before releasing resource from the old BS. Therefore, during SHO, the quality of traffic channel is improved with multiple links.

One of the essential fundamentals for analyzing the handoff performance in cellular communication systems is the probability density function (pdf) for channel holding time of traffic channel [3] and for mobility including pdf of MS's velocity and pdf of MS's direction [3], [4], [5], [6]. All pdfs above are used to obtain the performance indicators such as blocking probability, quality of service, trunk-resource efficiency, and so on [3].

This paper is organized as follows. Section II briefly explains the

*Associate Professor, Department of Telecommunications Engineering,
Dhurakij Pundit University Bangkok, Thailand bongkarn@dpu.ac.th

fundamental of SHO. Section III concentrates on the proposed geometric model developed from [3] especially in the overlap area between 3 cells. Section IV applied the load balance equation for SHO. Section V expressed the pdfs for channel holding times using the

proposed geometric model. Section VI describes the performance indicators and computes the results from load balance equation in section IV and derived pdfs in section V with Erlang-B formula for getting the blocking probability (PB).

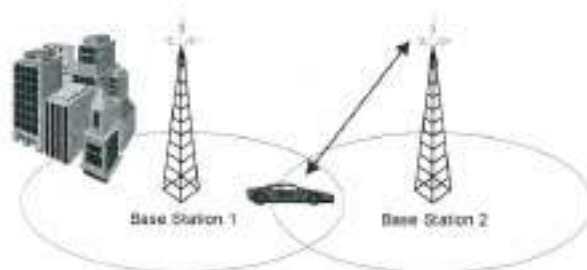

Fig. 1. Handoff.

II. SOFT HANDOFF

In SHO process, an MS acts as the assistant of the BS by measuring and reporting the signal strength of received pilots to the BS. There are channel lists [2], [7] for MS including the members of which include the Active Set (AS), the Candidate Set (CS), the Neighbor Set (NS), and the Remaining Set (RS). The AS contains the currently used channel(s). The CS contains channels, the qualities of which are almost as good as those in AS, and one of them can be chosen for SHO as a new member of AS. The NS is the set of channels which is not included in the AS and CS but is reasonably strong. The RS contains other

channels that are not the members of all other sets. While an MS handoff, it searches for other usable cells. If the NS pilot strength becomes above add threshold (T_{ADD}), the MS includes the pilot into the CS and removes it from the NS. If the current AS pilot strength decreases below drop threshold (T_{DROP}) for more than T_{TDROP} seconds, the MS moves the pilot from the AS into the NS.

III. PROPOSED GEOMETRIC MODEL

For analysis of the cellular CDMA system, there are proposed distances as follows:

1) cell Distance (D) is the distance from BS to the corner of hexagonal cell as shown in Fig. 2.

2) equivalent D (D_{eq}) is the radius of circle (circular cell) which occupies the same area as hexagonal cell in 1).

3) adding Distance (D_a) is the distance that MS uses to add pilot signal which is above T_{ADD} , of target cell to its AS list.

4) equivalent D_a (D_{aeq}) is the radius of circular cell which occupies the same area as hexagonal cell in 3).

5) dropping Distance (D_d) is the distance MS uses to start timer of low pilot signal which is below T_{DROP} .

6) time-based drop Distance (D_{td}) is the distance from BS to the point that MS drops low pilot signal when the timer is finished with T_{TDROP} seconds [2], [7].

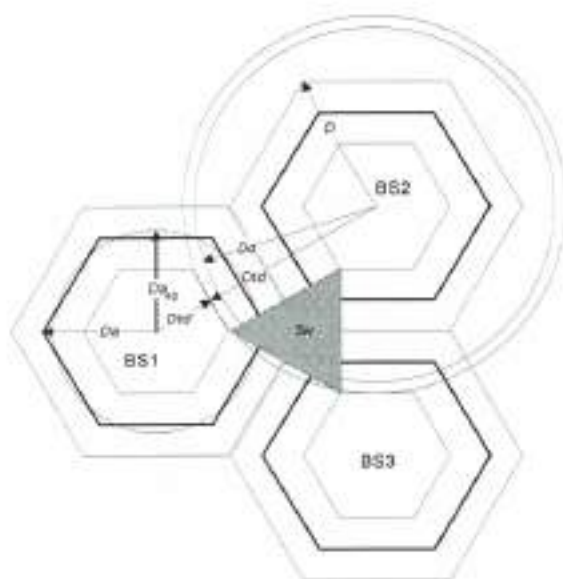

Fig. 2. Proposed geometric model

In addition, the proposed geometric cells consist of three areas as follows:

- 1) Inner Cell Area (ICA)
- 2) Normal Cell Area (NCA)
- 3) Outer Cell Area (OCA)

ICA is a circular cell with radius D_{aeq} expressed in equation (1). ICA in the model is the area where MS uses only one link (1-way handoff).

$$ICA = \pi Da_{eq}^2 \quad (1)$$

Then, Da_{eq} can be rewritten as

$$Da_{eq} = \sqrt{\frac{3\sqrt{3}}{2\pi}} Da \quad (2)$$

In the same way, D_{eq} can be expressed as

$$D_{eq} = \sqrt{\frac{3\sqrt{3}}{2\pi}} D \quad (3)$$

NCA is the hexagonal cell with parameter D and OCA is the ring-shape area as expressed in equation (4).

$$OCA = \pi(D_{eq}^2 - Da_{eq}^2) \quad (4)$$

Note: $3w$ in Fig. 3 represents 3-way handoff area. Thus, the area besides 1-way handoff area and 3-way handoff area is 2-way handoff area.

IV. LOAD BALANCED EQUATION FOR SOFT HANDOFF USING PROPOSED GEOMETRIC MODEL

As considering flow control of traffic load, there are incoming and outgoing MSs in each cell all the time [3], [8]. Therefore, at steady state, for uniform traffic load condition, it is assumed that the traffic load in any cell is constant (load balance). The load balance equation for SHO according to any area in proposed geometric model can be expressed in equation (5)

$$(\lambda_{ICA} E[T_{MCI}] + \lambda_{OCA} E[T_{MCI}] + \lambda_{OCA} E[T_{MCI}]) (1 - P_B) = (\lambda_{ICA} + \lambda_{OCA}) E[T] (1 - P_B) + \lambda_{OCA} E[T] P_B \quad (5)$$

where

P_B is the blocking probability.

λ_{ICA} is the arrival rate of new calls in ICA occurs according to independent Poisson process.

λ_{OCA} is the arrival rate of handoff calls from OCA occurs according to independent Poisson process.

$\lambda_{OCA'}$ is the handoff rate enters the cell from outside OCA according to an independent Poisson process.

T is call duration time ($T=1/\text{call departure rate } (\mu)$).

T_{ICA} is the channel holding time for a new call originated in ICA.

T_{OCA} is the channel holding time for a handoff call originated from OCA.

$T_{OCA'}$ is the channel holding time for a handoff call originated from other cell.

$E[T]$ is the expectations of call duration time.

$E[T_{IX}]$ can be calculated as follow [8].

$$E[T_{IX}] = \int_0^{\infty} t \left[e^{-\mu t} f_{T_x}(t) + [1 - F_{T_x}(t)] \mu e^{-\mu t} \right] dt = \frac{1}{\mu} - \int_0^{\infty} \frac{1}{\mu} e^{-\mu t} f_{T_x}(t) dt = [1 - \text{Pr}(T > T_x)] E[T] \quad (6)$$

X can be substituted by ICA, OCA, or OCA' (T_x is the dwell time of MS in X area) therefore T_x can be T_{ICA} , T_{OCA} or $T_{OCA'}$, respectively. Note f_{T_x} is the pdf of T_x and F_{T_x} is the cumulative density function (cdf) of T_x . Due to the uniform traffic in geometric model in Fig. 2, λ_{ICA} and λ_{OCA} can be obtained as expressed in equations (7) and (8).

$$\lambda_{ICA} = (ICA / NCA) \lambda_{NCA} \quad (7)$$

and

$$\lambda_{OCA} = (OCA / NCA) \lambda_{NCA} \quad (8)$$

In the next section, pdfs of T_{ICA} , T_{OCA} , and $T_{OCA'}$ ($f_{T_{ICA}}$, $f_{T_{OCA}}$, and $f_{T_{OCA'}}$) are derived by using parameters in the proposed geometric model.

V. PDFS FOR CHANNEL HOLDING TIMES USING PROPOSED GEOMETRIC MODEL

The formula of pdf from circular cell model of HHO in [8], Da_{oc} and Dtd in Fig. 2, and [9] are used to derive the pdf of ICA, $f_{T_{ICA}}$, as expressed in equation (9)

$$f_{T_{OCA}}(t) = \begin{cases} \int_{(Dtd-Da_{eq})^{1/r}}^{f_1(w)} \frac{f_1(w)}{Da_{eq}^2 V_m} dw, \\ \text{for } \frac{(Dtd - Da_{eq})}{V_m} \leq t \leq \frac{(Dtd + Da_{eq})}{V_m} \\ \int_{(Dtd-Da_{eq})^{1/r}}^{(Dtd+Da_{eq})^{1/r}} \frac{f_1(w)}{Da_{eq}^2 V_m} dw, \\ \text{for } \frac{(Dtd + Da_{eq})}{V_m} \leq t \end{cases} \quad (9)$$

where

$$f_1(w) = \frac{w \sqrt{-(Dtd^2 - Da_{eq}^2) + 2Da_{eq}^2 (rw)^2 + 2Dtd^2 (rw)^2 - (rw)^4}}{\pi w} \quad (10)$$

and V_m is the maximum velocity of MS.

Da_{eq} and Dtd of the geometric model are applied in the improved formula of pdf from [8] for finding the pdf of OCA, $f_{T_{OCA}}$, as expressed in equation (11)

$$f_{T_{OCA}}(t) = \begin{cases} \int_0^{\frac{(Dtd) - (Da_{eq})}{V_m}} \frac{f_2(w)}{(Dtd)^2 - (Da_{eq})^2} \frac{1}{V_m} dw, \\ \text{for } 0 \leq t \leq \frac{(Dtd - Da_{eq})}{V_m} \\ \int_0^{\frac{(Dtd) - (Da_{eq})}{V_m}} \frac{f_2(w)}{(Dtd)^2 - (Da_{eq})^2} \frac{1}{V_m} dw - \int_{(Dtd-Da_{eq})^{1/r}}^{\frac{(Dtd) - (Da_{eq})}{V_m}} \frac{f_1(w)}{(Dtd)^2 - (Da_{eq})^2} \frac{1}{V_m} dw, \\ \text{for } \frac{(Dtd - Da_{eq})}{V_m} \leq t \leq \frac{(Dtd + Da_{eq})}{V_m} \\ \int_0^{\frac{(Dtd) - (Da_{eq})}{V_m}} \frac{f_2(w)}{(Dtd)^2 - (Da_{eq})^2} \frac{1}{V_m} dw - \int_{(Dtd-Da_{eq})^{1/r}}^{(Dtd+Da_{eq})^{1/r}} \frac{f_1(w)}{(Dtd)^2 - (Da_{eq})^2} \frac{1}{V_m} dw, \\ \text{for } \frac{(Dtd - Da_{eq})}{V_m} \leq t \leq \frac{(Dtd + Da_{eq})}{V_m} \\ \int_0^{(Dtd)} \frac{f_2(w)}{(Dtd)^2 - (Da_{eq})^2} \frac{1}{V_m} dw - \int_{(Dtd-Da_{eq})^{1/r}}^{(Dtd+Da_{eq})^{1/r}} \frac{f_1(w)}{(Dtd)^2 - (Da_{eq})^2} \frac{1}{V_m} dw, \\ \text{for } \frac{2Dtd}{V_m} \leq t \end{cases} \quad (11)$$

where

$$f_2(w) = \frac{w \sqrt{4(Dtd)^2 - (rw)^2}}{\pi} \quad (12)$$

In order to get $f_{T_{OCA}}$, the velocity (V) and direction of MS are concerned. The pdf of V ($f_v(V)$) has been improved from uniform pdf [4] to the pdf depending on MS's velocity [5], [6] as expressed in equation (13)

$$f_v(V) = \frac{2V}{V_n^2}, \quad \text{for } 0 \leq V \leq V_n \quad (13)$$

θ is the direction of MS moving to the new cell referred to the direction of MS pointing to the center of new cell. The pdf of θ ($f_\theta(\theta)$) has been developed from uniform pdf [4] to pdf depending on θ [5], [6] as expressed in equation (14)

$$f_\theta(\theta) = \frac{1}{2} \cos \theta, \quad \text{for } -\frac{\pi}{2} \leq \theta \leq \frac{\pi}{2} \quad (14)$$

The $f_\theta(\theta)$ is assumed to be zero for any angle out of range ($-\pi/2$ to $\pi/2$) and gives very low value at the angle closed to $-\pi/2$ and $\pi/2$. Thus, from Fig. 3, handoff area for an incoming MS can be shaded. For simplicity, the proposed radius of circle for shaded area can be approximated as Dh expressed in equation (15).

$$Dh = \frac{(Dtd + \sqrt{3}D - Da_{ca})}{2} \quad (15)$$

The pdf of OCA' , $f_{T_{OCA}}$, using proposed Dh from equation (15), formula of pdf for HHO in [8] and the characteristics of $f_v(V)$ and $f_\theta(\theta)$ from equations (13) and (14), respectively. The results of $f_{T_{OCA}}$ can be expressed as

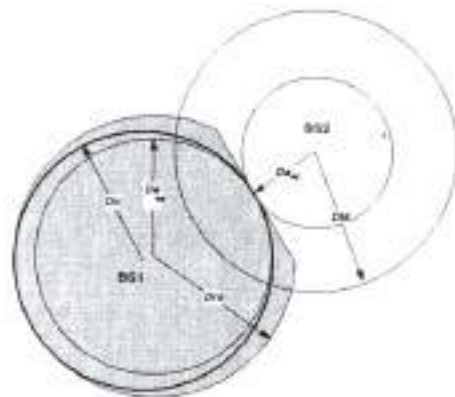

Fig. 3 Handoff area (shaded) and approximated circle with radius Dh .

$$f_{\tau_{ocf}}(t) = \begin{cases} \frac{16(Dh)^2}{3V_a^2 t^3} - \frac{8(Dh)^2 + V_a^2 t^2}{3(Dh)V_a t^2} \sqrt{\left(\frac{2Dh}{V_a t}\right)^2 - 1}, \\ \text{for } 0 \leq t \leq \frac{2(Dh)}{V_a} \\ \frac{16(Dh)}{3V_a^2 t^3}, \\ \text{for } \frac{2(Dh)}{V_a} \leq t. \end{cases} \quad (16)$$

Now, all parameters in equation (5) can be found except λ_{ocf} and P_g .

VI. PERFORMANCE INDICATORS AND NUMERICAL RESULTS

One of the important performance indicators in cellular system is PB. Besides PB, there are other indicators: quality of service for communication, trunk-resource efficiency, outage probability, handoff number, carried traffic, and etc [1], [2], [3], [7].

This paper presents the pdfs for channel holding times in the SHO system as shown in equation (6) format. Therefore load balance equation in equation (5), which involves various pdfs, is selected to obtain the important indicator 'PB'. Note that some indicators described above can be obtained by the proposed geometric model but they are not shown in this paper.

The Erlang-B formula [3], [10] is applied to SHO system as shown in equation (17) in order to solve P_g . N is the number of users in each cell as well as N_{max} is the number of Walsh codes for CDMA system. Notice that λ_{ocf} and PB are appeared in equation (17).

$$P_g = \frac{(\lambda_{oca} + \lambda_{ocf} + \lambda_{ocf})^{N_{max}}}{\mu^{N_{max}} (N_{max})!} P_0 \quad (17)$$

where

$$P_0 = \frac{1}{\sum_{i=0}^{N_{max}} \frac{(\lambda_{oca} + \lambda_{ocf} + \lambda_{ocf})^i}{\mu^i i!}} \quad (18)$$

That is, the two equations, equations (5) and (17), and the two unknown variables, λ_{OCA} and P_B . Then P_B can be solved. Next, the examples of numerical results are presented.

Actually, D_d is related to T_{DROP} [3]. In this paper, T_{DROP} is set in range of -17 to -13 dB while T_{ADD} is set as -10 dB. These SHO thresholds (T_{ADD} , T_{DROP}) are used for the pilot signal (E_c/I_o) in cellular CDMA system as described in section II [3] were computed in order to get D_d as shown in Fig. 4.

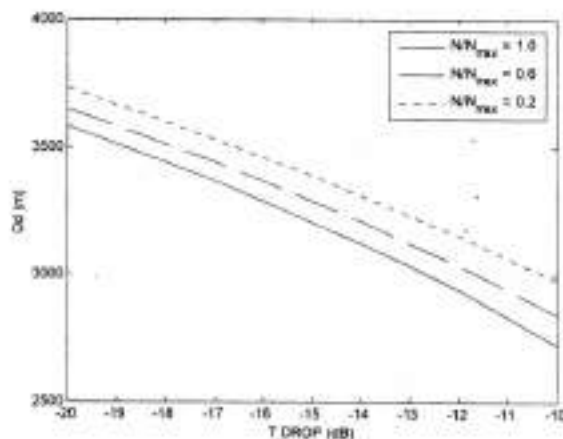

Fig. 4. D_d as a function of T_{DROP} .

In Fig. 4, D_d is decreased when T_{DROP} is increased. In addition, at high traffic load ($N/N_{max} = 1$), D_d is less than those at lower traffic load due to the effect of interference from the number of users.

The parameters of cellular CDMA system include BS power 5 watts, pilot signal percentage 15%, overhead percentage 28.5%, voice activity factor 0.4, path loss exponent 4, D in the proposed model 3,000 m, T 120 ms, and N_{max} 50, and V_m 70 km/hr.

Fig. 5 shows the percentage of n -way handoff at T_{DROP} -15 dB. Normally, at any T_{DROP} , there are different percentages of n -way handoffs. And, these n -way handoffs (related to number of traffic channels) and D_d (related to capacity coverage) as shown in Fig. 4 affect the PB (related to available channels) of the system.

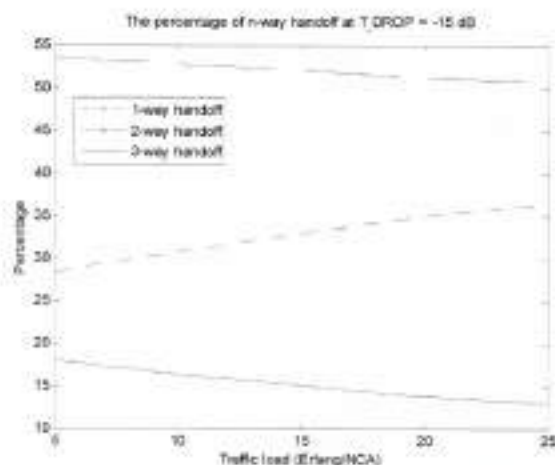

Fig. 5 Dd as a function of T_DROP.

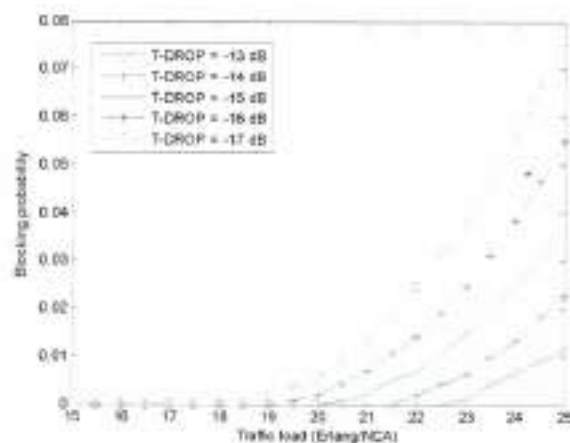

Fig. 6. The blocking probability (PB) as a function of traffic load.

In Fig. 6, the higher T_DROP can give the lower PB to the system at any traffic load because at the higher T_DROP, Dd (Fig. 4) of considered cell is lower. Therefore, the 2-w handoff and 3-w handoff can be reduced. This means that the lower coverage can be used to reduce PB in the cellular CDMA system.

VII. CONCLUSIONS

Under the cellular CDMA system, the pdfs of dwell times in three proposed areas: ICA, OCA, OCA' can be derived in order to obtain the expectation of channel holding times of those three areas. In addition, this paper also shows the method to

get PB by using the derived pdfs according to SHO thresholds, load balance equation, and Erlang-B formula. Besides PB, these resulted pdfs (equations (9), (11), and (16)) accompanied with proposed geometric model (Figs. 2 and 3) can be used to get other indicators for evaluation of the cellular CDMA system.

One way to improve the performance is that the new algorithm applied to the system should consider and develop the percentage of n-way handoff (as the example in Fig. 5) which affects other indicators.

REFERENCES

- [1] A. J. Viterbi, A. M. Viterbi, K. S. Gilhousen, and E. Zchavi, "Soft handoff extends CDMA cell coverage and increases reverse link capacity," *IEEE Journal on Selected Areas in Communications*, vol. 12, pp. 1281-1288, 1994.
- [2] D. Wong and T. J. Lim, "Soft handoff in CDMA mobile systems," *IEEE Personal Communications*, pp. 6-17, 1997.
- [3] B. Homnan, W. Benjapolakul, K. Tsukamoto, and S. Komaki, "The effects of varying soft handoff thresholds in cellular CDMA system," *IEICE Transaction on Communications*, vol. E87-B, no. 4, pp. 807-815, 2004.
- [4] D. Hong and S. S. Rappaport, "Traffic model and performance analysis for cellular mobile radio telephone system with prioritized and nonprioritized handoff procedures," *IEEE Transactions on Vehicular Technology*, vol. 35, no. 3, pp. 77-92, 1988.
- [5] H. Xie and D. Goodman, "Mobility models and biased sampling problem," *IEEE ICUPC*, pp. 803 - 807, 1993.
- [6] S. Phokeewanichkul, K. Chamnanya, and B. Homnan, "An analysis of mobility model in cellular communication system using Gaussian probability density function for handover direction," *IATED CSS*, pp. 378-383, 2003.
- [7] B. Homnan, V. Kunsriruksakul, and W. Benjapolakul, "A comparative performance evaluation of soft handoff between IS-95A and IS-95B/cdma2000," *IEEE APCCAS*, pp. 34-37, 2000.

- [8] D. -W. Tcha, S. -Y. Kang, and G. -W. Jin, "Load analysis of the soft handoff scheme in CDMA cellular system," IEEE Journal on Selected Areas in Communications, vol. 19, no. 6, pp. 1147 - 1152.
- [9] D. K. Kim and D. K. Sung, "Characteristics of soft handoff in CDMA systems," IEEE Transactions on Vehicular Technology, vol. 48, no. 4, 1999.
- [10] L. Kleinrock, Queueing systems volume I: theory, John Wiley & Sons, 1980.

หนังสือที่น่าสนใจ

พินิจ ทิพย์มณี

ชื่อหนังสือ	แนวทางปฏิบัติ 7 ชั้นสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง จากแนวปฏิบัติสู่แนวคิดทางทฤษฎีของเศรษฐกิจพอเพียง
โดย	สุนัย เศรษฐบุญสร้าง
จัดพิมพ์โดย	มูลนิธิวิถีสุข
สำนักพิมพ์	ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน)
จำนวน	272 หน้า

ผมได้อ่านหนังสือเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงหลายเล่ม คำว่า "เศรษฐกิจพอเพียง" นำมาใช้ได้ดีกับทุกอย่างทุกเรื่อง การเมืองต้องพอเพียง สังคมต้องพอเพียง วัฒนธรรมต้องพอเพียง คำว่า "พอเพียง" เป็นสามัญลักษณ์ใช้สติปัญญา ทำอะไรให้ยึดทางสายกลาง ทุกวันนี้นุมนุษยชนโลกอยู่ทุกวัน กินอย่างโลภมาก ไม่กินพอเพียง เพราะเวลานี้โลกถูกปกครองด้วยทุนนิยม ทุกอย่างเกิดจากกิเลสตัณหา ทำให้เกิดความต้องการ การใช้จ่ายของมนุษย์สิ้นเปลืองทำอะไรเกินพอ กินอะไรต้องกินให้พอเพียง ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีการกินอยู่อย่างเหลือกินเหลือใช้ มีพืชพันธุ์ธัญญาหารอุดมสมบูรณ์ แต่คนไทยไม่ชอบ ชอบไปเอาอย่างประเทศฝรั่ง** แต่ผมยังไม่สามารถเข้าใจถึงวิธีการเข้าถึงกระบวนการการเรียนรู้ถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หนังสือเล่มนี้ได้บอกเล่าถึงเนื้อหาที่ทำให้เข้าใจถึงกระบวนการเรียนรู้โดยอาศัยแนวพระบรมราโชวาทเรื่องคุณธรรม ๔ ประการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยสร้างเป็นกระบวนการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน ทำให้ทุกอย่างดูง่ายขึ้น และเหมาะสมกับสถานการณ์ของเมืองไทยในขณะนี้ ผู้เขียนได้นำปรัชญาและแนวทางของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาใช้ได้อย่างกลมกล่อม เช่นในบทที่ ๕ เรื่องการประสานความขัดแย้งในระบบสังคม มีคำกล่าวหนึ่งที่ทำให้เกิดความคาดหวังว่าในไม่ช้าเมืองไทยจะเติบโตอย่างแข็งแกร่ง "หากความศัตถ์จิตใจ และการประพฤติปฏิบัติที่อรรยงเดียวกันในทางที่ศัที่เจริญนี้ ยังมีพร้อมมูลในภายในใจคนไทย ก็มั่นใจว่าประเทศชาติจะดำรงอยู่ต่อไป"

*รองศาสตราจารย์, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยอัสสุรกิจบัณฑิตย

ชื่อหนังสือ	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทย
โดย	ดร.วิจิตรวงศ์ ณ ป้อมเพชร์
สำนักพิมพ์	บริษัทสำนักพิมพ์แสงดาว จำกัด
จำนวน	271 หน้า
ราคา	170 บาท

จากคำกล่าวที่ว่า "ผู้ใดครองเทคโนโลยี ผู้นั้นครองอำนาจ และผู้ใดครองเทคโนโลยี ผู้นั้นครองเศรษฐกิจ" จึงเกิดความคิดว่าเมืองไทยจะอยู่อย่างไร เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่เรา ยังไม่มีความพร้อม เนื้อหาในหนังสือเป็นการกำหนดยุทธศาสตร์ตามแนวพระราชดำริในการ ดูแลแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทยและประชาชนชาวไทย โดยมีแบบจำลองเศรษฐกิจ ที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพและสภาพความเป็นจริง ที่เหมาะสมกับพื้นฐานของสังคมไทย เนื้อหาในเล่มก็มี การวิเคราะห์ปัญหาเศรษฐกิจของไทยซึ่งมีการลบความคิดที่ค่อนข้างแตกต่าง ไปจากข้อวิเคราะห์เศรษฐกิจของไทยโดยทั่วไป เช่น ในการเน้นการพึ่งตนเองระบบเศรษฐกิจ สหกรณ์และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งอยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์ตามแนวพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อีกทั้งในเล่มยังมีเกร็ดที่ย้อนหลังประวัติศาสตร์การเงินของไทย อีกด้วย

ชื่อหนังสือ	จุดเปลี่ยนประเทศไทย เศรษฐกิจพอเพียงในกระแส
โดย	ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์
สำนักพิมพ์	บริษัท สยาม เอ็ม แอนด์ บี พับลิชชิง จำกัด
จำนวน	257 หน้า
ราคา	250 บาท

หนังสือนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาประยุกต์เข้ากับกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อสร้างความเข้มแข็งและความเข้าใจที่ถูกต้อง นำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นยุทธศาสตร์แนวรุก เพื่อมองโลกทั้งสองด้าน ด้วยความรู้ ภูมิปัญญา อันจะทำให้ประเทศอยู่ได้อย่างสงบสุขพร้อมๆ กับความก้าวหน้ากับสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัว ผู้เขียนมีความรู้แตกฉานมากในเรื่องที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ และสังคมไทย ซอกต้ออย่างบางส่วนบางตอนที่น่าสนใจ "การปลูกฝังความรู้รัก สามัคคี จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งตลอดต่อการสร้างความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืน จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างวัฒนธรรมของความร่วมมือร่วมใจขึ้นทั้งในหน่วยงาน และระหว่างหน่วยงาน มองภารกิจของงานที่จะต้องบรรลุมากกว่างานตามหน้าที่ที่ตนมี มองเจตนาภรณ์ของนโยบายหรือยุทธศาสตร์ที่จะผลักดัน มากกว่าการยึดถือเพียงแต่ กฎเกณฑ์ที่จะต้องปฏิบัติ แต่อยู่บนพื้นฐานของหลักการที่ถูกต้องและถูกเวลา"

แนวทางการจัดเตรียมบทความ

วัตถุประสงค์ของการตีพิมพ์

วารสารสุทธิปริทัศน์เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ซึ่งตีพิมพ์บทความวิชาการและบทความวิจัยจากผู้เขียนทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย บทความที่เสนอมาเพื่อตีพิมพ์อาจเขียนเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้แต่บทความต้องมียกสองภาษา

วารสารสุทธิปริทัศน์จัดพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ ประจำเดือนเมษายน สิงหาคม และธันวาคม ผู้สนใจสามารถจัดเตรียมต้นฉบับบทความตามแนวทางที่ได้เผยแพร่ไว้ในเว็บไซต์นี้และส่งบทความได้โดยตรงไปที่บรรณาธิการวารสารสุทธิปริทัศน์ตามที่อยู่หรืออีเมลที่ระบุไว้ในวารสาร

นโยบายการจัดพิมพ์

วารสารสุทธิปริทัศน์มุ่งเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่บทความวิชาการและผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ ในสหสาขาวิชา อาทิเช่น บริหารธุรกิจ การท่องเที่ยวและโรงแรม เทคโนโลยีสารสนเทศ กฎหมาย วิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภาษาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ เป็นต้น โดยบทความวิชาการหรือบทความวิจัยที่ส่งมาขอตีพิมพ์ต้องไม่อยู่ในระหว่างขอตีพิมพ์ในวารสารอื่นๆ หรือเคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อนในวารสารอื่นๆ

สำหรับบทความวิชาการ วารสารมุ่งตีพิมพ์บทความที่เสนอแนวความคิดหรือทฤษฎีใหม่ในสหสาขาวิชาหรือบทความที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจหรือกระตุ้นการวิจัยต่อเนื่องในหัวข้อวิชาการที่สำคัญต่างๆ

สำหรับบทความวิจัย วารสารมุ่งตีพิมพ์งานวิจัยที่ช่วยทดสอบทฤษฎีในสหสาขาวิชาหรือผลงานวิจัยที่ช่วยขยายความในแง่มุมสำคัญของทฤษฎีเหล่านั้น เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในหลักทฤษฎีมากขึ้นหรือสามารถนำไปทำวิจัยต่อเนื่องได้ วารสารยินดีตีพิมพ์งานวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยหรือวิธีทดลองทดสอบในหลากหลายรูปแบบที่ช่วยสร้างองค์ความรู้ที่สำคัญหรือที่มีผลกระทบต่อสังคมวิชาการในวงกว้าง

ทั้งนี้บทความทั้งสองประเภทที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์จะถูกส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องทำการประเมินแบบ Blinded Review ก่อนที่จะพิจารณาจัดพิมพ์ในขั้นสุดท้ายต่อไป

เงื่อนไขการรับบทความ

- บทความจัดทำขึ้นโดยใช้ภาษาไทย หรือภาษาอังกฤษเท่านั้น และผ่านการตรวจข้อผิดพลาดในข้อความและจากการพิมพ์

- ในกรณีที่บทความเคยนำเสนอในการประชุมวิชาการ หรือพิมพ์เผยแพร่ในภาษาอื่นๆ ต้องมีการแจ้งไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะปฏิเสธการตีพิมพ์หากค้นพบว่าบทความได้รับการตีพิมพ์ในวารสารอื่นมาก่อนแล้ว

- บทความทุกบทความจะต้องผ่านกระบวนการพิจารณา และหัวหน้ากองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะปฏิเสธบทความหรือผลงาน ไม่ว่าจะเป็นบทความรับเชิญหรือในกรณีอื่น และเสนอข้อแนะนำเพื่อการปรับปรุงบทความก่อนการพิมพ์เผยแพร่

- บทความที่ได้ผ่านการคัดเลือกเพื่อพิมพ์เผยแพร่จะถือเป็นกรรมสิทธิ์ของวารสารสุทธิปริทัศน์

- กองบรรณาธิการจะแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้เขียนทราบภายในเวลา 14 สัปดาห์นับจากวันที่ส่งบทความ

- กองบรรณาธิการไม่รับผิดชอบในข้อผิดพลาดในบทความ ที่เกิดจากความผิดพลาดของผู้เขียน

กระบวนการคัดเลือกบทความโดยวิธี การประเมินแบบ Blinded Peer Review

วารสารสุทธิปริทัศน์ จัดให้มีกระบวนการในการคัดเลือกบทความที่มีคุณภาพ ตามวิธี Full - blinded referring ซึ่งมีกระบวนการดังต่อไปนี้

- บทความที่ส่งเข้ามาจะถูกส่งไปยังผู้ชำนาญการในสาขาวิชานั้นๆ เพื่อเป็นผู้อ่านเพื่อประเมินบทความ (Peer Review)

- ผู้อ่านบทความจะเป็นผู้ให้ความเห็นและข้อแนะนำว่า บทความดังกล่าว จะได้รับการยอมรับโดยไม่มีเงื่อนไข หรือ ยอมรับโดยมีเงื่อนไขให้แก้ไข ซึ่งจะต้องส่งบทความอีกครั้งหลังจากการแก้ไข หรือ เสนอให้ปฏิเสธการตีพิมพ์เผยแพร่

- ในกรณีบทความผ่านการแก้ไขแล้ว ผู้อ่านบทความจะต้องพิจารณาอีกครั้งหนึ่งว่าบทความที่แก้ไขแล้วดังกล่าวเป็นที่ยอมรับเพื่อการตีพิมพ์ได้

รายละเอียดวิธีการส่งบทความสำหรับผู้เขียน

ในการจัดทำบทความ ผู้เขียนจะต้องจัดทำบทความในรูปแบบที่ทางวารสารสุทธปริทัศน์กำหนดไว้ โดยที่ท่านสามารถดาวน์โหลดรูปแบบจากเว็บไซต์ของวารสาร

เมื่อต้องการส่งบทความ ขอให้ท่านส่งต้นฉบับในรูปแบบของ MS Word หรือ PDF file มาทาง e-mail โดยส่งตรงมายังหัวหน้ากองบรรณาธิการที่

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

วารสารสุทธปริทัศน์

E-mail: suthi_journal@dpu.ac.th

รูปแบบของบทความ

1. แนวทางการจัดทำบทความทั่วไป

- บทความต้นฉบับจะต้องจัดทำส่งมาในรูปแบบดังต่อไปนี้
 - i. ใช้ MS Word หรือ PDF file
 - ii. จำนวนหน้าไม่เกิน 20 หน้า (พร้อมรูปและตารางที่เกี่ยวข้อง)
 - iii. การพิมพ์ให้ใช้ตัวอักษร EucrosiaUPC ขนาด 16 pt.
 - iv. เว้นบรรทัด 2 บรรทัด
 - v. เว้นระยะขอบเท่ากับ 2.54 cm. ทั้งซ้าย ขวา และบน ล่าง
- เมื่อท่านส่งบทความมาทาง e-mail ขอให้แนบ File ต่อไปนี้มาพร้อมกัน

File ที่ 1 ระบุ หัวเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และที่อยู่ติดต่อได้ซึ่งรวมถึง e-mail address และเบอร์โทรศัพท์ และบทคัดย่อ (ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) Keywords และประวัติของผู้เขียน โดยสังเขป

File ที่ 2 เป็นตัวบทความ ซึ่งรวมถึงข้อความ เอกสารอ้างอิง ตาราง และรูป ทั้งนี้จะต้องไม่มีการระบุชื่อผู้เขียนหรือประวัติโดยสังเขปในบทความนี้

- บทความสามารถจัดทำเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ ในกรณีที่เป็นภาษาอังกฤษ บทความดังกล่าวต้องผ่านการตรวจการใช้ไวยากรณ์อย่างถูกต้องมาแล้ว

2. หัวข้อ บทความย่อ Keywords ที่อยู่และประวัติของผู้เขียน

- หัวข้อ ควรให้ความกระชับให้มากที่สุด
- บทความย่อ ความยาวไม่เกิน 1 หน้า ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษอยู่คนละหน้า เนื้อหาในบทความย่อ ควรระบุวัตถุประสงค์โดยย่อ ผลการวิจัยและบทสรุปโดยย่อ
 - Keywords เป็นคำหลักที่ใช้ในการอ้างอิง และค้นหา ต้องไม่เกิน 10 คำ
 - ที่อยู่ ประกอบด้วยตำแหน่งงาน หน่วยงานที่สังกัด ชื่อสถาบัน และ ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ทางไปรษณีย์
 - ประวัติผู้เขียน ความยาวไม่เกินครึ่งหน้ากระดาษ A4

3. เนื้อหาในบทความ

บทนำ : กล่าวถึงเฉพาะภูมิหลังของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และวัตถุประสงค์การวิจัย

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการ : ควรเขียนบรรยายให้สามารถทำการทดลองซ้ำได้

ผลการทดลอง : มีทั้งการเขียนบรรยายผล และมีรูปภาพหรือตารางที่ชัดเจนประกอบคำอธิบาย (ถ้ามี)

วิจารณ์ผล : กล่าวเน้นการค้นพบที่สำคัญ และความเกี่ยวข้องกับผลงานวิจัยที่เคยมีผู้ค้นคว้าไว้ก่อน

สรุป : เขียนบรรยาย หรือสรุปเป็นข้อ ๆ โดยย่อ ถึงผลงานที่สำคัญและต้องการเน้น

4. รูปและตาราง (Figures and Tables)

รูป หมายรวมถึง รูปภาพ แผนภูมิ ให้ใช้สี ชาว-ดำ เท่านั้น ควรจัดทำขึ้นโดยให้ความชัดเจนมากที่สุดเพื่อสะดวกในการตีพิมพ์ และเรียงลำดับการนำเสนอเป็นหมายเลข

ให้ระบุลำดับที่ของรูป ใช้คำว่า "รูปที่...." และมีคำอธิบายใส่ไว้ได้
รูป ไม่ต้องขีดเส้นใต้

ตาราง ให้ระบุลำดับของตาราง ใช้คำว่า "ตารางที่....." และมี
คำอธิบายใส่ไว้เหนือตาราง ไม่ต้องขีดเส้นใต้

5. การอ้างอิง (References)

การอ้างอิงให้ใช้ระบบตัวเลข ให้กำหนดหมายเลขเอกสารไว้ในวง
เล็บใหญ่ [] ท้ายข้อความที่อ้างอิง การอ้างอิงถึงชื่อบุคคลให้ระบุหมายเลขใน
วงเล็บใหญ่ท้ายนามสกุล ถ้ามีผู้แต่ง 2 คน ให้ใส่นามสกุลทั้งสอง หากอ้างอิง
ซ้ำรายการเดิมให้ใช้หมายเลขเดิม การอ้างอิงจากแหล่งตีพิมพ์ต่าง ๆ ให้เป็น
ดังนี้

บทความ

- [1] ลุ่มน้อย อังยี อุมาร์ (2007) "อิทธิพลของภาษาอังกฤษที่มีต่อคำแปลในภาษาไทย" วารสารสุทธิปริทัศน์, 20(62), 114-120.
[2] Goh, T. N., and Xie, M. (2004) "Improving on the six sigma paradigm." The TQM Magazine, 16(4), 235-240.

หนังสือ

- [3] Easterby-Smith, M., Thorpe, R., Lowe, A. (2002) Management Research: An Introduction. London : SAGE

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- [4] VandenBos, G., Knapp, S., & Doe, J. (2001) "Role of reference elements in the selection of resources by psychology undergraduates." Journal of Bibliographic Research, 5, 117-123. Retrieved October 13, 2001 from <http://jbr.org/articles.html>

RATIONALE

Globalization has had a great impact on higher education as... vice versa. Changes are evident in all aspects of higher education. A large variety of innovations have been proposed and practiced in higher education policy and management, institutional practices and research. This is apparent also in individual academic disciplines. It is prime time for a careful review and evaluation of the situation and for preparation of the next steps. These thoughts have led to the theme of this conference, which is also held in celebration of the 30th anniversary of Dhurakij Pundit University (DPU). We need to start looking beyond globalizations.

CONFERENCE DATES AND VENUE

Dates: July 9-12, 2009

Venue: Dhurakij Pundit University, Bangkok, Thailand

OBJECTIVES

1. To evaluate the role and direction of globalization.
2. To study the new environments and changes of higher education.
3. To explore new knowledge in higher education research and development.
4. To present and evaluate innovations and developments in the various academic and professional disciplines.
5. To propose alternative practices in higher education management.
6. To reflect on the role of the private sector in higher education.
7. To promote the cooperation among administrators, instructors and support personnel for the development of higher education.

LANGUAGE OF THE CONFERENCE

English

TOPIC AREAS

- Evaluation of the role and direction of globalization
- Impact of globalization on higher education
- Localization and indigenization in higher education
- Innovation and developments in academic disciplines and professions
- New teachers, new learning, and new evaluation
- Professional and organizational development in higher education
- Quality assurance in higher education
- Research and services in higher education
- Good governance and leadership in higher education
- Financing in higher education
- Policy, management and leadership in Higher Education
- Knowledge management in higher education
- Challenges of private higher education
- Creative and productive practices in higher education
- University-industry linkage
- Country reports and case studies

ABSTRACT SUBMISSION

Due date for abstract submissions is February 28th, 2009. Abstracts will be peer-reviewed. Authors will be notified of acceptance by March 31st, 2009.

Anticipated are papers which are research-based as well as critical analyses of current issues in higher education. Research-based papers should include research questions, hypotheses, methodology, data collection, findings or results and discussion. Critical analyses should include an explicit description of the issues and well-organized analyses and reflections.

Abstracts should be between 200-400 words of Times New Roman 12 font and e-mailed to the Program Committee at thedu@hsu.ac.th as a separate

page, indicate the name, affiliation, and a brief description of professional work of the author(s). Accepted abstracts will have full papers published at the conference proceedings on CD-ROM with an ISBN number.

IMPORTANT DATES

Abstract submission deadline February 28th, 2009
Notification of abstract acceptance March 31st, 2009
Receipt of full papers April 30th, 2009

REGISTRATION DATES & FEES

Registration should be completed online at www.dpu.ac.th/hsu

Until April 26 th 2009	After April 30 th 2009
Participant	
International: 250 US\$	300 US\$
Thais: 2,500 Baht	3,000 Baht
Student	
1,500 Baht	2,000 Baht
Guest	
100 US\$	150 US\$

Registration fees include proceedings, a reception, three lunches, five refreshment breaks and bus. Registration fees can be sent by bank transfer, international bank drafts made payable to Dhurakij Pundit University and mailed to:

Secretary
Organizing Committee
Dhurakij Pundit University
110/1-4 Prachasuthon Rd., Laksi
Bangkok 10210, THAILAND

Further details are available on the conference website:
www.dpu.ac.th/hsu

* PROGRAM

July 9, 2009

3:00 – 6:00 p.m.

Registration at hotels

July 16, 2009

8:00 – 9:00 a.m.

Registration

9:00 – 9:30 a.m.

Opening Ceremony

9:30 – 10:00 a.m.

Keynote Address: Globalization, Reflections and Perspectives

10:00 – 10:30 a.m.

Refreshments

10:30 – 12:00 a.m.

Plenary Session I: Diversification and Harmonization in Higher Education

12:00 a.m. – 1:00 p.m.

Lunch

1:00 – 2:30 p.m.

Plenary Session II: New Learners, New Learning and Teaching in Higher Education

2:30 – 3:00 p.m.

Refreshments

3:00 – 5:00 p.m.

Parallel sessions

5:30 – 7:30 p.m.

Registration

July 11, 2009

9:00 – 10:00 a.m.

Plenary Session III: Challenges in Higher Education Management

10:00 – 10:30 a.m.

Refreshments

10:30 – 12:00 a.m.

Parallel sessions

12:00 a.m. – 1:00 p.m.

Lunch

Afternoon

Optional tour

July 12, 2009

9:00 – 10:00 a.m.

Plenary Session IV: Public and Private Higher Education: Competitive Cooperation

10:00 – 10:30 a.m.

Refreshments

10:30 – 12:00 a.m.

Plenary Session V: Financing in Higher Education: Comparative Analysis

12:00 a.m. – 1:00 p.m.

Lunch

1:00 – 2:30 p.m.

Parallel sessions

2:30 – 3:00 p.m.

Refreshments

3:00 – 4:00 p.m.

Closing Session: Looking Beyond Globalization

ACCOMMODATION

De-strips and nearby accommodations should be reserved directly by the participant.

1. IPE Place Hotel (www.ipe.ac.th/ipeplace)

Single/twin occupancy 1,200 baht/night (37USD)

2. Miracle Grand Convention Hotel (www.miraclegrand.com)

Superior single/twin occupancy 3,500 baht/night (158USD)

Deluxe single/twin occupancy 6,500 baht/night (180USD)

3. Richmond Hotel (www.richmondhotel-resort.com)

Standard single/twin occupancy 2,500 baht/night

4. Golden Dragon Hotel:

Standard single occupancy 900 baht/night (26USD)

Standard twin occupancy 800 baht/night (23USD)

Reserve by telephone or fax at:

Phone: 66-2389-9130

Fax: 66-2389-8383

CONTACT INFORMATION

Please submit all correspondence regarding papers and other matters to ihed@dpu.ac.th or contact:

Prof. Dr. Patrasak Sialant

Vice President for Research Affairs, DPU

Chairman of the Organizing Committee

Tel: (662) 954-3100 ext. 528

Fax: (662) 589-6664

E-mail: ihed@dpu.ac.th

patrasak@dpu.ac.th

Ms. Kankarn Homsorn

Director, International Affairs Office, DPU

Secretary to the Organizing Committee

Tel: (662) 954-7536 ext. 346, 278, 401

Fax: (662) 954-9519

E-mail: ihed@dpu.ac.th

intaffairs@dpu.ac.th

Assessment

International Conference on Higher Education
Research and Development:
(IHED)

LOOKING BEYOND GLOBALIZATION

Organized by

Dhurakij Pundit University (DPU), Thailand

In collaboration with

Commission on Higher Education
Office of the Education Council

SEAMEO IHED

Thai POD Network

July 9-12, 2009

Bangkok, Thailand

เอกสารวิชาการของฝ่ายวิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

- "ต๋องดีต้องมีวิจัย" เอกสารงานเสวนาวิจัย
โดย ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สินเลาห์ต้น
ศาสตราจารย์ ดร.ศิริเรก ปัทมสิริวัฒน์
รองศาสตราจารย์ ดร.สมบุญสวัสดิ์ สัตยาภักดิ์วิทย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญมาก ศิริเนาวกุล
ดร.ปิญญา พานิชพันธ์

- "วิกฤตคุณภาพอุดมศึกษาไทย"
เอกสารบรรยายพิเศษในการประชุมวิชาการ เนื่องในวันสถาปนาครบรอบ 39 ปี
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ 29 พฤษภาคม 2550
โดย ศาสตราจารย์ ดร.เทียนฉาย กีระนันทน์

ผู้สนใจติดต่อ

ศูนย์วิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

โทร. 0-2956-7300-29 ต่อ 126 และ 528

www.dpu.ac.th/researchcenter E-mail : research@dpu.ac.th